

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

Η μετα - Μάα-
στριχτ **ΕΥΡΩΠΗ**

• Συζήτηση με
εκπροσώπους
των πολιτικών
κομμάτων - Από
τη **ΔΙΟΛΙΣΘΗΣΗ**
της δραχμής
στην **ΚΑΤΟΛΙ-**
ΣΘΗΣΗ της οικο-
νομίας -

ΤΙΒΑΛ

ΚΑ ΝΩΝ: Παιχνί-
δια με το «μποξ
όφιος» -

ΠΑΖΟΛΙΝΙ - Και
μια εκδήλωση
του **ΑΝΤΙ: Η**

Μ

Μ ΡΓΚΕΝΣΤΕΡΝ

στην Αθήνα •

Καμπαρέ στο θέ-

ατρο «Σφενδόνη»

ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΠΑΕΙ ΘΕΑΤΡΟ...

(κοντσέρτο για μπουλντόζα
όταν η φύσις πονχιάζει)

Σάββατο πρωί, η μπουλντόζα κατεδάφισε παράνομα το υπαίθριο θεατράκι, στο Πάρκο Ελευθερίας. Το Μέγαρο Μουσικής (ο κ. Χρήστος Λαμπράκης) και η εταιρεία «Πανδής - Λιάσκας - Μπακάλμπασης» επέλεξαν την τακτική του τεμαχισμένου πτώματος. Η καταστροφή του Πάρκου γίνεται μεθοδικά και προγραμματισμένα. Επιλέγονται οι μέρες, οι ώρες, οι συγκυρίες... Μέθοδος, η παρανομία -αλλά ποιος τολμά να τα βάλει με το ισχυρότερο συγκρότημα του Τύπου, που ο ιδιοκτήτης του αναζητεί προσεπικύρωση μέσω της εμπλοκής του στα δρώμενα του πολιτισμού;

ΤΟ **αντί**

Π Α Ρ Ο Υ Σ Ι Α Ζ Ε Ι

ΤΗΝ
ΜΑΓΙΑ ΜΟΡΓΚΕΝΣΤΕΡΝ

ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ
ΓΚΕΟΡΓΚ ΚΡΑΪΣΛΕΡ

Lola Blau

ΚΑΜΓΙΑΡΕ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΟ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΦΕΝΔΟΝΗ Διονυσίου Αρεοπαγείου και Μακρή 4τηλ. 9235 296
Σάββατο 28, Κυριακή 29, Δευτέρα 30 Μαΐου 1994, ώρα 9.30 μ.μ.

ΧΟΡΗΓΟΣ :

ANTENNA TV

Περίοδος Β'
Χρόνος 21ος
Τεύχος 552
Παρασκευή 27 Μαΐου 1994
Δρχ. 300

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 72.32.713 - 72.32.819
FAX 72.26.107

Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ

Λεωκοράτους 131
115 21 Αθήνα

Διαφημίσεις:
ΠΟΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ

Γραμματεία - Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ

Σελδοποίηση - Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ

Φωτοστοιχειοθεσία - Φίλμς:
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Α.Ε.

Χρήστου Λαδά 1 - Αθήνα
τηλ. 32.33.114 - 32.19.182
FAX 32.33.182

Εκτύπωση:
ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε.

Ιασίου 5 - Περιστέρι
121 31 Αθήνα
Τηλ. 57.22.201

Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις
απόψεις του συγγραφέα του.
Λεωφόρα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού:
Εξαμ.: 3.400 δρχ.
Ετήσια: 6.800 δρχ.
Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών
κτλ.: 25.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 6.100 δρχ.

Εξωτερικού:
Ευρώπη- μεσογειακές χώρες:
Εξαμ.: δολ.27
Ετήσια: δολ.54
Η.Π.Α.-Καναδάς-Αν. Ασία- Αυστραλία- Ωκεανία:
Εξαμ.: δολ.30

Εμβάσματα, επιταγές
ΧΡΗΣΤΟΣ

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ

Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ANTI

Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

Για τα βιβλιοπωλεία Β.Ελλάδος:
Κέντρο του βιβλίου.

Α.Πουλουκουτσή και ΣΙΑ Ε.Ε

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ.....

Στις 12 Ιουνίου, οι έλληνες ψηφοφόροι θα προσέλθουν στις κάλπες για να εκλέξουν τους 25 έλληνες εκπροσώπους στο Ευρωκοινοβούλιο. Το ίδιο βράδυ, θα γνωρίζουμε τι ψήφισε ολόκληρη η Ευρωπαϊκή Ένωση και τι είδους μηνύματα στέλνουν οι λαοί των άλλων χωρών - μελών. Το ANTI δράττεται της ευκαιρίας και κάνει ένα πρώτο αφιέρωμα στις προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σήμερα μιλούν οι εκπρόσωποι των κομμάτων (Φίλιππος Πιέρρος - Ν.Δ., Μιχάλης Παπαγιαννάκης - ΣΥΝ, Τάκης Τσίγκας - ΚΚΕ). Απαντούν στις ερωτήσεις μας εκπρόσωποι των «μικρών» κομμάτων: Γιάννης Μπανιάς (Κίνηση Πολιτών), Δημήτρης Δεσύλλας (ΝΑΡ), Αναστασία Ανδρεαδάκη (Πολιτική Οικολογία). Ρεπορτάζ από τα κόμματα των Μ. Πατρινού και Τ. Παππά. Και μια ανάλυση για το θεσμικό πλαίσιο της Ένωσης από τον καθηγητή Δ. Ιωακειμίδη. Το αφιέρωμα επιμελήθηκαν η Ελένη Καραντζόλα και ο Βασίλης Καπετανγιάννης.

ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΠΑΕΙ ΘΕΑΤΡΟ..... 11

Το Σάββατο 21.5, στο χώρο του Πάρκου της Ελευθερίας, μπήκαν οι μπουλντόζες και κατεδάφισαν το υπαίθριο θέατρο, τόσο φιλόξενο σε μικρές καλλιτεχνικές ομάδες και σε σχήματα που ζητούσαν χώρο έκφρασης. Εντελώς παράνομα -αν όχι με την ανοχή των αρχών. Πώς τα καταφέρνει, άραγε, ο «μαικήνας του πολιτισμού» κ. Χρήστος Λαμπράκης να είναι ασύδοτος; Το ANTI ερευνά το φαινόμενο -και υπόσχεται δράση!

ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΛΙΣΘΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ..... 18

Το στοίχημα της οικονομίας φαίνεται να χάνεται κι από τη σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ -μόνο που, τούτη τη φορά, δεν μπήκε καν. Ο Κώστας Τσαλόγλου αναλύει το πώς και τα γιατί οδηγούν το ΠΑΣΟΚ να πολιτεύεται έτσι, χωρίς πρόγραμμα -κι «αποθανέτω η ψυχή μου μετά των ομοφύλων...».

ΠΙΕΡ ΠΑΟΛΟ ΠΑΖΟΛΙΝΙ

Δεκαεννέα χρόνια μετά την τραγική δολοφονία του μεγάλου ιταλού σκηνοθέτη, ο κινηματογράφος του είναι και σήμερα ιδιαίτερα επίκαιρος -και ανήσυχος όσο ποτέ. Ίσως γιατί, ανοιχτός στην πραγματικότητα, διορατικός και βέβηλος, «ονειρευόταν θάνατο»!

ΣΕΛ. 55

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ
ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ.....5
Κόμικς του Γ. Φιλδισάκου
ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ.....6
ΑΝΤΗΝΩΡ
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ.....8
ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ
ΠΙΣΩ.....15
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ.....16
BLACK OUT.....37
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ.....41
ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ.....51
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ.....49
Μάγια Μόργκενστερν. Πιέρ Πάολο Παζολίνι. Φεστιβάλ Καννών. Μέμος Μακρής. Χρύσα Ρωμανού. Γιώργος Λάππας.

Εξώφυλλο:
ΠΑΝΟΣ
Ε. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΥΡΕΣ ΤΡΥΠΕΣ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ εξακολουθεί να δίνει τη μάχη για τη στήριξη του εθνικού νομίματος εν μέσω της προεκλογικής εκστρατείας των ευρωεκλογών. Η κατάσταση είναι κρίσιμη και η μάχη δεν έχει κριθεί. Πόσο μάλλον ο πόλεμος.

ΑΛΛΑ ΟΛΑ αυτά δεν αντανακλούν παρά τη δεινή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, καρπό της ατολμίας των διαφόρων κυβερνήσεων να λάβουν έγκαιρα τα απαιτούμενα μέτρα, καρπό του άφρονου κομματισμού και του άκρατου λαϊκισμού, αλλά και καρπό της ανευθυνότητας των ίδιων των κοινωνικών ομάδων, των ίδιων των πολιτών.

ΚΡΑΤΟΣ και πολίτες σ' έναν αδιάσπαστο ιστό παγιδευμένοι, διαιωνίζουν με τη συμπεριφορά τους την κατάσταση, το φαύλο κύκλο, με αποτέλεσμα πάντα η χώρα να κατακυλά από το κακό στο χειρότερο.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ καθόλου τυχαίο το κλίμα μιας πρωτοφανούς απαισιοδοξίας για την κατάσταση που απεικονίζουν οι διάφορες δημοσκοπήσεις, η δυσφορία και η δυσαρέσκεια που εκδηλώνεται προς τα δύο μεγάλα κόμματα, η χαμηλή τους αξιοπιστία.

ΠΑΡΑ τις έγκαιρες προειδοποιήσεις, όλοι προσποιούνται τον αδιάφορο, η δε επίπλαστη ευρωλαγνεία μας και η μετάθεση της αισιοδοξίας μας στον ευρωπαϊκό χώρο δεν έχει άλλη προέλευση από την αντίληψη ότι κάποιοι οφείλουν σε μας τους «εκλεκτούς» κάτι, ότι θα υπάρξει πάντα η ευρωπαϊκή αγγελάδα να την αρμέγουμε.

ΑΣ ΕΠΑΝΑΛΑΒΟΥΜΕ, όμως, εν μέσω της προεκλογικής εκστρατείας για τις ευρωεκλογές, ότι τέτοιες αντιλήψεις είναι βαθύτατα λανθασμένες και παραπλανητικές και τίποτα δεν πρόκειται να μας σώσει αν δεν δάλουμε τάξη στο δικό μας σπίτι. Στο σημείο που φτάσαμε όλα εμφανίζονται πλέον ως αναγκαία για την εθνική επιδίωξη: η συνέχιση της αντιπληθωριστικής πολιτικής, η σταθεροποίηση, η πολιτική της αυστηρής λιτότητας για πολλά χρόνια, η μείωση των δημόσιων δαπανών, οι «διαφανείς» (πλέον) ιδιωτικοποιήσεις κι όλα τα συναφή μέτρα που δεν θα ωφελήσουν τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις, παρά μόνο στο βαθμό που τα φορολογικά βάρη κατανεμηθούν πιο ισότιμα. Όσο για τη περιβόητη «ανάπτυξη» κι αυτή παραπέμπεται σ' εύθετο χρόνο εφόσον προέχει να μην ξεφύγει η κατάσταση από τον έλεγχο, να μην διαλυθούν τα πάντα.

ΕΤΣΙ, απεγνωσμένα προσπαθούμε με ημί-μέτρα να συγκρατήσουμε μια κατάσταση που δεν επιδέχεται πλέον παρά μόνο ριζικές τομές, βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές.

Ελπίζουμε τώρα τη μαύρη τρύπα στον προϋπολογισμό, λόγω της υστέρησης των φορολογικών εσόδων, να καλύψουμε από τα έσοδα των ιδιωτικοποιήσεων και την «πάταξη» της φοροδιαφυγής. Και τα παρόμοια.

ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ, όμως, ακόμη συνειδητοποιήσει ότι οι μαύρες τρύπες πληθαίνουν και δεν εντοπίζονται μόνο στο χώρο της οικονομίας. Αφορούν την κοινωνία, το πολιτικό μας σύστημα και τον πολιτισμό μας. Κι αυτές καταδρόχθίζουν. Δεν αστειεύονται.

ΜΕΣΑ στην απαισιοδοξία, την προεκλογική υποτονικότητα και τη ραστώνη του πρώιμου θέρους, ας προσπαθήσουμε να αντιμετωπίσουμε την κατάσταση ως ώριμοι πολίτες: Επιμένοντας και διεκδικώντας πάντα μια καλύτερη Ελλάδα μέσα στο πλαίσιο μιας καλύτερης Ευρώπης που μας την αρνούνται. Ένα παρηκμασμένο πολιτικό σύστημα και μια στην ουσία αναπαλαιωμένη ηγετική πολιτική τάξη.

αντί

ΛΟΙΠΟΝ ΓΙΕ ΜΟΥ, ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΟΥ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ!

ΘΑ ΨΗΦΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ! ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΒΟΥΛΗ!

ΠΕΣ ΜΟΥ ΛΟΙΠΟΝ, ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ Η ΕΥΡΩΠΗ ΓΙΑ ΣΕΝΑ.

ΕΕΕ...

...ΓΚΑΙΤΕ...ΡΟΥΣ... ΣΑΙΞΠΗΡ... ΣΟΠΕΝ...

ΑΓΟΡΙ ΜΟΥ, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΕΤΟΙΑ Η ΠΕΓΑΜΕΝΗ!

ΣΚΕΨΟΥ! ΓΙΑ ΝΑ ΤΗΝ ΠΕΡ.ΠΟΙΗΘΕΙ Ο ΔΙΑΣ, ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΘΗΚΕ ΣΕ ΤΑΥΡΟ! ΟΥΤΕ ΣΕ ΚΥΚΝΟ ΟΥΤΕ ΣΕ ΧΡΥΣΗ ΒΡΟΧΗ! ΤΙ ΓΚΑΙΤΕ ΜΟΥ ΛΕΣ ΛΟΙΠΟΝ!

Η ΕΥΡΩΠΗ ΓΟΥΣΤΑΡΕΙ ΤΟΥΣ ΜΠΟΛΙΚΟΥΣ! ΕΣΥ, ΤΙ ΕΧΕΙΣ ΝΑ ΤΗΣ ΜΟΣΤΡΑΡΕΙΣ;!

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΜΟΥ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ!

ΘΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΕΡΩ ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΜΟΥ!

ΚΑΛΑΑΑ... ΜΟΝΟ ΜΗ ΓΕΜΙΣΕΙΣ ΧΥΛΟΠΙΤΤΕΣ ΤΗ ΜΠΑΝΙΕΡΑ!

Ποιος θα πληρώσει;

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ... Και, φυσικά, ο καθείς και το όπλο του! Κάποτε, λοιπόν, «τους είχαμε δώσει τα φώτα του πολιτισμού»... «Τους είχαμε δώσει τα φώτα της επιστήμης, τα φώτα της δημοκρατίας»... Σήμερα; Σήμερα, αντί να μας ευγνωμονούν (οι ταρταρίνοι...), αντί να επικροτούν τις θαυμαστές επιδόσεις μας (από το ωράριο των νυκτερινών κέντρων έως το εμπάργκο κατά της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας), σπεύδουν να γίνουν ένα με τον Γκλιγκόροφ! Συνεπώς, αν θέλουμε «να πάρουμε τη θέση που μας ανήκει στην Ευρώπη», ψηφίζουμε Σαμαρά! («Πατρίς εδώ, πατρίς εκεί, πατρίς το σύνθημά μου / πατρίς μα τον Θεόν, πατρίς, enfin, θα πατριάξω!» – καταπώς θα έλεγε και ο Δ. Κόκκος, στα τέλη του περασμένου αιώνα)... Ποιος πρώτα είπε ότι το κόμμα με το μεγαλύτερο αντιευρωπαϊσμό (αλλά και τον πιο επικίνδυνο, αφού ομνύει στην Ευρώπη...) είναι το κόμμα της Πολιτικής Άνοιξης;

ΘΑ ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ ότι το κατ' εξοχήν αντιευρωπαϊκό κόμμα είναι το ΚΚΕ, υπό τη σημερινή ηγεσία του. Συγκριτικά, μάλιστα, με τις προηγούμενες ευρωεκλογές, έχουμε μια εξέλιξη επί τα χείρω, αφού το σύνθημα της «αποδέσμευσης» από την Ενωμένη Ευρώπη –που είχε ατονήσει, ως ένα βαθμό, τα τελευταία χρόνια– αναβίωσε σε όλη του της δόξα! Αλλά από την ηγεσία του Περισσού δεν περιμένεις τίποτε καλύτερο. Ο αντιευρωπαϊσμός της παραμένει σταθερό σημείο αναφοράς. Ωστόσο, η διαφορά μεταξύ ΚΚΕ και Πολιτικής Άνοιξης είναι ότι ο αντιευρωπαϊσμός του ΚΚΕ δεν διαχέεται σε συναρθρώσεις στείρου εθνικισμού και μεγαλοϊδεατισμού, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Πολιτικής Άνοιξης. Κατά τα άλλα, ο αντιδυτικισμός Πολιτικής Άνοιξης και ΚΚΕ προβάλλει ως κοινό σύνδρομο.

ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ με το ΚΚΕ, ο Συνασπισμός –το κόμμα της ευρωπαϊκής Αριστεράς– μετέχει στις ευρωεκλογές «με λογισμό και μ' όνειρο», κατά τον ωραίο στίχο του Σολωμού. Οι στόχοι του είναι συγκεκριμένοι: Ριζική αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ, για μια Ευρώπη κοινωνική, δημοκρατική, Ευρώπη του πολιτιστικού πλουραλισμού, για μια Ευρώπη της ειρήνης, για ένα «Βαλκανικό Ελσίνκι» στα πλαίσια της ΔΑΣΕ, κ.ά.

ΚΑΙ ΜΕ ΤΑ δύο «μεγάλα κόμματα» τι γίνεται; Κάποιοι υποστηρίζουν ότι ειδοποιός διαφορά μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας, σε ό,τι αφορά τη διαχείριση εσωτερικών πραγμάτων, δεν υπάρχει πλέον και, κατ' επέκταση, δεν υπάρχει

ούτε στην προσέγγιση θεμάτων εξωτερικής (ευρωπαϊκής) πολιτικής. Αλλά, είτε συμφωνεί κανείς είτε όχι με την εκτίμηση αυτή, βέβαιο είναι ότι τα «ευρωπαϊκά προγράμματα» και των δύο κομμάτων βαρύνονται με έναν ακατάσχετο βερμπαλισμό, σε πλήρη αναντιστοιχία με την πράξη. «Δυνατό ΠΑΣΟΚ σημαίνει δυνατή Ελλάδα στην Ευρώπη» – αναφέρει ένα από τα προεκλογικά συνθήματα του κ. Κ. Λαλιώτη... Το ότι, επί ΠΑΣΟΚ, γινήκαμε «ανάδελφο έθνος» και στα Βαλκάνια και στην Ευρώπη, αυτό κανείς δεν τολμά να το διαψεύσει... Υπάρχει και ένα δεύτερο κεντρικό σύνθημα του ΠΑΣΟΚ, που ανακυκλώνει –φευ!– οδυνηρές μνήμες... Το σύνθημα λέει: «Δυνατό ΠΑΣΟΚ, για το λαό της Ελλάδας, για την Ευρώπη των λαών»! Μήπως θυμάται κανείς πότε απεπέμφθη από το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ ο κ. Κ. Σημίτης, για ένα παραπλήσιο σύνθημα; (Το σύνθημα Σημίτη έλεγε: «Όχι στην Ευρώπη των μονοπωλίων, ναι στην Ευρώπη των λαών»...).

ΑΛΛΑ ΑΝΑΛΟΓΕΣ επισημάνσεις μπορεί να κάνει κανείς και για τα κείμενα της Νέας Δημοκρατίας. «Οι Έλληνες –τονίζεται– διέπρεψαν όταν δραστηριοποιήθηκαν με προοπτική ανοιχτών οριζώντων»... Αλλά η προεκλογική σημαία που επέλεξε ο κ. Έδερτ για τις ευρωεκλογές της 12ης Ιουνίου (το άστρο της Βεργίνας στο επίκεντρο των δώδεκα άστρων της Ενωμένης Ευρώπης...) μάλλον δεν προσιδιάζει σε πολιτική ανοιχτών οριζώντων!

★ ★ ★

ΔΕΝ ΧΩΡΕΙ αμφιβολία ότι στις επικείμενες ευρωεκλογές θα παίξουν ρόλο όχι μόνο οι «ευρωπαϊκές θέσεις» των πολιτικών κομμάτων, αλλά και θέματα εσωτερικά καλούσας επικαιρότητας (πληθωρισμός, ελλείμματα, ανεργία, φορολογία κ.λπ.). Αυτό δεν διαφεύγει, ασφαλώς, από τους επιτελείς του κυβερνώντος κόμματος, οι οποίοι φρόντισαν ώστε θέματα που «θαμπώνουν» (ακριδότερα αποπροσανατολίζουν) την κοινή γνώμη, να «συμπέσουν» με τις ευρωεκλογές. Η αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας από τα μέλη της πρώην βασιλικής οικογένειας είναι ένα το κρατούμενο... Η υπόθεση της ΑΓΕΤ, αρ. 2... Το θέμα των τηλεφωνικών υποκλοπών, αρ. 3.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ επιμένει, φυσικά, ότι δεν κατέχεται από πνεύμα αντεκδίκησης, ότι το «βρώμικο '89» δεν έχει σχέση με το... «μη βρώμικο '94» και ότι μοναδική της έγνοια είναι «η αποκατάσταση της

νομιμότητας»... Αλλά και τα νήπια αιόσα, τουλάχιστον ζουν στην Ελλάδα ρουν ότι, επτά μήνες μετά την άνοδο ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, το «φάντι Μητσοτάκη» εξακολουθεί να πλανιέται πάνω από το οίκημα της Εκάλης!

[Ειδικά για το θέμα των τηλεφωνικών υποκλοπών, ορισμένοι αναλυτές υπορίζουν ότι, τελικά, το ΠΑΣΟΚ δε τολμήσει να παραπέμψει τον πρώην Υπουργό στο ειδικό δικαστήριο. Ίτον, διότι υποκλοπές γίνονταν και ΠΑΣΟΚ και επί Νέας Δημοκρατίας. Δεύτερον, γιατί αρχάγγελος των υποκλών, όλων των εποχών, ήταν ο πολύς φάνης Τόμπρας, «σαρξ εκ της σαρκος του νυν κυβερνώντος κόμματος»... Απάλι αναλυτές (φιλολογίζοντες) ανρουν την εξής ιστορία: Κάποτε, σε γυναικείο μοναστήρι, γίνανε τόσο πολλά πράγματα, ώστε η Παναγία Παρθένος ταράσθηκε τους άσπρους κρίνους... κρίνα έπαυσαν να ανθούν ως τη μέρα, σε ένα πορνείο γίνανε τόσο αγνά πράτα, ώστε η Παναγία έλυσε την κατάρα... οι κρίνοι άρχισαν και πάλι να ανθίσουν. Επιμύθιο: Ούτε το ΠΑΣΟΚ ούτε η Δημοκρατία μπορούν να διεκδικήσουν την αγνότητα των κρίνων!].

★ ★ ★

ΜΕΣΑ στο δεκαπενθήμερο που επιπούμε, συνέβησαν πολλά και αξιόπράγματα: Πρώτον, οι φίλοι μας οι ρικανοί αποφάσισαν να συνδέσουν παροχή βοήθειας στην Ελλάδα με το νικό εμπάργκο κατά της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Το εμπάργκο αυτό –αναφέρει η φαση της Επιτροπής Κονδυλίων της ρικανικής Βουλής– «παραβιάζει το ταστατικό χάρτη του ΟΗΕ». Η Επιτρη οποία, στο μεταξύ, παρακράτησε 25% των δανείων προς την Ελλάδα, σε και τη γνωμοδότηση του Στέιτ Ντιμεντ, για τη νομιμότητα ή μη του ελκού εμπάργκο, με βάση τον καταστικό χάρτη του ΟΗΕ. Μέχρι στιγμής, το Ντιπάρτεμεντ δεν απάντησε. Αλλά, μεταδίδει ο Αλέξης Παπαχελάς, αν κριτής της Καθημερινής στην Ογκτον, «είναι σχεδόν βέβαιο ότι η ν υπηρεσία του Στέιτ Ντιπάρτεμεντ θα μοδοτήσει εναντίον των ελληνικών σεων». Απορία πρώτη: Τι απέμειντην «ιστορική συνάντηση Παπανδρ Κλίντον» και το «τρομερά φιλικό τημα»; Απορία δεύτερη: Πόσο ορθή ή απόφαση του πρωθυπουργού κ. Απανδρέου να αναζητήσει «ειδική πμιακή σχέση με τις ΗΠΑ», προκει να... τιμωρήσει τους «ανθέλληνες» Ιπαίους; Και πού διαφέρει η Ουάσι από τις Βρυξέλλες;

ΕΝΑ ΑΛΛΟ «σημαντικό γεγονός» ή απόφαση του πρωθυπουργού να πρήσει στην μερική ιδιωτικοποίηση (λέγεται και μετοχοποίηση) του ΟΤΕ

ΠΑΓΚΑΛΟΥ ΛΟΓΟΙ

Ο «ιδιόρρυθμος» Θεόδωρος Πάγκαλος λέει πολλές αλήθειες και δεν κρατά το στόμα του κλειστό. «Ο λαός με πιστεύει», ισχυρίζεται ο ίδιος, «κι έχει συνείδηση ότι λέω σωστά πράγματα, γιατί ο ίδιος αισθάνεται αυτά που λέω και τα ξέρει».

Στη μάχη της διαδοχής, ο κ. Πάγκαλος εκστομίζει τις δικές του «αλήθειες» κι είναι απορίας άξιο γιατί τουλάχιστον δεν του αναγνωρίζουν το θάρρος και την τόλμη των λόγων του. Για λόγους εμφάνισης κάποιας υποτυπώδους κυβερνητικής συνοχής η αιχμηρή, αν και πολλές φορές ακαλαίσθητη, γλώσσα του κ. Πάγκαλου αφορίζεται λίγο - πολύ ως προβληματισμός και διαλογική συζήτηση με τον εαυτό του. Είναι, βέβαια, φανερό πως τα πράγματα δεν είναι καθόλου έτσι. Ο κύβος φαίνεται ερριγμένος και ο κ. Πάγκαλος δεν είναι διατεθειμένος να κρατήσει το στόμα του κλειστό. Και δεν υπάρχει τίποτα το μεμπτόν επ' αυτού εφ' όσον οι πολιτικοί υποχρεούνται να δημοσιοποιούν τις απόψεις τους, ιδιαίτερα στα κρίσιμα προβλήματα που απασχολούν την κοινή γνώμη. Αυτό που ξενίζει ορισμένους είναι το «ασύνηθες» του φαινομένου εφ' όσον σύνηθες και κανόνας στο ΠΑΣΟΚ ήταν η σιωπή. Είτε την ανάγκη φιλοτιμίας ποιούμενοι είτε για άλλους λόγους, γεγονός είναι -παρήγορο δε τα μάλα- ότι κανείς δεν φαίνεται ικανός να φιμώσει τον κ. Πάγκαλο, ούτε ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου. Είναι υποχρεωμένο, λοιπόν, το ΠΑΣΟΚ να τον δεχτεί ή τουλάχιστον να τον ανεχθεί και η βάση του κόμματος και των ψηφοφόρων να τον ακούσει, συμφωνεί ή διαφωνεί με τις απόψεις του.

Α.Ω.

ΑΠΟΜΑΚΡΟΣ ΕΧΘΡΟΣ, ΚΟΝΤΙΝΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Η ολομέτωπη επίθεση κατά του κτήνους δρίσκεται προ των πυλών. Φυσικά και είναι ένα ακόμη πακέτο κατά του αθηναϊκού νέφους που βαδίζει σχεδόν στα τυφλά. Φυσικά και δεν θα «φύγει» έτσι το νέφος. Από την άλλη, φυσικά και πρέπει να περιμένουμε να δούμε την αποτελεσματικότητά του, αφού είναι το καλύτερο που μπορούμε, σε μια κατάσταση υπερ-έκτακτης ανάγκης. Όμως, όλοι και όλα σημαδεύουν το απόμακρο (και φιλόδοξο) εχθρό, προσπερνώντας ένα κοντινό αγκάθι, που είναι μάλιστα αντιμετωπίσιμο. Ενωώ το καθημερινό λουτρό όλων μας στο μαυριδερό σύννεφο σωματιδίων που εκσφενδονίζεται από τις εξατμίσεις όλων των μεγάλων οχημάτων, ακριβώς στο ύψος του (ανοικτού) παραθύρου ενός Ι.Χ., ή πολύ κοντά εν γένει, στο ζωτικό χώρο εισπνοής κάθε οδηγού, συνοδηγού ή και πεζού. Κανένας λόγος δεν δόθηκε ποτέ(!) στην απόλυτη αναγκαιότητα επιμήκυνσης των σωλήνων εξατμίσης όλων των μεγάλων οχημάτων (που είναι ειδικά αποδοτικοί στον εμπλουτισμό του γύρω περιβάλλοντος με άμεση εκπομπή καπνού, πλην των άλλων αερίων μέχρι την οροφή). Μήπως κανείς δεν διερωτήθηκε τι είναι αυτές οι «καμινάδες» στα λεωφορεία, πούλμαν ή φορτηγά των ΗΠΑ και όλων σχεδόν των χωρών της Ευρώπης; Δεν θα σωθούμε από το νέφος, θα έχουμε εκμηδενίσει όμως μια σημαντική οδό εισπνοής άμεσων (και επικίνδυνων) ρύπων. Θα επανέλθουμε

Α.Μ.

ΑΛΛΟ ΚΙ ΑΥΤΟ

Δεν έχουν, λένε, «αξιόπιστα» στοιχεία οι Αμερικανοί που να δείχνουν ότι οι Αλβανοί καταπιέζουν την ελληνική μειονότητα. Ποια θα ήταν, δηλαδή, «αξιόπιστα» στοιχεία και ποιο το «αβάσιμο» των ελληνικών ισχυρισμών; Φαίνεται ότι οι Αμερικανοί «συγκινούνται» μόνο από γενοκτονίες...

Τ.Κ.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

Ορισμένες σφυγμομετρήσεις της πρόθεσης ψήφου στις ευρωεκλογές δείχνουν σαφώς ότι σημαντικό μέρος του εκλογικού σώματος σκέφτεται «αρνητικά», πορεύεται δηλαδή προς τις κάλπες με την πρόθεση να ρίξει «αρνητική ψήφο».

Τη μερίδα του λέοντος εισπράττουν η Πολιτική Άνοιξη και ο Συνασπισμός, πράγμα που φαίνεται καθ' όλα «φυσιολογικό», αφού τα δύο αυτά κόμματα δεν έχουν καταφέρει να διαμορφώσουν μια σαφή πολιτική ταυτότητα. Κατά συνέπεια, δεν αποκλείεται να απορροφήσουν μέρος της δυσανεξίας εναντίον των δύο μεγάλων κομμάτων κι ίσως η ισχυροποίησή τους, έστω στην ευρωπαϊκή κάλπη, που μπορεί να επιτευχθεί «άνευ κόστους», εφ' όσον τίποτα φαινομενικά δεν διακυβεύεται, να βοηθήσει να βρουν το δρόμο τους ξεκαθαρίζοντας το εσωτερικό πολιτικό τοπίο και παρέχοντας στους ψηφοφόρους της χώρας σαφέστερη εικόνα και ταυτότητα, άρα ευκρινέστερη πολιτική επιλογή.

Τ.Χ.

ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Μας έλεγαν ότι οι ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων οργανισμών επί Ν.Δ. δεν ήταν μόνο αδιαφανείς αλλά και αποσκοπούσαν στην κάλυψη των τεράστιων δημοσίων ελλειμμάτων κι όχι στην πραγματοποίηση επενδύσεων για την «ανάπτυξη». Σήμερα έσοδα από «μετοχοποιήσεις» (πιο κομψή όρος από την επάρατη ιδιωτικοποίηση) δημοσίων οργανισμών, ποσοστού 15% ή 30%, κατά τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας, κ. Παπαντωνίου, αναμένει να ανέλθουν σε 700 δισ. δραχμές. Πού θα πάνε αυτά τα έσοδα, εφ' όσον κι όταν εισπραχθούν, τη στιγμή που μόνο το πρώτο τετράμηνο του τρέχοντος έτους τα φορολογικά έσοδα εμφανίζουν υστέρηση της τάξης των 300 δισ. δραχμών; Ουδείς γνωρίζει. Αλλά, μήπως, αμφιβάλλει ότι πάνε κατευθείαν στη «μαύρη τρύπα» των ελλειμμάτων;

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ Ή ΕΙΣΠΡΑΞΗ;

Πού θα διατεθούν τα χρήματα από τις ιδιωτικοποιήσεις των δημοσίων οργανισμών (ΟΤΕ κ.λπ.); Σε επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων αυτών ώστε να αντιμετωπίσουν το σκληρό ανταγωνισμό, ή στα δημόσια ταμεία για κάλυψη των ελλειμμάτων; Οι διαφωνίες έχουν ήδη ξεσπάσει μέσα στην κυβέρνηση που άλλα υποστήριζε ως αντιπολίτευση αλλά υποστηρίζει τώρα. Η σοβαρή αντιπολίτευση, το σοβαρό συνδικαλιστικό κίνημα και οι σοβαροί πολιτικοί δεν μπορούν παρά να συμφωνήσουν ότι το εθνικό συμφέρον επιβάλλει έσοδα, αλλά διατεθούν για τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής δομής. Διότι, σ' αντίθετη περίπτωση, γιατί δεν θά 'πρεπε να μιλάμε για πραγματικό ξεπούλημα και για ρίψη χρημάτων στον αδηφάγο υπόνομο των δημοσίων ελλειμμάτων;

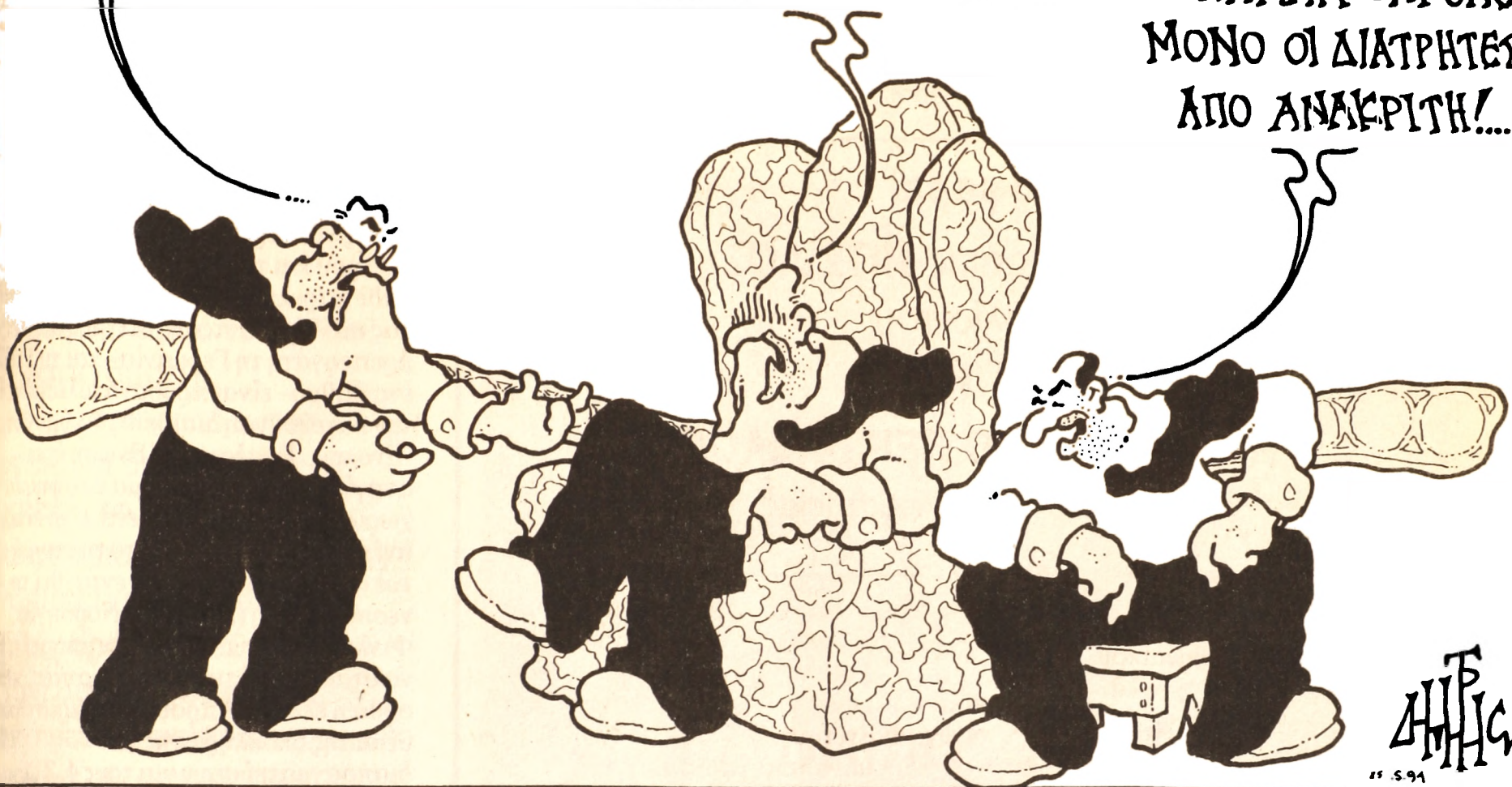
ΟΥΡΑΓΟΙ

Ουραγός σ' όλες σχεδόν τους δείκτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα. Στον πληθωρισμό, στα ελλείμματα, στο χρέος κατά κεφαλήν ΑΕΠ και σ' άλλα πολλά. Είναι κι αυτό ένα είδος «πρωτιάς». Να πάντα στην ουρά και να μην τρέφεις κα φιλοδοξία να ξεφύγεις σήμερα από τη θέση, αύριο από τη 16η και μεθαύριο από την 26η ή 28η. Τέτοιος λαός.

ΕΓΩ ΞΕΡΩ ΠΩΣ ΤΟ '89
ΔΕΝ ΖΗΤΑΓΑΝ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ!...
ΠΟΤΕ ΑΛΛΑΞΕ;...

ΑΠΟ ΦΕΤΟΣ!...
ΟΤΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΕΧΕΙΣ
ΓΙΑ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ
ΕΚΠΙΠΤΟΥΝ ΟΛΕΣ!...

ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΟΧΙ ΟΛΕΣ...
ΜΟΝΟ ΟΙ ΔΙΑΤΡΗΤΕΣ
ΑΠΟ ΑΝΑΚΡΙΤΗ!...

Η ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΚΟ

Την Τρίτη 24 Μαΐου έγινε στην αίθουσα τελετών της Αρχιτεκτονικής Σχολής ημερίδα, που οργάνωσαν ο ΣΑΔΑΣ, ο Σύλλογος Πολεοδόμων - Χωροτακτών και η Συντονιστική Επιτροπή για τη Σωτηρία του Πάρκου Ελευθερίας.

Ενδεικτική ήταν η απουσία τόσο ενός εκπροσώπου από το ΥΠΕΧΩΔΕ όσο και από το Δήμο Αθηναίων, παρ' ότι αμφότεροι είχαν προσκληθεί, ενώ το ΥΠΠΟ έστειλε μήνυμα ότι το «θέμα δεν είναι της αρμοδιότητάς του»!

Εισήγηση έκανε ο πολεοδόμος κ. Σκλαβούνος και ακολούθησαν οι:

- Δημ. Χατζόπουλος, εκπρόσωπος του Οργανισμού Αθήνας
- Ν. Δεσύλλας, εκπρόσωπος του Μεγάρου Μουσικής
- Στ. Χατζόπουλος εκπρόσωπος του ΤΕΕ
- Μαρία Μαντουβάλου και Γ. Σαρηγιάννης, εκπρόσωποι του Τομέα Πολεο-

δομίας - Χωροταξίας της Αρχιτεκτονικής Σχολής

- Χρ. Σελιανίτης, εκπρόσωπος του ελληνικού τμήματος του ICOMOS
 - Ο κ. Ραλάτος, εκ μέρους της Πανελληνίας Κίνησης Δασολόγων
 - Ράνια Κουλτσινιώτη, εκπρόσωπος του ΣΑΔΑΣ
 - Θ. Παπαγιάννης, πρόεδρος του Συλλόγου Ελλήνων Πολεοδόμων - Χωροτακτών
 - Ο Σύλλογος Πολιτικών Μηχανικών δεν έστειλε αντιπρόσωπο γιατί ήθελε προηγουμένως να μελετήσει το θέμα.
- Εκ μέρους του Συνασπισμού μίλησε ο Παναγιώτης Λαφαζάνης και εκ μέρους του ΚΚΕ ο Ορέστης Κολοζώφ.

Ύστερα από ένα σύντομο διάλειμμα έγιναν πολλές παρεμβάσεις και εγκρίθηκε ψήφισμα εναντίον των μεθοδεύσεων για την καταστροφή του Πάρκου Ελευθερίας.

Από τους εισηγητές οι μόνοι που αντιτάχθηκαν στις κυρίαρχες απόψεις ήταν ο κ.

Δεσύλλας που επιχείρησε να δικαιολογήσει τις επεκτατικές δραστηριότητες του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής, ενώ ο κ. Στ. Χατζόπουλος, εκπρόσωπος του ΤΕΕ, ανακοίνωσε μια ομόφωνη απόφαση του ΤΕΕ, σύμφωνα με την οποία εγκρίνονται πλήρως τα έργα και οι δραστηριότητες του προέδρου του ΤΕΕ κ. Λιάσκα, εργολάβου του κ. Λαμπράκη. Πέραν των παρατηρήσεων που δεν είχαμε το χρόνο να σημειώσουμε, θέλουμε μόνον να πούμε ότι η «ομόφωνη απόφαση» του ΤΕΕ πρόκειται να αντιμετωπίσει την κατακραυγή του τεχνικού κόσμου και των Αθηναίων.

• Με ανακοινώσεις τους καταγγέλλουν τα όσα συμβαίνουν στο χώρο του Πάρκου της Ελευθερίας το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος, ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών (ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ), ο Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών (ΣΕΠΟΧ) και η Συντονιστική Επιτροπή για τη Σωτηρία του Πάρκου Ελευθερίας.

ΚΡΙΣΙΜΗ ΚΑΜΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στη διάσκεψη κορυφής της Κέρκυρας οι «12» θα αποφασίσουν για το διάδοχο του προέδρου της Επιτροπής, Ζακ Ντελόρ, ο οποίος αποχωρεί στο τέλος του έτους, έχονταςβάλει τη σφραγίδα του στην πορεία της Ευρώπης. Ακόμα και οι Βρετανοί, του το αναγνωρίζουν δημοσίως. Σε μια ενδιαφέρουσα συνέντευξή του που

δημοσιεύτηκε ταυτόχρονα στις εφημερίδες *Independent*, *El Pais* και *La Republica*, ο Ντελόρ επισημαίνει ότι η Ευρώπη βρίσκεται σήμερα σε μια κρίσιμη καμπή της ιστορίας της, αγνοώντας τη σημερινή πραγματικότητα του ανερχόμενου λαϊκισμού, που απειλεί να μολύνει τη δημοκρατία. Πολιτικός ανήρ με όραμα, ο Ντελόρ απέρχεται έχοντας αφήσει πίσω του μεγάλο έργο, πιστεύοντας ταυτόχρονα ότι η Ευρώπη δεν είναι μόνο κάτι που συνίσταται

από υλικά αγαθά, αλλά είναι μια κουλτούρα, μια πνευματική κατάσταση Δυσαναπλήρωτη η θέση του, αν κρίνουν από τους διαθέσιμους υποψήφιους να το διαδεχθούν, και ενδεικτικό ίσως της νέας εποχής, όπου λείπουν οι πολιτικοί μεγάλης εμβέλειας, μεγάλων ικανοτήτων και μεγάλων οραμάτων.

ΜΕ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Πολύ σωστά, η ελληνική κυβέρνηση επιδιώκει στη διάσκεψη κορυφής των «12» στην Κέρκυρα, δεσμευτική δήλωση για έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης της Κύπρου και της Μάλτας. Είναι απαραίτητο κάθε παρελκυστική τακτική των εταιρειών μας στο θέμα αυτό, τη στιγμή που με πρωτεργάτη τη Γερμανία -και τη Γαλλία- ένα βαθμό- είναι προσανατολισμένοι στην κατεύθυνση διαρκούς διεύρυνσης της Ένωσης. Εμμέσως, η Ένωση έχει αναγνωρίσει το δικαίωμα υποψηφίων χωρών για ένταξη, που είτε λίγο είτε πολύ ανέρχονται σε 10. Κι αυτό τη στιγμή που τυπικά ακόμα δεν έχουν ενταχθεί τα 4 νεοπαγή μέλη (Σουηδία, Νορβηγία, Φινλανδία, Αυστρία). Δεν μπορεί η Ελλάδα να σταματήσει τις εξελίξεις αυτές, και η ορθή η ελληνική προεδρία χειρίστηκε το θέμα της ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων για τους 4. Τώρα όλη στη διαδικασία της επικύρωσης και η ελληνική Βουλή μπορεί να εκφράσει, με τον τρόπο της, «μια δεσμευτική για τους άλλους άποψη», όπως είπε ο αναπληρωτής ΥΠ. Θ. Πάγκαλος και τη διακυβερνητική διάσκεψη του 1996 να παρεμποδίσει οποιαδήποτε περαιτέρω διεύρυνση να σταματήσει. Η Ένωση ολιγορρήσει στο θέμα της Κύπρου. Τα θέματα αυτά πρέπει πλέον να συνδεθούν άμεσα με την ένταξη της Κύπρου. Χάθη ήδη πολύτιμος χρόνος.

ΙΣΟΤΙΜΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ

Πολύ έξυπνη αυτή η Επιτροπή των Αντιπροσώπων των ΗΠΑ που εισήγαγε περικοπή της στρατιωτικής βοήθειας (δανείων) προς την Ελλάδα κατά 25% των αντι-μέτρων κατά των Σκοπίων και αντίστοιχη περικοπή κατά 25% στη βοήθεια προς την Τουρκία, λόγω του Κουρδισμού. Έτσι διατηρείται και η παραδοσιακή αναλογία στην παροχή στρατιωτικής βοήθειας προς τις δύο χώρες: 7/10. Μια λογία ένας εμπορικός αποκλεισμός εξισώνεται με τη γενοκτονία του κουρδικού λαού. Ούτε γάτα ούτε ζημιά!

Κυκλοφορεί
από τις εκδόσεις ΠΙΤΣΙΛΟΣ
το βιβλίο του
ΝΙΚΟΥ ΝΕΖΗ
ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
Αρχές και τρόποι προστασίας

ΝΙΚΟΣ ΝΕΖΗΣ

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Αρχές και τρόποι προστασίας

ΟΛΗ Η ΣΧΕΤΙΚΗ
ΜΕ ΤΟ ΘΕΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΠΙΤΣΙΛΟΣ

Α. ΠΙΤΣΙΛΟΣ & ΥΙΟΣ Ο.Ε.
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 4 - ΑΘΗΝΑ
Τ.Κ. 10559 - Α.Φ.Μ. 82288294
ΤΗΛ. 3211237 - 3218872

Το περασμένο Σάββατο 21.5 έγινε μια πρωτοφανής πράξη βανδαλισμού. Τα συνεργεία της εταιρείας «Πανδής - Λιάσκας - Μπακάλμπασης», σε εντολή του προέδρου του ΟΜΜΑ, κ. Χρήστου Λαμπράκη, κατακρήμνισαν το υπαίθριο δημοτικό θεατράκι του Πάρκου Ελευθερίας. Οι λίγοι εργάτες που συγκεντρώθηκαν στάθηκαν μπροστά στα μηχανήματα και εντα άφησαν να ολοκληρώσουν το καταστροφικό έργο τους. Σε λίγο, ο αστυνόμος κ. Λαμπράκης, παρήγγειλε στα συνεργεία να διακόψουν τις εργασίες», το Σάββατοκύριακο. Όμως, η αστυνομία είχε παραβεί τη μια φορά το καθήκον της. Γιατί δεν έπρεπε απλώς να διακόψει τις εργασίες. Έπρεπε να είχε συλλάβει τους υπεύθυνους, επειδή είχαν διαπράξει το ατόφωρο αδίκημα της κατεδάφισης χωρίς άδεια. Δευτέρα, 23.5, κατετέθη μήνυση εναντίον των υπευθύνων, του πολιτικού μηχανικού Πανδή και του προέδρου του ΟΜΜΑ, κ. Λαμπράκη. Τρίτη, 24.5, το απόγευμα, έγινε στην αίθουσα τελετών Αρχιτεκτονικής Σχολής Εργαστήρια που οργάνωσαν ο ΕΛΑΣ, ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων και η Αρχιτεκτονική Επιτροπή για τη φρεσινία του Πάρκου Ελευθερίας.

ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΠΑΕΙ ΘΕΑΤΡΟ...

(κοντσέρτο για μπουλντόζες
όταν η φύσις πουχάζει)

του Ρεπόρτερ

Οι εργασίες της κατεδάφισης του υπαίθριου δημοτικού θεατράου, που υπήρχε στο Πάρκο Ελευθερίας, έγιναν με βάση μια «άδεια εκκαφών». Όμως, η άδεια εκκαφών προϋποθέτει την οικοδομική άδεια ανεγέρσεως, βάσει συγκεκριμένης μελέτης. Αυτή η «μελέτη» υπάρχει αλλά δεν έχει μέχρι στιγμής εμφανιστεί πουθενά.

Επειδή τα έργα αυτά είναι παρεμβατικά στην πόλη των Αθηνών, έπρεπε να είχε διεξαχθεί ένας αρχιτεκτονικός διαγωνισμός. Και, εν πάση περιπτώσει, έπρεπε να υπάρχουν όλες οι μελέτες σε ένα συνολικό πακέτο. Αλλά εδώ έχει επιλεγεί η τακτική του τεμα-

χισμένου πτώματος. Η καταστροφή του Πάρκου Ελευθερίας γίνεται μεθοδικά και προγραμματισμένα. Επιλέγονται οι μέρες, οι ώρες, οι συγκυρίες. Και μόνον αυτή η μεθόδευση, αποτελεί όνειδος για τους εμπνευστές και εκτελεστές της καταστροφής του Πάρκου.

Δυστυχώς, ο δήμαρχος της Αθήνας Λ. Κουρής (μαζί με τους δημοτικούς συμβούλους ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.), ο ΥΠΕΧΩΔΕ Κ. Λαλιώτης, το σύνολο σχεδόν των ΜΜΕ και οι ηγεσίες των κομμάτων ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ. και Πολιτική Άνοιξη, υπακούουν και συναινούν σε όσα ο πρόεδρος, κ. Χρήστος Λαμπράκης, επιθυμεί να γίνουν.

Οι λιγοστοί περίοικοι που βρέθηκαν στο θέατρο του Πάρκου το Σάββατο το πρωί δεν πρόλαβαν να αποτρέψουν την μπουλντόζα των κ. Λαμπράκη και Πανδή.

Το **ΑΝΤΙ** έχει επανειλημμένα ασχοληθεί με τις μεθοδεύσεις του Μεγάρου Μουσικής — διάβαζε Χρήστος Λαμπράκης —, για τον επεκτατισμό του και τη σωρεία παρανομιών που έχει διαπράξει, προκειμένου να χτιστούν ένα υπερμεγέθες γκαράζ, κτίριο συνεδρίων και όπερα στο Πάρκο Ελευθερίας. Αποτέλεσμα όλων αυτών των ενεργειών, θα είναι η πλήρης καταστροφή του Πάρκου, ενός από τους ελάχιστους χώρους αναψυχής που απέμειναν στην Αθήνα — αλλά και χώρος ιστορικής μνήμης.

Η έντονη κριτική που άσκησε το **ΑΝΤΙ** στον ΟΜΜΑ κρίθηκε από μερικούς ως «υπερβολική», γιατί δεν ελάμβανε υπόψη, έλεγαν, το πολιτιστικό έργο του Μεγάρου. Όλοι αυτοί θα μπορούσαν να ξαναδιαβάσουν εκείνα τα κείμενα και τα σχόλια, ύστερα και από τους τελευταίους βανδαλισμούς και την καταστροφή του μικρού υπαίθριου δημοτικού θεάτρου. Τώρα η κρίση όλων μας μπορεί να είναι πιο ώριμη.

Αλλά πιο ενοχλητικές κι από τις συντελεσθείσες καταστροφές είναι οι μεθοδεύσεις που ακολούθησε ο ΟΜΜΑ, για τη λεηλασία του Πάρκου Ελευθερίας. Εμείς θα κάνουμε μερικές, ελάχιστες παρατηρήσεις: Και πρώτα θα θέσουμε ένα ερώτημα:

Θα ήταν δυνατόν να επιχειρηθεί από οποιονδήποτε φορέα ή ιδιώτη η τεράστια επιχείρηση που σπήθηκε για να καταστραφεί το Πάρκο Ελευθερίας;

Είναι δυνατόν, σήμερα, το σωτήριο

έτος 1994, που η οικολογική συνείδηση έχει αρκετά αναπτυχθεί, να διανοηθεί κάποιος ότι θα μπορούσε να καταστρέψει ένα πάρκο, προκειμένου να χτίσει ένα γκαράζ; Και όμως. Στο σωτήριο έτος 1994, στην Ελλάδα,

ΤΙ ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΤΕΕ;

Στο τχ. 546 της 4/3/94 γράφουμε: «Οι αμοιβές της εταιρείας Πανδής - Λιάσκας - Μπακάλμπασης για την κατασκευή του Μεγάρου ανήλθαν στο ύψος του 1,6 δισ. Και αυτά ενόσω ο κ. πρόεδρος του Τ.Ε.Ε. ήταν και υπουργός της κυβέρνησης Ζολώτα. Και το λειτούργημά του ως υπουργός της Εθνικής Κυβέρνησης και το μερίδιό του ως εργολάβος του Λαμπράκη, ο κ. Λιάσκας.

Δεν θεωρεί ο τεχνικός κόσμος ότι έχει διαπραχθεί ένα πρώτης τάξεως ατόπημα; Έτσι, για να χρησιμοποιήσουμε την πιο ανώδυνη λέξη. Τι μέτρα θα πάρει τώρα η ολομέλεια του Τ.Ε.Ε. μετά αυτή την αποκάλυψη;».

Πέρασαν τρεις μήνες. Ούτε ο κ. Λιάσκας, αλλά ούτε και η ολομέλεια του Τ.Ε.Ε. ασχολήθηκε με το θέμα. Δεν νομίζετε ότι έχει μειωθεί πάρα πολύ η ευαισθησία στη χώρα μας;

αυτό είναι δυνατόν, γιατί τη «βούλη τη διαθέτει ο κύριος Χρήστος Λαμπράκης. Ο οποίος, σύμφωνα με τα λεχθέντα ενός υπαλλήλου του να «διοκλήτης του Βήματος και κτήτης (!) του Μεγάρου Μουσικής κ. Λαμπράκης είναι βέβαια και πολλά. Συνεταίρος του κ. Κόκκος πρόεδρος του Ιδρύματος Λαμπράκης κ.λπ., κ.λπ. Είναι γνωστά αυτά. Ότι είναι γνωστή η δεδηλωμένη υποστήριξης ηγεσίας των τριών μεγάλων πολιτικών κομμάτων στις επιθυμίες του προέδρου.

• Ο κ. Έβερτ λ.χ. είχε γράψει — φρονώντας κατ' ουσίαν τους αθηναίους πολίτες — ένα δουλικότατο σημείωμα προς τον Λαμπράκη, που αποκαλύπτει, κατ' αποκλειστικότητα το **ΑΝΤΙ** (τχ. 523, 11.5.1993): «Να χωρήσεις το έργο του υπογείου σου στάθμευσης αυτοκινήτων, αφήνοντας τις ανόητες επικρίσεις».

• Ο κ. Κ. Λαλιώτης αποδείχθηκε πιστός υπηρέτης του Συγκροτήματος και συμπλέει με τα διατάγματα που ο προκάτοχός του, Κατσιγιάννης, πέρασε στη Βουλή με τη σύμφωνη γνώμη και του ΠΑΣΟΚ. Ενεργεί με πολύ γνωστή σ' αυτόν μέθοδο «μπουκά», αδιαφορεί για την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών και δεν βεβαιώνει τις ανάγκες των Αθηναίων για ελεύθερο χώρο.

• Όσο για το κόμμα του κ. Σαμαρά, έχουμε την αιφνίδια μεταβολή στάσης του δημοτικού συμβουλίου του, κ. Αγγ. Μοσχονά, ο οποίος σφοδρός πολέμιος μετεστράφη σε υποστηρικτή της απαλλοτρίωσης του Πάρκου Ελευθερίας.

Και τα μέσα «ενημέρωσης», με τα πρώτα τα έντυπα του Λαμπράκη *Βήμα* και *Νέα*, αποσιωπούν τις πληροφορίες και τους βανδαλισμούς — ένα χρόνο τώρα διαπράττονται στο Πάρκο Ελευθερίας.

Όμως ο βανδαλισμός που διαπράχθηκε το πρωί του Σαββάτου 21, κρυπτό και παραβύστω, όταν τα έντυπα ενημέρωσης έτρεχαν πίσω από τα χείρτα των οικιστών των Μεσογείων όταν όλες οι εφημερίδες — κι αυτές ελάχιστες που ίσως έγραφαν αράδες — ήταν κλειστές, πιστεύω ότι θέτει τα πράγματα σε νέα βάση.

1. Το υπαίθριο θεατράκι του Πάρκου Ελευθερίας πρέπει να ανακατασκευαστεί αμέσως και με έξοδα των οργάνων του κ. Λαμπράκη και
2. Θέτει εν αμφιβόλω την πα-

ου κ. Λαμπράκη στη θέση του προέδρου του ΟΜΜΑ. Γιατί δεν είναι δυνατόν να προεδρεύει σε ένα τόσο σημαντικό πολιτιστικό ίδρυμα ο άνθρωπος που ενέπνευσε και εξετέλεσε με τους ανθρώπους του τα σχέδια καταστροφής ενός από τους ζωτικούς πνεύμονες πρασίνου και ενός από τους ελάχιστους ελεύθερους χώρους που μένουν στην άθλια πρωτεύουσα της Ελλάδας -και μάλιστα στο όνομα της πολιτιστικής αναβάθμισης της κατεύουσας! (Ποιου πολιτισμού, άραγε; Εκείνου του Ι.Χ., των κουμπονών που μοιράζουν βίλες και κότερα, της τηλεοπτικής αφασίας, που ο κ. Λαμπράκης προωθεί όταν δεν υποδύεται τον μαικήνα;).

Αυτή η ουσία, πάντως, είναι ότι ο μαικήνας του υψηλού πολιτισμού κατέστρεψε το μικρό δημοτικό θεατράκι που φιλοξενούσε τις ανησυχίες μικρών εργατικών ομάδων από όλη την Ελλάδα. Άραγε, αυτής της κλίμακας ημιουργία, η ζωντάνια μέσα στη ζωή, η εμπύπτει στο πολιτιστικό όραμα του κ. Λαμπράκη; Ή μήπως δεν έχει κάνει σε τίποτα με τη μεγαλομανία

Ο κύριος πίσω από τα κάγκελα

Ο κύριος που κρύβει το πρόσωπό του φωτογραφήθηκε το πρωί του Σαββάτου 21.5 στο χώρο του Πάρκου Ελευθερίας. Είναι ο κ. Πανδής, μεγαλοεργολάβος και συνεταίρος του προέδρου του ΤΕΕ Κ. Λιάσκα, στα έργα καταστροφής. Ήταν εκεί για να επιβλέπει το γκρέμισμα του μικρού υπαίθριου θεάτρου. Σε λίγο, εξαφανίστηκε. Κανονικά, έπρεπε να συλληφθεί από τον κ. Φράγκο, αστυνόμο του ΚΔ' αστυνομικού τμήματος,

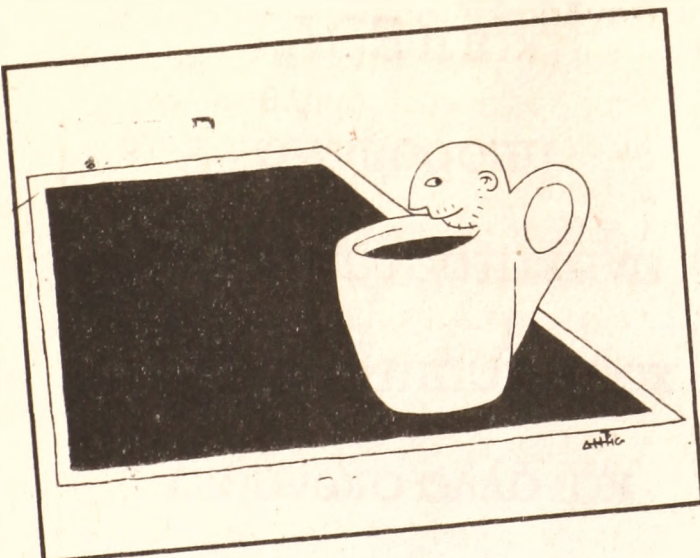
γιατί κατεδάφισε το θέατρο χωρίς άδεια. Κανονικά, έπρεπε να βρίσκεται πίσω από τα κάγκελα.

Η ελληνική διοίκηση και πώς λειτουργεί

Δευτέρα, 23.5 και ώρα 11 το πρωί, έφθαστο ΚΔ' Αστυνομικό Τμήμα το ακόλουθο γράμμα από τη διευθύντρια της Πολεοδομίας Αθηνών, κ. Βασιλική Βιδαλάκη:

«Επ'απάντηση του ανωτέρω σχετικού τηλεφωνικού σήματός σας για τις εργασίες που εκτελούνται όπισθεν του Μεγάρου Μουσικής και μετά την αυτοψία που έγινε την 23.5.94, σας πληροφορούμε ότι αυτές είναι σύμφωνες με την υπ' αριθμ. 534/92 οικοδομική άδεια. Επίσης, στην ανωτέρω οικοδομική άδεια έχει συμπεριληφθεί και ο χώρος υπαίθριου θεάτρου».

Μετά από δυόμισι ώρες — στις 13.40 π.μ. — φτάνει ένα άλλο τηλεφωνικό σήμα στο ίδιο τμήμα, που λέει ακριβώς τα ίδια. Ιδού το κείμενο: «Σε συνέχεια του αριθμ. 10549/2135/94 εγγράφου μας, παρακαλούμε διακόψατε τις εργασίες εκσκαφών, που πραγματοποιούνται στο χώρο Μεγάρου Μουσικής, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 534/92 άδεια εκσκαφών, επειδή στην αυτοψία που πραγματοποιήθηκε από τον ίδιο τεχνικό υπάλληλό μας, διαπιστώθηκε ότι στο χώρο που εκτελούνται οι εργασίες εκσκαφών, υπάρχει και κατα-

σκευή ανοιχτού αμφιθεάτρου για την οποία, όπως προέκυψε από την έρευνα στο αρχείο της υπηρεσίας μας, δεν έχει εκδοθεί σχετική οικοδομική άδεια κατεδάφισης αυτού».

Το σήμα υπογράφεται από την τμηματάρχη του Δ' τμήματος, **Δήμητρα Μπιάγκου**.

Μερικές παρατηρήσεις - απορίες «αφελούς»:

1. Η κ. Βιδαλάκη βαφτίζει την 534/92 άδεια εκσκαφής, «οικοδομική άδεια».

2. Ποιος είναι ο υπάλληλος που έκανε την αυτοψία και σε δύο διαφορετικά σήματα

διαπίστωνε τα ακριβώς αντίθετα πράγματα;

3. Πώς η κ. Βιδαλάκη ισχυρίζεται ότι είναι σύμφωνες με την 534/92 άδεια «οι εργασίες που εκτελούνται όπισθεν του Μεγάρου»;

Ίσως υπάρχει μια εξήγηση για όλα αυτά: Η κ. Βιδαλάκη είναι ενεργό στέλεχος της Ν.Δ. Μετά τις εκλογές μετατέθηκε — δυσμενώς — στην Πολεοδομία Αγίας Παρασκευής. Και πολύ πρόσφατα τοποθετήθηκε και πάλι στη Διεύθυνση Πολεοδομίας Αθηνών...

Εμείς επικοινωνήσαμε μαζί της και στην παρατήρησή μας πως επέτρεψε να γίνει η κατεδάφιση του αμφιθεάτρου, η κυρία προϊσταμένη μάς απάντησε:

— Τώρα θα βγάλουν άδεια εκσκαφής και θα μπορέσουν να συνεχίσουν...

Αυτή είναι, αγαπητοί αναγνώστες, η εικόνα της ελληνικής διοίκησης και αυτοί οι λειτουργοί που προστατεύουν τη νομιμότητα...

Ίσως η κ. Βιδαλάκη να μην έδρασε σύμφωνα με το νόμο. Όπως παρέλειψε το νόμο και ο αστυνόμος κ. Φράγκος. Αλλά τι θα μπορούσαν να κάνουν λιγότερο από τον προϊστάμενό τους στο ΥΠΕΧΩΔΕ, κ. Λαλιώτη;

Των δικαστηρίων τα περίεργα!

Εκδόθηκε τη Δευτέρα 16 Μαΐου, η υπ' αριθμ. 312 Απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του Δ' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, ακριβώς αντίθετη ως προς την κρίση της για την ανεπανόρθωτη βλάβη που προκαλούν οι εργασίες μεταφοράς (ουσιαστικά κοπής) των δένδρων στο Πάρκο Ελευθερίας με την υπ' αριθμ. 292/1994 Απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του Ε' Τμήματος του ΣτΕ. Η απόφαση του «φιλοπεριβαλλοντικού», όπως χαρακτηρίζεται και έχει αποδειχτεί, Ε' Τμήματος, στην αίτηση αναστολής εκτελέσεως της άδειας του ΟΜΜΑ, που άσκησαν οι κάτοικοι της πολυκατοικίας του ΑΟΟΑ (σ.σ. η γνωστή ως πολυκατοικία των αξιωματικών) είχε κρίνει ότι μέχρι να αποφασίσει η Επιτροπή Αναστολών του αρμόδιου Δ' Τμήματος του ΣτΕ (που έχει αρμοδιότητα ακύρωσης των οικοδομικών αδειών), πρέπει να ανασταλεί η εκτέλεση της άδειας επειδή οι εργασίες μεταφοράς των δένδρων επιφέρουν αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης, που μπορεί να προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη στο περιβάλλον. Αντίθετα, η Επιτροπή Αναστολών του Δ' Τμήματος του ίδιου δικαστηρίου με τη νεότερη απόφαση έκρινε ότι η βλάβη στο περιβάλλον από την προσωρινή μεταφορά των δένδρων και τις εκσκαπτικές εργασίες δεν είναι ανεπανόρθωτη, αφού «τελικώς θα επέλθει αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος. (Ενδεχόμενη αδυναμία επαναφύτευσης ορισμένων δένδρων για ειδικούς λόγους δεν συνιστά ανεπανόρθωτη βλάβη, εφόσον πάντως το κοινόχρηστο πράσινο στο σύνολό του διατηρείται)». Δηλαδή δένδρα που μεγάλωσαν μέσα σε δεκαετίες και τα σεβάστηκαν οι γενιές των Αθηναίων, ακόμη και η ΕΣΑ, μπορούν να αντικατασταθούν με χορτοτάπητα, γκαζόν και άλλα αιωνόβια χόρτα.

Πριν καταλήξει σε αυτή τη σκέψη, η απόφαση επέκτεινε την έννοια του πολιτιστικού περιβάλλοντος πέραν των όσων ορίζουν το σύνταγμα και οι νόμοι, περιλαμβάνοντας στο πολιτιστικό περιβάλλον τις αναγκαίες για την ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία βοηθητικές εγκαταστάσεις των ειδικών κτιρίων «όπου κατά προορισμό λαμβάνουν χώρα πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως είναι προδήλως και το Μέ-

γαρο Μουσικής Αθηνών, το σπουδαιότερο ειδικό κτίριο στην πρωτεύουσα για την τέλεση μουσικών εκδηλώσεων». Έγινε, λοιπόν, επέκταση μιας νομικά και πραγματικά ορισμένης έννοιας για να χωρέσει μέσα σε ένα γκαράζ. Η παρ. 6 του άρθρου 24 του συντάγματος ορίζει: «Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το κράτος». Στον Ν. 360/1976, το πολιτιστικό περιβάλλον ορίζεται ως «τα ανθρωπογενή στοιχεία πολιτισμού και χαρακτηριστικά ως ταύτα διαμορφώθηκαν εκ της παρεμβάσεως και των σχέσεων του ανθρω-

**Δένδρα που
μεγάλωσαν μέσα σε
δεκαετίες και τα
σεβάστηκαν οι γενιές
των Αθηναίων, ακόμη
και η ΕΣΑ,
μπορούν να
αντικατασταθούν με
χορτοτάπητα, γκαζόν
και άλλα αιωνόβια
χόρτα.**

που μετά του φυσικού περιβάλλοντος περιλαμβανομένων των ιστορικών χώρων, ως και της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής εν γένει κληρονομιάς της χώρας». Σε ποια από αυτές τις έννοιες μπορεί να χωρέσει ένα γκαράζ, ο καθένας είναι σε θέση να κρίνει. Ισως, όμως, να γίνονται νομικά και πραγματικά άλματα επειδή πρόκειται για γκαράζ όπου θα παρκάρουν τα αυτοκίνητά τους όσοι παρακολουθούν τις εκδηλώσεις του Μεγάρου Μουσικής, ενώ

δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα όσοι παρακολουθούν τις εκδηλώσεις του Ηρώδειου της Λυρικής, του Εθνικού Θεάτρου ή τινε ένα σινεμά στο κέντρο γενικώς. Η μάλλον, μετά τη διεύρυνση αυτή, οι ιδιοκτήτες των σινεμά καλούνται να «συλβούν» τις υπόλοιπες πλατείες και γενικούς κοινόχρηστους χώρους και να κατασκευάσουν «πολιτιστικά γκαράζ». Για μην καλλιεργείται τέτοια ανισότητα μέσα στους έλληνες πολίτες.

Όλα αυτά, τη στιγμή που το Ε' Τμήμα του ΣτΕ, με υπ' αριθμ. 128/1994 πρακτική επεξεργασία π.δ., έκρινε αντισυνταγματικές διατάξεις που προέβλεπαν παραγωγή δικαιωμάτων χρήσης σε ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους, εφόσον μειώνεται ή φαλκιδεύεται η έκταση των ελεύθερων χώρων που έχουν ζωτική σημασία για την ποιότητα του οικιστικού περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, για τα γκαράζ έκρινε ότι ελεύθερους χώρους αστικού πρασίνου που αποτελούν ζωτικό στοιχείο του οικιστικού περιβάλλοντος, καθοριστικού στην ποιότητα της ζωής στην πόλη, δεν μπορεί να κατασκευασθούν υπόγειοι χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων (αναφέρεται στο κέντρο της Αθήνας). Όταν μάστα οι κοινόχρηστοι χώροι είναι χώροι πρασίνου, παιδικές χαρές, πεζόδρομοι κ.λπ., που αποτελούν «οιονεί υποκατάστατα του φυσικού περιβάλλοντος» μέσα στην πόλη, δεν επιτρέπεται παράλληλη χρήση που αναιρεί ή μειώνει τη βελτίωση της χρήσης. Τέτοια περίπτωση είναι χρήση υπόγειων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων που, κατά την κοινή πείρα, δημιουργούν αυξημένη κίνηση αυτοκινήτων κατά τη χρήση τους.

Βέβαια, οι αιτήσεις ακυρώσεως του συντάγματος, που επιτρέπει τη δημιουργία γκαράζ και συνεδριακού κέντρου στο Πάρκο Ελευθερίας και παραχωρεί το χώρο στο ΟΜΜΑ, που έχουν ασκηθεί από οικολογικές και αντιστασιακές οργανώσεις και από τους κατοίκους της πολυκατοικίας αξιωματικών, θα εκδικασθούν την 1η Ιουνίου από το Ε' Τμήμα. Απλώς απόφαση αυτή επιτρέπει να διαμορφωθούν πραγματικές καταστάσεις στο χώρο οι οποίες θα είναι μη αντιστρέψιμες. Οριστική απόφαση, όμως, δεν λήφθηκε ακόμη.

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ δεν γυρίζει πίσω

Κουπόνια άλλης εποχής

Μια είδηση απροσδόκητη, από κείνες που δεν ακούμε πια, άνοιξε τα κανάλια της νοσταλγίας. Στη στήλη του Τύπου, πο προπερασμένο τεύχος του Αντί, μαβάζουμε ότι «μια παλιά αγωνίστρια και αναγνώστρια της Αυγής (...) τηλεφώνησε στον εκδότη Λευτ. Βουτσά, λέγοντάς του ότι προσφέρει το εξοχικό σπίτι της κάπου στη Βόρεια Ελλάδα, να πει υπό μορφήν κουπονιού για να πάρει πύλλα η εφημερίδα...».

Ημείωνε, λοιπόν, χαρακτηριστικά ο υπεύθυνος της στήλης, σχολιάζοντας την πληροφορία: «Δεν είναι ψέμα, κάποιοι idealists υπάρχουν ακόμη, οι οποίοι προσπαθούν μάλιστα να συμπλεύσουν με το κλίμα της εποχής...».

Απ' αφορμή αυτό το ειδησάριο, το ποτάμι γυρίζει πίσω. Στις εποχές όπου πολιτική δεν ήταν ψυχρές κινήσεις στρατηγικής ούτε πεδίο άσκησης του συσσωρευμένου κυνισμού. Σε εποχές που οι ιδεολόγοι μπορούσαν να είναι δολοί κι όπου η πίστη υπήρχε, υπεράνω της τακτικής των πολιτικών στρατηγείων. Σε εποχές όπου η πίστη κανοναρχούσε στις επιλογές των ανθρώπων που κέπτονταν και δρούσαν πολιτικά. Σε εποχές όπου η πίστη μεταδιδόταν με έναν μαγικό τρόπο, αφού όσοι απνέονταν είχαν τον τρόπο να τη μεταδίδουν με τη σειρά τους. Ήταν εποχές όπου η αγάπη των ανθρώπων για τους δικούς τους ήταν καθήκον αλλά και εποχές όπου η Αριστερά απορούσαν από αδιαφιλονίκητες αξίες, ανάμεσα στις οποίες κυριαρχούσαν το όραμα για έναν καλύτερο κόσμο.

Ιστορία που θα σας αφηγηθώ συνέβη πραγματικά, στη Λάρισα, γύρω στο 1980 - 81. Στην οργάνωση του ΚΚΕ πρωτοδικού της Λάρισας, πήγαινε κάθε βδομάδα στο δελτίο κυκλοφορίας των καθημερινών εφημερίδων, που έδειχνε αναλυτικά τις πωλήσεις φύλλων σε όλα

τα σημεία όπου επωλείτο Τύπος σ' όλη την ευρύτερη περιοχή. Μια μέρα, ο Μίμης Τάσος (Μπουκουβάλας), παλιός καπετάνιος του ιππικού του ΕΛΑΣ, ο οποίος βρισκόταν στην από 'δώ μεριά και δεν είχε πάει με το ΚΚΕ, φώναξε το γραμματέα της νεολαίας (ήταν τότε ο Δήμος Μαγγίρας, εξαιρετος φυσικός σήμερα, ο οποίος, εκτός των άλλων, εργάζεται στο Κέντρο του Βιβλίου, στη Θεσσαλονίκη) και του υπέδειξε:

— Ξέρεις, σύντροφε... Στη Ραψάνη (ένα χωριό σκαρφαλωμένο στις ράχες του Ολύμπου, πάνω από τον Πηνειό) υπάρχει ένας τακτικός αναγνώστης της Αυγής. Κάθε μέρα, σύμφωνα με το δελτίο κυκλοφορίας, βρέξει χιονίσει, αγοράζει την εφημερίδα. Δεν έχει χάσει ούτε φύλλο! Όμως, το κόμμα δεν έχει οργάνωση στη Ραψάνη...

Σοφόν το σαφές. Ο Δήμος κατάλαβε. Πήρε την παρέα του και, το επόμενο Σαββατοκύριακο, σκαρφάλωσε στο χωριό. Όμως, θες γιατί δεν είχε δώσει βάση στην επιτακτική ανάγκη να στηθεί νέα οργάνωση του κόμματος, θες γιατί τα τσίπουρα, τα κρασιά και οι μεζέδες ήταν ισχυρότερο κίνητρο, γρήγορα ο ...στόχος λησμονήθηκε και, έτσι, τη Δευτέρα, το κλιμάκιο γύρισε στη Λάρισα άπρακτο.

— Δεν βρήκαμε τον αναγνώστη της Αυγής...

Ο Μπουκουβάλας επέμεινε:

— Τι θα πει δεν τον βρήκατε. Πρέπει να ξαναπάτε!

Το επόμενο Σαββατοκύριακο η αποστολή επαναλήφθηκε. Αυτή τη φορά, το κλιμάκιο κινήθηκε με μεθοδικότητα. Ξεκίνησε από τον περιπτερά.

— Είναι μια κυρία που αγοράζει την εφημερίδα. Μου έχει ζητήσει και της την κρατάω, ακόμη κι όταν δεν έρχεται να την αγοράσει τη μέρα που κυκλοφορεί... Θα τη βρείτε στο έβγα του χωριού.

Στο έβγα του χωριού υπήρχε ένα μικρό σπιτάκι. Δεν ήταν κανείς. Το κλιμάκιο περίμενε με υπομονή. Κάποια στιγμή,

χαμηλά από τη ρεματιά, εμφανίστηκε μια ηλικιωμένη γυναίκα, φορτωμένη με πολύ βάρος, να ανηφορίζει προς το σπίτι. Με ένα σχοινάκι, τραβούσε και μια κατσίκα. Ήταν η γυναίκα της περιγραφής. Πλησίασε, χαιρετήθηκαν, της εξήγησαν ότι τη θέλουν για ένα σοβαρό θέμα, εκείνη απολογήθηκε ευγενικά γιατί έκανε τους επισκέπτες να περιμένουν, τακτοποίησε το φορτίο, τακτοποίησε και το ζωντανό και τους έγνεψε να περάσουν.

Το σπίτι ήταν μικρό και έλαμπε από πάστρα. Σε μια γωνιά του δωματίου που κάθησαν ήταν το τζάκι. Δίπλα στο τζάκι, η μία πάνω στην άλλη, προσεκτικά τακτοποιημένες και διπλωμένες βρίσκονταν όλες οι Αυγές -δεν έλειπε καμία. Όμως, φως φανάρι ότι οι εφημερίδες ήσαν ανέγγιχτες. Δεν είχαν καν ανοιχτεί.

— Σε τι μπορώ να σας φανώ χρήσιμη παιδιά, έσπασε την αμήχανη σιωπή η γερόντισσα.

— Θέλαμε να σας συναντήσουμε επειδή αγοράζετε την εφημερίδα, ψέλλισε δειλά ο Δήμος.

— Α, την εφημερίδα. Ήταν η εφημερίδα που αγαπούσε ο σύζυγός μου. Πάνε χρόνια που πέθανε, ο καλός μου. Λίγο πριν φύγει, άνοιξε τα μάτια του και μου είπε: «Ξέρεις, γυναίκα. Σ' αγάπησα πολύ. Μ' αγάπησες και συ. Τώρα που φεύγω, θέλω να μου κάνεις μια χάρη. Να παίρνεις κάθε μέρα την εφημερίδα. Αγωνίζεται για το δίκιο -για το ίδιο δίκιο που αγωνίστηκε και γω μια ζωή. Βόηθα να συνεχιστεί αυτός ο αγώνας».

Ακολούθησε σιωπή. Με τα μάτια, τα μέλη του κλιμακίου προσπαθούσαν να καταλάβουν. Από την αμηχανία τους έβγαλε άλλη μια φορά η γερόντισσα.

— Τον αγαπούσα πάρα πολύ κι ήθελα να τιμήσω τη μνήμη του. Αγοράζω το λοιπόν καθημερινά την εφημερίδα. Κι ας μην μπορώ να τη διαβάσω. Βλέπετε, δεν ξέρω γράμματα!...

Ο Αγύριστος

★ Ξέρετε το ποσό που χρωστούν στον Ενιαίο Δημοσιογραφικό Οργανισμό Επικουρικής Ασφάλισης και Περίθαλψης (ΕΔΟΕΑΠ) οι ημερήσιες εφημερίδες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης από το αγγελιόσημο; Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, το ποσό ανερχόταν στις 31.3.94 στο 1,4 δισ. δρχ. Τι σημαίνει αυτό; Ότι περιορίζεται σημαντικά ο μοναδικός πόρος των κλαδικών δημοσιογραφικών ασφαλιστικών οργανισμών εκ μέρους των εργοδοτών που υποχρεούνται να τον καταβάλουν. Ο πόρος αυτός προέρχεται από τις διαφημίσεις που δημοσιεύονται στον Τύπο, από τις οποίες και υπολογίζεται βάσει ενός ποσοστού. Βέβαια, οι καλοί εργοδότες, με διάφορους τρόπους και μεθοδεύσεις αποκρύπτουν, κατακρατούν και υπεξαιρούν εκατοντάδες εκατομμύρια δραχμών από τις νόμιμες απαιτήσεις των ασφαλιστικών οργανισμών του κλάδου. Τα στοιχεία αυτά προέκυψαν σε σύσκεψη που έγινε στην ΕΣΗΕΑ, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των διοικήσεων των τεσσάρων επαγγελματικών ενώσεων της χώρας και των δύο κλαδικών ασφαλιστικών οργανισμών (ΤΣΠΕΑΘ και ΕΔΟΕΑΠ), αλλά και των Ενώσεων Συντακτών Πελοποννήσου και Θεσσαλίας. Δημιουργήθηκε επιτροπή που ανέλαβε να διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις, ώστε να υπάρξει έλεγχος για την πραγματική διαφημιστική δαπάνη και του πραγματικού ποσοστού είσπραξης του αγγελιόσημου. Μια δεύτερη επιτροπή, στην οποία θα συμμετέχουν οι πρόεδροι όλων των επαγγελματικών ενώσεων, θ' αναλάβει να επεξεργαστεί τις προτάσεις και να προωθήσει τη σχετική νομοθετική ρύθμιση. Σε μια εποχή που η διαφημιστική δαπάνη συνεχώς αυξάνει, σχετικά στοιχεία δημοσιεύονται συχνά - πυκνά στον Τύπο, είναι, αν μη τι άλλο, σκανδαλώδες να συρρικνώνεται το αντίστοιχο ποσό του αποδιδόμενου αγγελιόσημου. Μέσα στη λογική της συγχώνευσης των Ταμείων που

επιβάλλεται από την ΕΟΚ και που σταδιακά θα γίνει, μήπως οι δημοσιογραφικές ενώσεις θα 'πρεπε να 'ναι λιγότερο ανεκτικές με τους εργοδότες, γιατί μελλοντικά, μ' ένα αδύναμο ταμείο, θα 'ναι πολύ πιο εύκολο να εκπέσουν σε επίπεδο περίθαλψης και συνταξιοδότησης του ΙΚΑ;

★ Με την ελάχιστη πλειοψηφία των έξι ψήφων, είναι πλέον γεγονός η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Δημοσιογράφων. Η γενική συνέλευση των μελών της ΕΣΗΕΑ, σύμφωνα με την ανακοίνωση της εφορευτικής επιτροπής, κατά τη διήμερη ψηφοφορία της 19ης και 20ής Μαΐου 1994, ενέκρινε με τη νόμιμη πλειοψηφία την ίδρυση της Ομοσπονδίας, τον οικονομικό απολογισμό του έτους 1993, τον προϋπολογισμό του 1994 και την καταγγελία των συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Αυτό που παρατηρήθηκε, πάντως, και σ' αυτή τη γενική συνέλευση, ήταν η έλλειψη απαρτίας, η αδιαφορία πολλών δημοσιογράφων για τα θέματα που τους αφορούν, αλλά και κάτι σημαντικότερο: Ψήφισαν ακόμη μια φορά συντεχνιακά ως προς την Ομοσπονδία, αδιαφορώντας για την κρί-

ση που μαστίζει το επάγγελμα, πραγματική σ' όλες τις χώρες της Ευρώπης και που ήδη κτυπά και την Ελλάδα. Με διαφορετικό τρόπο μάχεσαι συλλογικά κι αλλιώς όταν είσαι μόνος σου. Δεν τους τρομάζει, αλήθεια, η τεράστια δύναμη που αποκτούν μέρα με τη μέρα οι ιδιοκτήτες, όταν μάλιστα δεν υπερασπίζονται τα συμφέροντα των εφημερίδων τους, αλλά μέσω αυτών παίζουν άλλα πολύ σκληρότερα επιχειρηματικά παιχνίδια;

★ Το Μέγκα σταθεροποιήθηκε στο 24,95% τηλεθέασης και λέγεται ότι το μόνο που το σώζει πια είναι το δελτίο Ειδήσεων! Αν δείτε το ποσοστό τηλεθέασης των διαφόρων τηλεοπτικών προγραμμάτων του θα πάθετε! Τόσο, που πολλοί τηλε-σταρ θα έχαναν πολλή από την αίγλη τους... Φαίνεται όμως ότι αυτό έχει να κάνει και με την κατάσταση που επικρατεί εκεί, που δεν είναι και τόσο ρόδινη. Βέβαια, στο ίδιο επίπεδο κινούνται και οι σχέσεις των ιδιοκτητών του, απ' τους οποίους, οι δύο τουλάχιστον φέρονται αποφασισμένοι να αποχωρήσουν. Ο λόγος για τον κ. Αλαφούζο και Λαμπράκη που αν κι έχει ειπωθεί κατά κόρον ότι θα συνεργά-

στούν, τίποτε προς το παρόν επιβεβαιώνεται. Οι κ.κ. Βα νογιάννης και Μπόμπολας ανοίγουν ακόμη τα χαρτιά τα ενώ σε κατάσταση αναμονής γεται ότι είναι και ο κ. Τεγόπλος. Ανάμεσα σ' όλα ακούγεται ότι ο κ. Θόδωρος Βαρδινογιάννης (ο εις εκ των αδελφών) λέγεται ότι θ' ασχοληθεί αποκλειστικά με τα τηλεοπτικά παραδοκεία την αποχώρησή του για να γίνει κάτοχος του καναλιού! Πάντως, τα πράγματα ξεκαθαρίζουν εφόσον το κανάλι μπει στο Χρηματιστήριο, πάρουν τα χρήματά τους ό,τι θέλουν να αποχωρήσουν και τα βλέπουμε. Εν αναμονή, λοιπόν, ο Σεπτέμβριος είναι κονετός κι αν κάποια γεγονότα επιταχύνουν τις διαδικασίες.

★ Πανόραμα θα λέγεται το εβδομαδιαίο περιοδικό ποιητικής ύλης, που θα εκδοθεί στις 10 Ιουνίου από τις εκδόσεις Δε γούνη. Φιλοδοξία του, η πώληση 90.000 φύλλων ανά την Ελλάδα. Παιδιά, κόψτε κάτι, οι εσχές είναι δύσκολες, η οικονομική κρίση μεγάλη, το πεδίο των περιοδικών ποικίλης ύλης είναι τόσο πλούσιο όσο φαίνεται, τα γούστα των αναγνωστών έχουν αλλάξει... Πάντως, διθυνητής φέρεται ο κ. Γιώργος Μπέρτσος, αρχισυντάκτης η Μανουέλα Μαθιουδάκη, συνιστής ύλης ο κ. Γιώργος Βλάχος, υπεύθυνος του καλλιτεχνικού ο κ. Βαγγέλης Ψυράκης και του τηλεοπτικού η κ. Φέμη Κινέλλου. Το περιοδικό λέγεται ότι θα είναι χωρισμένο σε τομείς που θα καλύπτουν τα ενδιαφέροντα του σύγχρονου ανθρώπου (τόσο γενικά σε εποεξειδικεύσεων... ακόμη και το κοινού), ενώ τη μερίδα του λίντος θα καλύπτει η τηλεόραση ένα ένθετο δεκαεξασελίδι 'Ιδωμεν...

★ Αναβολή εκπομπής του καναλιού 5, έως το τέλος του μήνα Βασικός συνεργάτης φέρει πλέον ο κ. Τράγκας, που λέγεται ότι θα είναι και ο διευθυντής σύμβουλος του καναλιού, αμοιβή 3 εκατ. και 50% επί των διαφημίσεων. Λέγεται ακόμη ότι από τον Σεπτέμβριο θα αναλάβει και το Ράδιο Αθήνα, οποίο προς το παρόν διαχειρίζονται οι δημοσιογράφοι που εργάζονται εκεί. Ανάμεσα, πάντως, στις μεταγραφές που ακούγονται στο συγκεκριμέ-

ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ, ΠΟΥ ΗΔΗ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΚΡΙΣΗ...

Ανήμερα με την έκδοση του προηγούμενου τεύχους του *Αντί*, συνέπεσε και η είδηση της αναστολής της έκδοσης της εφημερίδας *Μεσημβρινή* από τον Όμιλο Βαρδινογιάννη. Λίγες ημέρες αργότερα, μια άλλη είδηση ήρθε να ταραξεί τα νερά, που αν και δεν είχε σχέση με τον Τύπο, ωστόσο, είχε άμεση με τον Όμιλο Βαρδινογιάννη: Ο κ. Γ. Βαρδινογιάννης θα εγκατέλειπε τον Παναθηναϊκό! Είδηση που αποσύρθηκε από την ίδια την οικογένεια λίγο αργότερα και που, όπως φαίνεται, δεν είχε άλλο στόχο από το να δείξει τη γενική δυσарέσκειά της προς την κυβέρνηση, που είχε επιλέξει εδώ και πολύ καιρό να κάνει παιχνίδι με άλλους επιχειρηματίες...

Το κλείσιμο της *Μεσημβρινής* σήμανε ξαφνική ανεργία για 118 δημοσιογράφους. Και πριν αλέκτωρ λαλήσει, αποκαλύφθηκε το παρασκήνιο: Ο κ. Πάνος Λουκάκος, που είχε ήδη αποχωρήσει από την *Καθημερινή* έχοντας ταυτόχρονα διαρρήξει τις σχέσεις του με την οικογένεια Αλαφούζου, ήταν το νέο πρόσωπο στις εκδοτικές επιχειρήσεις του Ομίλου Βαρδινογιάννη. Κατά προτροπήν του έκλεισε η *Μεσημβρινή*, με στόχο να επανεκδοθεί «σε μηδενική βάση» συντακτών και οικονομικών θαρών, κάτι που διαπιστώθηκε λίγες ημέρες αργότερα, όταν προέκυψαν οι αποχωρήσεις τουλάχιστον δέκα επιτελικών της *Καθημερινής* για να ακολουθήσουν τον πρώην διευθυντή τους, και μάλιστα με αμοιβές διπλάσιες όσων έπαιρναν... Ήδη, ο πόλεμος που από καιρό υπέβοσκε ανάμεσα στον κ. Αλαφούζο και τον κ. Βαρδινογιάννη έγινε πλέον ανοικτή ρήξη. Γιατί, οι φήμες θέλουν άλλους 30-40 συντάκτες ν' αποχωρούν από την *Καθημερινή* για να στελεχώσουν την καινούργια εφημερίδα. Η οποία, ας σημειωθεί, δεν γνωρίζει ακόμη (ή, τουλάχιστον, όσο γράφονται αυτές οι γραμμές) αν θα είναι πρωινή ή απογευματινή! Αφού, έγινε πλέον γνωστό, ότι ο Όμιλος Βαρδινογιάννη έχει ήδη αποκτήσει και τον τίτλο της προδικτατορικής *Ελευθερίας*, που ήταν πρωινή εφημερίδα. Οι φήμες, πάντως, είναι αντικρουόμενες, άλλοι μιλούν για απογευματινή εφημερίδα καταρχήν, ενώ θ' ακολουθήσει κυριακάτικη και πρωινή. Μ' άλλα λόγια, σε μια εποχή που η κρίση του Τύπου είναι φανερή και οι αναγνώστες συνεχώς μειώνονται, στήνεται ένα μεγάλο εκδοτικό συγκρότημα, γεγονός που οδηγεί σε διάφορες σκέψεις...

Ανάμεσα στις κινήσεις που έγιναν για την αποκατάσταση των άνεργων δημοσιογράφων, ήταν και η επίσκεψη —ως είθισται— του Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ στον κ. Βαρδινογιάννη, για να πιέσει τουλάχιστον για την επαναπρόσληψη όσων συντακτών είχαν μία μόνο δουλειά. Διά στόματος, λοιπόν, του κ. Βαρδινογιάννη έγινε γνωστό ότι η οικογένεια έχει αποφασίσει να μπει δυναμικά στο χώρο του Τύπου, όχι μόνο με την έκδοση εφημερίδων, αλλά και κάποιων περιοδικών.

Διαχώρισε μάλιστα τη θέση του ως προς τις τηλεοπτικές επιχειρήσεις της οικογένειας, με τις οποίες, όπως δείχνουν τα πράγματα, θα ασχοληθεί ο έτερος των αδελφών, ο κ. Θόδωρος Βαρδινογιάννης. Προς το παρόν, στο χώρο του Τύπου κάνει παιχνίδι ο κ. Βαρδής Βαρδινογιάννης, ο οποίος, όπως δείχνουν τα πράγματα, ήταν ο πρώτος που είχε έρθει σ' επαφή με τον κ. Λουκάκο και συναποφάσισαν τα όσα ήδη έχουν γίνει. Προς τον εκδοτικό χώρο άλλωστε έχει προσανατολιστεί και ο δευτερότοκος γιος του Β. Βαρδινογιάννη, Γιώργος. Τέλος, ας σημειωθεί, ότι τα λεχθέντα περί δυναμικής εισβολής στον Τύπο, επιβεβαιώνονται και από το γεγονός της απόκτησης μεγάλης εκτυπωτικής μονάδας στον Περισσό.

Χαρακτηριστικό είναι, επίσης, ότι η *Μεσημβρινή* έκλεισε παραμονές που θα εισέπραττε το ποσόν των 150-200 εκατ. δρχ. από ισολογισμούς. Κάτι που δείχνει ότι το πρόβλημα του Ομίλου Βαρδινογιάννη δεν ήταν άμεσα οικονομικό, αλλά με το κλείσιμο της εφημερίδας και την επανακυκλοφορία της παίζονται κάποια άλλα παιχνίδια, που έχουν να κάνουν με πολύ ισχυρότερα συμφέροντα, οικονομικά και πολιτικά. Γεγονός είναι, ακόμη, ότι ο Όμιλος Βαρδινογιάννη φαίνεται ότι αποφάσισε να περιορίσει, αν όχι και να διακόψει εντελώς, τις σχέσεις του με τον κ. Σαμαρά και ν' αποσυνδέσει τ' όνομα της εφημερίδας με την κ. Δασκαλάκη, που ήδη είχε τοποθετηθεί πρώτη στο ψηφοδέλτιο της Πολιτικής Άνοιξης.

Τελικά, οι ανακατατάξεις που επιχειρούνται αυτή την εποχή στον Τύπο δεν είναι άμοιρες των πολιτικών που αναμένονται να υπάρξουν έως τα μέσα του 1995. Ανακατατάξεις, που όχι μόνο θα είναι καθοριστικές αλλά θα σημάνουν και την αλλαγή του πολιτικού σκηνικού στην Ελλάδα. Κι επειδή αυτές έχουν να κάνουν με διχοτομήσεις αν όχι και τριχοτομήσεις των δύο τουλάχιστον μεγάλων κομμάτων, χωρίς αντίστοιχα να έχουν ακόμη αναδειχθεί οι ηγετικές φυσιογνωμίες που θα επικρατήσουν, εκείνος που φαίνεται ότι σπεύδει να εκμεταλλευθεί την κατάσταση είναι ο κ. Έβερτ. Δεν είναι τυχαία άλλωστε η όλο και μεγαλύτερη προβολή του από την *Καθημερινή* και την οικογένεια Αλαφούζου γενικότερα, όσο και από τον Όμιλο Βαρδινογιάννη, που, όπως τουλάχιστον λέγεται, τα νέα έντυπά του θα τον υποστηρίξουν. Δεδομένες, άλλωστε, είναι και οι σχέσεις του με τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη.

Το πρόβλημα, πάντως, είναι ότι όλα αυτά τα παιχνίδια εξουσίας παίζονται σε βάρος των δημοσιογράφων, που, αν και τα γνωρίζουν, δεν αντιδρούν. Το θέβαιο είναι ότι αυτοί θα είναι τα θύματα. Οι άνεργοι της *Μεσημβρινής*, πλην εξαιρέσεων, είναι ενδεικτικό παράδειγμα...

κανάλι είναι και το όνομα του κ. Γιάννη Συνοδινού, που φαίνεται ότι εγκαταλείπει την ΕΤ1...

★ Παράδοση έχει δημιουργήσει η *Μεσημβρινή* στην Ευρωβουλή: Πρώτος που εγκατέλειψε τη διεύθυνσή της για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν ο κ. Λαμπριάς, τον ακολούθησε ο κ. Αναστασόπουλος, συνέχισε η κ. Κατερίνα Δασκαλάκη. Αυτά στη δεύτερη περίοδο έκδοσής της. Λέτε η παράδοση να συνεχιστεί και κατά την τρίτη; Ο καιρός θα δείξει...

★ Κι άλλος δημοσιογράφος πάντως εγκαταλείπει τα ΜΜΕ και κατευθύνεται προς την Ευρωβουλή. Ο κ. Γιάννης Ρουμπάτης στη λίστα του ΠΑΣΟΚ και μάλιστα σε εκλόγιμη θέση... Τίποτε δεν γίνεται άνευ ανταλλάγματος

σ' αυτή τη ζωή... Η πιο πρόσφατη εκδούλευση Παπανδρέου στους Κοσκωτάνθρωπους.

★ Επιστολή που... επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό τα γραφόμενά μας, από την Ένωση Τεχνικών Ημερήσιου και Περιοδικού Τύπου Αθηνών (ΕΤΗΠΤΑ). Μας βεβαιώνουν, λοιπόν, ότι συναντήθηκαν με τον κ. Βενιζέλο τον Ιανουάριο του 1994 και ξαναζήτησαν συνάντηση μαζί του στις αρχές Απριλίου, που όμως δεν πραγματοποιήθηκε, όπως λένε, λόγω φόρτου εργασίας του υφυπουργού. Το γεγονός ότι βρέθηκαν σε χώρο όπου συχνάζουν πολλοί δημοσιογράφοι και το κατήγγειλαν, το παραβλέπουν; Ας μην ξεχνούν ότι ακόμη και οι τοίχοι έχουν αυτιά...

★ Με την επιστολή τους όμως δίνουν και μια είδηση: Με τον κ. Μπόμπολα, τώρα, οι σχέσεις τους είναι πολύ καλές. Με τη γνωστή υπόθεση της αγοράς της εφημερίδας *Ημερησίας* —όπως γράφουν— η μόνη Ένωση που δεν αντιμετώπισε κανένα πρόβλημα είναι η ΕΤΗΠΤΑ. Κανείς τεχνικός Τύπου δεν απολύθηκε, εκτός από κάποιους που ζήτησαν να παραιτηθούν (5 σε σύνολο 17), γιατί παρέμειναν στο εκδοτικό τμήμα των κ. Μοθωνιού - Μακρίδη. Και σ' αυτούς δόθηκαν η νόμιμη αποζημίωση συν 120.000 ως δώρο.

★ Ανακατατάξεις ετοιμάζονται στο Έθνος, όπου λέγεται ότι η δουλειά των συντακτών θα επανεκτιμηθεί ανάλογα με την προσφορά και το χειρόγραφο

τους! Ως μήνας ανακατατάξεων θεωρείται ο Ιούνιος, προφανώς το εν λόγω συγκρότημα προσπαθεί να προλάβει τις μεγάλες κόντρες που θα γίνουν στον Τύπο από τον ερχόμενο Σεπτέμβριο...

★ Γενική Συνέλευση της Ένωσης Περιοδικού Τύπου, στις 31 Μαΐου, με θέμα: Αρχαιρεσίες για την εκλογή πενταμελούς Δ.Σ., 3μελούς Εξελεγκτικής Επιτροπής, εκπροσώπων για τον ασφαλιστικό φορέα και λοιπούς οργανισμούς, τριών τακτικών μελών για το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο, εκλογή 25 εκπροσώπων για συμμετοχή στη Βαλκανική Ομοσπονδία Δημοσιογράφων και 25 εκπροσώπων για την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών.

Από τη διολίσθηση της δραχμής στην κατολίσθηση της οικονομίας

του Κ. Τσαλόγλου

Βεβαιώνοντας, οι κυβερνητικοί αρμόδιοι, ότι δεν πρόκειται να υποτιμηθεί η δραχμή, και ότι οι μόνοι υπεύθυνοι για τη διαταραχή των ισοτιμιών της είναι οι κερδοσκόποι, αισθάνονται πλήρως ελεύθεροι να επιστρέψουν στην ενασχόλησή τους με άλλα πολύ σοβαρότερα οικονομικά προβλήματα. Με το αγωνιώδες ερώτημα, π.χ., αν τα χρήματα που δόθηκαν στον κ. Γεωργιάδη από την ιταλική Καλτσεστρουότσι κατέληξαν στον κ. Κ. Μητσοτάκη ή όχι. Γιατί αν σε αυτόν κατέληξαν, τότε, το αδιάλλακτο σε παρόμοια ζητήματα σοσιαλιστικό «κίνημα» του κ. Α. Παπανδρέου δικαίως επανήλθε στην εξουσία, προκειμένου να αντιμετωπίσει με επιτυχία όλες τις εθνικο-οικονομικές προκλήσεις που πηγάζουν από τη... συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση!

σεώς του, το ΠΑΣΟΚ, στη μόνη αποφασιστική ενέργεια στην οποία προέβη προς εκπλήρωση των υποχρεώσεων για την επιτυχία της «σύγκλισης», ήταν ο πολιτικός ενταφιασμός του κ. Μητσοτάκη. Ο οποίος, χάρις στις συνδυασμένες προσπάθειες και του κ. Αντ. Σαμαρά ούτε καν αρχηγός της παράταξής του δεν είναι πλέον. Ιδού η... σχέση!

Η δοκιμασία της δραχμής εξαιτίας της πλήρους απελευθέρωσης των συναλλαγών σε συνάλλαγμα δεν ξέσπασε ως κεραυνός εν

αιθρία. Ούτε οι κερδοσκόποι ήταν αυτοί που πέτυχαν να υπονομεύσουν την ισχύ της

Η δραχμή –όπως και κάθε εθνικό νόμισμα– δεν έχει άλλο δείκτη ισχύος εκτός από την κατάσταση της εθνικής οικονομίας. Και διότι η οικονομία μας χάνει διαρκώς ένα ποσοστό της ανθεκτικότητάς της, κόπωση επιβάρυνση των δυσχερειών που αντιμετωπίζει, προκαλεί δικαιολογημένη ανησυχία στους κατόχους δραχμών για την αξία των διαθεσίμων τους. Αν το εθνικό νόμισμα ήταν «σκληρό», όπως αρέσκονται να επαναλαμβάνουν οι κατά καιρούς κυβερνητικοί υπεύθυνοι, θα είχε τη θέση του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος. Δεν αναζητήσε αυτή τη θέση γιατί πάντα υπολογίζαν οι πολιτικοί και επιχειρηματικοί παράγοντες στην υποτίμησή του ως προς την ανετότερη μέθοδο παράκαμψης των συναλλαγματικών κυρίως, επιπτώσεων από την επίμονο, υπαναπτυξιακή προέλευση, πίεση θωρισμό.

Η σημερινή κυβέρνηση είναι ο κατ' εξοχήν υπεύθυνος για τις τρέχουσες, έντονα αρνητικές, εθνικο-οικονομικές εξελίξεις. Οι οποίες, είναι πολύ, πάρα πολύ βαρύτερες από όσο, η εσκεμμένη συγκέντρωση της προσοχής της κοινής γνώμης σε μόνο το θέμα νομισματικής ισοτιμίας, επιτρέπει να εκτιμηθούν.

Το ΠΑΣΟΚ δεν ενδιαφέρθηκε, από στάσεώς του, να προσαρμόσει την ελληνική οικονομία στις λειτουργικές επιδόσεις στις κατευθύνσεις της «ευρωπαϊκής» οικονομίας. Έδρασε, με ξεκάθαρο πολιτικό σχέδιο, προς την εντελώς αντίθετη κατεύθυνση. Καταλαμβάνοντας την εξουσία το 1981 ταπιάστηκε, η νέα κυβέρνηση με την τάρτιση πενταετούς «αναπτυξιακού προγράμματος» που θα κάλυπτε την περίοδο 1983-87. Ούτε σε ένα υποκεφάλαιο αυτού του «προγράμματος» δεν αναφερόταν το ΕΟΚ, τότε, ως η ευρύτερη οικονομική οντότητα προς τις επιδιώξεις της οποίας, πολιτικές στην κατάληξή τους, όφειλε να προσμοχθεί και τους δικούς της οικονομικούς πολιτικούς σχεδιασμούς η χώρα μας.

Μετέβαλε, το ΠΑΣΟΚ, τη στάση το 1987, προσυπογράφοντας την κοινοτική απόφαση για λειτουργία ενιαίας κοινοτικής αγοράς. Όχι γιατί υιοθέτησε –επιτέλο-

Δικαιούνται, ασφαλώς, να αναρωτηθεί κανείς τι σχέση μπορεί να έχει η υποτιθέμενη δολία συναλλαγή Μητσοτάκη - Γεωργιάδη με το μέγα πρόβλημα σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας με τις οικονομίες των ευρωπαϊκών μας εταίρων. Η απάντηση είναι: Καμία. Αλλά από της κυβερνητικής επανεμφανί-

ως ευρωπαϊκή πολιτική δύναμη την οικοδομούμενη «ευρωπαϊκή συσπείρωση», αλλά γιατί διαπίστωσε ότι και οι δικοί του ψηφοφόροι άλλαξαν γνώμη περί ΕΟΚ, βλέποντας να πολλαπλασιάζονται οι κοινοτικές παροχές. Ψηφοθηρικοί, δηλαδή, υπολογισμοί, και μόνο, ήταν εκείνοι που υπαγόρευσαν την εγκατάλειψη της καταστατικής διακήρυξης του «κινήματος», ότι, «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ είναι το ίδιο συνδικάτο στην υπηρεσία του ιμπεριαλιστικού κεφαλαίου».

Ευρωπαίοι με τριτοκοσμική νοοτροπία

Η επιστροφή στην εξουσία, πέρυσι τον Οκτώβριο, και η οικονομική πολιτική που υποτίθεται πως επεξεργάστηκε το κόμμα όσο έμεινε στην αντιπολίτευση, για να την εφαρμόσει ως κυβέρνηση, επαληθεύουν πειστικότητα το αμετακίνητο της αντιευρωπαϊκής του νοοτροπίας.

Αρνήθηκε η κυβέρνηση του κ. Α. Παπανδρέου την προώθηση κάθε μέτρου που θα υποδοχόταν τη «σύγκλιση», όπως την απαιτούσε η συνθήκη του Μάαστριχτ. Την οποία, επίσης υποκριτικότητα είχε προσυπογράψει ως εσωτερικό νόμο το ΠΑΣΟΚ, και η οποία πρόβλεπε την πλήρη απελευθέρωση των συναλλαγών από την πρώτη Ιουλίου 1994. Αρνήθηκε, δηλαδή, την αναζήτηση χρηματοδοτικών πηγών που θα επέτρεπαν τη μείωση των ετήσιων ελλειμμάτων του προϋπολογισμού και τη συρρίκνωση του συνολικού χρέους του Δημοσίου. Επικαλέστηκε «ιδεολογικά» και «κοινωνικά» επιχειρήματα από αυτά που διανθίζουν τα καθεστώτα του «μονοκομματικού σοσιαλισμού» των κυρίων Καντάφι, Σαντάμ Χουσεΐν, και μερικά άλλα ακόμα της «γονίμου ημισελήνου».

Πεισιμένος ο κ. Α. Παπανδρέου ότι προτείνον κυβερνητικό του καθήκον ήταν να απορρίψει κάθε τι που προερχόταν από την προηγούμενη κυβέρνηση ως έργο ή ως οικονομικός σχεδιασμός, σταμάτησε τη διαδικασία εκτέλεσης των χρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση μεγάλων έργων. Απέριψε κάθε ιδέα εκτέλεσης άλλων έργων με αυτοχρηματοδότηση από τους συμφερεπικότερους εργολάβους· διέκοψε την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων· επανέλαβε τις αθρόες κομματικές προσλήψεις στο Δημόσιο· υπενθύμισε με ποικίλους τρόπους την απέχθειά του προς το ξένο επενδυτικό κεφάλαιο· επέλεξε πολιτική διεθνών σχέσεων πρόσφορη για να επιτείνει την εντύπωση του διεθνούς πολιτικού και επιχειρηματικού κόσμου περί της αδυναμίας της Ελλάδας να συμπεριφερθεί ως σοβαρό και υπεύθυνο ευρωπαϊκό κράτος. Με άλλα λόγια, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αντί να βοηθήσει με κάθε τρόπο την οικονομία να ξεπεράσει το οξύτατο δημοσιονομικό της πρόβλημα, πήρε μέτρα εναντίον της. Το μόνο που κατάφερε ήταν να διογκωθεί το υπέρβαρο δημόσιο χρέος, να οξυνθεί, δηλαδή, η

δράση της κύριας αιτίας που επηρέαζε καταστροφικά τις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις.

Όταν ρωτήθηκε ο αρμόδιος υπουργός πέρυσι τον Οκτώβριο πώς σκέπτεται η κυβέρνηση να χειριστεί το πρόβλημα των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, απάντησε: «Με διεύρυνση της φορολογικής βάσης και με δανεισμό». Ιδού τα αποτελέσματα!

Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης κατέληξε σε μείωση των φορολογικών εσόδων. Αναπόφευκτο. Η συρρίκνωση της εμπορικής και παραγωγικής δραστηριότητας δεν οδηγεί, μόνη αυτή, σε απώλεια φορολογικών εσόδων. Ενθαρρύνοντας τη φοροδιαφυγή κάνει ακόμα λιγότερα τα έσοδα, όσο και να αυξάνει ο αριθμός των υποχρέων. Η φοροδιαφυγή έχει αναχθεί στην αποτελεσματικότερη μέθοδο επιχειρηματικής επιδίωξης, αλλά και ικανοποίησης ιδιωτικών καταναλωτικών αναγκών, όσο πολλαπλασιάζονται—όπως έκανε με το φορολογικό νόμο η κυβέρνηση—τα φορολογικά βάρη και συγχρόνως μειώνεται ο τζίρος των επιχειρηματιών.

Δάνεια, ελλείμματα, απώλεια ανταγωνιστικότητας

Ο κρατικός δανεισμός γίνεται, έτσι, η μοναδική εναλλακτική λύση για την κάλυψη των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού. Ελλείμματα που συνεχώς μεγαλώνουν, απαιτώντας όλο και περισσότερα δάνεια από το εσωτερικό και το εξωτερικό. Τα περισσότερα, όμως, δάνεια, αξιώνουν ελκυστικότερα από τους δανειστές επιτόκια. Τα υψηλά αυτά επιτόκια παρασέρνουν προς τα επάνω το κόστος του χρήματος που δανείζεται και ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας. Με συνέπεια την πρόσθετη απώλεια ανταγωνιστικότητάς της. Μεταβολή ευθέως αντίστροφη προς την επιδίωξη προβολής ως σταθερού του εθνικού νομίσματος.

Η άμυνα κατά του ενδεχομένου ταχύτερης διολίσθησης της δραχμής ή της εφ' άπαξ υποτίμησής της χαρακτηρίζεται ως ανεπιτρεπτή κερδοσκοπία. Αλλά γιατί ο ιδιώτης αποταμιευτής θα πρέπει να θυσιάσει το ατομικό του συμφέρον για να μην υποτιμηθεί η δραχμή, όταν το κράτος, για να υπηρετήσει συμφέροντα του κυβερνώντος κόμματος ή σκληρόκορδοτες ιδεοληψίες, αποσταθεροποιεί την οικονομία, χρησιμοποιεί το εθνικό νόμισμα ως μέσο συγκάλυψης των συνεπειών μιας λαθεμένης πολιτικής, που ανάγει το χρηματιστηριακό, το νομισματικό παιχνίδι σε αποκλειστικό εκφραστή των εθνικοοικονομικών εξελίξεων, αδιαφορώντας για τις διαλυτικές κοινωνικές του επιπτώσεις;

Πώς θα βελτιωθεί, άραγε, η κατάσταση της οικονομίας αν οι ιδιώτες δεν μετατρέψουν τις δραχμές τους σε συνάλλαγμα, αν δεν επιταχυνθεί η διολίσθηση της δραχμής ή αν δεν γίνει υποτίμηση, όταν όλα συνθλίβο-

νται κάτω από το αποσυνθετικό βάρος του δημόσιου τομέα; Από τότε που άρχισαν να σωρεύονται τα αντιπαραγωγικά, τα καταναλωτικής «ευδαιμονίας» δάνεια του κράτους· από τότε που το Δημόσιο έχασε, σχεδόν ολοκληρωτικά, την αναπτυξιακή και κοινωνική του αποστολή· από τότε που η αποδιομηγάνιση και η διακοπή κάθε πλουτοπαραγωγικής δραστηριότητας πολλαπλασιάζουν την κρατική ευθύνη για «στέγαση» των ανέργων, τα πράγματα πάνε από το κακό στο χειρότερο. Τι θα σταματήσει αυτή την εξέλιξη; Η έκκληση προς τους κερδοσκόπους;

Η άλλη όψη της επιταχυνόμενης εθνικοοικονομικής κατολίσθησης, είναι η διεύρυνση του χάσματος ανάμεσα στον πλούτο των λίγων και στη φτώχεια των πολλών. Δεν πρόκειται για σχήμα λόγου. Με την πρόσκληση των εργαζομένων και των συνταξιούχων να περιορίσουν τα εισοδηματικά τους αιτήματα στο ύψος του πληθωρισμού, στο δέκα τοις εκατό δηλαδή, ενώ στους κατόχους ρευστού χρήματος προσφέρεται υπερδιπλάσιο ποσοστό απόδοσης των κεφαλαίων τους, συντελείται μαζική μεταφορά πλούτου από τους πρώτους στους δεύτερους. Οι πρώτοι, πρέπει να είναι συγκρατημένοι στις απαιτήσεις τους, γιατί «αυτό απαιτεί το συμφέρον της εθνικής οικονομίας». Οι δεύτεροι, δεν χρειάζεται να περιορίσουν τις αξιώσεις τους γιατί δανείζουν τα κεφάλαιά τους υπέρ της λειτουργίας των μηχανισμών, οι οποίοι στρέφονται εναντίον των συμφερόντων της οικονομίας. Διευκολύνουν, δηλαδή την παρामी στην εξουσία όσων βλέπουν την οικονομία ως... συνεργάτη του κόμματος, αναμηνυκάροντας σε «διάλογο» με τους «κοινωνικούς φορείς» τα υπολείμματα ενός κακοχωνεμένου σοσιαλισμού.

Και η Ν.Δ. εκπαιδεύεται!

Υπάρχει, βέβαια, και η αξιωματική αντιπολίτευση. Η ηγεσία της εξαπολύει φραστικούς μύδρους κατά της «ανύπαρκτης κυβέρνησης» και των «έργων» της. Δεν αμφισβητεί, όμως, το δικαίωμά της να εξαντλήσει την τετραετία. Όποιες και αν είναι οι συνέπειες αυτής της μακροήμερης. Διότι, εξηγεί η ηγεσία της αξιωματικής αντιπολίτευσης, το κόμμα (της αξιωματικής αντιπολίτευσης) δεν είναι έτοιμο να αναλάβει κυβερνητικές ευθύνες. Εκπαιδεύεται. Δεν διευκρινίζεται, όμως, πότε θα λήξει η εκπαίδευση. Ούτε ποιος το εκπαιδεύει. Ούτε σε τι εκπαιδεύεται, αφού διεκδίκησε τον περασμένο Οκτώβριο την εξουσία ως εκπαιδευμένο! Αναπάντητα ερωτήματα. Ίσως κάνουν περισσότερα ενδιαφέροντα την αναμονή. Γεγονός, πάντως, είναι ότι συμπολίτευση και αντιπολίτευση, ολόκληρη η τρέχουσα πολιτική ζωή του τόπου, ως κύριο μέλημά της έχουν την εξόντωση του... κ. Μητσοτάκη! Τα άλλα, τα δευτερεύοντα θέματα (οικονομικά, διεθνών σχέσεων κ.λπ.) μπορούν φαίνεται να περιμένουν!...

Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

1979-1994. Δεκαπέντε χρόνια Νεφέλη

Παῦλος Καλλιγᾶς ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ	Κων/νος Μεταξᾶς Βοσπορίτης ΣΚΗΝΑΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ	Ἐμμανουήλ Λυκούδης ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Κων/νος Χρηστομάνος ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΑΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	Δημήτριος Βικέλας ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ	Ζαχαρίας Παπαντωνίου ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Κων/νος Χατζόπουλος ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ	Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης Η ΦΟΝΙΣΣΑ	Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης ΒΑΡΔΙΑΝΟΣ ΣΤΑ ΣΠΟΡΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης ΤΟ ΤΑΞΙΜΟΝ	Κων/νος Χρηστομάνος Η ΚΕΡΕΝΙΑ ΚΟΥΚΛΑ	Κωνσταντίνος Θεοτόκης ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ
Ψυχάρης ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΟΥ	Χρῆστος Χρηστοβασίλης ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΑΝΗΣ	Κωνσταντίνος Θεοτόκης Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΕΛΑ
Ἰωάννης Κονδυλάκης ΟΤΑΝ ΗΜΟΥΝ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ἀνδρέας Καρκαβίτσας Ο ΖΗΤΙΑΝΟΣ	Ἀντώνης Τραυλαντώνης Η ΕΞΑΔΕΛΦΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Ἰωάννης Κονδυλάκης ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ	Ἰωάννης Κονδυλάκης Ο ΠΑΤΟΥΧΑΣ	Ἰωάννης Μ. Δαμβέργης ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΜΟΥ
Πλάτων Ροδοκανάκης ΤΟ ΒΥΣΣΙΝΙ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ	Ἀλεξ. Παπαδιαμάντης Η ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Γιάννης Βλαχογιάννης ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥ ΕΠΑΧΤΙΤΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Γεώργιος Βιζυηνός ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ Α΄	Ἀργύρης Ἑφταλιώτης ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ	Κων/νος Χατζόπουλος ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΚΛΑΡΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Γεώργιος Βιζυηνός ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ Β΄	Γρηγόριος Παλαιολόγος Ο ΠΟΛΥΠΑΘΗΣ	Κων/νος Χατζόπουλος Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ
Μιχαήλ Μητσάκης ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	Γρηγόριος Παλαιολόγος Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ	Ἀνδρέας Καρκαβίτσας Η ΛΥΓΕΡΗ
Παῦλος Νιρβάνας ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης ΡΕΜΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ἀνδρέας Καρκαβίτσας ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΛΩΡΗΣ
Κώστας Παρορίτης ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	Κώστας Κρυστάλλης ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	Ἰων Δραγούμης ΣΤΑΜΑΤΗΜΑ
Ἐμμανουήλ Ροΐδης Η ΠΑΠΙΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ	Γιάννης Καμπύσης ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ
Ἐμμανουήλ Ροΐδης ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ	Νικόλαος Ἐπισκοπόπουλος ΤΡΕΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Διονύσιος Κόκκινος ΜΙΑ ΤΟΥΦΕΚΙΑ ΣΤΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΝΕΡΟ
Κωνσταντίνος Ράδος Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΗΣ	Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης ΝΑΥΑΓΙΩΝ ΝΑΥΑΓΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου ΚΟΡΗ ΕΥΠΕΙΘΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Ἰάκωβος Πολυλᾶς ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	Δημήτριος Βικέλας ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ	

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθοῦν τό ἑλληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744 - 3639962

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ

Στις 12 Ιουνίου οι έλληνες ψηφοφόροι θα προσέλθουν στις κάλπες για να εκλέξουν τους 25 έλληνες εκπροσώπους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το ίδιο βράδυ θα ξέρουμε πώς ψήφισε ολόκληρη η Ευρωπαϊκή Ένωση και τι είδους μηνύματα στέλνουν οι λαοί των άλλων χωρών-μελών.

Είναι λογικό η όποια συζήτηση για την Ευρωπαϊκή Ένωση ν' αρχίσει απ' αυτό που υπάρχει *σήμερα*: από τις σημερινές πραγματικότητες· τις επιτεύξεις, τις καθυστερήσεις, τις αδυναμίες και τις αντιφάσεις της. Αλλά είναι εξίσου λογικό και καθ' όλα αναγκαίο η συζήτηση να επεκταθεί, για να προεικονίσει την Ευρώπη του *αύριο*, έτσι όπως τη φαντάζονται οι ποικίλες πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις.

Την *Ευρώπη του σήμερα και του αύριο* προσπαθήσαμε κι εμείς να ανιχνεύσουμε. Στο τεύχος αυτό επικεντρώσαμε το ενδιαφέρον μας στα θεσμικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ, και στις αντιλήψεις των ελληνικών πολιτικών κομμάτων, μεγάλων και μικρών, για την πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Πολλές οι απόψεις και οι προσεγγίσεις στο θέμα, ιδιαίτερα στο χώρο της Αριστεράς, δίνουν το περίγραμμα των διαθέσιμων επιλογών για τους ενεργούς και ανήσυχους πολίτες της Ευρώπης που κατοικούν στην Ελλάδα.

Επιμέλεια: Ελένη Καραντζόλα Βασίλης Καπετανγιάννης

Η μετά Μάαστριχτ Ευρώπη

Το Αντί, προκειμένου να συμβάλει στη δημοσιοποίηση και την αντιπαράθεση των θέσεων και των αντιλήψεων των ελληνικών πολιτικών κομμάτων για τη μετά Μάαστριχτ Ευρώπη και το ρόλο της Ελλάδας σε αυτήν, διοργάνωσε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με εκπροσώπους των κύριων πολιτικών δυνάμεων.

Στην πρόσκλησή μας ανταποκρίθηκαν ο Φίλιππος Πιέρρος, ευρωβουλευτής της Ν.Δ. (τον οποίο, όμως, ο κ. Έδερτ δεν συμπεριέλαβε στο ψηφοδέλτιο), που συχνά έχει καταθέσει τις απόψεις του από τις στήλες του Αντί, ο Τάκης Τσίγκας, διευθυντής του Ριζοσπάστη και μέλος του Π.Γ. του ΚΚΕ και ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης, ευρωβουλευτής του ΣΥΝ (και εκ νέου υποψήφιος). Εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ δεν παρακάθησε στην τράπεζα, καθώς τα στελέχη στα οποία απευθυνθήκαμε επικαλέστηκαν φόρτο εργασίας. Το ίδιο και με τους εκπροσώπους της Πολιτικής Άνοιξης – παρά την αρχική επιθυμία να συμμετάσχουν στη συζήτηση.

Τη συζήτηση συντόνισαν ο Βασίλης Καπετανγιάννης και η Ελένη Καραντζόλα.

ΑΝΤΙ: Βρισκόμαστε δύο εβδομάδες πριν από τις ευρωεκλογές της 12ης Ιουνίου και το κλίμα είναι υποτονικό. Ο διάλογος μεταξύ των πολιτικών κομμάτων εγκαινιάσθηκε μόλις. Πιστεύετε ότι η εκλογική αυτή διαδικασία θα θεωρηθεί προέκταση των εθνικών εκλογών ή ότι η συζήτηση – η οποία συζήτηση – θα γίνει στη βάση των θεμάτων της ευρωπαϊκής ενοποίησης;

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Εγώ καταρχήν δεν πιστεύω ότι θα πρέπει στις εκλογές αυτές να πρωτανεύσουν θέματα όπως αυτό της ΑΓΕΤ. Αυτό είναι βασική αρχή και βασικό αξίωμα. Δεν πιστεύω, όμως, και ότι θα πρέπει να λειτουργήσει η θεωρία των στεγανών, διότι κατά τη γνώμη μου είναι μια θεωρία αβάσιμη. Δεν υπάρχουν αμιγώς ευρωπαϊκά και αμιγώς ελληνικά θέματα τα οποία λειτουργούν αντιθετικά. Θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στις ευρωπαϊκές εξελίξεις, στις προοπτικές δηλαδή συγκρότησης της Ευρώπης. Γνωρίζουμε ότι έχει ήδη δρομολογηθεί η αναθεωρητική συνδιάσκεψη του 1996, η οποία θα καθορίσει σε σημαντικό ποσοστό τη μελλοντική οικονομική, πολιτική, νομισματική φυσιογνωμία της Ένωσης. Θα πρέπει, επίσης, να δώσουμε έμφαση και σε εσωτερικά θέματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πορεία της οικονομίας, στο βαθμό που η εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών της χώρας μας θα προκαθορίσει κατά πόσον θα υπάρξει σύγκλιση ή θα συνεχίσουμε να κινούμαστε στον αστερισμό της απόκλισης. Συμπεραίνω ότι θα πρέπει να δούμε τα θέματα σφαιρικά, δεδαίως ευρωπαϊοκεντρικά, χωρίς να υποπέσουμε ούτε στο λάθος της ΑΓΕΤ από τη μία ούτε στο λάθος των στεγανών από την άλλη.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Συμφωνώ ότι τα ζητήματα είναι αλληλένδετα. Μια προέκταση, αντικειμενική και λογική, των εθνικών εκλογών υπάρχει. Είναι

πολύ κοντινό το χρονικό διάστημα από τις προηγούμενες εκλογές – μόλις μήνες. Επίσης, μπορεί μεν οι εκλογές αυτές να μην εκλέξουν κυβέρνηση, αλλά το αποτέλεσμά τους θα επηρεάσει στον έναν ή στον άλλον βαθμό τις εσωτερικές εξελίξεις και διεργασίες. Πρέπει, όμως, να κυριαρχήσουν τα ζητήματα που είπε και ο κ. Πιέρρος. Μόνο που εσείς σήμερα δεν έχουν καν βγει στην επιφάνεια, με ευθύνη θα έλεγα τα κυρίαρχων πολιτικών ηγεσιών. Είναι ένα συνεχές πρόβλημα: ο πολίτης δεν ενημερώνεται. Δύο εβδομάδες πριν από τις εκλογές, πολλοί πολίτες δεν έχουν ακόμη σκεφτεί γι' αυτά τα θέματα. Υπάρχει εδώ κι ένα πρόβλημα «αντικειμενικό». Όσο πιο μακριά βρίσκονται τα κέντρα εξουσίας από τους πολίτες, τόσο δυσχεραίνεται η συμμετοχή των πολιτών. **Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ:** Εγώ, πάντως, δεν βλέπω να γίνεται το ίδιο στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ισπανία, π.χ., τους ενδιαφέρει πολύ το σύστημα λήψης των αποφάσεων και ο ρόλος που θα έχουν οι μικρές και οι μεγάλες χώρες-μέλη. Στη Γαλλία, συζητιούνται πάρα πολλά ζητήματα κοινωνικής πολιτικής. Για να επανέλθω σε αυτά που λέγα και οι δύο προηγούμενοι ομιλητές, όλα τα ευρωπαϊκά θέματα είναι και ελληνικά. Όλα τα ελληνικά όμως δεν είναι απολύτως ευρωπαϊκά (ού τα εθνικά θέματα των άλλων χωρών, άλλωστε). Οι δύο κύκλοι διασταυρώνονται.

ΑΝΤΙ: Μήπως αυτή η έλλειψη διαλόγου που παρατηρείτε και οι τρεις μπορούμε να συσχετιστεί με το γεγονός ότι οι Έλληνες σήμερα εμφανίζονται ως οι λιγότερο «ευρωσκεπτικιστές», το οποίο ασφαλώς αποτελεί ένα παράδοξο αν σκεφτούμε πώς ξεκινήσαμε.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Νομίζω πως πρόκειται για μια επιφανειακή έννοια. Πράγματι, επιφανειακά, υπάρχει μια μεγαλύτερη αποδοχή από τους Έλληνες της Ε.Ε. Όμως συνοδεύεται από έναν έντονο – έστω και υπέρποντα και υποδόσκοντα – αντιευρωπαϊσμό – σε όλα τα κόμματα πλέον. Η άκριτη αποδοχή του ενδεχομένου ενός συναινετικού ή διαζυγίου με την Ε.Ε. – που ήδη μερικοί το λένε και φωναχτά – είναι εξαιρετικά επικίνδυνη και σπρώχνει τις κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις μην ακουμπούν αυτά τα θέματα γιατί φοβούνται διαιρέσεις. Όμως αυτή τη στιγμή τίθενται στην Ε.Ε. πολύ συγκεκριμένα θέματα: Τι θα κάνουμε στο δημοκρατικό και θεσμικό έλλειμμα. Τι θα κάνουμε με την κοινωνική και την οικολογική ή τη διεθνή πολιτική. Τι σόι διεύρυνση θέλουμε, πόση διεύρυνση, πότε. Όταν για όλα αυτά τα ζητήματα, που έχουν άμεσες συνέπειες και για την ελληνική πολιτική ζωή, δεν λέγεται τίποτα, νομίζω ότι αυτό κάνει τις εκλογές αυτές να είναι διαστρεβλωμένες.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Πιστεύω ότι οι περιπέτειες της επικύρωσης της συνθήκης του Μάαστριχτ σε συνδυασμό με την οικονομική ύφεση που παρατηρείται και την αύξηση του αριθμού των ανέργων έχουν φέρει τα θέματα ευρωπαϊκά στο προσκήνιο. Στη χώρα μας, όμως, για την έλλειψη προβληματισμού υπάρχει μεγάλη ευθύνη και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης που θα μπορούσαν να δράσουν προς την κατεύθυνση της γενικότερης ευρωπαϊκής αφύπνισης του ελληνικού λαού. Όσον αφορά τη στάση του ελληνικού λαού, θα έλεγα ότι υπάρχει ένα έντονο φαινόμενο ευρωαπαιξίας, το οποίο έχει σαφέστατα ταμειακό και οικονομικό υπόστρωμα. Αυτό όμως το φαινόμενο συνδέεται εκπληκτικά με έντονα φαινόμενα εθνικιστικών λαϊκιστικών ανακλαστικών, που από πλευράς γενικότερης φιλοσοφίας έρχονται σε πλήρη σύγκρουση με την προτίμησή μας για μια Ευρώπη ομοσπονδιακή. Κατά συνέπεια, υπάρχει μια αντίφαση, η οποία εξαρτάται από τους πνευματικούς ταγούς, τα ΜΜΕ, τις πολιτικές δυνάμεις, προς ποια κατεύθυνση θα στρέψουν το ενδιαφέρον του ελληνικού λαού.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Υπάρχουν σε ορισμένες μερίδες του πληθυσμού – ευκαταφρόνητες – στρεβλές αντιλήψεις για την Ε.Ε., για τις οποίες ευθύνονται οι ίδιοι αλλά οι κυρίαρχες δυνάμεις και τα ΜΜΕ. Όμως πιστεύω ότι το να μιλάμε με όρους ευρωπαϊστών / αντι-ευρωπαϊστών

κρύβει τις διαφωνίες για την Ευρώπη που η Ε.Ε. χτίζει σήμερα. Για παράδειγμα, τη θέση για μια «άλλη» Ευρώπη του ΚΚΕ. Το 49,5% του γαλλικού λαού που ψήφισε «όχι» στο δημοψήφισμα δεν είναι αντι-ευρωπαϊστές! Δείξαν με την ψήφο τους ότι διαφωνούν με τη συνθήκη του Μάαστριχτ, με την Ευρώπη που οικοδομεί αυτή η συνθήκη.

Η μετά Μάαστριχτ Ευρώπη

ΑΝΤΙ: Η συνθήκη του Μάαστριχτ τέθηκε σε εφαρμογή τον περασμένο Νοέμβριο. Μπορούμε να έχουμε μια πρώτη αποτίμηση για το πώς προχωρά η

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Θεωρώ ότι αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε μια περίοδο θεσμικού και πολιτικού πειραματισμού. Υπάρχουν, όμως, τέσσερα ζητήματα τα οποία τίθενται και τα οποία θα κρίνουν κατά πόσο η συμφωνία του Μάαστριχτ μπορεί να θεωρηθεί ότι πέτυχε τους στόχους της ή όχι. Το πρώτο είναι κατά πόσον θα αποδειχθούν αποτελεσματικοί στο μέλλον οι μηχανισμοί για τη διαμόρφωση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής άμυνας και ασφάλειας. Στο χώρο αυτό θα πρωτανεύσει η διακυβερνητική λογική, οπότε θα οδηγηθούμε σε ακινησία; Ή θα ενισχυθούν τα υπερεθνικά στοιχεία, οπότε θα ενεργοποιηθούν οι μηχανισμοί εκείνοι που θα οδηγήσουν την Ε.Ε. σε μια παρουσία δυναμική στον ευρύτερο διεθνή χώρο; Το δεύτερο θέμα είναι οι μηχανισμοί της οικονο-

Στη στρογγυλή τράπεζα του ΑΝΤΙ για τις ευρωεκλογές: Ελένη Καραντζόλα, Μιχάλης Παπαγιαννάκης, Τάκης Τσίγκας, Φίλιππος Πιέρρος και Βασιλης Κατετανγιάννης

εφαρμογή της; Και για να θέσουμε το πρόβλημα πιο σφαιρικά, πώς πιστεύετε ότι προδιαγράφεται το μέλλον της σε συνάρτηση με το δίλημμα «διεύρυνση» ή «εμβάθυνση»; Είναι γνωστό ότι η γερμανική προεδρία ενδιαφέρεται για περαιτέρω διεύρυνση πριν καν ενσωματωθούν αρμονικά μέσα στις δομές της Ε.Ε. τα καινούργια τέσσερα μέλη. Ποια είναι η γνώμη σας;

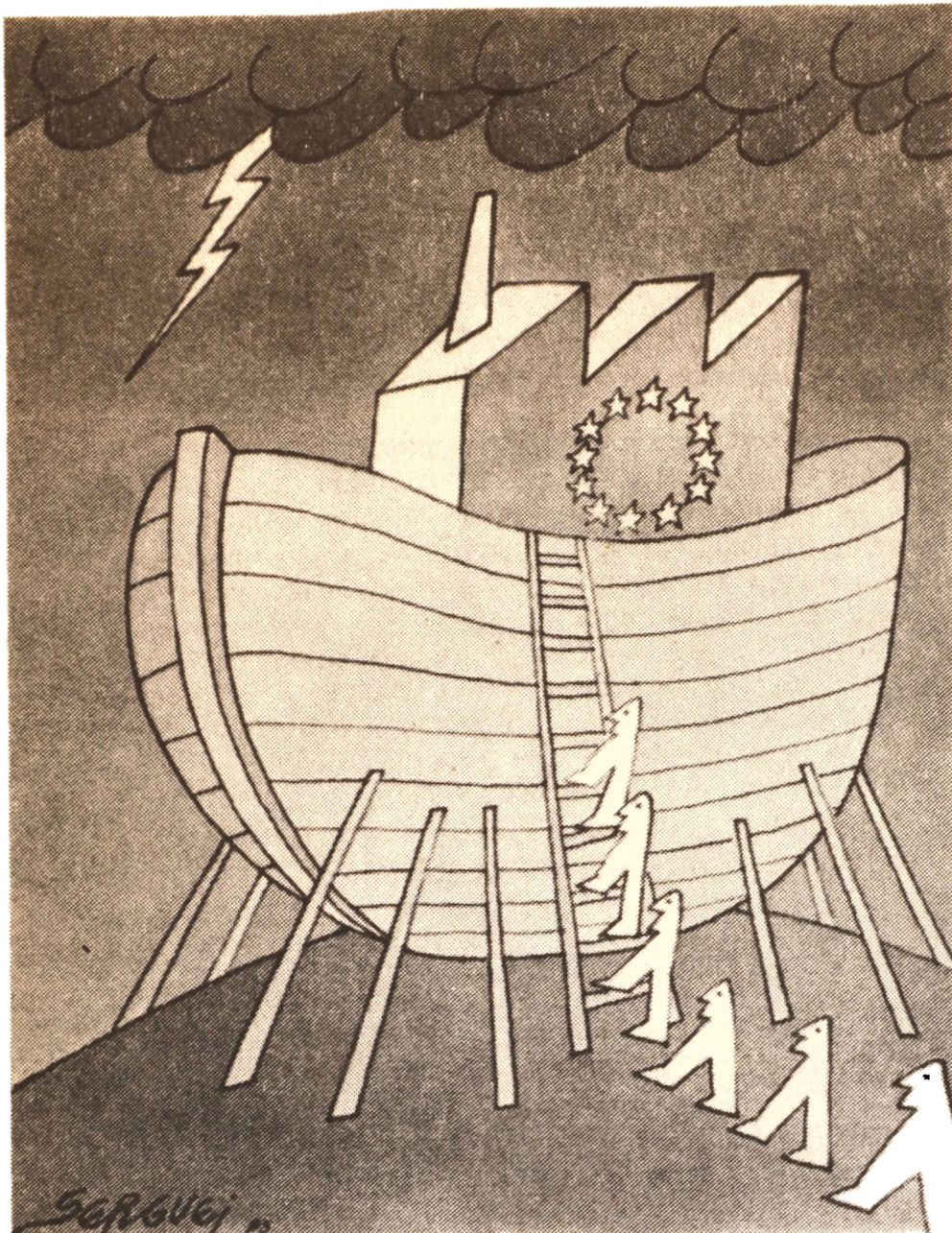
Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Θά 'ταν λιγάκι διαστικό και αντιεπιστημονικό να πει κανείς πώς προχωρά μια συνθήκη που εφαρμόζεται εδώ και λίγους μήνες. Υπάρχει ένας χρόνος μέσα στον οποίο κρίνονται τα πράγματα. Ό,τι προέβλεπε η συνθήκη με τις επιμέρους διατάξεις έχει αρχίσει να μπαίνει σε εφαρμογή, π.χ. το συμβούλιο περιφερειών συνήλθε σε σώμα. Τα «χοντρά» θέματα (π.χ. θα προχωρήσει εγκαίρως η νομισματική ένωση;) είναι δύσκολο να τα κρίνουμε από τώρα. Τα περισσότερη, δε, εμπεριέχουν και αντιφάσεις που εμείς ως Ευρωπαϊκή Αριστερά τις έχουμε επισημάνει. Μία απ' αυτές, όχι ίσως η μεγαλύτερη, αλλά αυτή τη στιγμή η πιο καυτή, είναι: Περισσότερο ενοποίηση και μετά διεύρυνση; Ή πρώτα διεύρυνση και μετά θα δούμε τι θα γίνει με την ενοποίηση; Το θέμα είναι ότι μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ έχει αρχίσει να επικρατεί ένας γενικός φόβος του αγνώστου. Πράγματι, δεν υπάρχουν ευρωπαϊστές και αντι-ευρωπαϊστές με την παλιά έννοια. Αρχίζει όμως και να γιγαντίζεται μια άλλη αντίθεση: Περισσότερη Ευρώπη με κάποια χαρακτηριστικά ή η επιλογή της μη Ευρώπης; Γιατί, θα με συγχωρέσει ο κ. Τσίγκας, αλλά αυτή η «άλλη» Ευρώπη του ΚΚΕ δεν μου λέει τίποτα. Ή υπάρχει μια συγκεκριμένη πρόταση ενοποίησης, με βάση όσα έχουμε πετύχει – ή με βάση κάτι άλλο που πρέπει όμως να το προσδιορίσουμε – ή δεν υπάρχει. Σε αυτή την αμηχανία, στο μετέωρο δήμα του πελαργού, μετέχουν πολλοί. Το πρόβλημα είναι εμείς τι θα ενισχύσουμε. Πιστεύω ότι ο δρόμος που υποστηρίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι δύσκολος, αλλά δεν βλέπω να υπάρχει άλλος. Αντίθετα, η στάση εκείνων που επειδή δεν θέλουν να ανακατευτούν στην πολιτική βάζουν στους άλλους αμπελές είναι η πιο συμπλεγματική απέναντι στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

μικής και νομισματικής ένωσης. Θα οδηγηθούμε συντόμως στη θέσπιση ενιαίου νομίσματος; Ή θα υπάρξει υποχώρηση σε θέματα νομισματικού εθνικισμού; Το τρίτο θέμα που τίθεται είναι η κοινωνική διάσταση. Θα αποδειχθεί η Ε.Ε. ικανή να επισπεύσει τη θεσμοθέτηση μιας κοινωνικής Ευρώπης; Ή θα συνεχίσουμε, για να χρησιμοποιήσω την έκφραση του κ. Παπαγιαννάκη, στο μετέωρο δήμα του πελαργού; Γιατί είναι γνωστό ότι στο χώρο της κοινωνικής πολιτικής τα πάντα καρκινοδοτούν. Από τα 47 περίπου μέτρα που εμπεριείχοντο στο πρόγραμμα για την εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη, ελάχιστα έχουν τεθεί σε εφαρμογή.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Τρία μόνο έχουν υλοποιηθεί και τα άλλα περιμένουν.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Το τέταρτο θέμα, είναι το θέμα της διεύρυνσης. Καλώς εχόντων των πραγμάτων, οι 4 χώρες θα ενταχθούν από 1.1.1995. Θα αποδειχθεί η Ε.Ε. ικανή να απορροφήσει τους θεσμικούς και πολιτικούς κλυδωνισμούς από την αναμενόμενη διεύρυνση; Ή η διεύρυνση αυτή θα οδηγήσει σε μια Ευρώπη των ελεύθερων συναλλαγών χωρίς πολιτική, οικονομική και νομισματική φυσιογνωμία; Στα τέσσερα αυτά σημεία θεωρώ, λοιπόν, ότι τίθενται τα διλήμματα, και σε αυτά πρέπει να επικεντρώσουμε τον πολιτικό μας προβληματισμό κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Συμφωνώ ότι είναι πράγματι νωρίς για να εκτιμήσουμε συνολικά την πορεία του Μάαστριχτ. Θα τολμούσα, πάντως, να εκφράσω τη γνώμη ότι σχετικά γρήγορα και έντονα εμφανίζονται ήδη τα αποτελέσματα των αντιφάσεων που η συνθήκη αυτή εμπεριέχει: η οξύτητα των κοινωνικών προβλημάτων, η ραγδαία αύξηση της ανεργίας, οι νομισματικές αναταραχές, η ρευστότητα που επικρατεί. Ήδη μπορούμε να πούμε ότι το ενιαίο νόμισμα αναβάλλεται, για κάποια χρόνια τουλάχιστον, μιας και οι συναλλαγματικές διαφορές αντί να περιοριστούν μέχρι την 1.1.96 έχουν μεγαλώσει. Αλλά αυτό είναι το λιγότερο. Οι εκλογές

αυτές, που είναι οι πρώτες μετά την επικύρωση του Μάαστριχτ, είναι η πρώτη ευκαιρία που δίνεται στον ελληνικό λαό να συζητήσει για τα θεμέλια της συνθήκης του Μάαστριχτ. Απ' αυτή την άποψη, η συνθήκη θεσμοθετεί μια ομοσπονδία ανισότιμων κρατών με σαφή την τάση προς ένα ομοσπονδιακό κράτος. Βασικό πρόβλημα είναι η ανισότητα των κρατών-μελών, σε βάρος φυσικά των αδυνάτων χωρών, ότι αυτό που λέμε εθνική ανεξαρτησία υφίσταται σοβαρές απώλειες. Ως Ελλάδα το δοκιμάσαμε στο θέμα των Σκοπίων (άσχετα αν εμείς διαφωνούμε με την κυβερνητική πολιτική).

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Με συγχωρείς, αλλά εγώ έχω τελείως διαφορετική ανάγνωση της πραγματικότητας. Οι εταίροι, επί 2,5 χρόνια μας στήριξαν πάρα πολύ, κατά παραβίαση όλων των κανόνων του διεθνούς δικαίου και της διεθνούς διπλωματίας.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Διαφωνώ ριζικά με το δικαίωμα κάποιων άλλων εκτός της χώρας...

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Μα από κοινού διαμορφώνεται αυτό το δικαίωμα! Οι 12 υπουργοί μαζεύνονται. Επιπλέον, με τη δυνατότητα να συζητιέται η διεθνής πολιτική -ατελέστοτα, γιατί δεν υπάρχει κοινή εξωτερική πολιτική- κερδίσαμε. Γιατί επί 2,5 χρόνια η Ε.Ε. καθυστερεί την αναγνώριση της γειτονικής Δημοκρατίας κατά παραβίαση παντός κανόνος. Γιατί; Για να δώσει το χρόνο στην ελληνική κυβέρνηση να βρει κοινά αποδεκτές λύσεις. Δεν φταίει λοιπόν η Ε.Ε. Οι κύριες πολιτικές δυνάμεις της χώρας είναι αυτές, που για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης, δεν άρπαξαν την ευκαιρία και τρέχουν τώρα να πετύχουν αυτά που ήδη 2 χρόνια πριν οι εταίροι μας συμφωνούσαν ότι πρέπει να γίνουν.

Εθνικά και υπερεθνικά κέντρα

ΑΝΤΙ: Αυτό που χαρακτηρίζετε ως «απώλεια της εθνικής κυριαρχίας» κ. Τσίγκα δεν είναι μια διαδικασία αναπόφευκτη, όταν προχωρά κανείς προς τη δημιουργία ενός υπερεθνικού οργάνου;

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Πιστεύουμε ότι ζημιώνει τη χώρα μας, την οποιαδήποτε χώρα, όταν αφέντες αυτής της χώρας παύσουν να είναι οι εκπρόσωποι του λαού που βρίσκονται σε αυτή τη χώρα, αλλά μεταφέρεται το κέντρο

εξουσίας σε κάποια υπερεθνικά όργανα, όπου οι σχέσεις εκεί είναι ανισότιμες και το βάρος το δικό σου είναι από πολύ μικρό έως αμελητέο. Γιατί καταργήθηκε το βέτο; Η ιστορία προϋποθέτει το βέτο μεταξύ ισοτίμων εταίρων ώστε να σπρώχνει στις αναγκαίες διαπραγματεύσεις τους αναγκαίους συμβιβασμούς.

ΑΝΤΙ: Χωρίς να θεωρηθεί πρόκληση, τη θέση που υιοθετείτε για τις σχέσεις μεταξύ εθνικών και υπερεθνικών οργάνων τη συμμερίζονται και δυνάμεις πολιτικές που βρίσκονται στον αντίθετο πόλο από το δικό σας. Πώς το σχολιάζετε;

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Για όλα τα θέματα για τα οποία συζητάμε συμβαίνει πράγματι να φαίνεται πως συμφωνούμε με δυνάμεις που βρίσκονται σε αντιδιαμετρικό σημείο από μας. Είναι όμως επιφανειακό. Εμείς διαφωνούμε ριζικά και κατηγορηματικά με τη συνθήκη του Μάαστριχτ. Διεύρυνση, οι συντηρητικοί της Βρετανίας δεν τη θέλουν προς το παρόν, και διαπραγματεύονται έναντι της διεύρυνσης τα κυρίαρχα συμφέροντα του μεγάλου κεφαλαίου της Βρετανίας. Εγώ δεν θέλω τη διεύρυνση γιατί δεν θέλω να προχωρήσει παραπέρα η οικοδόμηση μιας αυταρχικής Ευρώπης. Λείπει, δυστυχώς, ο κ. Κακλαμάνης, ο εκπρόσωπος ΠΟΛ.Α., που θα μας διαφώτιζε στο θέμα αυτό. Η τελευταία ομιλία του κ. Σαμαρά για τη Λευκή Βίβλο περιείχε πολλές αρνητικές παρατηρήσεις για το κείμενο αυτό, αλλά και γενικότερα για το γίγνεσθαι της Ε.Ε. Κάποιος προσεκτικός αναλυτής θα παρατηρήσει, όμως, ότι διαφωνώ από τη μεριά όχι των ελλήνων εργαζομένων αλλά μιας μερίδας κεφαλαιουχικών κρατών. Εγώ λέω ότι ο καπιταλιστικός ανταγωνισμός εντάθηκε και θεσμοθετήθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο χάρη στο Μάαστριχτ. Μεταξύ άλλων, με την αδυναμία να παίρνεις μέτρα ενίσχυσης της εγχώρια παραγωγής. Απαγορεύτηκε, λ.χ., να δοθεί επιχορήγηση στην Πειραιά Πατραϊκή. Τη στιγμή που οι ΗΠΑ δίνουν και με το παραπάνω, ακριβώς και στο γεωργικό τομέα.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Και η Ε.Ε. δίνει επιδοτήσεις σε επιχειρήσεις και μάλιστα, αν κατάλαβα, καλά θα επιδοτήσει με πάρα πολλά δισητομμύρια την Ολυμπιακή καθώς και άλλες αεροπορικές εταιρείες. Εδoteί επίσης και τη γεωργία. Λόγω της GATT δεν μειώνονται οι επιδοτήσεις μόνο στην Ε.Ε. αλλά και στις ΗΠΑ, γιατί αυτή είναι η συμφωνία. Όσον αφορά τις εισαγωγές/εξαγωγές υπάρχουν μέτρα της Ε.Ε. με βάση την κοινή εξωτερική εμπορική πολιτική.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Πιστεύω όμως ότι θα έπρεπε να πάρουμε και ξεχωριστά μέτρα ως Ελλάδα.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Και αν πάρουν και οι άλλοι; Στην αγορά είσαι μόνος σου. Και αν τα μέτρα αυτά είναι εναντίον σου;

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Το πρόβλημα μπαίνει αλλού. Είναι δυνατόν να χτιστεί τέτοια Ευρώπη; Κι αν πάμε προς μια τέτοια κατεύθυνση γιατί δεν το λανθάνει;

ΑΝΤΙ: Η θέση σας έγινε σαφής. Πιστεύετε ότι με την Ε.Ε. υπάρχει απώλεια εργαλείων άσκησης εθνικής πολιτικής, όπως π.χ. οι επιδοτήσεις.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Θα έπρεπε όμως κανείς να εξηγήσει αν τα εργαλεία αυτά υπάρχουν κι αν είναι αποτελεσματικά.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Ακριβώς.

Πολιτική ενοποίηση ή διμερείς σχέσεις;

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Και είναι αποδεδειγμένο ότι δεν είναι αποτελεσματικά. Αν δεν ψηφίζοταν η συνθήκη του Μάαστριχτ, θα ίσχυε η συνθήκη της Ρώμης, η οποία περιλαμβάνει μόνο τον ανταγωνισμό και καμιά προσπάθεια -κουτσή, στραβή, ανάποδη- προς την πολιτική ενοποίηση. Με δεδομένο ότι τα κράτη είναι ανισότιμα, όχι λόγω της συνέχειας αλλά λόγω της ιστορίας τους, θα κέρδιζε ο μονίμως και αποκλειστικά δυνατότερος. Θα ήταν δηλαδή η επιστροφή σε μια Ευρώπη της ζούγκλας. Και επειδή κανείς στην Ευρώπη δεν είναι σε θέση να έχει κάποια παρουσία στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, η Ευρώπη όλη μαζί θα βούλιαζε.

«Διαφωνούμε με τη μαστριχτική Ευρώπη και επειδή ακριβώς έχουμε το όραμα μιας «άλλης» Ευρώπης μπορούμε να αντισταθούμε πιο αποτελεσματικά.»

Τάκης Τσίγκας

ζε. Σήμερα μόνο μια είναι η κλίμακα: η Ευρώπη. Και σε ορισμένα θέματα, όπως τα προβλήματα του περιβάλλοντος, η κλίμακα αυτή είναι μικρή. Ως εκ τούτου, μη μιλάμε για κάτι που μας αρέσει αλλά που δεν υπάρχει, δηλαδή τη δυνατότητα ενός μικρού κράτους να αντιμετωπίσει όλα τα άλλα. Θα πάρεις εσύ ένα μέτρο προστασίας για τις εισαγωγές σου και θα πάρει ένα μέτρο προστασίας για τις εισαγωγές του αυτός στον οποίο κάνεις εξαγωγές. Δεν θα εισάγεις πουκάμισα από τη Γαλλία, αλλά δεν θα εξάγεις ροδάκινα στη Γερμανία. Και θα δούμε ποιος θα αντέξει. Εκεί είναι η πραγματική ανισοτιμία που μας έχει κληροδοτήσει η ιστορία και την οποία θέλουμε με πολιτικό τρόπο να παραμερίσουμε. Αυτό είναι το πραγματικό όραμα μιας Αριστεράς σήμερα. Δεν συμφωνώ με πολλές πολιτικές που γίνονται από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις στην Ε.Ε., αλλά το πρόβλημα είναι πού θα τσακωθείς, πού θα ανοίξεις μέτωπο, όπως λέει η Αριστερά, για να επιτύχεις με άλλες μεθόδους τους δείκτες.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Περιττό να πω ότι διαφωνώ άρδην με αυτά που είπε ο κ. Τσίγκας. Πιστεύω ότι εδώ γίνεται ένα στρατηγικό λάθος. Ο κ. Τσίγκας θεωρεί ότι η εναλλακτική λύση στη διαμορφούμενη μαστριχτική Ευρώπη είναι μια ιδανική Ευρώπη της ισοτιμίας, της συνεργασίας των λαών. Καμία σχέση με την πραγματικότητα! Η εναλλακτική λύση στη μαστριχτική Ευρώπη είναι η λογική των διμερών εξαρτήσεων, ανισοτιμιών εξαρτήσεων, οικονομικών και πολιτικών.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Υπονοείς και τη σημερινή κυβερνητική πολιτική με τους Αμερικανούς;

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Όχι απλώς την υπονοώ, το λέω ευθέως! Η Ευρώπη σήμερα, παρά τις ατέλειες, τις ανεπάρκειες, τους συμβιβασμούς, τις ελλείψεις, δεν παύει να είναι ένα πλαίσιο σχετικής ισοτιμίας. Φυσικά εξαρτάται από τη δική μας στάση, από τις μάχες που θα δώσουμε ιδιαίτερα μέσα στο πλαίσιο της αναθεωρητικής συνδιάσκεψης του 1996, κατά πόσον θα ενισχύσουμε την Ευρώπη στο σύνολο της και κατά πόσο θα ενισχύσουμε τις δυνατότητες των μικρών κρατών-μελών να συμμετέχουν ισότιμα με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη. Συμφωνώ απολύτως με τη θέση ότι η κλίμακα για μια σειρά ζητημάτων δεν μπορεί παρά να είναι η ευρωπαϊκή. Άλλες κλίμακες είναι εξαιρετικά επικίνδυνες. Δεν έχουμε τα μέσα να αντιμετωπίσουμε κινδύνους ή προκλήσεις στον οικονομικό τομέα, στον πολιτικό τομέα, κ.ο.κ. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Δεν θα πρέπει, λ.χ., να ξεχνούμε ότι αυτή τη στιγμή το μόνο διαπραγματευτικό όπλο μας έναντι της Τουρκίας είναι η συμμετοχή μας στην Ε.Ε.: Η ενεργοποίηση του 4ου Χρηματοδοτικού Πρωτοκόλλου καθυστερεί ακριβώς λόγω του δικαιώματος αρνησικυρίας που διαθέτει η χώρα μας στο πλαίσιο του Συμβουλίου Υπουργών. Δεύτερο θέμα, τα διαρθρωτικά ταμεία. Γνωρίζουμε όλοι κατ' ουσίαν ότι αυτή τη στιγμή το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων στην Ελλάδα επιβιώνει κυρίως χάρη στις εισροές των διαρθρωτικών ταμείων. Αλλά αν θέλετε να πάμε και σε θέματα πιο οικονομίστικα, ας αναφέρουμε ένα μόνο παράδειγμα, τη διέλευση ελληνικών φορητών μέσω της Αυστρίας και της Ελβετίας. Ακριβώς λόγω της συμμετοχής μας στην Ε.Ε., είμεθα σε θέση να αντιμετωπίσουμε αυτό το θέμα, να του δώσουμε μια ικανοποιητική λύση προς όφελος των ελληνικών εξαγωγών.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Διαφωνώ με την αντίληψη που λέει ότι αν δεν είχαμε τη συνθήκη του Μάαστριχτ θα είχαμε τη συνθήκη της Ρώμης. Διαφωνώ δηλαδή με τη διαπίστωση για το ποια είναι η λιγότερο κακή – και ευρύτερα τη λογική να διαλέξουμε το λιγότερο κακό. Πιστεύω όμως ότι η συνθήκη της Ρώμης ήταν λιγότερο κακή γιατί ήταν λιγότερα τα δεσμά που επέβαλε στη χώρα μας. Η συνθήκη του Μάαστριχτ μείωσε τα περιθώρια άσκησης πολιτικής. Για να μην υπάρξει λοιπόν καμιά παρεξήγηση, διαφωνούμε με τη μαστριχτική Ευρώπη και επειδή ακριβώς έχουμε το όραμα μιας «άλλης» Ευρώπης μπορούμε να αντισταθούμε πιο αποτελεσματικά και να οικοδομήσουμε τις προϋποθέσεις αυτής της «άλλης» Ευρώπης. Ο Συνασπισμός μιλά κι αυτός για «άλλη» Ευρώπη. Κατά τη γνώμη μας, «άλλη» Ευρώπη με αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ, διατηρώντας δηλαδή τα θεμέλιά της, δεν μπορεί να υπάρξει.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Μια συνθήκη που την υπογράφουν 12 μέλη επιβάλλει, τουλάχιστον νομικά, τα ίδια δεσμά σε όλους. Δεν μπορώ λοιπόν να καταλάβω τη λογική ότι προτιμάμε τη συνθήκη της Ρώμης γιατί επέβαλε λιγότερα δεσμά στην Ελλάδα. Μα και στους άλλους επέβαλε λιγότερα δεσμά! Και για το λόγο αυτό η ιστορικά διαμορφωμένη αντιστοιχία μεταξύ μεγάλων και μικρών ήταν μεγαλύτερη πριν. Η «άλλη» Ευρώπη του ΚΚΕ δεν κατάλαβα τι είναι. Εγώ ζήτησα από τον κ. Τσίγκα να μου πει, αλλά δεν μου το είπε. «Ό,τι και να κάνετε, θα κάνετε μια βελτιωμένη εκδοχή, αλλά δεν θα είναι “άλλη”». Εγώ δεν ξέρω τι σημαί-

νει «άλλη». Κόβω δηλαδή ό,τι υπάρχει και φτιάχνω εξαρχής επί τραπέζης και διά της φαντασίας μου κάτι άλλο; Κάθε πολιτική, θυμάμαι και τα αναγνώσματά μου από τον Λένιν, ξεκινά από κάποια βάση, απ' αυτό που υπάρχει (και το αρνείται, το αλλάζει, κ.λπ.) και συνεργάζεται με κάποιους.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Αρνείσαι την πραγματικότητα του Μάαστριχτ και συνεργάζεσαι με όλους αυτούς που την αρνούνται.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ναι, αλλά όλοι αυτοί είναι εξαιρετικά ολίγοι.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Το 49,5% του γαλλικού λαού δεν είναι λίγοι!

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Οι πολιτικές δυνάμεις στην Ευρώπη, αυτές είναι που έχουν το πολιτικό στοιχείο της μονιμότητας και όχι τα γκάλοπ ή τα δημοψηφίσματα που έρχονται και παρέρχονται. Οι πολιτικές δυνάμεις διαμορφώνουν τις πολιτικές πραγματικότητες. Στο συγκεκριμένο θέμα, η συντριπτική πλειοψηφία των αριστερών προοδευτικών δυνάμεων της Ευρώπης –εκτός αν τις καταργήσετε και αυτές– είναι υπέρ του αγώνα για την αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ στις γενικές γραμμές που ανέφερα πριν, δηλαδή το δημοκρατικό, το κοινωνικό, το οικολογικό έλλειμμα, κ.ά., με συγκεκριμένες προτάσεις. Στη συνέχεια μπορεί να φτιάχνονται συμμαχίες με περαιτέρω δυνάμεις που έχουν συμφωνήσει σε αυτά τα θέματα και με κοινωνικές δυνάμεις. Η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων είναι σε απόλυτη ταύτιση με αυτή τη γραμμή. Αν, λοιπόν, όλες αυτές τις δυνάμεις τις βάλεις στην μπάντα, δεν καταλαβαίνω με ποιο τρόπο θα κάνεις την «άλλη» Ευρώπη.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Νομίζω ότι έχει γίνει σαφές ότι όταν το ΚΚΕ μιλά για μια «άλλη» Ευρώπη δεν μπορεί να την προσδιορίσει. Περισσότερο πολιτικά και ιδεολογικά νεφελώματα οραματίζεται και λιγότερο ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα. Πολύ φοβάμαι ότι η εναλλακτική λύση την οποία εισηγεί-

«Την ανισοτιμία μεταξύ χωρών-μελών που μας έχει κληροδοτήσει η ιστορία, θέλουμε να την ξεπεράσουμε με πολιτικό τρόπο. Αυτό είναι το πραγματικό όραμα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς σήμερα».

Μιχάλης Παπαγιαννάκης

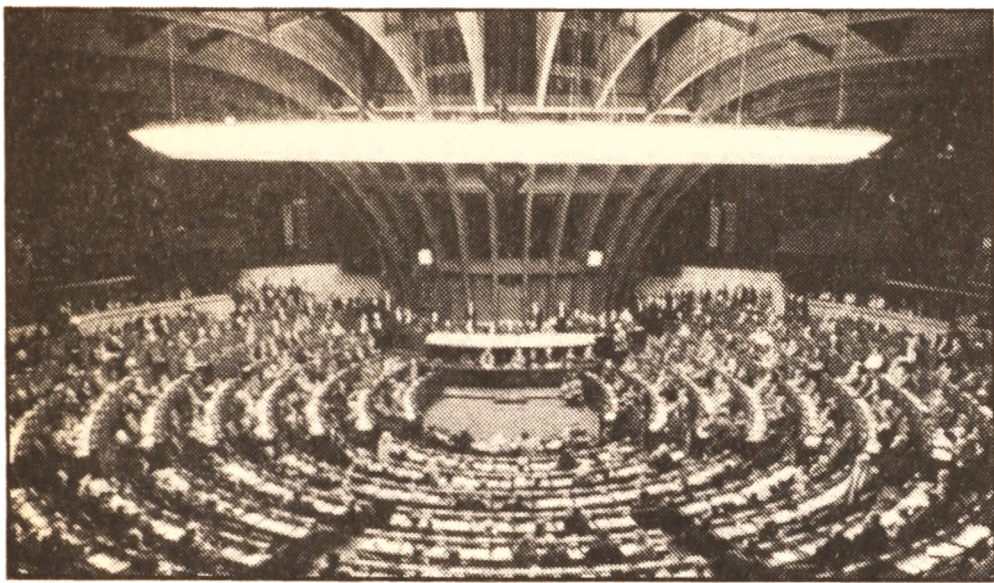
ται το ΚΚΕ θα οδηγήσει σε μια Ευρώπη του εθνικισμού, του προστατευτισμού, του κραχ του 1929. Σε σχέση με τη συνθήκη της Ρώμης, πιστεύουμε ότι η συνθήκη του Μάαστριχτ είναι ένα δήμα προοδευτικότερο και ποιοτικά καλύτερο.

ΑΝΤΙ: Θα θέλαμε, πάντως, να παρατηρήσουμε ότι στα θέματα της πορείας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης κρίνονται όλες οι πολιτικές δυνάμεις. Αν παρατηρήσει κανείς σήμερα την πρακτική των πολιτικών κομμάτων της χώρας θα διαπιστώσει ότι λέγονται ενδιαφέροντα, αν και γενικόλογα πράγματα. Στις πράξεις, όμως, εκεί δηλαδή όπου κρίνονται οι εξελίξεις, η πραγματικότητα είναι διαφορετική.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Συμφωνώ ότι τα περισσότερα πολιτικά κόμματα, πολλές φορές συμπεριλαμβανομένης και της Ν.Δ., εξαντλούν τον ευρωπαϊκό πολιτικό τους λόγο σε συνθήματα του τύπου «είμαστε υπέρ μιας Ευρώπης πολιτικά ισχυρής και εθνικά δίκαιης». Εκεί δεν μπορεί να να εξαντληθεί ο πολιτικός λόγος των κομμάτων. Αυτή τη στιγμή τίθενται συγκεκριμένα ερωτήματα που χρήζουν συγκεκριμένων απαντήσεων. Τέσσερα μόνο θα αναφέρω. Πρώτον, το περιβάλλον: Θα δεχθούμε τις αυστηρές περιβαλλοντικές προδιαγραφές, οι οποίες ήδη προβλέπονται από την Ε.Ε. και για τα ελληνικά δεδομένα; Δεύτερον: Θα δεχθούμε τη μεταφύτευση στη χώρα μας των υψηλών κοινωνικών στάνταρ ή αντίθετα θα υιοθετήσουμε την άποψη ότι έτσι θα πιεσθεί ακόμη περισσότερο η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων; Ένα τρίτο θέμα: Θα δεχθούμε με την περαιτέρω λογική, το follow-up, μιας ομοσπονδιακά συγκροτημένης Ευρώπης, που σημαίνει σε κάποιο στάδιο απεμπόληση και του δικαιώματος αρνησικυρίας; Και το τέταρτο σημείο είναι η συμμετοχή μας στην ΕΝΕΠ. Συμφέρει μεσο - μακροπρόθεσμα τη χώρα μας η συμμετοχή της δραχμής στο ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα που σημαίνει στην πράξη δημοσιονομική πειθαρχία, έλεγχο των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, πτώση του πληθωρισμού ακόμη και με μέτρα που θα έχουν το αναγκαίο πολιτικό και κοινωνικό κόστος; Όσο κι αν οι προτάσεις διαφέρουν, κανείς νομίζω δεν μπορεί να αρνείται ότι οι στόχοι της νομισματικής-

συναλλαγματικής αξιοπιστίας είναι στόχοι που όλοι πρέπει να υιοθετήσουμε.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Θα ήθελα να πω κάτι ως προς τη διαφορά των μεθόδων που μερικές φορές φαίνονται τεχνητές. Είναι βαθύτατα κοινωνικές και πολιτικές. Βεβαίως, μπορείς τεχνικά να πετύχεις να χτυπήσεις τα ελλείμματα (και επομένως τα χρέη, και επομένως τον πληθωρισμό, κ.λπ.) με μια σκληρή πειθαρχία του τύπου παγώνω τους μισθούς και μεροκάματα, κόβω τις δαπάνες της υγείας. Έχουμε δει τι αποδίδει κοινωνικά, αλλά και οικονομικά. Δεν νομίζω ότι επανέκαμψε η μεγάλη αυτοκρατορική δύναμη της Βρετανίας με αυτή την πολιτική. Κάθε άλλο. Υπάρχουν όμως και άλλοι τρόποι. Αυτό για την Ελλάδα, π.χ. θα σήμαινε μια φορολογική μεταρρύθμιση που θα έβαζε δύο γραμμές: Πρώτον, να πληρώσουν τα υπερδιογκωμένα και υπερενκατάστατα μεσαία στρώματα ένα κομμάτι του κόστους της προσαρμογής –ιδιαίτερα δε στην Ελλάδα, όπου οι μισοί Έλληνες δεν πληρώνουν φόρους, αυτό θα ήταν κυριολεκτική επανάσταση. Δεύτερον, να ελεγχθεί και να φορολογηθεί για λόγους τεχνικούς και ταμειακούς η υπερβολική κίνηση των κερδοσκοπικών κεφαλαίων, όπως το 'χει προτείνει η Ευρωπαϊκή Αριστερά. Αυτό δεν συνιστά μια αντίληψη ριζικά διαφορετική; Εκεί πρέπει να γίνει ο κατ'εξοχή. Όχι απλώς να λέμε ότι γενικά συμφωνούμε για το ενιαίο νόμισμα.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Αυτό που είπα κι εγώ είναι ότι μπορεί να διαφωνήσουμε για τις συγκεκριμένες μεθοδεύσεις. Εγώ, προσωπικά, θεωρώ ότι είναι πολύ δύσκολο και ενδεχομένως πρακτικά ατελέσφορο να αποπειραθείς να φορολογήσεις τις κινήσεις κεφαλαίων. Πρώτον, διότι είναι θεματολογικά δύσκολο να ορίσεις ποια είναι κερδοσκοπική κίνηση και ποια όχι.

Δεύτερον, διότι μπορεί να δημιουργηθούν νομικά και πρακτικά προβλήματα με τη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς. Τρίτον, διότι αν αποπειραθείς ενδεχομένως να θεσπίσεις φορολογικά δεσμά στις κινήσεις κεφαλαίων, τότε πολύ φοβόμαστε ότι θα γίνουμε μάρτυρες μιας μαζικής κεφαλαιακής εξόδου από την Ε.Ε. προς άλλους φορολογικούς παραδείσους. Τελοσπάντων, αυτά είναι θέματα προς συζήτηση.

Συγκλίσεις και αποκλίσεις

ΑΝΤΙ (ερώτηση προς τον κ. Πιέρρο): Διαβάζοντας το φυλλάδιο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ) παρατηρεί κανείς ότι υπάρχουν αναφορές στην οικολογική ευαισθησία, την κοινωνική ευαισθησία, κ.λπ. Εσείς πιστεύετε ότι μεταξύ του ΕΛΚ και της Σοσιαλιστικής Ομάδας (Σ.Ο.), τις δύο μεγαλύτερες πολιτικές ομάδες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές; Είναι διαφορές μεθόδων ή γενικότερες διαφορές αντιλήψεων.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Υπάρχουν δύο βασικοί άξονες στους οποίους νομίζω ότι οι δύο αυτές μεγάλες πολιτικές ομάδες συγκλίνουν. Πρώτον, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά. Ας μην ξεχνούμε ότι στο παρελθόν, στους κόλπους της Σ.Ο. υπήρχαν εθνικές αντιπροσωπείες, π.χ. οι βρετανοί Εργατικοί, οι οποίες είχαν έντονο σκεπτικισμό απέναντι στην ελεύθερη οικονομία. Υπάρχει, τώρα, σοβαρή ποιοτική ιδεολογική μετακίνηση. Όπως επίσης συγκλίνουμε –και δεν είναι υπερβολή αυτό– και στα κοινωνικά θέματα. Υπάρχουν στο εσωτερικό του ΕΛΚ δυνάμεις, όπως είναι π.χ. οι γερμανοί Χριστιανοδημοκράτες, οι οποίοι κυριολεκτικά είχαν πρωταγωνιστήσει σ' αυτό τον τομέα.

Πάντως, αυτό δεν σημαίνει ότι επειδή συγκλίνουμε στα δύο αυτά θέματα ελλείπουν οι διαφορές, οι οποίες μάλιστα έγιναν ορατές στο

απερχόμενο Κοινοβούλιο. Σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προστασίας των μειονοτήτων, κ.ά., όντως είχαμε μια διαφορετική αντιμετώπιση. Ένα άλλο θέμα όπου οι απόψεις διαφέρουν αφορά τη μεταχείριση των μεταναστών, το δικαίωμα ασύλου, την απόκτηση πλήρων ή μερικών πλήρων πολιτικών και αστικών δικαιωμάτων. Νομίζω ότι το κέντρο βάρους των ιδεολογικών διαφορών θα μετατεθεί αργά αλλά σταθερά σε τέτοιου είδους θέματα. Πάντως, να έχετε υπόψη σας ότι στο εσωτερικό των πολιτικών ομάδων, και του ΕΛΚ και της Σ.Ο., υπάρχουν και εσωκομματικές αντιπαραθέσεις και διαιρέσεις. Οι δύο αυτές μεγάλες παρατάξεις δεν δρουν πάντα μονολιθικά.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Σε επιμέρους θέματα, πράγματι, υπάρχουν διαφορές και μέσα στις πολιτικές ομάδες.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Και μέσα στην Κομμουνιστική Ομάδα!

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Βεβαίως! Αλίμονο! Σ' όλες τις ομάδες. Αλλά σε βασικά θέματα, στα ουσιαστικά υπάρχει συμφωνία. Θα ήθελα, όμως, να επανέρθω στα ουσιαστικά. Υπάρχει σοβαρός κίνδυνος το Μάαστριχτ να ενισχύσει ακόμα περισσότερο το σωβινισμό, τον εθνικισμό, τον τοπικισμό, και το νέο φασισμό. Είναι μια πραγματικότητα που οξύνει ραγδαία και τις κοινωνικές ανισότητες και τις κοινωνικές αδικίες... Ολόκληρες περιφέρειες γκετοποιούνται...

Εμείς, λοιπόν, απορρίπτουμε τη συνθήκη του Μάαστριχτ. Οπωσδήποτε δίνουμε τη μάχη για να πετύχουμε ό,τι καλύτερο. Όπως ακριβώς δίνουμε τη μάχη να φύγει ο καπιταλισμός και να έρθει ο σοσιαλισμός, αλλά ταυτόχρονα παλεύουμε και για την αύξηση του μεροκάματος. Όταν προτείναμε δημοψήφισμα για το Μάαστριχτ δεν ελπίζαμε ότι θα νικήσει το «όχι». Οι πολιτικοί συσχετισμοί ήταν αρνητικοί. Ελπίζαμε να πετύχουμε το καλύτερο δυνατό: Να γίνει αυτό που έγινε στη Δανία, όπου, με το «όχι» τους, κερδίσανε ορισμένα πράγματα. Γενικά, πάντα θα έλεγα ότι η συνθήκη του Μάαστριχτ επειδή φτιάχτηκε από τους ανθρώπους που φτιάχτηκε και για τους λόγους που φτιάχτηκε, εμπεριέχει μέσα της τη λογική, τις αρχές και τα μέσα για την επίτευξη αυτών των σκοπών και των στόχων, αποκλείοντας εναλλακτικές πολιτικές.

Εάν π.χ. στην Ελλάδα πας να κάνεις μια ριζική φορολογική μεταρρύθμιση, θα έρθεις σε σύγκρουση με το ισχύον πλαίσιο. Το ίδιο συμβαίνει και με την αναπτυξιακή πολιτική. Π.χ. τα διευρωπαϊκά δίκτυα. Γιατί Εγνατία Οδός κι όχι σιδηρόδρομος Αθήνα-Γιάννινα;

Κυβερνητικές επιλογές

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Μα πρόκειται για καθαρά κυβερνητική επιλογή!

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Βεβαίως!

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Όταν έγινε η διαπραγμάτευση για το πακέτο Ντελόρ, οι ίδιοι οι κοινοτικοί ειδικοί συνιστούσαν σ' όλες τις ελληνικές

«Η κλίμακα για μια σειρά ζητημάτων δεν μπορεί παρά να είναι η ευρωπαϊκή. Άλλες κλίμακες είναι εξαιρετικά επικίνδυνες».

Φίλιππος Πιέρρος

κυβερνήσεις να διαθέσουν το μεγαλύτερο μέρος του πακέτου σε πλήρη βελτίωση, ανάπτυξη, ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου. Ήταν μοναδική ευκαιρία για την Ελλάδα, έλεγαν. Κι αρνιόντουσαν όλοι οι κυβερνήσεις! Κι όταν τους ρωτούσαμε: «Γιατί αρνείστε; Έχετε άλλες προτεραιότητες;». Απαντούσαν: «Έχουμε όλες τις προτεραιότητες. Δηλαδή δεν είχαν καμία.

Γιατί δεν εμποδίζεται το δίκτυο π.χ. των τρενών υψηλής ταχύτητας στη Γαλλία, στη Βρετανία και αλλού, που χρηματοδοτούνται μάλιστ από την Κοινότητα;

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Ας πάρουμε τα μεγάλα έργα: βλέπουμε ότι τα διευρωπαϊκά δίκτυα επιφυλάσσουν για την Ελλάδα ένα ρόλο διαμετακομιστικού κέντρου. Κι αυτόν θέλουν να εξυπηρετήσουν...

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Τον διεκδικεί η Ελλάδα το ρόλο αυτό. Καλή ή κακή. Αλλά τον διεκδικεί.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Η Ελλάδα, βεβαίως, και αντικειμενικά θα πρέπει

παίζει κι ένα τέτοιο ρόλο. Πρώτα και κύρια, όμως, πρέπει να δει την αναπτυξιακή της πορεία.

ΑΝΤΙ: Νομίζουμε ότι το ερώτημα που τίθεται είναι το εξής: Εμποδίζει η Κοινότητα τη χώρα μας να κάνει τις σωστές αναπτυξιακές επιλογές;

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Και δέβαια! Αναφέρω: Πειραϊκή-Πατραϊκή, Ναυπηγεία. Έδωσαν χρήματα στα Ναυπηγεία για να ιδιωτικοποιηθούν. Στα γερμανικά Ναυπηγεία, όμως, δίνουν χρήματα για να διασωθούν.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Θα ήθελα να επισημάνω ότι δεν υπάρχει καμία απόφαση της Ε.Ε. που να μην έχει από κάτω ελληνική υπογραφή -καλώς ή κακώς, είναι θέμα τι κυβέρνηση βγάλαμε. Το παράδειγμα των σιδηροδρόμων είναι καίριο. Υπάρχουν και πάρα πολλά άλλα. Ποιος εμπόδισε την ελληνική κυβέρνηση π.χ. να παίξει ενεργότερο, ενεργότατο μάλιστα ρόλο στην αναδιάρθρωση της κλωστοϋφαντουργίας;

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Ακριδώς. Πιστεύω ότι η αντίληψη πως η Ελλάδα, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποφέρει από ένα είδος αναπτυξιακού ετεροπροσδιορισμού είναι απολύτως εσφαλμένη. Επειδή ετέθη το θέμα της αναδιάρθρωσης του παραγωγικού ιστού της χώρας, μπορώ να πω ότι η κατανομή των κονδυλίων στο πλαίσιο του δεύτερου πακέτου Ντελόρ είναι σε μεγάλο ποσοστό καθαρή επιλογή των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων. Παράδειγμα; Στο πλαίσιο του πρώτου πακέτου Ντελόρ οι ενισχύσεις προς τις παραγωγικές μονάδες ήταν πολύ μικρές.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Όμως η επιλογή αυτή δεν έγινε από τη Ν.Δ.;

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Κακή επιλογή, δεν λέω! Τον αρχικό σχεδιασμό τον είχε κάνει δέβαια το ΠΑΣΟΚ. Αλλά, ήταν κακή επιλογή, εν αντιθέσει π.χ. με την Πορτογαλία, η οποία είχε διαθέσει ένα πολύ υψηλότερο κονδύλι για την ενίσχυση των μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Και κανείς δεν την εμπόδισε να το κάνει...

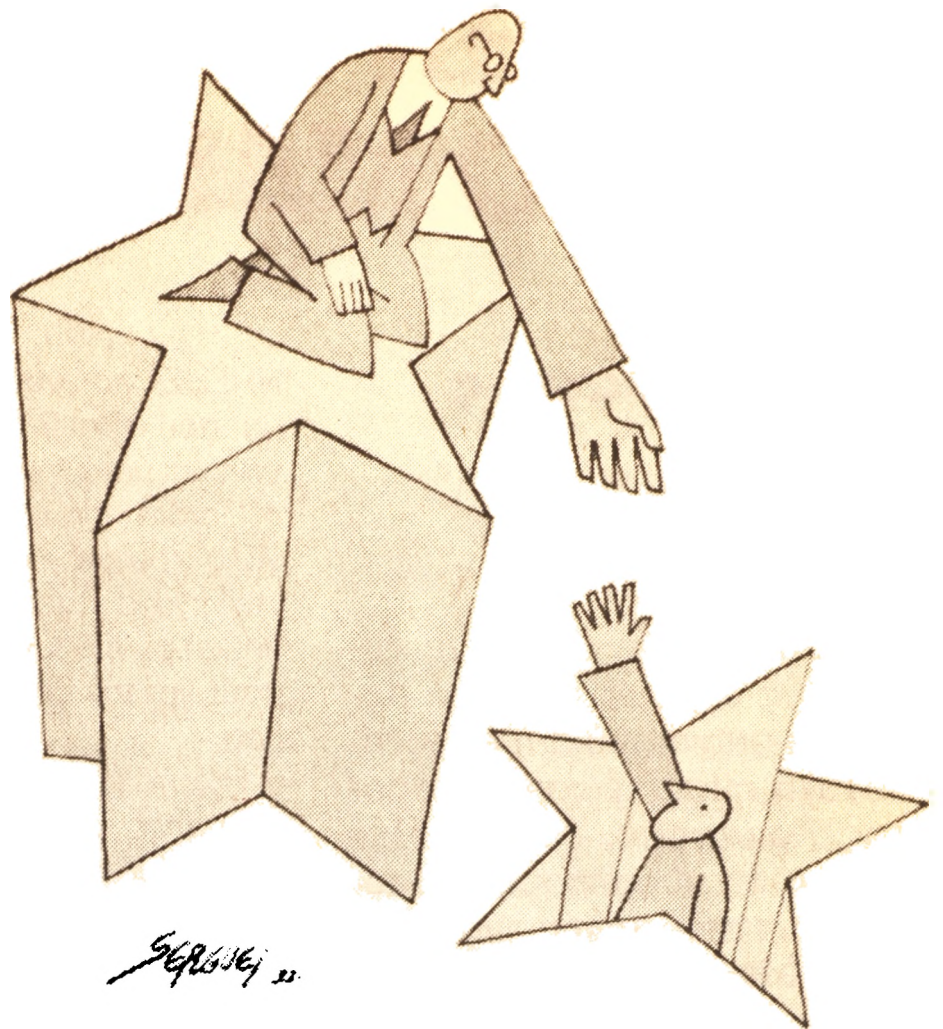
Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Φυσικά! Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι αυτή τη στιγμή το υπουργείο Βιομηχανίας έχει υποβάλει μια νέα πρόταση προς την Κοινότητα, στο πλαίσιο της δεύτερης δέσμης των μέτρων Ντελόρ: Προβλέπεται αυτή τη στιγμή να εισπράξουν οι μικρο - μεσαίες επιχειρήσεις, το παραγωγικό δυναμικό της χώρας, περί τα 641 δισ. δρχ., ένα ποσοστό πολύ περισσότερο αυξημένο έναντι της αρχικής πρότασης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πολλές πρωτοβουλίες στο ενεργητικό της υπέρ συγκεκριμένων κλάδων. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του προγράμματος ΜΕΤΕΧ, υπέρ της κοινοτικής κλωστοϋφαντουργίας, το οποίο η Ελλάδα, δυστυχώς, δεν το αξιοποίησε στο μέγιστο βαθμό. Θα μπορούσα να αναφέρω πολλά παραδείγματα.

Θα ήθελα να καταλήξω με την παρατήρηση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα πλαίσιο. Ούτε δεσμά μάς επιβάλλει ούτε μας υποδουλώνει. Είναι ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο καλούμαστε να δραστηριοποιηθούμε και να αγωνιστούμε.

Συμπεράσματα: Ερείσματα και συμμαχίες

Μπορούμε λοιπόν να συναγάγουμε το συμπέρασμα ότι η αναπτυξιακή πορεία της χώρας μας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ετεροπροσδιορίζεται. Εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ενδογενείς πολιτικές και οικονομικές επιλογές.

Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Πράγματι, σε πολύ μεγάλο βαθμό το πρόβλημα εντοπίζεται στις δυνατότητές μας, στην εσωτερική λειτουργία της κοινωνίας μας, της οικονομίας μας, των οραμάτων μας, του πολιτικού μας συστήματος, το οποίο είναι παρηκμασμένο και γερασμένο, ανίκανο να πάρει αποφάσεις. Όμως, δεν θα πρέπει να υποτιμήσουμε την εξωτερική πλευρά. Παίζει τεράστιο ρόλο η ικανότητα της χώρας -του πολιτικού μας συστήματος, των πολιτικών μας δυνάμεων- χωρίς ιδεολογικοποιημένες αντιλήψεις περί διεθνούς και εξωτερικής πολιτικής, να φτιάχνει ερείσματα και συμμαχίες. Ουδέποτε καμία χώρα, καμία, από τη μεγαλύτερη υπερδύναμη του κόσμου, τις ΗΠΑ, μέχρι το μικρότερο κρατίδιο-μέλος του ΟΗΕ, δεν μπορεί να πετύχει στόχους εάν δεν έχει με τον α' ή β' τρόπο ερείσματα και συμμαχίες. Ερείσματα και συμμαχίες που επιτυγχάνονται με ανταλλάγματα, με αξιοπιστία, με πειστικότητα, με διάρκεια μέσα στο χρόνο, με ανάλυση. Η ιστορία μάς δείχνει ότι όποτε η χώρα είχε καταφέρει να οικοδομήσει τέτοιες σχέσεις, ακόμα και στα στενά εθνικά ζητήματα, πέτυχε πράγματα, κέρδισε πόντους, ενώ όποτε βρέθηκε χωρίς μια τέτοια πολιτική έχασε. Νομίζω ότι στη σημερινή συγκυρία, και ειδικότερα όσο η Ε.Ε. δεν είναι ακόμα ένας ενιαίος κρατικός ομοσπονδιασμός σχηματισμός αλλά έχει ακόμα μέσα της σε

μεγάλο βαθμό το στοιχείο των διεθνών σχέσεων, το στοιχείο δηλαδή της διακρατικής πολιτικής, επιβάλλεται να μην ξεχνάμε αυτά τα πολύ ουσιαστικά πράγματα.

Τ. ΤΣΙΓΚΑΣ: Χωρίς να διαφωνώ κατά βάση με αυτά που λέει ο κ. Παπαγιαννάκης για το ρόλο του διεθνούς παράγοντα ή γενικότερα των συμμαχιών, οπωσδήποτε όσον αφορά την Ελλάδα, βασικό ρόλο θα παίξει ο εσωτερικός συσχετισμός των δυνάμεων. Στοιχείο το οποίο θα διαμορφωθεί και με το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών. Θα ήταν, λοιπόν, πολύ ωφέλιμο για το λαό και τη χώρα μέσα από το αποτέλεσμα των εκλογών, να δυναμώσει η αντίσταση. Αυτό πρέπει να είναι το μήνυμα, προς τις πολιτικές που σήμερα εφαρμόζονται είτε από τους κυρίαρχους κύκλους των Βρυξελλών είτε από την κυβέρνηση της χώρας. Γιατί όλα δείχνουν ότι έχει προδιαγραφεί σε πολύ μεγάλο βαθμό το μετεκλογικό σκηνικό: ακόμα πιο σκληρή πολιτική μονόπλευρης λιτότητας, μέτρα περικοπής των κοινωνικών παροχών, κ.λπ.

Αυτή η προοπτική είναι, κατά τη γνώμη μας, όχι μόνο αντιλαϊκή, όχι μόνο αδιέξοδη, αλλά στην ουσία δολοφονεί το μέλλον της χώρας. Γιατί μιλάμε πλέον γι' αυτό το ίδιο το μέλλον της χώρας.

Φ. ΠΙΕΡΡΟΣ: Για να καταλήξω κι εγώ, πιστεύω ότι η Ε.Ε. δεν υποκαθιστά ούτε τις εθνικές κυβερνήσεις, ούτε τις εσωτερικές πολιτικές και οικονομικές επιλογές. Κι εμείς αποκρούουμε ως αβάσιμο και ανεδαφικό το σύνδρομο που επιχειρεί να καλλιεργήσει το ΚΚΕ και η Πολιτική Άνοιξη, ότι δηλαδή όντας μέλη της Ε.Ε. πάσχουμε κατ' ανάγκην από αυτό το σύνδρομο των «ελεύθερων πολιορκημένων». Τέτοιο πράγμα δεν υπάρχει. Πιστεύω ότι πρέπει να δώσουμε έμφαση -ιδιαίτερα μάλιστα μετά την αναμενόμενη διεύρυνση της Ένωσης που σχετικοποιεί ακόμα περισσότερο τη θέση και την ισχύ της χώρας μας- στα εξής: Να θέσουμε μεσο-μακροπρόθεσμους στόχους. Να αναπτύξουμε ένα τεκμηριωμένο και πειστικό λόγο. Να ανεύρουμε και να καλλιεργούμε επί μονίμου βάσεως τις κατάλληλες συμμαχίες για όλα τα θέματα. Τέλος, να συνειδητοποιήσουμε ότι την ποσοτική μας σχετικοποίηση, την ποσοτική μας ανεπάρκεια στο εσωτερικό της Ένωσης, μπορούμε μόνο να την αναπληρώσουμε με ποιοτική βελτίωση σ' όλα τα επίπεδα. Αποδίδω, κυρίως, μεγάλη σημασία στο επίπεδο της δημόσιας διοίκησης. Χωρίς μια ποιοτική δημόσια διοίκηση δεν θα μπορέσουμε ποτέ να αξιοποιήσουμε τα θετικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εκ μέρους του ΑΝΤΙ, σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή σας στην πολύ ενδιαφέρουσα αυτή συζήτηση και ειλικρινά λυπούμαστε που δεν είχαμε την ευκαιρία να διασταυρώσουμε τις απόψεις μας με τους εκπροσώπους του ΠΑΣΟΚ και της Πολιτικής Άνοιξης.

ΝΑΙ ΣΤΗΝ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΟΧΙ ΣΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Γιάννης Μπανιάς

Εκπρόσωπος
της ΚΙΝΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

Η «Κίνηση Πολιτών» είδε τις ευρωεκλογές ως ένα ευνοϊκό πεδίο για να επιχειρηθεί η ευρύτερη δυνατή συσπείρωση δυνάμεων της Αριστεράς, της Οικολογίας και του Φεμινισμού, υποστηρίζει ο επικεφαλής της Κίνησης Γ. Μπανιάς. Επισημαίνει όμως ότι οι μικροκομματικές σκοπιμότητες ήταν αυτές που δεν επέτρεψαν τη συνεννόηση των κομμάτων της Αριστεράς.

• Ποιοι λόγοι επέβαλαν στην «Κίνηση Πολιτών» την αυτόνομη κάθοδο στις ευρωεκλογές;

— Η «Κίνηση Πολιτών», που αποτελείται από δυνάμεις του ενιαίου ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Α.Α., της ΑΚΟΑ, της ριζοσπαστικής Οικολογίας, του φεμινιστικού κινήματος των κοινωνικών κινημάτων, της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, από στελέχη μειονοτήτων που μετέχουν και στο ψηφοδέλτιό της για τις ευρωεκλογές, ανέπτυξε μια αξιολογη δραστηριότητα στην περίοδο που συζητιόταν στην Ελλάδα η συνθήκη του Μάαστριχτ. Ζήτησε το θέμα να κριθεί με δημοψήφισμα και ήταν η μόνη πολιτική δύναμη που πάντρεψε μ' ένα πολύ εύστοχο και δυναμικό τρόπο στις επεξεργασίες και τη δράση της τον πλούτο αλλά και τις όποιες αντιφάσεις εμπεριέχονται στο κεντρικό της σύνθημα «ΝΑΙ στην Ενωμένη Ευρώπη - ΟΧΙ στο Μάαστριχτ». Χωρίς να πέσει ούτε σε ευρωλαγνεία αλλά ούτε και στην εύκολη λύση της αποδέσμευσης και των αφορισμών κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης φυσιολογικά, για ένα διάστημα, μετά την ψήφιση και από το ελληνικό Κοινοβούλιο της συνθήκης του Μάαστριχτ, καθώς είχαμε μπει σε μια μεταβατική περίοδο, η δραστηριότητα της «Κι-

ΝΗΣΗΣ» για ένα νέο ουσιαστικά ξεκίνημα, που είμαι βέβαιος ότι θα έχει συνέχεια και μετά την εκλογική αναμέτρηση.

• Πολλοί σας καταλογίζουν ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα η ΑΚΟΑ ταλαντεύτηκε ανάμεσα στο ΚΚΕ και τον ΣΥΝ, δημιουργώντας κάποια εύλογα ερωτήματα για την ιστορική συνέχεια του χώρου.

— Η αυτόνομη κάθοδος ενός πολιτικού σχήματος στις εκλογές δεν πρέπει να προσεγγίζεται ως αυτοσκοπός. Η «Κίνηση Πολιτών» είδε τις ευρωεκλογές ως ευνοϊκό πεδίο για να επιχειρηθεί η ευρύτερη δυνατή συσπείρωση δυνάμεων της Αριστεράς, της Οικολογίας, του Φεμινισμού, των κοινωνικών κινημάτων. Γιατί πιστεύουμε ότι τα καυτά προβλήματα που έχει αναδείξει η διεθνής και ελληνική επικαιρότητα, για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά, απαιτούν τις μεγαλύτερες δυνατές συμπαρατάξεις. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια συγκρότησης ευρύτερου ψηφοδελτίου υπήρξε από την πρώτη στιγμή στοιχείο συνειδητής επιλογής και όχι ταλάντευσης. Η προσπάθεια επιβολής με τη βία της Νέας Τάξης Πραγμάτων, η έξαρση των εθνικισμών και του ρατσισμού, οι επικίνδυνες εστίες ανοιχτού πολέμου σε πολλές περιοχές του πλανήτη μας και στη γειτονιά μας, η εκμετάλλευση, η καταπίεση και οι κοινωνικές και πολιτικές ανισότητες που βαθαίνουν και περιθωριοποιούν όλο και περισσότερους λαούς και ευρύτερα κοινωνικά στρώματα, το οικολογικό ολοκαύτωμα, η πολιτισμική υποβάθμιση, η διάλυση των συλλογικοτήτων και του κοινωνικού ιστού, που επιχειρείται συνειδητά και συστηματικά από τις δυνάμεις της συντήρησης και της αντίδρασης, δεν επιτρέπουν στις ριζοσπαστικές δυνάμεις της αμφισβήτησης και της ρήξης με το σύστημα, στις δυνάμεις της κοινωνικής αλλαγής και του σοσιαλισμού, την πολυτέλεια του σημερινού κατακερματισμού τους. Δυστυχώς, ιδεολογικοπολιτικές αγκυλώσεις, πρόσφατα τραύματα στις σχέσεις των κομμάτων της Αριστεράς, παντός είδους ηγεμονισμοί, η ανωριμότητα των

ηγεσιών της και κάποιες μικροκομμακές σκοπιμότητες, δεν έκαναν δυνατή την τόσο αναγκαία συνεννόηση και συμπαρατάξη. Το αίτημα της συσπείρωσης και της ανασύνθεσης παραμένει επίκαιρο και μετά τις εκλογές, ανεξάρτητα από το εκλογικό αποτέλεσμα.

• Υπάρχουν μέσα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι δυνατότητες για μια άλλη Ευρώπη, όπως υποστηρίζε στη διακήρυξή σας;

— Η λογική και τα πλαίσια στη βάση των οποίων επιχειρείται η οικοδόμηση της Ενωμένης Ευρώπης σήμερα, εξυπηρετούν τα πιο πλούσια και ισχυρά κράτη και τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα στην Ευρώπη. Η λογική αυτή υπηρετείται κυρίως με τις ρυθμίσεις της συνθήκης του Μάαστριχτ. Μια συνθήκη νεοαπελευθερη και ταξική, που αφήνει πάντα στις ανεξέλεγκτες δυνάμεις της αγοράς. Μια συνθήκη άδικη, που διειρύνει το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών χωρών και τις κοινωνικές ανισότητες σε κάθε χώρα. Μια συνθήκη αντιοικολογική, που τροφοδοτεί τη λογική του καταναλωτισμού και δεν βάζει ουσιαστικούς φραγμούς στην οικολογική καταστροφή. Μια συνθήκη στη λογική της Νέας Τάξης, που τείνει να μετατρέψει την Ευρώπη σε επιθετική ιμπεριαλιστική υπερδύναμη. Σε αυτή τη συνολική λογική που υπηρετείται και με τη Λευκή Βίβλο, οφείλουμε να αντισταθούμε και να παλέψουμε για να την ανατρίψουμε. Για να οικοδομήσουμε μια Ευρώπη με περισσότερη κοινωνική και πολιτική δημοκρατία. Με περισσότερη συνοχή. Με συμμετοχή των ιδίων των πολιτών και των συλλογικών εκφραστών τους στα κέντρα λήψης και ελέγχου των αποφάσεων. Με σεβασμό της ισότητας και της ισοτιμίας, ανεξάρτητα από εθνικότητα, γλώσσα, θρησκεία, φύλο, σεξουαλική ζωή κ.λπ. Μια Ευρώπη ειρήνης, φιλίας και συνεργασίας των λαών. Μια Ευρώπη σοσιαλιστική. Μέσα από την πάλη για την προώθηση μιας τέτοιας, ριζικά διαφορετικής Ευρώπης, μπορεί να ανατραπούν οι σημερινοί δυσμενείς συσχετισμοί δυνάμεων, να χαραχθεί μια νέα πορεία.

ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

Δημήτρης Δεσύλλας

Ευρωβουλευτής του Νέου Αριστερού
Ρεύματος (NAP)

Η ΕΟΚ είναι μια Ένωση του Κεφαλαίου, δεν μπορεί να γίνει προοδευτική, «των λαών», υποστηρίζει ο Δημήτρης Δεσύλλας, ευρωβουλευτής του Νέου Αριστερού Ρεύματος και επικεφαλής του ψηφοδελτίου της «Αριστερής Κίνησης κατά της ΕΟΚ». Προτείνει ως μόνη λύση την προοπτική της αποδέσμευσης από την ΕΟΚ, επισημαίνοντας ότι οι ρυθμίσεις της ΕΟΚ κηρύσσουν εκτός νόμου τα δικαιώματα των εργαζομένων.

• Ποια η ιδιαίτερη σημασία των ευρωεκλογών για το NAP, ποιον ιδιαίτερο χώρο της Αριστεράς θέλει να εκφράσει;

— Για το NAP και την Αριστερή Κίνηση κατά της ΕΟΚ, οι ευρωεκλογές αποτελούν μια σημαντική — όχι την κρισιμότερη — αναμέτρηση. Με την παρέμβασή τους θέλουν να εκφράσουν τη ριζοσπαστική αντίθεση στη Λευκή Βίβλο, στο πρόγραμμα σύγκλισης, στη συνθήκη του Μάαστριχτ, στην Κοινή Αγροτική Πολιτική, στην «εμπρηστική» ΕΟΚική στάση στα Βαλκάνια, στην ευρωκαταστολή, να φέρουν στο προσκήνιο την ανάγκη συνολικής ρήξης με την ΕΟΚ και τις ρυθμίσεις της που κηρύσσουν εκτός νόμου τα δικαιώματα των εργαζομένων και των νέων. Όμως οι ευρωεκλογές αφορούν και τα «ελλαδικά πράγματα». Γι' αυτό με την παρέμβασή μας θέλουμε να αναδείξουμε, επίσης, την ανάγκη ριζοσπαστικής αμφισβήτησης στον «πράσινο» νεοσυντηρητισμό των κοινωνικών συμβολαίων και στον αστικό πολιτικό κόσμο, στον εθνικισμό, στην κοινωνία του κέρδους και τα δεσμά τους. Οι εκλογές, τέλος, είναι μια μάχη για τις προοπτικές και τη φυσιογνωμία της Αριστεράς. Θα γίνουν βήματα στη συγκρότηση ενός υπολογίσιμου ανατρεπτικού πόλου της σύγ-

χρονης ριζοσπαστικής Αριστεράς, ή θα εδραιωθεί ο καταστροφικός «μίνι δικομματισμός» (ΚΚΕ - ΣΥΝ) της εκφυλισμένης ή αστικοποιημένης Αριστεράς;

Έτσι η παρέμβαση της «Αριστερής Κίνησης κατά της ΕΟΚ» στην οποία συμμετέχει και το NAP, παρότι γίνεται με αφορμή τις ευρωεκλογές δεν έχει κυρίως εκλογικό χαρακτήρα, ούτε εξαντλείται στην ψηφοθηρία — αν και κάθε ψήφος μάς είναι πολύτιμη. Επιχειρεί να συσπειρώσει και να ενεργοποιήσει στις μεγάλες κοινωνικές και πολιτικές μάχες της αντιΕΟΚικής δράσης, του αγώνα κατά της κυβέρνησης, της πάλης για την ανατροπή της κοινωνίας του κεφαλαίου και την επαναστατική χειραφέτηση του ανθρώπου, της προσπάθειας για μian άλλη Αριστερά, έναν ολόκληρο κόσμο: ανεξάρτητους αριστερούς αγωνιστές, πρωτοπόρους αγωνιστές του εργατικού και νεολαιϊστικού κινήματος, επιστήμονες, διανοούμενους και πολιτιστικούς δημιουργούς της αμφισβητισιακής σκέψης και δράσης.

• Προτείνετε την έξοδο της χώρας από την Ε.Ε. Πιστεύετε ότι στο πλαίσιο της δεν υπάρχουν περιθώρια για μια άλλη Ευρώπη όπως υποστηρίζουν αρκετές δυνάμεις της Αριστεράς τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη;

— Η ΕΟΚ είναι μια ένωση του κεφαλαίου, δεν μπορεί να γίνει «προοδευτική», «των λαών», ούτε να αποτελέσει το πρόπλασμα μιας «άλλης Ευρώπης» σε φιλολαϊκή κατεύθυνση. Και πολύ περισσότερο δεν μπορεί αυτό να γίνει με τους «ευρωσοσιαλιστές» ή «ευρωαριστερούς» (π.χ. ΣΥΝ) οπαδούς αυτών των απόψεων. Αντίθετα, οτιδήποτε προοδευτικό και ριζοσπαστικό γεννιέται την Ευρώπη και σ' όλο τον κόσμο, ό,τι πιο απελευθερωτικό και ανατρεπτικό αναπτύσσεται στην ανθρώπινη σκέψη και δράση, στην κοινωνία, στην πολιτική, στον πολιτισμό,

στις αξίες της ζωής, έχει το «χρώμα» της αντίθεσης και της ρήξης με την «Ευρωπαϊκή Ένωση», με την κοινωνία του κέρδους, με το νεοσυντηρητισμό κάθε απόχρωσης, με το πολιτικό κατεστημένο.

• Η προοπτική της αποδέσμευσης υπάρχει και στις θέσεις του ΚΚΕ, ελαφρώς υποβαθμισμένη, ωστόσο δεν εκφράζεται από άλλες δυνάμεις της Αριστεράς, κομμουνιστικές ή μη.

— Το όποιο ριζοσπαστικό φορτίο περικλείει η έννοια της αποδέσμευσης από την ΕΟΚ υπονομεύεται πολλαπλά από το ΚΚΕ. Και επειδή την παραπέμπει στις καλένδες, όπως όλους τους μεγάλους στόχους της εργατικής πάλης. Και επειδή η «αποδεσμευμένη» Ελλάδα που προτείνει θα είναι η Ελλάδα της «αυτοδύναμης ανάπτυξης» και των «προοδευτικών λύσεων» — στο έδαφος του καπιταλισμού, εννοείται. Και ακόμα επειδή — και αυτό είναι το κυριότερο — απονευρώνει το στόχο της αποδέσμευσης από τα στοιχεία συνολικής ρήξης με την αστική τάξη πραγμάτων που περιέχει, από τις ανατρεπτικές - αντικαπιταλιστικές αιχμές που διαθέτει.

• Τι αντιπροτείνει το NAP στην προοπτική της αποδέσμευσης;

— Η «Αριστερή Κίνηση κατά της ΕΟΚ» και το NAP προβάλλουν μια αντικαπιταλιστική διεθνοποίηση στην Ευρώπη και σ' όλο τον κόσμο. Μόνο μια τέτοια διεθνοποίηση, που θα κινείται έξω από τα «τείχη» του κεφαλαίου και των «ενώσεων» του και που θα οικοδομείται από την εθελοντική συνεργασία των κοινωνικά απελευθερωμένων λαών, μπορεί να κάνει τους εργαζόμενους πραγματικούς «πολίτες του κόσμου». Έτσι, στο δίλημμα «μέσα ή έξω από την ΕΟΚ» απαντάμε με τον ριζοσπαστικό διεθνιστικό αγώνα, με την πάλη για τη διάλυση της ΕΟΚ, που σηματοδοτεί το δικό μας «έξω από την ΕΟΚ», τη δική μας λογική για την αποδέσμευση απ' αυτήν.

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ, Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Αναστασία Ανδρεαδάκη

Εκπρόσωπος
της ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Η «Πολιτική Οικολογία» κατέρχεται στις ευρωεκλογές όχι μόνο για να καλύψει το κενό στην πολιτική του οικολογικού χώρου, αλλά κυρίως γιατί ένας πράσινος φορέας είναι ευρύτερα απαραίτητος, υποστηρίζει η πρώην βουλευτής και μέλος της Π.Γ. Αναστασία Ανδρεαδάκη. Τονίζει επίσης ότι «γάμος» με την Αριστερά δεν μπορεί να υπάρξει πριν προχωρήσει η οικολογικοποίησή της.

• Η συγκρότηση της «Πολιτικής Οικολογίας» αποτελεί προσπάθεια ανασύστασης αποκλειστικά του οικολογικού χώρου; Ποιες οι διαφορές με παλαιότερες προσπάθειες και ποιο το ιδιαίτερο πολιτικό της στίγμα;

— Το κενό στην πολιτική έκφραση του οικολογικού χώρου ήταν σίγουρα από τους βασικότερους λόγους, αλλά όχι και ο μόνος. Σιγά σιγά γίνεται ευρύτερη συνείδηση ότι η οικολογική κρίση χρειάζεται μια συνολικότερη αντιμετώπιση. Από την άλλη πλευρά, οι κοκκινοπράσινες συνθέσεις — ακόμα και οι πιο καλοπροαίρετες και σοβαρές — δεν μπόρεσαν να δείξουν μια σημαντική εμβέλεια. Ένας πράσινος, λοιπόν, φορέας είναι και ευρύτερα απαραίτητος. Αυτή τη φορά προσπαθήσαμε να μη μας ενώσουν μόνον οι κοινές αναφορές στην οικολογία — όπως το 1989 —, αλλά κυρίως η συμφωνία σε σαφείς προγραμματικές κατευθύνσεις.

• Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το κεντρικό θέμα των ευρωεκλογών;

— Οι ευρωεκλογές αυτές θα κρίνουν σε μεγάλο βαθμό την πορεία που θα ακολουθήσει η Ευρώπη στα επόμενα χρόνια. Πολλές από τις βασικές ρυθ-

μίσεις του Μάαστριχτ ξεπεράστηκαν πριν ακόμη τεθούν σε εφαρμογή. Έτσι το θέμα δεν είναι πια αν θα αναθεωρηθεί η συνθήκη, αλλά οι κατευθύνσεις της αναθεώρησης. Στο πλαίσιο αυτό, το φετινό πρόγραμμα των Πράσινων προσπαθεί να διαμορφώσει θετικές προτάσεις, ικανές να κερδίσουν την ευρύτερη αποδοχή και να σφραγίσουν μια νέα πορεία για την Ευρώπη. Τα σημεία αιχμής αφορούν την οικολογική στροφή στα θέματα της ανάπτυξης, τις παρενέργειες της Ενιαίας Αγοράς, την αναμόρφωση του διεθνούς εμπορίου, την αγροτική πολιτική, τις μεταφορές, την αποδέσμευση από την πυρηνική ενέργεια, την περιβαλλοντική πολιτική, τις σχέσεις Βορρά - Νότου, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και την αντιμετώπιση του ρατσισμού, την ισότητα των φύλων, το δημοκρατικό έλλειμμα των θεσμών, τη διεύρυνση της ΕΟΚ, τη συλλογική ασφάλεια. Είναι σαφές ότι οικολογία δεν είναι μόνο η προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα υπάρχει και η ελληνική διάσταση των ευρωεκλογών, με σημεία αιχμής το Πακέτο Ντελόρ και την αναθεώρηση των «μεγάλων έργων», την αυτοδιοίκηση των περιφερειών και την αποκέντρωση, καθώς και τη διαμόρφωση μιας εξωτερικής πολιτικής που να βρίσκεται πέρα από τον κοντόφθαλμο εθνικισμό και να είναι συμβατή με ένα συνολικότερο όραμα για την κοινή εξωτερική πολιτική της Ευρώπης.

• Αρκετοί υποστηρίζουν, ως απαραίτητη, μια σύγκλιση Αριστεράς και Οικολογίας, τόσο στη χώρα μας όσο και στην Ευρώπη. Υπάρχουν οι προϋποθέσεις;

— Χωρίς παρεξήγηση, αισθάνομαι ότι η σύνθεση αυτή — της κοινωνικής ευαισθησίας με την αγωνία για το περιβάλλον — έχει ήδη γίνει, από τα πρώτα βήματα των Πράσινων. Ευχή μας είναι, ανάλογες συνθέσεις να γίνουν και στην Αριστερά και αλλού. Γάμος με την Αριστερά δεν μπορεί όμως να

υπάρξει πριν προχωρήσει η οικολογικοποίησή της, και πριν λυθούν μια σειρά σημαντικά ζητήματα κοινής φυσιογνωμίας και στρατηγικής. Έτσι στην Ευρώπη οι συζητήσεις σήμερα αφορούν, αποκλειστικά σχεδόν, προγράμματα ενδεχόμενων κυβερνητικών συμπράξεων. Η αυτοτέλεια της οικολογίας επιβεβαιώνεται, άλλωστε, και από τη στάση των ίδιων των υποστηρικτών της προσέγγισης: Ο Π. Ζυκέν ανήκει πια στους Γάλλους Πράσινους, οι Ολλανδοί Groen Links συμμετέχουν στην πανευρωπαϊκή πράσινη κάθοδο, και ο «κοκκινοπράσινος» δήμαρχος της Ρώμης ετοιμάζεται να έρθει στην Αθήνα για να υποστηρίξει την καμπάνια της Πολιτικής Οικολογίας.

• Η οικολογία εντάσσεται στο πεδίο της νέας αριστερής προοπτικής; Πρόκειται για κάτι δοξαστικό;

— Μεγάλο μέρος των ανθρώπων του οικολογικού χώρου προέρχεται από την Αριστερά, αλλά κανείς μας δεν θέλει να ανήκει πια εκεί. Διατηρούμε τις ευαισθησίες και τις θετικές αξίες της Αριστεράς (και όχι μόνο), αλλά θέλουμε να είμαστε πέρα από τα όρια και τη αδιέξοδό της, και δεν νιώθουμε καθόλου να μας αφορά το αγωνιώδες ερώτημα του τι είναι Αριστερά σήμερα. Περισσότερο μας ενδιαφέρει μια δημιουργική κατεδάφιση της Αριστερά και της φυσιογνωμίας της. Τα δική μας κεντρικά ερωτήματα αφορούν την οικολογική κρίση και τη βιωσιμότητα. Πιστεύουμε ότι αξίες όπως η κοινωνική αλλαγή, η αλληλεγγύη, η ισότητα, η ελευθερία, η δικαιοσύνη, δε βρίσκουν μόνο αρκετό χώρο, αλλά και νέα επιχειρήματα. Αν όλα αυτά ανήκουν και σε μια ευρύτατη έννοια της Αριστεράς, τόσο το καλύτερο. Όμως η Αριστερά συγκινεί πια μόνο του αριστερούς, ενώ η οικολογική στροφή απευθύνεται σε πολύ ευρύτερο φάσμα πολιτών.

Τις συνεντεύξεις πήρε
ο Αντρέας Πετρόπουλος.

Οι δύο όψεις μιας εκλογικής μάχης

του Ανδρέα Πετρόπουλου

Οριακό, όσον αφορά την ύπαρξη και τη βιωσιμότητα του ΣΥΝ, θα μπορούσε άνετα να χαρακτηριστεί το αποτέλεσμα της προσεχούς αναμέτρησης για το Ευρωκοινοβούλιο. Στη Θεμιστοκλέους γνωρίζουν καλά ότι ένα εκλογικό αποτέλεσμα της τάξης του 3,5% θα σκορπίσει και τις τελευταίες ελπίδες του χώρου να καταστεί ο κατεξοχήν αριστερός πόλος, σ' ένα πολιτικό σκηνικό που ολόένα και περισσότερο συγκλίνει και περιστρέφεται στον παραδοσιακό χώρο του Κέντρου.

Σ' αυτήν επισημαίνεται ότι ο ΣΥΝ αποφεύγει ν' ανοίξει μέτωπο με τις θεωρούμενες συγγενείς πολιτικές δυνάμεις, ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ. Υπογραμμίζει ότι «όλοι είναι αντίπαλοί μας σ' αυτήν την εκλογική μάχη» ή επιλέγει ως κύριο, ως προνομιακό αντίπαλό του στη μάχη των ευρωεκλογών την ΠΟΛ.Α.!

Δύο στόχοι

Συμπερασματικά, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στο διάστημα έως τις ευρωεκλογές, σε ό,τι αφορά τα μέτωπα του κόμματος, αλλά και την ιδιαίτερη πολιτική του ταυτότητα, αφού η επιτυχία του ΣΥΝ στις ευρωεκλογές είναι συνάρτηση δύο παραγόντων συνδεδεμένων όμως μεταξύ τους σε μεγάλο βαθμό: Πρώτον, να καταφέρει να αποσπάσει ένα ποσοστό υψηλότερο του οριακού 4%. Δεύτερον, οι επιπλέον ψήφοι που θα καταφέρει να συγκεντρώσει σε σχέση με τις εκλογές του Οκτωβρίου, να έχουν λιγότερο το χαρακτήρα της συγκυριακής λογικής –όπως γίνεται σε εκλογικές διαδικασίες, κατά τις οποίες δεν κρίνεται το ποιος θα κυβερνήσει– αλλά να είναι ψήφοι ουσιαστικής στήριξης μιας αριστερής εναλλακτικής πρότασης ευρωπαϊκού χαρακτήρα που θα παραμείνουν στον ΣΥΝ και μετά τις ευρωεκλογές. Σε αυτό το σημείο, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι καταγράφεται στα «μείον» του ΣΥΝ το γεγονός ότι δεν κατάφερε να καταρτίσει ένα ψηφοδέλτιο συνεργασίας με την ΑΚΟΑ και την ΝΟΠ. Έστω και αν η ευθύνη για το ναυάγιο της συνεργασίας δεν βαρύνει αποκλειστικά τον ΣΥΝ.

Τέλος, ένα ακόμα από τα θέματα που θα κριθούν από τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών έχει να κάνει με την κατάσταση στο εσωτερικό του κόμματος. Το καθεστώς συγκατοίκησης που επέβαλε το Έκτακτο Συνέδριο, αλλά και το μορατόριουμ μεταξύ των τάσεων εν όψει ευρωεκλογών έδωσαν μια καλή εικόνα του ΣΥΝ προς τα έξω, αλλά βοήθησε και πρακτικά στη σύνθεση ενός αρκετά προωθημένου κειμένου για να δοθεί η μάχη των ευρωεκλογών.

Τα πάντα, όμως, μπορούν να αλλάξουν από ένα άσχημο εκλογικό αποτέλεσμα. Και τέτοιο στη Θεμιστοκλέους, θεωρούν ένα ποσοστό της τάξης του 3,5% δηλαδή την οριακή ανάδειξη ενός ευρωβουλευτή.

Πολιτική μέσω δημοσκοπήσεων;

Δεν γνωρίζουμε αν αυτή τη λογική την επιβάλλουν οι δημοσκοπήσεις που σημειώνουν προσχώρηση δυσαρεστημένων των δύο μεγάλων σχηματισμών στο κόμμα του κ. Σαμαρά. Ωστόσο, ο ΣΥΝ, εκ των πραγμάτων, αδυνατεί να ανταγωνιστεί την ΠΟΛ.Α. στο παιχνίδι της υποδοχής των γενικώς δυσαρεστημένων από το δικομματικό παιχνίδι για τον εξής λόγο: ενεργώντας μ' αυτό τον τρόπο, ο ΣΥΝ θα αναγκαστεί να εγκαταλείψει το πεδίο της Αριστεράς και θα κληθεί να δώσει τη μάχη σ' ένα ξένο πεδίο πολιτικής αμορφίας και δυσδιάκριτων πολιτικών και ιδεολογικών διαφορών όπως είναι το πεδίο του «Κέντρου». Οι εμπειρίες, άλλωστε, που κομίζει ο ίδιος ο ΣΥΝ από ανάλογα παλαιότερα ανοίγματά του σ' αυτό το χώρο κατά την περίοδο 1989-1990 είναι μάλλον δυσάρεστες.

Η ΠΟΛ.Α. είναι για τον ΣΥΝ ο εύκολος αντίπαλος στο πεδίο της ιδεολογικής αντιπαράθεσης, μια και έχει καταγραφεί ως δύναμη κατεξοχήν αντιευρωπαϊκή, παρά τον καμουφλαρισμένο δημαγωγικό και λαϊκιστικό πολιτικό της λόγο.

Από την άλλη πλευρά, δεν ασκείται κριτική από τον ΣΥΝ στη σοσιαφιλελεύθερη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ ούτε καταδεικνύονται επαρκώς οι συνέπειες μιας ενδεχόμενης αποδέσμευσης της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που δρiscεται πίσω από την αντι-Μάαστριχτ ρητορεία του ΚΚΕ.

Απέναντι στο «Κεντρώο» πολιτικό σκηνικό που εκφράζεται με αποχρώσεις από το ΠΑΣΟΚ, την ΠΟΛ.Α., τη Νέα Δημοκρατία με τη νέα υπό τον κ. Έδερτ ηγεσία της, ο ΣΥΝ προσπαθεί καταρχάς να επιδιώσει, κατακτώντας ένα ποσοστό τουλάχιστον μεγαλύτερο του 4%, που ενδεχομένως να σημάνει και αναδιάταξη των συσχετισμών των δυνάμεων στο πλαίσιο της Αριστεράς.

Χαμηλοί τόνοι

Η επικράτηση των χαμηλών τόνων και η αποφυγή μετωπικών πολιτικών αντιπαράθεσεων φαίνεται προς το παρόν να ευνοούν τον ΣΥΝ, αφού σε τέτοιες περιπτώσεις το ενδιαφέρον εστιάζεται κυρίως στα επιχειρήματα που θα επιστρατεύσουν τα κόμματα για να πείσουν τους ψηφοφόρους να τα προτιμήσουν. Σ' αυτό τον τομέα, ο ΣΥΝ έχει αρκετά να επιδείξει.

Αν σ' αυτό το ήπιο –σχεδόν υποβαθμισμένο– προεκλογικό σκηνικό προσθέσει κανείς και τις δημοσκοπήσεις που βλέπουν το φως της δημοσιότητας και φέρνουν τον ΣΥΝ αρκετά πάνω από το 4%, δικαιολογείται σ' ένα βαθμό το κλίμα αισιοδοξίας που επικρατεί στη Θεμιστοκλέους. Αν αυτή όμως είναι μια πρώτη ανάγνωση του προεκλογικού σκηνικού, υπάρχει και μια δεύτερη διαφορετική που λογικά δεν πρέπει να διαφεύγει των ηγετικών κλιμακίων του ΣΥΝ.

Οι ευρωεκλογές περνούν από «μέσα»

του Μ. Πατρινού

Τα πρώτα τηλεοπτικά διαφημιστικά μηνύματα των μεγάλων κομμάτων που χρηματοδοτήθηκαν και πληρώθηκαν από τις Βρυξέλλες, οι πρώτες συζητήσεις στους τηλεοπτικούς σταθμούς αλλά και η ανακοίνωση των ευρωψηφοδελτίων έχουν κοινό και πρωτεύον γνώρισμα: τις αναφορές στην Ευρώπη. Την ενσωμάτωση κάθε ελληνικού προβληματισμού και πολιτικού στόχου σε γενικές ευρωπαϊκές επιδιώξεις και αρχές. Σε κοινές κατευθύνσεις και υπερεθνικά οράματα.

Πρόκειται, μάλλον, για απατηλή εικόνα, εάν δεν γνωρίζει κανείς όσα τεκταίνονται στα ενδότερα των κομματικών επιτελείων. Ήδη ο γραμματέας του ΠΑΣΟΚ και υπουργός Εσωτερικών κ. Άκης Τσοχατζόπουλος έχει δηλώσει την προτίμησή του να συνδυαστούν οι ευρωεκλογές με τις γενικές πολιτικές, αλλά και με την πορεία της κυβέρνησης. «Τα δύο αυτά πρέπει να πάνε μαζί» είναι η άποψη του κ. Τσοχατζόπουλου, που γνωστοποίησε τη δική του απόφαση να προβάλλει εξίσου στις ομιλίες του με την ευρωπαϊκή διάσταση με την εσωτερική κρισιμότητα των ευρωεκλογών. Στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας οι πιέσεις στελεχών του κ. Μ. Έβερτ να κλείσουν τα μέτωπα με τη μητσοτακική πτέρυγα και να επιδιωχθεί συσπείρωση του 39,3% του κόμματος τον Οκτώβριο (που αποτελεί και τον μάξιμουμ στόχο του κόμματος για τις 12 Ιουνίου) οδηγεί σε όξυνση της εσωτερικής πολιτικής αντιπαράθεσης τόσο με την ΠΟΛ.Α. όσο και με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Α. Παπανδρέου θα συνεχίσει να παραμένει στο απυρόδμητο και θα επικρίνεται ως πρωθυπουργός χωρίς να γίνεται ονομαστική αναφορά.

Όσον αφορά την ΠΟΛ.Α., έχει αποφασίσει να μην ενταχθεί σε καμία πτέρυγα του Ευρωκοινοβουλίου και να επιτείνει την πολεμική της στα δύο μεγάλα κόμματα, συνδυάζοντας —σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες— την κριτική για τα εθνικά θέματα με αιχμές στα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα.

Αλλεπάλληλες συσκέψεις στην ΠΟΛ.Α. κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ακόμα και το θέμα των Σκοπίων «δεν πουλάει για πρώτο». Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν ο Α. Σαμαράς δεν δείχνει να εξοργίζεται τελευταία με τις παρασκηνιακές μεθοδεύσεις του «Μακεδονικού». Από το κλίμα αυτό αναγωγής των ευρωεκλογών σε εσωτερική υπόθεση —στο οποίο έχει ενταχθεί και το ΚΚΕ με την τελείως ανελαστική στάση του απέναντι στο Μάαστριχτ και την εμμονή του στο «ένας και οι τέσσερις άλλοι στην αντίπερα όχθη» θα μπορούσε κανείς να εξαιρέσει τον Συνασπισμό. Το κόμμα της Αριστεράς, που ενδέχεται να δημιουργήσει την ευχάριστη έκπληξη στις ευρωεκλογές, έχει πράγματι δώσει με συνέπεια και σταθερότητα έμφαση στις θεσμικές αλλαγές και τους νέους προσανατολισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην ανάλογη οπτική των ελληνικών προβλημάτων.

Πρόσωπα και κόμματα

Δεν φαίνεται η αναγωγή αυτή να αποτελεί ελληνική δείγμα της υπανάπτυξης της ελληνικής πολιτικής, όπως θα μπορούσε κανείς εύκολα να συμπεράνει. Σε όλες σχεδόν τις μεγάλες χώρες της Ε.Ε. τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών θα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις, καθώς πραγματοποιούνται σε μια μεταβατική φάση της διακυβέρνησης και του πολιτικού τους συστήματος. Από τις ευρωεκλογές της 12ης Ιουνίου θα κριθούν πολλά για το πολιτικό μέλλον και την ηγεμονική θέση των Τζων Μέητσορ, Φρ. Μιττεράν, Χέλμουτ Κολ, Φελ. Γκονζάλες, Μπερλουσκόνι και των κομμάτων τους.

Πολύ περισσότερο που σε πολλές χώρες της Ε.Ε. ακολουθούν καθοριστικής σημασίας εθνικές εκλογές, αναμετρήσεις για την προεδρία της δημοκρατίας και εσωκομματικές ανακατατάξεις.

Όσον αφορά την Ελλάδα, τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών δεν αφορούν τον πρωθυπουργό και πρόεδρο του ΠΑΣΚ κ. Α. Παπανδρέου ή τη γενική γραμματέα του ΚΚΕ κ. Αλέκα Παπαρήγα (αν και πσοστό στασιμότητας θα της προκαλού προβλήματα), όσο τους τρεις νέους πολιτικούς αρχηγούς: τους Μιλτιάδη Έβερτ, Αντώνη Σαμαρά και Νίκο Κωνσταντόπουλο.

Στις 12 Ιουνίου θα κριθεί κατά πόσο έχο δικαιωθεί οι πολιτικές τους επιλογές κατά πόσο μπορούν να εξασφαλίσουν σ κόμματά τους ανοδική πορεία. Οι προβλέψεις είναι κατά σειρά ευνοϊκότερες για τ Συνασπισμό, που δεν αποκλείεται να συγντρώσει ένα καλό ποσοστό, την Πολιτική Άνοιξη, που δεν αποκλείεται να συγντρώσει δύο πόντους πιο κάτω από τον ψήφιο στόχο της, και τη Νέα Δημοκρατία του κ. Μιλ. Έβερτ, που θα θεωρούσε επιτυχία ένα ποσοστό 38% και πάντα σε συνδυασμό με την πτώση του ΠΑΣΟΚ.

Οι ελληνικές ιδιαιτερότητες

Έως την τελευταία εβδομάδα της εκλογικής αναμέτρησης, οπότε, κατά τις εκτιμήσεις μας, θα έχουμε απομακρυνθεί από τη θεματολογία του «ευρωκεντρισμού», θα υπάρχουν πιθανόν ταυτίσεις των κομμάτων στρατηγικές των ευρωπαϊκών πολιτικών ομάδων. Ίσως μόνο του ΠΑΣΟΚ, καθώς η Νέα Δημοκρατία δεν θέλει να ταυτιστεί προεκλογικά με το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα. Όμως η ταύτιση του ΠΑΣΟΚ με Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα δεν εξασφαλίζει αυτόματα και ίδιες πιθανότητες αύξησης του εκλογικού του ποσοστού.

Οι προοπτικές για πολλά σοσιαλιστικά (τουλάχιστον κατ' όνομα) κόμματα είναι θα αυξηθούν μάλλον τα ποσοστά τους, εφόσον το ΠΑΣΟΚ είναι βέβαιο ότι θα χάσει μέρος της εκλογικής του δύναμης.

Παράλληλα, θεωρείται βέβαιο ότι η Ν.Δ. θα έχει μάλλον πτώση της εκλογικής δύναμης του Οκτωβρίου, όπως θα συμβεί και με τα περισσότερα συντηρητικά κόμματα.

Οι ελληνικές ιδιαιτερότητες, σε ό,τι αφορά τα δύο μεγάλα κόμματα της χώρας, α

καλύπτουν –και θα επιβεβαιώσουν στις 12 Ιουνίου– ότι δεν είναι αρκετές οι σοσιαλιστικές πολιτικές για να επιτύχει το ΠΑΣΟΚ άνοδο της επιρροής του. Ούτε θα οφείλεται στην απομάκρυνση από αυτές και μόνον η διατήρηση της ισχύος της Ν.Δ. Οι ψηφοφόροι της έχουν εσωτερικούς λόγους και σκοπιμότητες, οι οποίοι στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να συνδέονται μόνο με τις κοινοτικές οικονομικές προοπτικές και τον καλό ή κακό χειρισμό τους για τα ελληνικά συμφέροντα. Δεν υπάρχουν ευνοϊκές συγκυρίες για την υπεράσπιση της γενικής κοινοτικής πολιτικής, όπως στις παλαιότερες αναμετρήσεις των ευρωεκλογών του 1981, του 1984 και του 1989. Μόνη εξαίρεση τότε και τώρα το «συνεπές» ΚΚΕ.

Υπέρ ή εναντίον της Κοινότητας

Μπροστά στις τέταρτες ευρωεκλογές, στη χώρα μας σήμερα παρατηρείται το εξής παράδοξο: Να έχει πλέον ταχθεί υπέρ της παραμονής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση η συντριπτική κοινωνική και πολιτική πλειοψηφία –κάπου το 95% των πολιτών– αλλά να υπάρχει έντονη αμφισβήτηση της συμπεριφοράς της Κοινότητας απέναντί μας για θέσεις, που αφορούν τα εθνικά μας δίκαια και συμφέροντα: Κυπριακό, σχέσεις Κοινότητας με Τουρκία, Αλβανικό και κυρίως Σκοπιανό. Και άλλες χώρες – μέλη έχουν, κατά καιρούς, προβλήματα σχέσεων με την Κοινότητα. Όμως οι χώρες αυτές, σε γενικές γραμμές, έχουν προβλήματα, που αφορούν σε κοινά λίγο – πολύ οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα, τα οποία με τη σειρά τους προκαλούν ρατσιστικές εκδηλώσεις, κινητοποιήσεις αγροτών, πολιτικές διαφωνίες και συναλλαγματικές αποκλίσεις. Είναι όμως άλλης τάξεως τελικά. Στην Ελλάδα το πρόβλημα και κεντρικό πρόβλημα σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ακριβώς η κοινή αίσθηση ότι χρειάζεται αναβάθμιση η θέση της χώρας μας. Χρειάζεται ισοτιμία και αναγνώριση. Χρειάζεται μια Ελλάδα δυνατή, ισχυρή και σεβαστή. Ακριβώς γύρω από αυτούς τους άξονες είναι όλες οι προεκλογικές καμπάνιες των κομμάτων, οι οποίες με τη σημειολογία των επιθέτων που χρησιμοποιούν θέτουν ως δικό τους (αλλά τελικά) και ως κοινό αίτημα την ισότιμη θέση της Ελλάδας στην Κοινότητα και όχι κάποια οικονομικά και άλλα αιτήματα.

Φαινόμενο μοναδικό σχεδόν σε ολόκληρο το χώρο της Ευρώπης, καθώς το σύνολο των κομμάτων θέτει ως πρωταρχικό αιτούμενο την ισότιμη θέση της χώρας προς τους άλλους ένδεκα (11), μικρούς και μεγάλους. Να θέτει ζήτημα γενικώς «κοινοτικής κατανόησης» και συμπαράστασης.

Οι συνέπειες αυτής της πραγματικότητας μοιάζουν σχεδόν σχιζοφρενικές.

Οι οικονομικές δοσοληψίες των ευρωπαϊκών πολιτικών στην οικονομία θα καταλογισθούν ως ατυχίες ή επιτυχίες των τελευταίων

χρόνων στα κυβερνητικά κόμματα της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ μόνον. Όχι στην ΕΟΚ και τους «ένδον». Κανείς δεν πιστεύει και δεν το διεκδικεί, στην Ελλάδα –πλην ίσως του ΚΚΕ στα πλαίσια της αντιπαράθεσής του με τις γενικές πολιτικές της ΕΟΚ και το Μάαστριχτ– ότι η βελτίωση των υλικών όρων με την Κοινότητα θα επιτευχθεί με τον καταλογισμό των ευθυνών στους εταίρους. Φταίνε οι εγχώριες κυβερνήσεις και μόνο. Από την άποψη αυτή, οι προσεχείς ευρωεκλογές θα ενισχύσουν την εντύπωση στην Κοινή Γνώμη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα ευνοϊκό χώρο οικονομικής ανάπτυξης και δοσοληψίας, εάν και όταν η «Ελλάς» μπορεί να διεκδικήσει σοβαρά και προγραμματισμένα τις ανάγκες της. Στάση κυριολεκτικά «αλλοπρόσαλλη» για ένα ευρωπαϊό ευρωσοσιαλιστή και συντηρητικό λ.χ. Άγγλο και Ολλανδό.

Αυτή η πολυπραγματική στάση των σύγχρονων Ελλήνων απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο των σημερινών ευρωεκλογών και των ιδιαιτεροτήτων τους στην Ελλάδα.

Κατά τα άλλα δεν πρόκειται να έχουμε στις 12 Ιουνίου ανατροπή του παγιωμένου δικομματικού σκηνικού καθώς Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ αναμένεται να συγκεντρώσουν το ογδόντα τοις εκατό (80%) τουλάχιστον του εκλογικού σώματος, παρά το γεγονός ότι οι ευρωεκλογές χαρακτηρίζονται ως ευνοϊκό πεδίο για τα μικρά κόμματα. Μετά από αυτές θα εξαφανισθεί (ΔΗΑΝΑ) κατά τη σχετική δήλωση του αρχηγού του, δυο άλλα θα αποδείξουν ότι απλώς επιβιώνουν (ΚΚΕ, Συνασπισμός) και ένα τέταρτο θα πείσει ευρύτερα ή όχι κατά πόσο μπορεί να αποκτήσει θετικές ψήφους. Κάτι πολύ αμφίβολο για μας αλλά και όχι έως τότε για την Πολιτική Άνοιξη που διαβεβαιώνει ότι θα διπλασιάσει το εκλογικό της ποσοστό του Οκτωβρίου και θα φτάσει οπωσδήποτε το δέκα τοις εκατό.

Οι ευρωεκλογές γίνονται πλέον μέσα σε ένα σαφές πλαίσιο γενικής αποδοχής όχι μόνο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και των ευνοϊκών οικονομικών και κοινωνικών προοπτικών για την Ελλάδα. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, που αποτελεί και το μείζον ζήτημα εναρμόνισης της πορείας της χώρας με την Ευρώπη, θα αποκτήσουν οι ευρωεκλογές το όποιο εσωτερικό πολιτικό τους νόημα. Το οποίο, δεδομένου ότι δεν φτάνει μια άνοδος ποσοστών του ενός και πτώση του άλλου να οδηγήσει σε ασφαλές συμπέρασμα ακόμα και για κάθε κόμμα μεμονωμένα, θα αποδειχθεί τελικά πολυσήμαντα περίπλοκο. Το νόημα των επικείμενων ευρωεκλογών θα είναι σαφές ως προς την Ευρώπη και θα είναι ασαφές ως προς τις γενικές εσωτερικές εξελίξεις. Δεν θα οδηγήσει σε εύκολα συμπεράσματα. Μάλλον με τις ευρωεκλογές δεν θα ξεκαθαρίσει το πολιτικό τοπίο για τα περισσότερα κόμματα και πρόσωπα. Ίσως και για όλα.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

από τις εκδόσεις

ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ο Φανγκλ είναι ένα ξωτικό: ένα πλάσμα πανέξυπνο που μοιάζει με τυφλοπόντικα και ζει βαθιά στα παρθένα δάση των Σμόκι Μάουντενς, μακριά από την ολοένα επεκτεινόμενη αυτοκρατορία του ανθρώπου. Όμως, ο Φανγκλ έχει αντιληφθεί τον ερχομό του ανθρώπου και ξέρει πως ο κόσμος του απειλείται όσο ποτέ άλλοτε στο παρελθόν. Έφτασε τώρα η ώρα να εγκαταλείψει το αγαπημένο του δάσος για την τσιμεντένια ζούγκλα του Μανχάτταν – σε μια θαρραλέα προσπάθεια να σώσει τον πλανήτη και το ανθρώπινο είδος από την καταστροφή.

Μια επική περιπέτεια με εκπληκτική πλοκή, εντυπωσιακούς χαρακτήρες και πηγαίο χιούμορ, Το ξωτικό προσφέρει στο Οικολογικό Κίνημα την πρώτη του μασκότ!

Αποσπερίτης

Ερεσσού 9 τηλ. 3629675

&

Ζ. Πηγής 29 τηλ. 3301866

Η σημασία και ο ρόλος του νέου Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

του Π.Κ. Ιωακειμίδη

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι επερχόμενες ευρωεκλογές, τόσο για την πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης όσο και για κάθε χώρα μέλος ξεχωριστά. Το κείμενο που ακολουθεί επισημαίνει τον θεσμικό και πολιτικό ρόλο που καλείται να παίξει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά την εφαρμογή ισχύος της συνθήκης του Μάαστριχτ.

Οι εκλογές στις 9 και στις 12 Ιουνίου (σε ορισμένες χώρες, όπως η Βρετανία, οι εκλογές διεξάγονται στις 9 Ιουνίου) για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν αναμφίβολα ιδιαίτερη σημασία, τόσο για τη γενικότερη πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης όσο και ιδιαίτερα για κάθε χώρα-μέλος ξεχωριστά, περιλαμβανομένης φυσικά και της Ελλάδας. Είναι οι τέταρτες εκλογές στη σειρά (1979, 1984, 1989, οι προηγούμενες), αλλά οι πρώτες μετά την εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση — μετά την εφαρμογή της Συνθήκης, δηλαδή, με την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποκτά αυξημένες εξουσίες τόσο στον τομέα της άσκησης της νομοθετικής εξουσίας, όσο και στο χώρο του ελέγχου των εκτελεστικών οργάνων της Ένωσης. Είναι ακόμη οι πρώτες εκλογές για τις οποίες ισχύουν οι νέες ρυθμίσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ

για το «εκλέγειν και εκλέγεσθαι» από τους πολίτες της Ένωσης στον τόπο διαμονής τους.

Ωστόσο, η πολιτική σημασία των εκλογών έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που θα προκύψει από αυτές θα είναι ένα όργανο με σημαντικά διαφορετική θέση, εξουσίες και πολιτική διάσταση στο θεσμικό οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και ουσιασώς διαφορετική ίσως αποστολή στη διαμόρφωση της μελλοντικής αρχιτεκτονικής και ισορροπίας στην «ευρύτερη Ευρώπη», ενόψει της σχεδιαζόμενης διεύρυνσης προς τις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και προς τις χώρες της μεσογειακής λεκάνης (Κύπρος, Μάλτα).

Ιδιαίτερα από την οπτική των μικρότερων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το νέο Κοινοβούλιο θα αναδειχθεί ίσως το κύριο θεσμικό όργανο για τη διασφάλιση συμμετρικών σχέσεων, πολιτικών ισορροπιών, θεσμικής ισότητας και συμμετοχής, σε μια

περίοδο που το σύνολο των θεσμικών σχέσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση επανασχεδιάζεται με στόχο να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος διαμόρφωσης πολιτικής και λήψης αποφάσεων της Ένωσης. Μέσα, όμως, από τη διαδικασία επανασχεδιασμού είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι μεγαλύτερες χώρες θα επιχειρήσουν να ανατρέψουν θεσμικές ισορροπίες σε βάρος των μικρότερων χωρών - μελών.

Για τους λόγους αυτούς, συνεπώς, αξίζει εδώ στην Ελλάδα να αντιμετωπίσουμε σοβαρά τόσο τις ευρωεκλογές όσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που πρόκειται να αναδειχθεί απ' αυτές.

Αναλυτικότερα, η σημασία του νέου Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μπορεί να εντοπι-

στεί σε δύο ευρύτερους τομείς:

α) στο **θεσμικό**, συνταγματικό τομέα, που συνδέεται με τις αυξημένες εξουσίες που (το Κοινοβούλιο) απέκτησε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ,

β) στον **πολιτικό** τομέα, στον πολιτικό ρόλο, δηλαδή, που το Κοινοβούλιο θα κληθεί να διαδραματίσει στη διαμόρφωση της νέας ευρωπαϊκής πραγματικότητας και αρχιτεκτονικής.

Θεσμικές - συνταγματικές πτυχές

Οι νέες εξουσίες που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέκτησε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα αρκετά περίπλοκο και πολυσυζητημένο θέμα(1).

Το αίτημα για «περισσότερη ενοποίηση» είναι επιτακτικό. Διαφορετικά, η Ευρώπη μπορεί να περιέλθει ξανά στο καθεστώς των εμφυλίων συγκρούσεων (παράδειγμα Γιουγκοσλαβίας) ή στο καθεστώς των ανταγωνισμών ζωνών επιρροής ή ακόμη της «ηγεμονικής σταθερότητας».

Κάπως σχηματικά, το Ευρωκοινοβούλιο έχει αποκτήσει με τις δύο αυτές συνθήκες την εξουσία συμμετοχής στη διαμόρφωση πολιτικής μαζί με το Συμβούλιο Υπουργών μέσω τριών κυρίως διαδικασιών:

α) της **σύμφωνης γνώμης** για θέματα υψηλής πολιτικής σημασίας (διεύρυνση Ένωσης, συμφωνίες σύνδεσης με τρίτες χώρες κ.λπ.),

β) της **«διαδικασίας συνεργασίας»** για είκοσι τουλάχιστον περιπτώσεις διαμόρφωσης πολιτικών (περιβάλλον, έρευνα - τεχνολογία, εσωτερική αγορά, διευρωπαϊκά δίκτυα, κοινωνική πολιτική κ.λπ.),

γ) της **«διαδικασίας συναπόφασης»** με το Συμβούλιο (Co-Decision, άρθρο 189B Συνθήκης Μάαστριχτ) για δέσμη (νέων κυρίως) πολιτικών

που θεσπίζονται από τη Συνθήκη (παιδεία, πολιτισμός, δημόσια υγεία, 13 περιπτώσεις συνολικά). Εκτός από τις διαδικασίες αυτές, το Ευρωκοινοβούλιο έχει βεβαίως ουσιαστικές εξουσίες για την έγκριση του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και επηρεασμού των πολιτικών εκροών μέσω άλλων διαδικασιών (διαβούλευσης, συμφιλίωσης, κ.λπ.).

Επιπρόσθετα, με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Κοινοβούλιο απέκτησε την εξουσία «επικύρωσης» κατά κάποιο τρόπο των μελών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και ευρύτερες εξουσίες ελέγχου των θεσμών (Επιτροπής, Συμβουλίου) με τη θέσπιση του διαμεσολαβητή (Ombudsman) και άλλων σχετικών ρυθμίσεων, τόσο με τη Συνθήκη όσο και

με δηλώσεις ή διοργανωτικές συμφωνίες με το Συμβούλιο (Δήλωση για τη Δημοκρατία, Διαφάνεια και Επικουρικότητα, Διοργανική Συμφωνία για την Επικουρικότητα κ.λπ.).

Οι θεσμικές αυτές καινοτομίες συμβάλλουν, σε κάποιο βαθμό, στην κάλυψη του «ελλείμματος δημοκρατίας» που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν αντιμετωπίζουν, βεβαίως, πλήρως το πρόβλημα. Αλλά πέραν αυτού, το Κοινοβούλιο αναδεικνύεται, σε πολιτικό πεδίο, πλαίσιο (locus) σύγκρουσης συμφερόντων, μεγιστοποίησης επιδιώξεων, συμβιβασμού θέσεων. Με άλλα λόγια, η επίτευξη στόχων από πλευράς χωρών - μελών (ιδιαίτερα μικρών χωρών, το τονίζουμε) θα επιτυγχάνεται σε υψηλότερο βαθμό, στο πλαίσιο του Ευρωκοινοβουλίου. Τούτο έχει βέβαια αυτονόητη σημασία, ιδιαίτερα καθώς άλλοι θεσμοί (Συμβούλιο, Επιτροπή) είναι ενδεχόμενο να μετακινηθούν σε *συντηρητικότερες θέσεις* ή να περιπέσουν κάτω από τον αυστηρότερο «έλεγχο» και «κυριαρχία» των μεγαλύτερων χωρών - μελών.

Βεβαίως, ορισμένες από τις εξουσίες του Κοινοβουλίου είναι τόσο ισχυρές και «απότομες», θα λέγαμε (π.χ. «σύμφωνη γνώμη» για τη διεύρυνση της Ένωσης), που δεν μπορούν να ασκηθούν αποτελεσματικά. Το Κοινοβούλιο είναι δηλαδή υποχρεωμένο ή, τελικά, «εκβιάζεται» να συμπλεύσει με το Συμβούλιο γιατί, σε διαφορετική περίπτωση, θα προκαλούσε μείζον πολιτικό πρόβλημα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η πρόσφατη συγκατάθεση (σύμφωνη γνώμη) του Κοινοβουλίου για την ένταξη Αυστρίας, Νορβηγίας, Φινλανδίας και Σουηδίας, παρά τις έντονες επιφυλάξεις που αρχικά είχε. Η παρατήρηση όμως αυτή δεν ακυρώνει τη σημασία και το ρόλο του Κοινοβουλίου ως θεσμού, μέσα στον οποίο θα μεταφερθεί

βαθμιαία η διεξαγωγή των συγκρούσεων — πολιτικών, ιδεολογικών — για το συμβιβασμό και την επίτευξη εθνικών στόχων. Και φυσικά, η αναμενόμενη μεγαλύτερη «υπευθυνοποίηση» του Κοινοβουλίου ως αποτέλεσμα της άσκησης ευρύτερων εξουσιών μόνο ως θετική εξέλιξη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί.

Ρόλος - Εξουσίες

Ίσως, όμως, ο προοπτικός πολιτικός ρόλος του νέου Κοινοβουλίου να αποδειχθεί τελικά σημαντικότερος. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση, όπως

Από την οπτική των μικρότερων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα αναδειχθεί ίσως το κύριο θεσμικό όργανο, σε μια περίοδο που όλες οι θεσμικές σχέσεις επανα-σχεδιάζονται.

και το σύνολο της ευρωπαϊκής κοινωνίας, βρίσκονται βεβαίως σε βαθύτατη κρίση, κρίση νομιμοποίησης, κρίση δομική, κρίση ιδεολογική. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να θέσει νέους στόχους(2) για να αντιμετωπίσει οξύτατα προβλήματα (ανεργίας, ρατσισμού, μετανάστευσης, ξενοφοβίας, περιβαλλοντικής ισορροπίας κ.λπ.), να αντιμε-

τωπίσει την πρόκληση της δι-
εύρυνσης προς Ανατολάς
και Νότο, χωρίς να αυτοδια-
λυθεί ή να περιέλθει σε μία
χαλαρή εμπορική ζώνη χω-
ρίς πολιτική ψυχή, θεσμούς,
στόχους και περιεχόμενο.

Αλλά παρά την κρίση, τις
δυσκολίες και τις αμφισβητή-
σεις, το αίτημα για «περισσό-
τερη ενοποίηση» είναι επιτα-
κτικό. Διαφορετικά, η Ευρώ-
πη μπορεί να περιέλθει ξανά
στο καθεστώς των εμφυλίων
συγκρούσεων (τραγικό πα-
ράδειγμα Γιουγκοσλαβίας) ή
στο καθεστώς των ανταγωνι-
σμών ζωνών επιρροής ή,
ακόμη, της «ηγεμονικής στα-
θερότητας». Για να αποφευ-
χθούν όλα αυτά, για να δια-
σφαλισθεί η σταθερότητα, η
δημοκρατία, η ευημερία κα-
θώς και η ομαλή εξέλιξη της
Ανατολικής Ευρώπης προς
τη δημοκρατία και η «ενσω-
μάτωση» των χωρών αυτών
στο ευρύτερο ευρωπαϊκό
σύστημα, μόνο μια στρατηγι-
κή υπάρχει: της βαθύτερης
θεσμικής, πολιτικής και οικο-
νομικής ενοποίησης, στη βά-
ση βεβαίως αρχών (π.χ. επι-
κουρικότητα), που θα εγ-
γυώνται τη διατήρηση των
πολιτιστικών ταυτοτήτων και
την αποκεντρωτική, δημο-
κρατική φυσιογνωμία του νέ-
ου οικοδομήματος. (Το πολι-
τικό σύστημα που εγγυάται
τα παραπάνω είναι, βεβαίως,
ένα ιδιόρρυθμο συμβιωτικό
πρότυπο ομοσπονδιακής
οργάνωσης).

Κάτω από τις εκτιμήσεις αυ-
τές, η αρχιτεκτονική της Ευ-
ρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται
σε διαδικασία επανασχεδια-
σμού. Αφορμή για την εκκί-
νηση της διαδικασίας αποτε-
λεί η δέσμευση για τη σύ-
γκληση νέας διακυβερνητι-
κής διάσκεψης το 1996, προ-
κειμένου να επανεξετάσει τη
Συνθήκη του Μάαστριχτ για
την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αλλά
και «έξω» από τη διαδικασία
αυτή, υπάρχουν σχεδιασμοί
για τη θεσμική - πολιτική εξέ-
λιξη και εμπλοκίωση της Ευ-
ρώπης / Ευρωπαϊκής Ένω-
σης. Έχουν διατυπωθεί από-
ψεις για συγκρότηση «εσω-

τερικού πυρήνα» χωρών -
μελών που θα προχωρήσουν
ταχύτερα στην ενοποίηση(3).
Διατυπώνονται απόψεις και
στον ακαδημαϊκό χώρο για
ενδεχόμενη μετάβαση στην
πλήρη οικονομική και νομι-
σματική ένωση (ONE), χωρίς
το σεβασμό των διαδικαστι-
κών ρυθμίσεων (και κριτη-
ρίων) της Συνθήκης του Μά-
αστριχτ(4) — έξω δηλαδή
από τη συνθήκη με πολιτική
απόφαση και με περιορισμέ-
νο αριθμό χωρών, φυσικά.

Στις διεργασίες αυτές, το
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κα-
λείται να παίξει έναν ουσια-

στικών ισορροπιών (που
εξυπηρετεί τις μικρές χώ-
ρες). Η θέση αυτή εξυπηρε-
τεί βεβαίως το Κοινοβούλιο.
Γιατί, οποιαδήποτε εξέλιξη
έξω από το θεσμικό πλαίσιο
των συνθηκών, ως διακυβερ-
νητική πράξη, υπονομεύει
τον υπερεθνικό ρόλο, τις
εξουσίες και την εμβέλεια
του Ευρωπαϊκού Κοινοβου-
λίου. Το τελευταίο έχει άλλω-
στε ετοιμάσει σχέδιο συντάγ-
ματος (έκθεση Herman), το
οποίο θα προσπαθήσει να
προωθήσει στο πλαίσιο της
αναθεώρησης της Συνθήκης
για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

το γεγονός ότι η Ελλάδα, ω
προεδρία, απέδωσε βαρύτι-
μα στις σχέσεις της με το Ει-
ρωκοινοβούλιο. Τελικά Ει-
ρωκοινοβούλιο και Επιτροπή
αποτελούν τους καλύτερους
συμμάχους της χώρας στη
Ευρωπαϊκή Ένωση. Και ο
ρόλος, συνεπώς, και τω
δύο θα πρέπει να ενισχυθεί.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σχετικά βλέπε Π.Κ. Ιωα-
κειμίδης, *Ευρωπαϊκή Πολιτι-
κή Ένωση, Θεωρία Δια-
πραγμάτευση Θεσμοί και
Πολιτικές, Η Συνθήκη του
Maastricht και η Ελλάδα*,
Αθήνα, Θεμέλιο 1993, F.
Pierros, «The
Europarliament has teeth
but will it bite?» *Wall Street
Journal*, 3 Μαΐου 1994, M.
Westlake, *The Commission
and the Parliament, Partners
and Rivals in the European
Policy-making*, Λονδίνο,
Butterworths, 1994.

2. Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Πόλη
και η Ευρωπαϊκή Ολοκλή-
ρωση, Προς μια νέα αριστο-
τελική θεωρία για την Ευρω-
παϊκή Ολοκλήρωση*, Αθήνα.
Θεμέλιο 1994 (μόλις εκδό-
θηκε). Λ. Τσουκάλης, *Η Νέα
Ευρωπαϊκή Οικονομία*, Αθή-
να. Παπαζήσης 1993. Γ.
Κρανιδιώτης, *Προτάσεις για
μια Ευρωπαϊκή Πολιτική*,
Αθήνα Σάκκουλας 1993.

3. Βλέπε G. Merrit, «For
European Union to work, All
members can't be equal»,
International Herald Tribune,
11 Μαΐου 1994, H. Pick,
«Britain Proposes Radical
Shake up of Enlarged E.U.»,
The Guardian, 27 Απριλίου
1994, «Germany's Europe»,
Financial Times, 28 Απριλί-
ου 1994, D. Hurd, K. Kinkel,
«Welcome to our Eastern
Cousins», *The Times*, 26
Απριλίου 1994.

4. Βλέπε π.χ. R. Portes, «The
future of European Monetary
Integration» στο D. Cobham
(επιμ.), *European Monetary
Upheavals*, Manchester,
Manchester University
Press, 1994.

Η Ελλάδα βαδίζει προς τις ευρωε- κλογές χωρίς να σκοτίζεται ιδιαί- τερα για τις ευρωπαϊκές εξελίξεις, αν και αυτές θα επηρεάσουν κα- θοριστικά τη θέση της στην Ευρω- παϊκή Ένωση.

στικό και ιδιαίτερα ευεργετι-
κό για την Ελλάδα και τις άλ-
λες μικρές χώρες πολιτικό
ρόλο. Πρώτα απ' όλα, σχε-
δόν εξασφαλίστηκε (με πρω-
τοβουλία και της Ελλάδας,
ως προεδρίας) η σύνδεση
του Κοινοβουλίου με την «ο-
μάδα προβληματισμού» που
θα προετοιμάσει τη διακυ-
βερνητική διάσκεψη του
1996. Η σύνδεση αυτή — για
την οποία επέμεινε το Κοινο-
βούλιο — αποτελεί μία θετική
θεσμική εξέλιξη που θα επι-
τρέψει ίσως στο εκλεγμένο
όργανο της Ένωσης να επη-
ρεάσει εντονότερα την ανα-
θεωρητική διαδικασία απ'
ό,τι συνέβη με τη Συνθήκη
του Μάαστριχτ για την Ευρω-
παϊκή Ένωση.

Πέρα απ' αυτό, ο ρόλος του
Κοινοβουλίου θα είναι ιδιαί-
τερα σημαντικός στην εξα-
σφάλιση της θεσμικής ορθο-
δοξίας και, κυρίως, των θε-

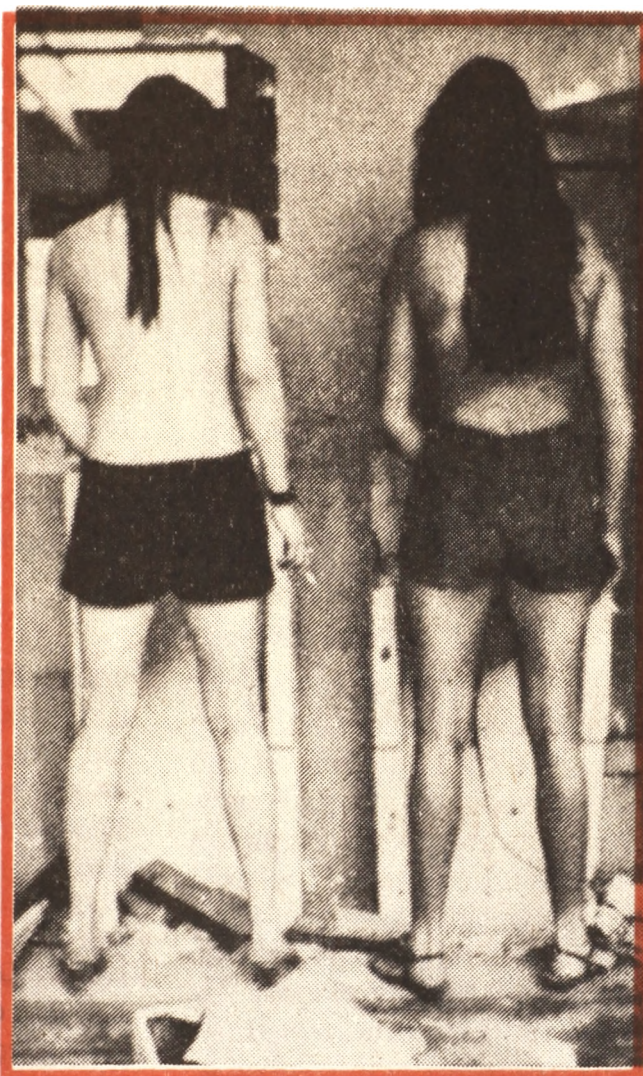
Συμπερασματικά, ο ρόλος
του νέου Ευρωκοινοβουλίου
θα είναι ιδιαίτερα σημαντικός
θεωρούμενος ιδιαίτερα από
την οπτική, τις θέσεις και τα
συμφέροντα μιας μικρής χώ-
ρας όπως η Ελλάδα. Βεβαί-
ως, η Ελλάδα βαδίζει προς
τις ευρωεκλογές, χωρίς να
σκοτίζεται ιδιαίτερα για τις
ευρωπαϊκές εξελίξεις, αν και
οι εξελίξεις αυτές θα επηρε-
άσουν καθοριστικά τη θέση
της στην Ένωση (αναφορά
για περιθωριοποίηση έως
πλήρη έξοδο). Είναι όμως
σημαντικό ότι όλα σχεδόν τα
πολιτικά κόμματα έχουν τα-
χθεί υπέρ της ενίσχυσης του
ρόλου και των εξουσιών του
Κοινοβουλίου σ' ένα πλαίσιο
γενικής υποστήριξης της
ομοσπονδιακής προοπτικής
(αν και με ασαφείς και ανε-
πεξέργαστες επιμέρους θέ-
σεις). Θα πρέπει επίσης να
καταγραφεί ως θετική πράξη

Μετά

«... Ο μοντέρνος κόσμος, δι' απλής προθέσεως, γίνεται μεταμοντέρνος, και ζει το μέλλον του τώρα».

Ετά χαράς μεγάλης διαπιστώνω πως, καθώς εκπνέει ο αιώνας, η κοινωνία των εθνών έχει ήδη περάσει στη μετέπειτα φάση της εξέλιξής της, η οποία καθορίζεται από την πρόθεση «μετά». Ως διά μαγείας, ο παλιός κόσμος με τα χάσματα, τις τριβές και τα αδιέξοδά του, μεταβαπτίζεται στην κολυμθήθρα τού μετά, αναδυόμενος νέος, light, καθαρός, αξόδευτος κι ελπιδοφόρος (όπως οι καλόγεροι του Μεσαίωνα μεταβάπτιζαν τις παχιές χήνες σε νησιτίσιμα ψάρια): ο μοντέρνος κόσμος, δι' απλής προθέσεως, γίνεται μεταμοντέρνος -και ζει το μέλλον του τώρα.

Αλίμονο σ' εκείνους που δεν ζουν στην εποχή τους, που εμφορούνται από άλλες προθέσεις, όπως εκείνες του αντί ή του προ: η αντίσταση, ας πούμε, σήμερα δεν είναι της μόδας: η σωστή λέξη είναι μετάσταση, ειδικά όταν θέλουμε να περιγράψουμε τις δραστηριότητες μιας πολυεθνικής επιχείρησης, όπως η Coca Cola, που άνοιξε εργοστάσιο στην Αλβανία. Ή μήπως δεν είναι προτιμητέα η μετάνοια της προνοίας, αν ενδιαφέρεσαι να ηγηθείς ευρωπηφοδελτίου «μετασοσιαλιστικού» κόμματος και η μεταμόρφωση (σε ευήθη καταναλωτή της ομογενοποιημένης κουλτούρας των μετά - media) από την (ιδίους κόποις) επιμόρφωση; Αλλωστε, δεν μας περισσεύει χρόνος για να τον αναλώνουμε σε πολύωρες συζητήσεις για τη θέση μας, τη δυναμική φορά των πραγμάτων και τους απαραίτητους χειρισμούς που οφείλουμε να πράξουμε; Πράγματι, είμαστε πολύ απασχολημένοι: ως μεταπράτες αξιών, έχουμε να νοιαστούμε για τη μεταφορά των κεφαλαίων μας στον αποδοτικότερο λογαριασμό, ε, κι αν προκύψει κάποιο ενοχλητικό πρόβλημα (ατιμιών ή ισοτιμιών) απλώς το μεταθέτουμε (ας πούμε για μετά τις εκλογές). Τώρα, αν κάποιοι από εμάς, χαμένοι από χέρι, υποστούν κακή μεταχείριση, όπως η δραχμή ή οι μελαψοί μετανάστες στη Γερμανία, τι να κά-

νουμε...

Έτσι κι αλλιώς, πάντα θα υπάρχουν χαμένοι (όπως το μισό εκατομμύριο νεκρών στη Ρουάντα) και κερδισμένοι, όπως ο Μπερλουσκόνι, του οποίου η ποδοσφαιρική ομάδα συνέτριψε τους συφοριασμένους μετακομμουνιστές της πατρίδας του συγχρόνως με την κοινοβουλευτική του, που έμαθε στην Μπάρτσα τι θα πει ποδόσφαιρο (...δεν νομίζω ότι μπέρδεψα τις ομάδες). Κι οι επιτυχημένοι, να το ξέρετε, πάντοτε επισύρουν τον φθόνο των χαμένων. Γιατί δηλαδή υπάρχει πρόβλημα με τους, κατά δήλωσή τους, μεταφασίστες; Μήπως επειδή, όπως υποστηρίζουν κάποιοι κακεντρεχείς, είναι γεννήματα ε-κείνου τοῦ ιστορικού αυγού του φιδιού ή της μπρεχτικής σκύλας με τον αδιάλειπτο οργασμό; Αστεία πράγματα: μου φαίνεται πως όλοι αυτοί που βδελύσσονται με τους μεταφασίστες του Φίνι, διατελούν σε μονιμη μετοργασμική υπνηλία: είχαν κάποιους οργασμούς πριν από δυο

δεκαετίες, είχαν τις ευκαιρίες τους, δεν τις αξιοποίησαν, και τώρα, βλέποντας τους υπουργούς του Μπερλουσκόνι να προσωποποιούν τη Νέα Τάξη του «μετά», ψελλίζουν μεν νυσταλέους αφορισμούς, δεν αποφασίζουν δε να μετακινηθούν ούτε εκατοστό από τις προϊστορικές τους θέσεις.

Πράγματι, είναι μεγάλο δράμα να μη ζεις στην εποχή σου, να μην καλωσορίζεις μετά βαΐων και κλάδων τη νέα πραγματικότητα, τη μετα-πραγματικότητα, δείγμα της οποίας είναι το σεξ μετά καλωδίων, όπως κάνουν οι Γιαπωνέζοι ή η λεία κι επίπεδη μουσική του δικού μας Γιανπι, η οποία, αν και καμωμένη για σουπερμάρετ, γεμίζει στάδια και θέατρα.

Εν κατακλείδι, είναι θλιβερό να ασχολείται κάποιος, εν έτει 1994, μεσούσης της μεταπαπανδρεϊκής εποχής του Ανδρέα Μεταπαπανδρέου (ο εύστοχος όρος είναι του Γιάννη Ιωάννου), με τη φυσική της αντίστασης και της διαφωνίας, απαξιώνοντας τη μετα-φυσική της τηλεκρατικής εξουσίας, η οποία, ας πούμε, καταπολεμά την ηρωϊνή αποφυλακίζοντας εμπόρους και φυλακίζοντας χρήστες, όταν δεν τους παίρνει συνέντευξη.

Τώρα, αν νιώθεις κάπως μεταμαλάκας, πληροφορούμενος πως τα κόμματα έλαβαν εκτός της «κανονικής» προεκλογικής ενίσχυσης και προκαταβολή, απ' αυτά που έχουν να παίρνουν τον επόμενο χρόνο, για να σου δείξουν «αγρότες» με απλανές βλέμμα ψαριού ν' ανοιγοκλείνουν το στόμα τους στο Ευρωκοινοβούλιο ή τη σημαία της Βεργίνας να πλαταγίζει άσκοπα ή φωτεινά πιθάρια, κλείσε την τηλεόραση και διάβασε κάτι εύπεπτο, κάτι μετα-λογοτεχνικό, όπως την Πάπισσα Ιωάννα του Ροΐδη, μεταφρασμένη στα μεταελληνικά, δείγμα (ή θύμα) κι αυτή, η καμένη, του μετα-πολιτισμού μας.

Μη διαβάζεις, όμως, το *Αντί* έχει λάθος πρόθεση.

Παύλος Μεθενίτης

ΠΑΣΟΚ: Για πρώτη φορά

του Τάσου Παππά

Λίγες μέρες πριν από την Κυριακή των ευρωεκλογών και, στο ΠΑΣΟΚ, μόνο μ' αυτές δεν ασχολούνται. Το «εσωκομματικό ζήτημα» παρουσιάζει ασφαλώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον και η ζωτικότητα των στελεχών διοχετεύεται εκεί. Οι ασκήσεις επί χάρτου, τα σενάρια για τη μεταπαπανδρεϊκή εποχή και η δελφίνομαχία είναι στην ημερήσια διάταξη.

Το σκηνικό ήταν προβλέψιμο από την επομένη της εκλογής του **Άκη Τσοχατζόπουλου** αλλά και από τη σύνθεση του Εκτελεστικού Γραφείου. Η πιο συμπαγής αντίδραση στο πρόσωπο του κ. Τσοχατζόπουλου δεν ήταν η υποψηφιότητα **Δημήτρη Τσοβόλα** και το γλίσχρο ποσό που συνέλεξε (13 ψήφοι) αλλά η «λευκή αποδοκιμασία» (29 ψήφοι), που σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις από το «εκσυγχρονιστικό μπλοκ» (**Σημίτης, Β. Παπανδρέου** και λοιποί). Το ρεύμα αυτό συνιστά την ουσιαστικότερη απειλή για το νέο γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής γιατί, όπως φαίνεται, εκτός από την ιδεολογική συμφωνία, σιγά σιγά κατακτά και οργανωτική ετοιμότητα. Η συντονισμένη εμφάνιση των εκσυγχρονιστών εξόργισε τους φίλους του κ. Τσοχατζόπουλου και τιμώρησαν την **Β. Παπανδρέου** εμποδίζοντας την εκλογή της, τον **Κ. Σημίτη** περιορίζοντάς τον στις τελευταίες θέσεις και τον **Θ. Πάγκαλο** εξορίζοντάς τον από το Εκτελεστικό Γραφείο.

«Με τέτοιο Ε.Γ....»

Ήταν τόσο το μένος της πλειοψηφούσας ομάδας της Κεντρικής Επιτροπής ώστε έκοψε τις επιλογές του αρχηγού (**Κ. Παπούλιας, Β. Βενιζέλος**) και έρριξε χαμηλά ανθρώπους που έχουν προσφέρει στο κόμμα από το ένα ή το άλλο πόστο (**Κ. Σκανδαλίδης, Π. Αυγερινός**). Λέγεται, και μάλλον είναι έτσι, πως ο **Α. Παπανδρέου** εξέφρασε τη δυσφορία του για τη σύνθεση του Εκτελεστικού Γραφείου. Ο πρωθυπουργός και πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ φέρεται μα είπε στο γραμματέα: «Με τέτοιο Ε.Γ. εγώ δεν συνεδριάζω». Ο **Άκης Τσοχατζόπουλος** αρχίζει να συνειδητοποιεί ότι ο μηχανισμός που έχει αναφορά τον ίδιο σε πολλές περιπτώσεις αυτονομήθηκε. Δείγματα είχε πάρει και στο συνέδριο, όταν οι ομάδες του προώθησαν δύο λίστες, με συνέπεια κάποιοι από αυτούς στους οποίους είχε δώσει

υπόσχεση ο ίδιος ο κ. Τσοχατζόπουλος να μείνουν εκτός Κεντρικής Επιτροπής. Πάντως, ο γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής άρχισε τις επαφές με τους αντιφρονούντες σε μια προσπάθεια να τους πείσει για το αγαθόν των προθέσεών του και να εξασφαλίσει περίοδο χάριτος. Μερικοί, όμως, δεν είναι διατεθειμένοι να τον αφήσουν ο χλωρό κλαρί. Ο **Δ. Τσοβόλας** επιμένει να καταγγέλλει σ όλους τους τόνους τα οργανωμένα συμφέροντα εντός και εκτός ΠΑΣΟΚ, τα οποία αποτρέπουν την υπουργοποίησή του και δίνουν τον τόνο στην κυβερνητική πολιτική. (καταγγελτικός λόγος του κ. Τσοβόλα μπορεί να λησθεί από τους μεγαλόσχημους του ΠΑΣΟΚ, αλλά βρίσκει ανταπόκριση σε μερίδα της οργανωμένης βάσης. Η δήλωση του πρώην υπουργού Οικονομικών, που συνόδευε τη υποψηφιότητά του για τη θέση του γραμματέα, χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως κίνηση αποστασιοποίησης ποτελική της συνέπεια θα έχει την αποχώρηση του κ. Τσοβόλα από το ΠΑΣΟΚ. Η κριτική Τσοβόλα ήταν όντως σκληρή και με βάση τα θεσμισμένα στο ΠΑΣΟΚ, όλοι περίμεναν αντίδραση από την πλευρά της ηγεσίας. Αυτή, όμως, αντιμετώπισε με πολύ διακριτικό τρόπο την ανταρσία προξενώντας αμφιβολίες για τη δυνατότητά της να εκλογικεύει και να ενσωματώνει τις αντιθέσεις.

Η εποχή των διαγραφών έχει οπωσδήποτε περάσει αλλά η αλαλία απέναντι σε τόσο θορυβώδεις παρουσίες είναι σύμπτωμα πολιτικής αδυναμίας. Εκτός, όμως, από τον **Δ. Τσοβόλα**, υπάρχει και ο **Θ. Πάγκαλος**, ο οποίος άρχισε την προεκλογική εκστρατεία του για τη θέση του προέδρου και σαν καλός υποψήφιος κατέθεσε μέσω της Απογευματινής το πρόγραμμά του για τα εθνικά θέματα την οικονομία, τους θεσμούς και τα πρόσωπα που τον στελεχώνουν! Η νέα ηγεσία του ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίζοντας πρώτη φορά τέτοιου τύπου αντιπαράθεση απαντά με αμηχανία και αντιδρά σπασμωδικά. Η κατηγορία ότι ο κ. Πάγκαλος θα μπορούσε να πει τις απόψεις του στα όργανα

διασπαστικά φαινόμενα

του κράτους ή του κόμματος είναι τελείως ανεδαφική, γιατί τα «περίφημα όργανα» (υπουργικό συμβούλιο, Κεντρική Επιτροπή) συνεδριάζουν μια στο τόσο και όταν το κάνουν ασχολούνται με αλλότρια. Ο τρόπος λειτουργίας του ΠΑΣΟΚ, παγιωμένος επί μια εικοσαετία, ταιριάζει στο παπανδρεϊκό ΠΑΣΟΚ, αλλά είναι καρικατούρα για το ΠΑΣΟΚ χωρίς τον Α. Παπανδρέου – εποχή που έχουμε αρχίσει να ζούμε. Οι αποφάσεις για τα μείζονα ζητήματα δεν είναι δυνατόν να λαμβάνονται πλέον σε κλειστούς κύκλους αυλικών, που το μόνο προσόν τους είναι η πίστη στον ιδρυτή. Η ποινικοποίηση της πολιτικής διαφωνίας είναι μέθοδος που δεν λειτουργεί πια. Όσοι επιθυμούν ευρύτερο ρόλο οφείλουν να αποδείξουν ότι το μπορούν χωρίς δεκανίκια. Η δοτή νομιμότητα αμφισβητείται. Η παραχωρημένη κομματικότητα δείχνει τα όρια της. Οι μηχανισμοί δεν ενδιαφέρονται για την ενότητα του κόμματος αλλά για την επιδίωξη των μελών τους. Στην αποθέωσή της, αυτή η λογική μπορεί να αποδειχθεί καταστροφική για το ΠΑΣΟΚ. Πολλοί μιλούν ήδη για ατμόσφαιρα διάσπασης.

Τι συμβαίνει με τον αρχηγό;

Ο κόσμος του ΠΑΣΟΚ –οργανωμένος και μη– παρακολουθεί τις δολιχοδρομίες ορισμένων και ανησυχεί γιατί δεν βλέπει κινητικότητα από την πλευρά του Α. Παπανδρέου. Συνηθισμένος στις αιφνιδιαστικές και εν πολλοίς πυροσβεστικές, ακόμη και αυταρχικές κινήσεις του, αναρωτιέται τι συμβαίνει με τον αρχηγό. Δεν μπορεί ή δεν θέλει; Δεν ενδιαφέρεται για όσα συμβαίνουν στο κόμμα και την κυβέρνηση ή αφήνει τα παθολογικά φαινόμενα να εκδηλωθούν, να αναπτυχθούν, να ολοκληρωθούν και ύστερα θα παρέμβει αναδιατάσσοντας το σκηνικό; Αδυνατεί ο κόσμος του ΠΑΣΟΚ να ερμηνεύσει και τη σιωπή του Κ. Λαλιώτη. Η απόστασή του από τα τεκταινόμενα προκαλεί πλήθος σχολίων, αρνητικών και θετικών. Ο Κ. Λαλιώτης έχει κατά καιρούς συμμαχήσει με ένα ευρύ φάσμα δυνάμεων μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Έχει όμως αποδείξει ότι διακατέχεται από λογική αυτονομίας. Συμπορεύεται μ' αυτούς που νομίζει κάθε φορά ότι θα συμβάλουν στην προώθηση των απόψεών του κάνοντας μερικές εκπτώσεις, αλλά μη διαπραγματευόμενος το βασικό πυρήνα της στρατηγικής του. Εμπλοκή του στις σημερινές άγονες συζητήσεις θα τον έβαζε στον κύκλο φθοράς, στον οποίο στροβιλίζονται αρκετοί παράγοντες του ΠΑΣΟΚ. Υπολογίζει πως αν μείνει εκτός του τρέχοντος πλαισίου έχει πολλές πιθανότητες να διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στη μεταπαπανδρεϊκή εποχή και αφού προηγουμένως θα έχουν καεί πολλοί μνηστήρες, είτε γιατί θα δοκιμασθούν και θα αποκαλυφθεί η μετριότητά τους είτε γιατί θα έχουν ξεφουσκώσει εξαιτίας της άκαιρης εκκίνησης. Το πρόβλημα όμως είναι ποιο ΠΑΣΟΚ θα κληθεί να υπηρετήσει. Στελέχη του κόμματος απ' όλες τις πτέρυγες δεν κρύβουν τις ανησυχίες τους για την ενότητα του κόμματος. Ο Θ. Παγκαλός μάλιστα είναι κάτι παραπάνω από σαφής: «Οι

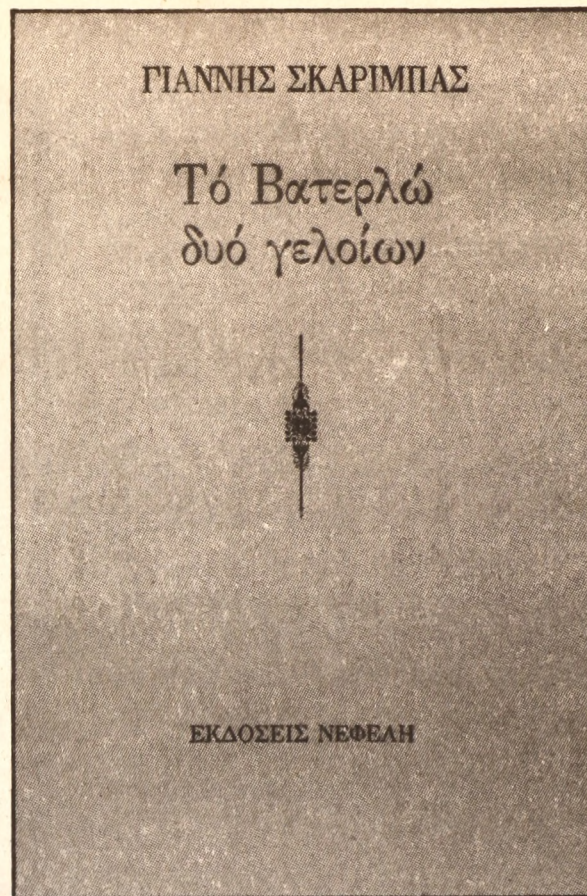
προσπάθειες που κάνουν ορισμένοι να ξεχωρίσουν τον εαυτό τους και την παρέα τους είναι χαρακτηριστικές ενός απαράδεκτου ήθους και επικίνδυνες γιατί σπέρνουν την έριδα, την εσωστρέφεια και οδηγούν τελικά στη διάσπαση» (Απογευματινή, 24-5).

Είναι η πρώτη φορά, τα τελευταία 15 χρόνια, που εκπρόσωποι του ηγετικού στρώματος δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο διάσπασης. Όποιοι αναζητούν ασφαλιστικές δικλίδες απογοητεύονται. Αισθάνονται ότι ματαιοπονούν. Η επικοινωνία μεταξύ των ομάδων καθίσταται ολοένα και δυσκολότερη. Ο Α. Παπανδρέου μέχρι τώρα απλώς παρακολουθεί. Και ο από μηχανής θεός δεν βρίσκεται.

ΑΠΑΝΤΑ ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

Το Βατερλώ δύο γελοίων

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ επανεκδίδουν ολόκληρο το έργο του μεγάλου Χαλκιδαίου συγγραφέα σε νέα μορφή και με επιμέλεια της φιλόλογου Κατερίνας Κωστίου. Στις νέες εκδόσεις το κείμενο του έργου συνοδεύεται με κατατοπιστικό σημείωμα της επιμελήτριας, κριτικογραφία με τις κυριότερες κριτικές που έχουν γραφεί για το κάθε έργο, σημειώσεις και γλωσσάρι.

Επίσης κυκλοφορούν

Ο ΜΑΡΙΑΜΠΑΣ
ΤΟ ΣΟΛΟ ΤΟΥ ΦΙΓΚΑΡΩ
ΤΟ ΘΕΙΟ ΤΡΑΓΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... Προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744

ΓΕΡΜΑΝΙΑ: ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ -ΚΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ;

Οι 1.324 εκλέκτορες της ομοσπονδιακής συνέλευσης εξέλεξαν την περασμένη εβδομάδα τον «εκλεκτό φίλο» του καγκελάριου Κολ, Ρόμαν Χέρτσογκ, 60 ετών και πρόεδρο του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ως νέο πρόεδρο της χώρας, προς αντικατάσταση του Ρίχαρντ φον Βαϊτσέκερ, που όλοι θα θυμούνται για το συμφιλιωτικό του πνεύμα και την ενεργό του συμπαράταξη με τις δημοκρατικές δυνάμεις της Γερμανίας για την αντιμετώπιση των νεοναζιστών.

Η προεδρική εκλογή δεν θα έχει και τόση σημασία, εφ' όσον οι αρμοδιότητες της προεδρίας είναι σχεδόν διακοσμητικού χαρακτήρα και δεν φέρουν αξιόλογο πολιτικό βάρος, εάν δεν επρόκειτο για μια «πρόβα» ενόψει της εκλογικής αναμέτρησης στις 16 του ερχόμενου Οκτωβρίου. Επρόκειτο, λοιπόν, για μια «μάχη» στη σειρά των πολιτικών αναμετρήσεων μέχρι τις εκλογές, η απόφαση του ηγέτη των Φιλελεύθερων Δημοκρατών, Κίνκελ, υπέρ του Χέρτσογκ και κατά του υποψηφίου των Σοσιαλδημοκρατών, παλαιμάχου πολιτικού, Γιοχάνες Ράου.

Το ότι δύο γηραιοί πολιτικοί βρέθηκαν αντιμέτωποι για το ανώτατο αξίωμα δεν είναι καθόλου τυχαίο για την «πολιτική τάξη» της παλαιάς Δυτικής Γερμανίας, που δεν στάθηκε ικανή να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της ενοποίησης και να αντιμετωπίσει με σθένος τα νεο-φασιστικά φαινόμενα. Διότι η νέα ενοποιημένη Γερμανία και ο πολιτικός της προσανατολισμός στη διεθνή σκηνή, ενδιαφέρει όλους άμεσα. Πρώτον, γιατί η Γερμανία είναι η ισχυρότερη οικονομική δύναμη στην Ευρώπη κι από τις ισχυρότερες στον κόσμο και, δεύτερον, γιατί η προσπάθειά της να

επιβεβαιώσει την παρουσία της διεθνώς σε μέγεθος ανάλογο με την οικονομική της ισχύ, μπορεί να πάρει κατευθύνσεις καθόλου συμφέρουσες και αρεστές για τους εταίρους της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της διάλυσης της πρώην Γιουγκοσλαβίας ή οι ενέργειες προς περαιτέρω διεύρυνση της Ένωσης, υπό την γερμανική προεδρία το β' εξάμηνο του τρέχοντος έτους, πριν τα τέσσερα νέα μέλη από 1-1-95 ενταχθούν αρμονικά στους κόλπους της Ένωσης και πριν επιτευχθεί η απαιτούμενη συναίνεση για την αναγκαία θεσμική αναπροσαρμογή.

Συμφέρον των μελών της Ένωσης δεν είναι μόνο η διατήρηση του γερμανο-γαλλικού άξονα, αλλά και μια πραγματικά «ευρωπαϊκή Γερμανία», που θα παίζει σωστό ρόλο στην προώθηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης χωρίς παλινωδίες, με σταθερό προσανατολισμό. Και χωρίς να παραγνωρίζει το σημερινό «δημοκρατικό έλλειμμα» όχι μόνο των ευρωπαϊκών θεσμών αλλά των ίδιων των πολιτικών θεσμών μέσα σε κάθε χώρα που συνήθως, για να απορροφήσουν την ακροδεξιά διαμαρτυρία, μεταρρυθμίζονται προς συντηρητικές κατευθύνσεις, παραγνωρίζοντας τα δικαιώματα των μεταναστών, του πολιτικού ασύλου, τα δικαιώματα των προσφύγων.

Ο νέος γερμανός πρόεδρος θα προσφέρει υπηρεσίες, τόσο στη χώρα του όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αν καταφέρει να δώσει με σαφήνεια το νέο στίγμα της Γερμανίας στη διεθνή σκηνή, όχι μόνο στη γραμμή της συμφιλίωσης, αλλά στη γραμμή μιας νέας Ευρώπης, χωρίς ηγεμονισμούς, με ισότιμα μέλη και με σταθερό προσανατολισμό στα δημοκρατικά δικαιώματα και την ευημερία όλων των λαών της. Ολων...

**Μια
«ευρωπαϊκή
Γερμανία»
συμφέρει και τη
Γερμανία και
την Ευρωπαϊκή
Ένωση**

Ο δεύτερος γύρος θα δείξει

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Ο Γκούλα Χορν, 62 ετών, ηγέτης των σοσιαλιστών, έπεσε θύμα τροχαίου δυστυχήματος. Η Ουγγαρία, με τα δικά της ιστορικά «δυστυχήματα», περιμένει καλύτερες μέρες.

Στον πρώτο γύρο των βουλευτικών εκλογών στην Ουγγαρία, οι σοσιαλιστές, πρώην κομμουνιστές, πέτυχαν μεγάλη νίκη έναντι του συντηρητικού κυβερνητικού συνασπισμού. Σε περίπτωση που οι σοσιαλιστές καταφέρουν να υπερισχύσουν και στο δεύτερο γύρο των εκλογών, στις 29 Μαΐου, και να σχηματίσουν κυβέρνηση με τους Ελεύθερους Δημοκράτες, τότε πολλοί θα πουν: «οι κομμουνιστές επιστρέφουν». Η διαπίστωση αυτή είναι μάλλον απλουστευτική ειδικά για μια χώρα σαν την Ουγγαρία, όπου οι μεταρρυθμίσεις έχουν δρομολογηθεί πολύ πριν από την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Η νίκη του Σοσιαλιστικού Κόμματος, με ποσοστό 32,4% ήταν πραγματικά μεγάλη. Πολύ περισσότερο που, σ' αυτές τις εκλογές, η συμμετοχή των ψηφοφόρων έφτασε το 70%. Ο κυβερνητικός συνασπισμός, που τον απαρτίζουν το Δημοκρατικό Φόρουμ, το Λαϊκό Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα και το Ανεξάρτητο Αγροτικό Κόμμα των Μικροϊδιοκτητών, υπολείπεται κατά πολύ σε ποσοστό των σοσιαλιστών και τα τρία κόμματα μαζί συγκοτρώνουν 27,8%.

Η άνοδος των σοσιαλιστών ήταν μάλλον αναμενόμενη. Το φαινόμενο, βέβαια, δεν έχει να κάνει με κανενός είδους επιδημία που ενέσκηψε ξαφνικά στην Ανατολική Ευρώπη. Προηγήθηκε η επάνοδος των σοσιαλιστών, πρώην κομμουνιστών, στην Πολωνία και τη Λιθουανία. Οι παράγοντες που επηρέασαν την απόφαση του εκλογικού σώματος συνδέονται και με οικονομικά μεγέθη, αλλά φαίνεται ότι στη συνείδηση του ούγγρου ψηφοφόρου μέτρησαν περισσότερο άλλα πράγματα.

Ο κυβερνητικός συνασπισμός ήταν βέβαιο ότι, ως ένα βαθμό, θα πλήρωνε το τίμημα της μετάβασης στην οικονομία της αγοράς. Κάποια από τα οικονομικά μεγέθη είναι σίγουρα αρνητικά. Το εξωτερικό χρέος έχει φτάσει τα 26 δισ. δολάρια. Ο πληθωρισμός παραμένει διψήφιος, τα δημόσια ελλείμματα διογκώνονται, όπως και η ανεργία, που σε ορισμένες περιοχές ξεπερνάει το 20%. Το σκληρό συμπλήρωσε η παρατεταμένη ξηρασία των δύο τελευταίων χρόνων που άφησε 500.000 ανθρώπους χωρίς δουλειά. Μεγάλο ήταν και το πλήγμα που δέχτηκε το εμπορικό σύστημα μετά το 1991, με την κατάρρευση βιομηχανικών μονάδων που στηρίζονταν αποκλειστικά στο εμπόριο με τις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, οι μονάδες επεξεργασίας μετάλλων.

λων που η παραγωγή τους μειώθηκε κα-
τά 40% από το 1989.

Από την άλλη μεριά, υπάρχουν κάποια
οικονομικά μεγέθη που δείχνουν ότι η
οικονομία της Ουγγαρίας βρίσκεται σε
πορεία ανάκαμψης.

Οι ιδιωτικοποιήσεις προχώρησαν με
γοργούς ρυθμούς, με αποτέλεσμα η συμ-
μετοχή του ιδιωτικού κεφαλαίου στο
ΑΕΠ να φτάσει από το 20% στο 50%,
τον Νοέμβριο του '93. Το ξένο κεφάλαιο
εισέρρευσε απλόχερα από το 1990 και
έφτασε τα 7 δισ. δολάρια. Είναι σαφές
λοιπόν ότι η χώρα πήρε τη μερίδα του λέ-
οντος από τις ξένες επενδύσεις
που έγιναν σε χώρες της Ανα-
τολικής Ευρώπης. Σημαντική
αύξηση παρουσίασε επίσης η
βιομηχανική παραγωγή, που
τους δύο πρώτους μήνες του '94
ξεπέρασε κατά 12% την αντί-
στοιχη παραγωγή του '93. Το
Δημοκρατικό Φόρουμ είχε να
επιδείξει κάποιο έργο, δεν τα
κατάφερε όμως να πείσει τον
ουγγρικό λαό.

**Οι κομμουνιστές επιστρέ-
φουν**

Το 1990, οι κομμουνιστές μπή-
καν στο περιθώριο της πολιτι-
κής ζωής και ίσως κανείς δεν
φανταζόταν τότε ότι θα κατά-
φερναν να ανακάμψουν σε τό-
σο σύντομο χρονικό διάστημα.

Όλα δείχνουν ότι στη συνείδηση του
ουγγρικού λαού μέτρησε και η γενικότε-
ρη εικόνα συντηρητισμού που αποπνέει
η παρούσα κυβέρνηση. Ήταν εμφανές
ότι η κυβέρνηση της Ουγγαρίας «έπαι-
ξε» με παρωχημένα συνθήματα, όπως
θρησκεία, πατρίδα, οικογένεια. Και
όπως φαίνεται, «έπαιξε» και έχασε. Με
κύριο εργαλείο τα δύο ραδιοτηλεοπτικά
μέσα που ήλεγχε, καλλιέργησε την «επι-
στροφή στις ρίζες» και τον εθνικισμό. Τα
πρότυπα αυτά, όμως, και κυρίως ο προ-
παγανδιστικός τρόπος με τον οποίο πα-
ρουσιάστηκαν, αποξένωσαν τους Ούγ-
γρους από την κυβέρνησή τους, που σε
πολλές περιπτώσεις λειτούργησε φασι-
στικά. Απέπεμψε 129 δημοσιογράφους
με το δικαιολογητικό ότι εισήγαγαν αρι-
στερά δαιμόνια. Προχώρησε ακόμα και
σε δίκες εναντίον πολιτών που κατηγο-
ρήθηκαν ότι συμμετείχαν στη συντριβή

της επανάστασης του 1956.

Δυστυχώς, για τους κυβερνώντες, η
προεκλογική τους εκστρατεία έφερε τα
ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα απ' αυ-
τά που προσδοκούσαν. Επέσεισαν τον
«αριστερό κίνδυνο» και έβγαλαν στην
κρατική τηλεόραση θύματα που ξυλοκο-
πήθηκαν το 1956 από σημερινά στελέχη
του Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Με τέτοιες πρακτικές, όμως, η Δεξιά
κατάφερε μέσα σε τέσσερα χρόνια ό,τι
δεν είχαν καταφέρει οι κομμουνιστές σε
40, έκανε δηλαδή το σοσιαλισμό
δημοφιλή.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΜΜΑΤΩΝ	
ΚΟΜΜΑΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ	32,4%
ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΩΝ	19,4%
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ	12%
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ	
ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ	8,5%
ΛΑΪΚΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ	7,3%
ΝΕΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ	7,3%
ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ	3,6%
ΥΠΟΛΟΠΙΑ	9%

Αλλωστε, η Δεξιά στην Ουγγαρία δεν
μπορεί να παινευτεί ότι πρώτη έφερε τον
αέρα της αλλαγής, μια και η μεταρρύθμι-
ση στην Ουγγαρία χρονολογείται από το
1968, χωρίς αυτό να θεωρηθεί υπερβολή.
Από τότε ευνοήθηκε ο ανταγωνισμός
των επιχειρήσεων. Ακολούθησαν το '87
σημαντικές αλλαγές στο τραπεζικό σύ-
στημα, ενώ το 1988 είχε ανοίξει για τα
καλά ο δρόμος για ξένες επενδύσεις. Σ'
αυτή τη χώρα, λοιπόν, της Ανατολικής
Ευρώπης, όπως ήταν αναμενόμενο, η με-
ταρρύθμιση συνδέεται άμεσα με τους
πρώην κομμουνιστές. Δεν είναι τυχαίο
ότι το 15% αυτών που ψήφισαν στην τε-
λευταία αναμέτρηση τους σοσιαλιστές
δεν προέρχεται από την ιδεολογική βά-
ση του κόμματος. Σε διάφορες σφυγμο-
μετρήσεις γνώμης που έγιναν μετεκλογι-
κά, οι ίδιοι προσδιόρισαν τους εαυτούς
τους ως πολίτες που ενδιαφέρονται για

την ανανέωση. Ανάλογες σφυγμομετρή-
σεις έδειξαν επίσης ότι αυτοί που ψήφι-
σαν το Σοσιαλιστικό Κόμμα δεν προέρ-
χονται στην πλειοψηφία τους από τους
περιθωριοποιημένους της ουγγρικής
κοινωνίας, τους ανέργους και τους συ-
νταξιούχους. Γεγονός που δηλώνει ότι το
τμήμα του εκλογικού σώματος το οποίο
τάχθηκε με τους σοσιαλιστές έχει μια
σαφή δυναμική.

**Οι ελπίδες για ουσιαστικές αλλαγές
στους σοσιαλιστές**

Την ακριβή δυναμική αυτού του τμήμα-
τος της ουγγρικής κοινωνίας θα τη δεί-
ξουν οι επαναληπτικές εκλο-
γές στις 29 Μαΐου. Το εκλο-
γικό σύστημα της χώρας εί-
ναι αρκετά περίπλοκο, ώστε
να μη μας επιτρέπει να προ-
χωρήσουμε σε προβλέψεις
για τα αποτελέσματα του
δεύτερου γύρου των βουλευ-
τικών εκλογών. Το πιθανό-
τερο, ωστόσο, σενάριο, σε
περίπτωση υπερίσχυσης του
Σοσιαλιστικού Κόμματος, εί-
ναι η συνεργασία του με τους
Ελεύθερους Δημοκράτες,
που πήραν τη δεύτερη θέση
στον πρώτο γύρο της αναμέ-
τρησης. Οι σοσιαλιστές, διά
στόματος του αρχηγού τους,
Γκιούλα Χορν, δήλωσαν
πρόθυμοι να συνεργαστούν
με όποιον έχει την καλή πρόθεση.
Εκπρόσωποι βέβαια των Ελεύθερων
Δημοκρατών έχουν κατά καιρούς εκ-
φράσει δυσπιστία για το νέο πρόσωπο
των κομμουνιστών. Θεωρούν ότι υπάρ-
χουν πράγματα για τα οποία πρέπει οι
σοσιαλιστές να λογοδοτήσουν. Παρ' όλα
αυτά, οι περισσότεροι πολιτικοί αναλυ-
τές θεωρούν πολύ πιθανή τη μετεκλογι-
κή συνεργασία των δύο κομμάτων.

Σε περίπτωση που οι σοσιαλιστές υπε-
ρισχύσουν και στις επαναληπτικές εκλο-
γές, αυτό θα σηματοδοτεί κυρίως ότι η
επιθυμία του κόσμου είναι μόνο για πο-
σοτική αλλαγή αλλά και για ποιοτική.
Για μια μεταρρύθμιση που δεν αφορά
μόνο οικονομικά μεγέθη, αλλά για μια
μεταρρύθμιση που έχει πρώτα απ' όλα
κοινωνικό προσανατολισμό με πρόνοια
για τον άνθρωπο και τον πολίτη.

Ευπνάζ το πρωί κι είναι όλα κανονικά, σαν κάθε μέρα. Μα, ύστερα από λίγο, βρίσκεις πως δεν είναι». Με τα λόγια αυτά, η κ. Μάργκαρετ Θάτσερ σίγουρα μιλούσε για όλους όσοι συγκλονίστηκαν από το ξαφνικό της είδησης. Φυσικά, ήταν γνωστό σε μεγάλο κύκλο πως ο Τζων Σμιθ είχε περάσει ήδη την εμπειρία μιας καρδιακής προσβολής το 1988 και πως, έκτοτε, ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα θεραπείας που μάλιστα περιλάμβανε αρκετές ώρες από το αγαπημένο του άθλημα, την ορειβασία. Όμως, η δυναμικότητα της πολιτικής του παρουσίας και η επιμονή του σε έναν έντονο και απαιτητικό ρυθμό ζωής έδιναν σε όλους την εικόνα ενός υγιούς και ζωντανού ανθρώπου -κι όταν, στο St. Bartholomeo's, ανακοίνωσαν το θάνατό του, ήταν σχεδόν αδύνατο να το πιστέψει κανείς.

Πιο συνταρακτική, όμως, ήταν η αίσθηση του «πρόωρου χαμού» ενός ηγέτη πάνω στο ξεκίνημα μιας λαμπρής πολιτικής καριέρας -και συγκεκριμένα μία μόλις εβδομάδα πριν από τη μεγάλη εκλογική του νίκη στις δημοτικές εκλογές. Γιατί είχε δημιουργηθεί πλέον γύρω από το πρόσωπό του η ελπίδα πως εκείνος θα ήταν ο πολιτικός που θα έβγαζε τους Εργατι-

κούς από την 16χρονη περιθωριοποίησή τους στην αντιπολίτευση. Μάλιστα, ο ίδιος ο πολιτικός του αντίπαλος, Paddy Ashdown, αρχηγός του «τρίτου» κόμματος των κεντρώων «Φιλελευθέρων», αποτεινόμενος φόρο τιμής το ίδιο απόγευμα στη Βουλή, ομολόγησε, με σπάνια γενναιοδωρία, πως βλέποντας, την προηγούμενη, τον Τζ. Σμιθ στην τηλεόραση, γύρισε να πει στη γυναίκα του: «Κοίταξε πώς μοιάζει πραγματικά με πρωθυπουργό!».

Όμως, ανεξάρτητα από τον τρόπο που ο καθένας μέσα από τη δική του ξεχωριστή σκοπιά δέχτηκε την είδηση, η συνολική αντίδραση των Βρετανών απέναντι στο θάνατο του Τζων Σμιθ κυριαρχήθηκε από ένα μοναδικό αίσθημα γενικής θλίψης για την απώλεια ενός σχεδόν υποδειγματικού πολιτικού. Κι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η πολιτική προσωπικότητα αυτού, του κατά τα άλλα απλού και μετριοπαθούς ανθρώπου, ήταν συνάμα και πολύπλευρη και συγκροτημένη.

Είναι γνωστό πως η προσχώρησή του στο Εργατικό Κόμμα, κατά τα πρώτα του φοιτητικά χρόνια στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης, οφείλεται στη βαθιά του προσήλωση στις αξίες

ενός ηθικού ανθρωπισμού που, παραδόξως, έχει τις ρίζες του στην πρεσβυτεριανή, χριστιανική του ανατροφή. Σε αυτές τις αξίες μπορεί να αποδώσει κανείς την ταπεινοφροσύνη και ηθική καθαρότητα που χαρακτήριζε την πολιτική του ζωή και η οποία του χάρισε μεγάλη εκτίμηση ανάμεσα στους Συντηρητικούς αντιπάλους του, αλλά σε αυτές τις αξίες επίσης μπορεί κανείς να αποδώσει τη μετέπειτα αναφορά του στην ιδέα του φιλανθρωπικού «αλτρουιστικού σοσιαλισμού». Ταυτόχρονα, όμως, ο Τζων Σμιθ υπήρξε ανέκαθεν ένας δυναμικός εκσυγχρονιστής και σχεδόν φανατικός οπαδός των καθόλου παραδοσιακών αξιών της οικονομικής ανάπτυξης και της ευρωπαϊκής ανθρωπίνης μιζέριας που τον απασχολούσαν ηθικά, μπορούσαν να βρουν την πραγμάτωσή τους μονάχα μέσα από ένα ορθολογιστικό πρόγραμμα οικονομικού εκσυγχρονισμού. Γι' αυτό, κατά το μεγαλύτερο διάστημα της κοινοβουλευτικής του θητείας, καταπιάστηκε κυρίως με θέματα οικονομικής πολιτικής και, γι' αυτό, παρά τη δυνατή αίσθηση της πρεσβυτεριανής και σκωτσέζικης εθνικής του ταυτότητας, ενστερνίστηκε την ιδέα της Ενωμένης Ευρώπης και, με σπάνιο πολιτικό θάρρος το 1972, παραβιάζοντας τη γραμμή του κόμματος, ψήφισε μαζί με τους Συντηρητικούς υπέρ της προσχώρησης της χώρας του στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ωστόσο πρέπει να πει κανείς πως οι πολιτικές απόψεις του Τζων Σμιθ δεν ήταν ούτε καινοτόμες ούτε ιδιαίτερα ριζοσπαστικές. Άλλωστε, σε ολόκληρη την πολιτική του σταδιοδρομία υπήρξε ένας γνήσιος σοσιαλδημοκράτης που εργάστηκε για έναν ηθικό εκσυγχρονισμό, με βαθιά προσήλωση στους κοινοβουλευτικούς θεσμούς και στη δυναμική μιας «ρυθμιζόμενης» από το κράτος μεικτής οικονομίας. Όμως, θα ήταν σφάλμα να δοθεί η εντύπωση πως ο συγκρατημένος ριζοσπαστισμός του οφείλεται σε μια «εκ του ασφαλούς» μινιμαλιστική πολιτική στάση, διότι ο προσεκτικός αυτός πολιτικός ήξερε να παίρνει ρίσκα για να στηρίξει τις απόψεις στις οποίες αφοσιώθηκε. Έτσι, πέρα από την τολμηρή

Ο θάνατος ενός αξιοπρεπούς πολιτικού

του Αλέξανδρου Καζαμία

Ο πρόωρος θάνατος του ηγέτη των Εργατικών Τζον Σμιθ από καρδιακή προσβολή, το πρωί της Πέμπτης, 12.5.1994, άφησε άναυδο ολόκληρο τον βρετανικό πολιτικό κόσμο. Από τις πρώτες αντιδράσεις των πολιτικών του συντρόφων αλλά και αντιπάλων, μπορούσε κανείς να σχηματίσει την εντύπωση πως ο χαμός του μετριοπαθούς σοσιαλδημοκράτη ηγέτη είχε εξελιχθεί σε τραγωδία ολόκληρης της πολιτικής· διότι ο 55χρονος αυτός σκωτσέζος δικηγόρος, στα δύο χρόνια της θητείας του ως αρχηγού της αντιπολίτευσης, όχι μόνο κατάφερε να οδηγήσει το κόμμα του οριστικά στο κατώφλι της κυβερνητικής εξουσίας αλλά, κυρίως, επέτυχε, όσο κανένας άλλος πολιτικός της γενιάς του, να κερδίσει την ανεπιφύλακτη εμπιστοσύνη κι εκτίμηση των μεγαλύτερων πολιτικών του αντιπάλων.

Οι δυο επικρατέστεροι διάδοχοι του εκλιπόντος ηγέτη των Εργατικών, Τζων Σμιθ, στη νεκρώσιμη ακολουθία στο Εδιμβούργο: Τόνυ Μπλαιρ (πάνω) και Γκόρντον Μπράουν (κάτω).

του «ανταρσία», το 1972, πάνω στο θέμα της ένταξης στην ΕΟΚ, ο Τζων Σμιθ συνεργάστηκε πολύ στενά με τον προκατόχό του, Νηλ Κίνουκ, κατά την επίπονη και ριψοκίνδυνη προσπάθεια μεταρρύθμισης της δομής και του πολιτικού προγράμματος των Εργατικών στην περίοδο 1983-92, αναλαμβάνοντας τη συνολική ευθύνη σύνταξης του νέου οικονομικού προγράμματος του κόμματος. Μι και, ως αρχηγός, δεν δίστασε να απειλήσει με παραίτηση όταν η προσπάθειά του να περιορίσει τις εξουσίες των συνδικάτων μέσα στο Εργατικό Κόμμα συνάντησε μεγάλη αντίσταση στο περσινό Συνέδριο. Και, όταν η πρότασή του εγκρίθηκε με την ισχύνη πλειοψηφία του 51%, δεν

υπήρξε η παραμικρή αμφιβολία για το μέγεθος του πολιτικού ρίσκου που είχε πάρει.

Είναι αλήθεια πως, σε αντίθεση με τους προκατόχους του, ο Τζων Σμιθ, πίστεψε στην ιδέα του αλτρουιστικού σοσιαλισμού, την οποία όμως δεν ανέπτυξε αρκετά. Για να λέμε την αλήθεια, ελάχιστα ασχολήθηκε με θέματα ιδεολογίας, όπως το σημερινό ρόλο της Αριστεράς ή με θέματα θεσμικών μεταρρυθμίσεων, όπως την αλλαγή του απαράδεκτου εκλογικού συστήματος και την κατάργηση του αντιδραστικού θεσμού της Βουλής των Λόρδων. Επίσης, θα μπορούσε κανείς με κάποια δόση αλήθειας να κάνει κριτική σε μία μεγάλη πλευρά της πολιτικής του

προσωπικότητας, η οποία όντως στηρίχθηκε στο τρίπτυχο των παραδοσιακών και πολύ βρετανικών αξιών του εμπειριστικού πραγματισμού της χριστιανικής φιλανθρωπίας και του καυστικού χιούμορ. Όμως, κάτι τέτοιο θα μας απαγόρευε από το να δούμε καθαρά έναν κατά βάθος ειλικρινή, θαρραλέο, ανήσυχο κι εργατικό εκσυγχρονιστή που, στον συνεπή αγώνα του ενάντια στις κατεστημένες παραδοσιακές αξίες, επιχείρησε συνάμα να συμπεριφερθεί υπεύθυνα απέναντι στους συμπολίτες του και στις αρχές τους.

Άλλωστε, η μοναδικότητα της πολιτικής ηγεσίας του βρίσκεται στο ότι ποτέ δεν γύρεψε την υποστήριξη των ψηφοφόρων, παρά μονάχα ως την έκφραση μιας σχέσης εκτίμησης και σεβασμού προς τις ιδέες και τις πράξεις του. Κι εκείνος, σε αντάλλαγμα, δεν τους γέλασε, αφού είχε να τους προσφέρει αντίστοιχα μία αντιπολίτευση αξιοπρέπειας και σοβαρότητας. Άλλωστε, με αυτή την έννοια μπορεί κανείς να καταλάβει τι εννοούσε ο προκατόχός του, Νηλ Κίνουκ, όταν, θρηνώντας το θάνατο του παλιού του συνεργάτη, μίλησε για αισθήματα θλίψης αλλά και οργής. Διότι πραγματικά είναι δύσκολο να μη νιώσει κανείς ένα έντονο αίσθημα οργής κατά της άδικης τύχης που προκάλεσε τον πρόωρο χαμό ενός πολιτικού που, σε μία εποχή παρακμής και χρεωκοπίας ολόκληρης της έννοιας της «πολιτικής», αλλά και των ιδίων των πολιτικών συγκεκριμένα, έφερε στην ύποπτη και ντροπιασμένη αυτή δραστηριότητα ένα μέρος από τη χαμένη της αξιοπρέπεια.

Το οδυνηρό στον θάνατο του John Smith δεν βρίσκεται μονάχα στο ότι πήρε από τους Εργατικούς έναν καλό ηγέτη κι ούτε στο ότι αφαίρεσε από την ιστορία της Βρετανίας έναν ικανό μέλλοντα πρωθυπουργό, αλλά στο ότι στέρησε όλους εμάς, στον υπόλοιπο κόσμο, από έναν πολιτικό που είχε την αξιοπρέπεια να σέβεται τους ψηφοφόρους της χώρας του και ο οποίος, δρώντας με ειλικρίνεια και υπευθυνότητα, τίμησε την ίδια την πολιτική.

Πριν από την ένωση Βορρά - Νότου που έγινε στις 22 Μαΐου 1990 η Β. Υεμένη (πρώην Αραβική Δημοκρατία της Υεμένης) είχε πληθυσμό 9,2 εκατ., έκταση 195.000 τετρ.

χλμ. και διέθετε 38.500 άνδρες και 87 μαχητικά αεροσκάφη, ενώ η Ν. Υεμένη είχε 2,3 εκατ. πληθυσμό, έκταση 336.000 τετ. χλμ. και διέθετε 27.500 άνδρες, 94 μαχητικά αεροσκάφη και 6 scud (όμοιους μ' εκείνους του πολέμου στον Περσικό Κόλπο), που η εκτόξευση ενός από αυτούς είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο 25 πολιτών στην πρωτεύουσα Σαναά.

Στο Βορρά, μετά την ανατροπή της μοναρχίας (1962) και αφού ακολούθησαν ο εμφύλιος και μια σειρά από πραξικοπήματα, επικράτησε το 1978 ο σημερινός πρόεδρος της Ενιαίας Υεμένης **Αλί Αμπτουλάχ Σαλέχ**.

Ο Νότος, λόγω της στρατηγικής σημασίας του λιμανιού του Άντεν (πρωτεύουσα της Ν. Υεμένης), πέρασε στην αγγλική κυριαρχία από τα μέσα του 19ου αιώνα έως το 1935, που το Άντεν (και η ενδοχώρα) ανακηρύχθηκε αγγλικό προτεκτοράτο. Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αναπτύσσεται αραβικό εθνικό κίνημα, με αποκορύφωμα τον ένοπλο απελευθερωτικό αγώνα (1963-1967). Έτσι, το 1967 ανακηρύσσεται ανεξάρτητο κράτος με την ονομασία «Λαϊκή Δημοκρατία Υεμένης».

Η έντονη φιλοσοβιετική πολιτική που

Αντιαρματική ομάδα των Νοτίων αναμένει επίθεση τεθωρακισμένων των Βόρειων στον αιματηρό εμφύλιο πόλεμο που ξέσπασε στην Υεμένη

ακολούθησε η χώρα στη συνέχεια, την οδήγησε στην απομόνωση και στην επιδείνωση του βιοτικού της επιπέδου. Ο προσανατολι-

σμός της χώρας αρχίζει να αλλάζει όταν το 1986 αναλαμβάνει την εξουσία ο σημερινός αντιπρόεδρος της Ενωμένης Υεμένης **Αλί Σαλέμ αλ Μπαϊντ**, ο οποίος διαθέτοντας διορατικό πνεύμα στρέφει τη χώρα στον πολυκομματισμό και την οικονομία της αγοράς και υποστηρίζει σθεναρά την ενοποίηση με τη Β. Υεμένη.

Στις 22 Μαΐου συμπληρώθηκαν 4 χρόνια αφ' ότου ο Βορράς και ο Νότος αποφάσισαν να συνυπάρξουν ως ενιαία κρατική υπόσταση. Με πληθυσμό 14 εκατ. και την παραγωγή του πετρελαίου στα 320.000 βαρέλια την ημέρα, δεν παύει η Υεμένη να είναι το φτωχότερο κράτος του αραβικού κόσμου.

Πολιτιστικά η χώρα αποτελεί ένα από τα στολίδια των Αράβων με κορυφαία την πρωτεύουσα Σαναά, που συνδυάζει γοθικά και αναγεννησιακά στοιχεία (πύργοι με παράθυρα σε σχήμα αψίδας και παράθυρα με πολύχρωμα βιτρό και γεωμετρικά σχέδια) και παραπέμπει στις «χίλιες και μια νύχτες». Γι' αυτό γίνονται προσπάθειες από την UNESCO να διασωθούν από τη φθορά του χρόνου όσα αρχιτεκτονικά στοιχεία έχουν απομείνει.

Η κρίση

Μετά τις εκλογές (για πρώτη φορά πολυκομ-

«Ο τόπος όπου ο Μεσαίωνας δεν τέλειωσε ποτέ»

του Νίκου Παπαδόπουλου

Ο τωρινός εμφύλιος πόλεμος της Υεμένης δεν αποτελεί καινούργιο φαινόμενο για τη χώρα. Το 1978, η Νότιος Υεμένη είχε εισβάλει στη Βόρειο Υεμένη, αλλά ο πόλεμος τερματίστηκε σ' ένα περίπου χρόνο, έπειτα από επέμβαση των ΗΠΑ.

ματικές) της 27ης Απριλίου 1993, η χώρα όδευε προς μια ομαλοποίηση των σχέσεων Βορρά - Νότου. Στις εκλογές, όπου πήραν μέρος 40 κόμματα, για πρώτη φορά υπήρξαν γυναίκες υποψήφιες και η ελευθερία του Τύπου έφθασε σε πρωτοφανή επίπεδα για αραβική χώρα.

Το εντυπωσιακό, όμως, αυτό προφίλ της Ενωμένης Υεμένης δεν κράτησε για πολύ. Ο πρόεδρος Σαλέχ, στην προσπάθειά του να απορροφήσει τον διαρκώς αναπτυσσόμενο Νότο, ήρθε σε σύγκρουση με τον αντιπρόεδρο Αλ Μπαϊντ, ο οποίος αποχώρησε από τη Σαναά και επέστρεψε στην πρώην πρωτεύουσά του, το Άντεν, και έτσι τέλειωσε το τετράχρονο ειδύλλιο των δύο κρατών. Στην προσπάθειά του να ανακαταλάβει το Άντεν, ο πρόεδρος Σαλέχ έστειλε τον περασμένο Απρίλιο στρατό, όμως οι Νότιοι αντέδρασαν και έτσι ξέσπασε ο εμφύλιος.

Ο εκδημοκρατισμός της ενοποιημένης Υεμένης και οι εκλογές του Απριλίου 1993 ήταν ίσως παραδόξως η αρχή του τέλους. Τα αποτελέσματα των εκλογών δημιούργησαν διχαστικό κλίμα, γιατί θύμισαν πάλι στο λαό την Υεμένη πριν από την Ένωση. Οι Βόρειοι, που υπερτερούν πληθυσμιακά των Νοτίων (11 εκατ. με 3 εκατ. αντίστοιχα), κατάφεραν να εκλεγεί ο δικός τους πρόεδρος Σαλέχ, ενώ οι Νότιοι αρκέστηκαν στην αντιπροεδρία με τον Αλ Μπαϊντ.

Καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη της κρίσης έπαιξε το φονταμενταλιστικό κόμμα «Ισλάχ» (Μεταρρυθμισμός) των ισλαμιστών, που συμμετείχε στο κυβερνητικό σχήμα. Οι συντηρητικοί ισλαμιστές δεν έπαψαν να κατηγορούν τους νότιους σοσιαλιστές ότι τείνουν προς ένα σοσιαλιστικό και «κοσμικό» (σε αντίθεση με το δικό τους θρησκευτικό) τρόπο διακυβέρνησης και δεν απέκλεισαν και τρομοκρατικές ενέργειες σε βάρος τους. Ο πρόεδρος Σαλέχ δεν κατάφερε να διατηρήσει την εύθραυστη ισορροπία μεταξύ των δύο αυτών αντίρροπων δυνάμεων στους κόλπους της κυβέρνησής του.

Οι εκλογές, βέβαια, δεν ήταν παρά η κορυφή του παγόβουνου στη ρήξη Βορρά - Νότου, που ποτέ στα 4 χρόνια της τεχνητής συγχώνευσής τους δεν κατάφερε να συμφιλιωθεί. Το πετρέλαιο (με τη Ν. Υεμένη να παράγει το 40% της συνολικής παραγωγής) παραμένει το μήλο της έριδος.

Οι Νότιοι, αποτελώντας το ένα τέταρτο του πληθυσμού των Βορείων, ήθελα να καρπωθούν τη μερίδα του λέοντος από την παραγωγή του πετρελαίου· πράγμα, βέβαια, που σε καμιά περίπτωση δεν θα γινόταν δεκτό από τους Βόρειους. Έτσι, η διεκδίκηση αυτή των Νοτίων αποτέλεσε τη θρυαλλίδα για να διαλυθεί το ετοιμόρροπο πολιτικό οικοδόμημα που είχε δημιουργηθεί.

Η προοπτική για την επανένωση της χώρας με τη μορφή που είχε προηγουμένως είναι αμυδρή καθώς ο πρόεδρος επιμένει στην ολοκληρωτική νίκη των Βορείων και αποκατάσταση της ενότητας, ενώ οι σοσιαλιστές του Νότου προσπαθούν να αποφύγουν την ταπείνωση και την πολιτική εξομώωση. Ο Νότος ελπίζει στη βοήθεια του Κουβέιτ και της Σαουδικής Αραβίας, ενώ ο πρόεδρος Σαλέχ είναι απομονωμένος από όλο τον αραβικό κόσμο, με εξαίρεση τον Σαντάμ Χουσεϊν, προς τον οποίο είχε εκφράσει ανεπιφύλακτα την υποστήριξή του στον Πόλεμο του Κόλπου.

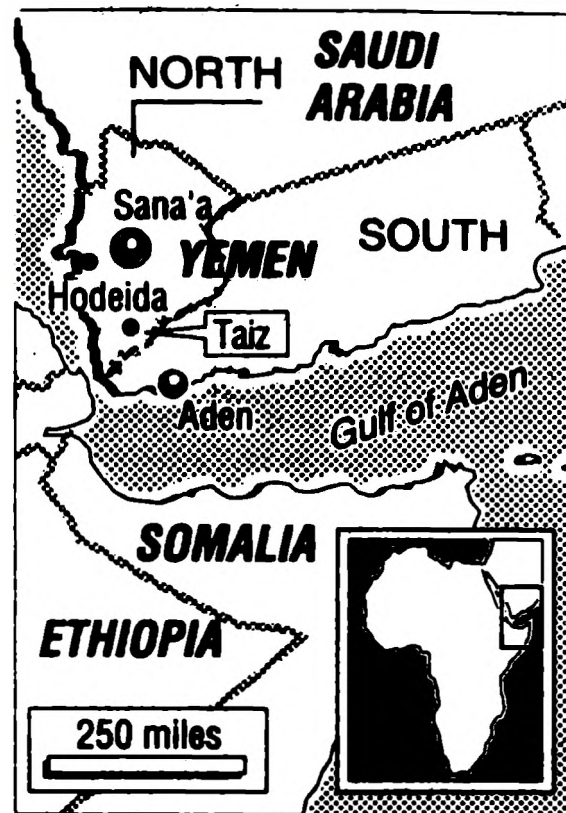
Ο ρόλος της Σαουδικής Αραβίας, που αποτελεί τον σταθεροποιητικό παράγοντα στην περιοχή, είναι για την ώρα ακαθόριστος. Οι τεταμένες σχέσεις που δημιουργήθηκαν στη δεκαετία του '60, με την εμμονή της Σαουδικής Αραβίας να διατηρήσει τη μοναρχία στο Βορρά, δεν αποκαταστάθηκαν ποτέ πλήρως. Επίσης, αμφίροπες ήταν και οι σχέσεις της Σαουδικής Αραβίας με τους ριζοσπάστες μαρξιστές του Νότου, που πάντοτε αντιμετώπιζονταν με επιφύλαξη.

Αιτίες κρίσης

Το λιμάνι του Άντεν στη Ν. Υεμένη αποτέλεσε στόχο των Μεγάλων Δυνάμεων ήδη από τον 19ο αιώνα. Όντας υπό την κυριαρχία των άγγλων αποικιοκρατών για ένα περίπου αιώνα, έως τα μέσα της δεκαετίας του '60 και μετά, περνώντας στο αντίπαλο στρατόπεδο, αποτέλεσε το δορυφόρο της ΕΣΣΔ για μια και πλέον εικοσαετία. Ανάλογα με τη διεθνή συγκυρία δυνάμεων, ο ευαίσθητος αυτός χώρος του Κόλπου του Άντεν, αποτέλεσε κατά καιρούς θέατρο πολιτικών παρεμβάσεων από τις Υπερδυνάμεις, οι οποίες προσπάθησαν να επηρεάσουν την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών της περιοχής. Σ' αυτό συνέβαλαν και οι τοπικοί ηγέτες, οι οποίοι, προσπαθώντας να ικανοποιήσουν προσωπικές τους φιλοδοξίες, εξυπηρέτησαν και εξωγενή συμφέροντα.

Η ύπαρξη της διώρυγας του Σουέζ, βασική δίοδος για εμπορικές και στρατιωτικές διακινήσεις μεταξύ Ευρώπης και Ινδικού Ωκεανού και κυρίως της διακίνησης του πετρελαίου του Περσικού Κόλπου, έδωσε στον Κόλπο του Άντεν μια νέα στρατηγική και οικονομική σημασία. Η γεωπολιτική σημασία του πετρελαίου για τη Δύση και ιδιαίτερα η πετρελαϊκή κρίση της δεκαετίας του '70 προσέδωσε στην Υεμένη αυξημένο πολιτικό ενδιαφέρον.

Η παραγωγή, η διανομή και η διακίνηση του πετρελαίου αποτέλεσαν κατά καιρούς για τη Δύση, και κυρίως για τις ΗΠΑ, αιτία επέκτασης της αμυντικής τους δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή του Περσικού

Κόλπου για να προστατεύσουν τις πηγές ενέργειας καθώς και τους διαύλους ναυσιπλοΐας. Η μόνιμη παρουσία του σοβιετικού Στόλου και η επικυριαρχία της περιοχής από την πρώην ΕΣΣΔ υποχώρησε παραδίδοντας τη σκυτάλη στον αποκλειστικό πια πάτρωνα της περιοχής, τις ΗΠΑ. Η πολιτική της πρώην ΕΣΣΔ ήταν να δημιουργήσει κράτη-δορυφόρους ταυτισμένα ιδεολογικά μαζί της με σκοπό τη δημιουργία ενός αντιδυτικού μετώπου. Τέτοια ήταν: η Αιθιοπία, η Λαϊκή Δημοκρατία της Υεμένης (Ν. Υεμένη) και το Αφγανιστάν. Όμως, η πρώην ΕΣΣΔ δεν αναμείχθηκε στο σύντομο πόλεμο του 1978-1979 μεταξύ Βόρειας και Νότιας Υεμένης, για να αποφύγει τη ρήξη με τις ΗΠΑ για χώρα που δεν ήταν του άμεσου ζωτικού συμφέροντός της.

Οι εξελίξεις στο Ν.Α. τμήμα της αραβικής χερσονήσου είναι αβέβαιες καθώς και οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές είναι περίπου ισοδύναμες, υποδοθηθούμενες και από τις πάνοπλες κατά τόπους φυλές, ο ρόλος των οποίων ίσως αποδειχθεί καθοριστικός στην εξέλιξη του εμφυλίου. Όλες οι μεσολαβητικές προσπάθειες που έγιναν το τελευταίο διάστημα από πλευράς Ιορδανίας, Ομάν, Αιγύπτου και πρόσφατα των ΗΠΑ απορρίφθηκαν και από τις δύο πλευρές. Απομένει να διαπιστωθεί εάν τελικά ο εμφύλιος πόλεμος θα «λύσει» το πολιτικό πρόβλημα της χώρας ή αν επικρατήσουν λογικότερες - συμβιβαστικές λύσεις. Ακαθόριστος παραμένει ακόμα ο ρόλος των αραβικών κρατών και των άλλων ξένων δυνάμεων που έχουν συμφέροντα στην περιοχή. Δεν είναι εμφανής καμιά μεσολαβητική προσπάθεια εν εξελίξει, αλλά και αν υπάρχει κανείς δεν είναι σίγουρος για την αποτελεσματικότητά της ώστε να σταματήσει μια ακόμη αιματηρή εμφύλια σύρραξη.

Επικίνδυνος εξωτερικός προσανατολισμός

του Αργύρη Παναγόπουλου

Φασίστες, μοναρχικοί, και businessmen χαράζουν τη νέα εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι. Στο δρόμο του προς την εξουσία, όμως, ο νέος ιταλός πρωθυπουργός συνάντησε ένα μεγάλο εμπόδιο. Τις αντιδράσεις της ευρωπαϊκής και αμερικανικής κοινής γνώμης για την είσοδο των νεοφασιστών σε μια ευρωπαϊκή κυβέρνηση. Ο πρόεδρος της δημοκρατίας, Σκαλφάρο, ζήτησε εγγυήσεις, οι Αμερικανοί επίσης, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέφρασε τις ανησυχίες του με μια ψηφοφορία που διατάραξε τους συσχετισμούς δυνάμεων και τις διαπραγματεύσεις ανάμεσα στα κόμματα της ιταλικής Δεξιάς για τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης.

Η εξωτερική πολιτική αποτελεί, τη στιγμή αυτή, το πιο πρόσφορο πεδίο για τους φασίστες του Φίνι. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι πρώτες δηλώσεις των φασιστών αμέσως μετά τις εκλογές αφορούσαν την αναθεώρηση των συμφωνιών ανάμεσα στην Ιταλία και την πρώην Γιουγκοσλαβία και την επαναδιαπραγμάτευση των συνόρων της Ιταλίας με τη Σλοβενία και την Κροατία. Όπως δεν είναι τυχαίο ότι οι φασίστες έκαναν τα πάντα για να διακόψουν τις διαπραγματεύσεις για την είσοδο της Σλοβενίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο Μπερλουσκόνι τοποθέτησε στο υπουργείο Εξωτερικών τον Άντονι Μαρτίνο, πρότανη της Σχολής Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Συνδέσμου Βιομηχάνων και εμπνευστή του οικονομικού προγράμματος του Μπερλουσκόνι, που προβλέπει την ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, του συστήματος υγείας και των συντάξεων. Λίγο αργότερα, ο Μαρτίνο αναγκάστηκε να πάει στις Βρυξέλλες για να καθησυχάσει το ΝΑΤΟ για τη συμμετοχή των φασιστών στην κυβέρνηση. Η τοποθέτησή του στο ΥΠΕΞ, φαινομενικά, αποδεικνύει την πίστη του Μπερλουσκόνι στις δημοκρατικές αρχές και τις φιλοατλαντικές συμμαχίες.

Αποφεύγοντας να δώσει το υπουργείο Αποδήμων στους φασίστες που θα μπορούσαν να το χρησιμοποιήσουν εναντίον της Κροατίας και της Σλοβενίας, ο Μπερλουσκόνι τους έδωσε το υπουργείο Ταχυδρομείων, από το οποίο εξαρτάται ολόκληρο το σύστημα των ιταλικών ΜΜΕ. Έτσι, ως εκείνη τη στιγμή, οι φασίστες και η Λέγκα είχαν μείνει έξω από τον έλεγχο της εξωτερικής πολιτικής.

Λίγες μέρες αργότερα, όμως, ο Μπερλουσκόνι τοποθέτησε δύο υφυπουργούς στο

ΥΠΕΞ, οι οποίοι θα συνοδεύουν τον Μαρτίνο στα ταξίδια του: Τον **Βιντέντσο Τραντίνο**, παλιό φασίστα και μοναρχικό, πρώην γραμματέα της μοναρχικής νεολαίας και μέλος του πολιτικού γραφείου του MSI. Και τον **Φράνκο Ροκέτα**, πρόεδρο της Λέγκα του Βορρά, φανατικό τοπικιστή, τον οποίο η εφημερίδα της καθολικής εκκλησίας «Αβενίρε» είχε καταγγείλει για τη συμμετοχή του στη νεοφασιστική νεολαία. Σύμφωνα με τους καθολικούς, ο Ροκέτα ήταν φιλοξενούμενος του Πλεύρη και της ελληνικής ΚΥΠ κατά τη διάρκεια της δικτατορίας και εκπαιδεύτηκε από τους χουντικούς ως σαμποτέρ.

Ανησυχίες για τα Βαλκάνια

Σύμφωνα με δημοσκοπήσεις που δημοσίευσε η εφημερίδα της Τεργέστης *Πίκολο*, το 44-46% των Ιταλών θέλουν να πάρουν πίσω την Ίστρια και τη Δαλματία από τη Σλοβενία και την Κροατία.

Ενώ η νέα κυβέρνηση Μπερλουσκόνι προσπαθεί να ανοίξει τις αγορές για τις ιταλικές πολεμικές βιομηχανίες, ο νέος ΥΠΕΞ, Μαρτίνο, αρχίζει να ασχολείται με τα διεθνή προβλήματα. Ανακοίνωσε την απόφαση της ιταλικής κυβέρνησης να συσταθεί στο άμεσο μέλλον μια πρεσβεία στο Σεράγεβο και πρότεινε την αποστολή ιταλών κυανοκράνων στη Βοσνία, αποστολή που επανειλημμένα οι προηγούμενες κυβερνήσεις δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν ευθέως, γιατί σύμφωνα με τον ΟΗΕ μια χώρα που είχε προστρίβες στο παρελθόν με μίαν άλλη ή που συνορεύει με τη χώρα που αντιμετωπίζει προβλήματα, δεν μπορεί να συμμετάσχει σε στρατιωτικές αποστολές. Οι δηλώσεις του Μαρτίνο είναι χαρακτηριστικές: «*Η Ιταλία θέλει να παίξει έναν πιο αποφασιστικό ρόλο στην βαλκανική κρίση... Ένα πρόβλημα πολύ κοντά στα συμφέροντά μας*».

Η κινητικότητα της ιταλικής εξωτερικής

πολιτικής ήδη έχει αρχίσει να απασχολεί έντονα πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και ιδιαίτερα μετά τις δηλώσεις των φασιστών για την επαναδιαπραγμάτευση των συνόρων με τη Σλοβενία και την Κροατία.

Μπροστά στο νέο παράγοντα αστάθειας που εμφανίστηκε στα Βαλκάνια, σίγουρα σπάει κατά κάποιον τρόπο το κλίμα απομόνωσης, μέσα στο οποίο έχει βρεθεί η Ελλάδα, τόσο στην Ε.Ε. όσο και στο ΝΑΤΟ. Η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι μας επιφυλάσσει εκπλήξεις, τόσο στα βόρεια σύνορα της πρώην Γιουγκοσλαβίας, όπως τη Σλοβενία και την Κροατία, όσο και στα νότια Βαλκάνια, όπου οι κύκλοι της σημερινής κυβέρνησης διατηρούν κάποια μεγαλεπήβολα σχέδια για τις προοπτικές «made in Italy» στην Αλβανία, την FYROM, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Ίσως, κάτω από κάποιες άλλες προοπτικές, αρχίζουν να εμφανίζονται τα πρώτα σημεία μιας νέας δουναβικής - βαλκανικής πολιτικής, που οι φασίστες του Φίνι έχουν ήδη γνωρίσει στο παρελθόν.

Οι πρώτες ανησυχίες της ισραηλινής κοινής γνώμης και ιδιαίτερα της μεγαλύτερης ισραηλινής εφημερίδας, *Yediot Ahronot*, που υποστήριζε ότι «δεν υπάρχει φασισμός με ανθρώπινο πρόσωπο» και η απόφαση της Κροατίας να θέσει σε κυκλοφορία την Kuna, το νόμισμα της φασιστικής κυβέρνησης του Πάβελιτς, αποτελούν τα πρώτα δείγματα της επιδείνωσης της κατάστασης, μέσα στην οποία ίσως κινείται η βαλκανική κρίση και γενικότερα η ανατολική Μεσόγειος.

Για την Ελλάδα ανοίγεται μια νέα προοπτική, τόσο μέσα στα Βαλκάνια και την Ευρώπη όσο και μέσα στη Μεσόγειο, με την ενδεχόμενη απομόνωση της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι και των νεοφασιστών.

Απομένει να δούμε...

Ο νέος τόμος του

ΙΑΚΩΒΟΥ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΤ'

Σπουδές και απόπειρες

Ο τόμος περιέχει
τα μονόπρακτα:

Γράμμα στον Ορέστη

•

Ο Δείπνος

•

Πάροδος Θηβών

•

Στη χώρα Ίψεν

•

Ο διάλογος

•

Ποιος ήταν ο Κύριος...;

•

Ο Κανείς και οι Κύκλωπες

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΟΡΕΣΤΗ

•

Ο ΔΕΙΠΝΟΣ

•

ΠΑΡΟΔΟΣ ΘΗΒΩΝ

•

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΊΨΕΝ

•

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ

•

ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ...;

•

Ο ΚΑΝΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΚΛΩΠΕΣ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΚΕΔΡΟΣ
το ελληνικό βιβλίο

■ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΑ

Ο ξαφνικός θάνατος του ηγέτη του Εργατικού Κόμματος της Βρετανίας, Τζων Σμιθ, που είχε καταφέρει μέσα σε δύο χρόνια και να ενώσει το κόμμα και να περάσει σαφή μηνύματα στο εκλογικό σώμα και να επιφέρει την εκλογική καθίζηση των κυβερνώντων Συντηρητικών, δίνει μια ολιγόμηνη ανάσα στον πρωθυπουργό Μέητσορ. Τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών σίγουρα θα δώσουν μια σαφή εικόνα των διαθέσεων του εκλογικού σώματος, αλλά και χωρίς ηγέτη οι Εργατικοί αναμένεται να επιτύχουν σοβαρά κέρδη, ενώ οι Συντηρητικοί θα ψάχνουν για την ψήφο τους. Εκτός τούτων, βαθιές είναι οι διαιρέσεις εντός του Συντηρητικού Κόμματος στο θέμα της Ευρώπης. Ο Μέητσορ πιέζεται σοβαρά και παραμένει στην ηγε-

σία υπό προθεσμία, αν πάρουμε μάλιστα υπόψη μας ότι το κυβερνών κόμμα στερείται σκεπτικής φιλοσοφίας και δεν έχει σταθερή γραμμή πλεύσης.

Όλα αυτά τα προβλήματα θα αναφανούν έντονα μετά τις θερινές διακοπές. Και τότε θα φανεί αν οι μέρες του Μέητσορ στην ηγεσία του κόμματος –και κατά συνέπεια στην πρωθυπουργία– είναι μετρημένες ή όχι.

■ ΣΕΙΣΜΟΣ

Γερό ταρακούνημα προετοιμάζει η βρετανική κυβέρνηση για τα ανώτατα 150 στελέχη της δημόσιας διοίκησης. Το βρετανικό μανδρινάτο κλονίζεται, αλλά είναι σίγουρο ότι θα βρεθούν καλύτερες λύσεις; Πολύ αμφίβολο.

■ ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Χιλιάδες Γερμανίδες έστειλαν ερωτικές επιστολές στον Αδόλφο Χίτλερ, επιστολές που σύντομα θα δουν το φως της δημοσιότητας. Ποιος μπορεί να ισχυρισθεί ότι δεν θα 'χουν τρομερό ενδιαφέρον;

■ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ο 87 ετών πρόεδρος της δη-

μοκρατίας του Αγίου Δομίνικου, σχεδόν, ούτε ακούει ούτε βλέπει ούτε μπορεί να περπατήσει. Ωστόσο, κατάφερε με τη νοθεία να επανεκλεγεί πρόεδρος, αξίωμα που κατέχει για 20 ολόκληρα χρόνια. Καμιά φορά μόνο η βιολογία μας σώζει.

■ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

«Ασφαλείς περιοχές» για τον άμαχο πληθυσμό προσπαθεί να δημιουργήσει ο ΟΗΕ στη Ρουάντα, όπου μαίνεται ο εμφύλιος πόλεμος και η φυλετική αλληλοσφαγή. Στόχος ο έλεγχος του αεροδρομίου της Κιγκάλι, πρωτεύουσας της Ρουάντα, για την ασφαλή μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας και ειρηνευτικών δυνάμεων –γύρω στις 3.500– ύστερα από σχετική απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Εύχεται κανείς η νέα αυτή ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ να μην καταλήξει σε φιάσκο, καθώς οι ειρηνευτικές δυνάμεις, αποτελούμενες από αφρικανικές χώρες (Κονγκό, Γκάνα, Τανζανία και Ζιμπάμπουε), έχουν εντολή να χρησιμοποιήσουν βία για την προστασία των αμάχων και της ανθρωπιστικής βοήθειας.

Η επικράτηση της κουλτούρας του καταναλωτισμού σ' ολόκληρο τον αναπτυσσόμενο κόσμο έχει οδηγήσει στην εγκληματικότητα και στις κοινωνικές εντάσεις, στη μείωση της εμπιστοσύνης στην πολιτική και τους κυβερνώντες.

■ ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΕΙΣ

Αυτός ο ισχυρισμός διατυπώνεται σ' ένα ενδιαφέρον βιβλίο ομάδας ερευνητών, που εκδόθηκε πρόσφατα στο Λονδίνο, με τίτλο *After the Gold Rush*.

Οι νέοι χρυσωρύχοι δεν είναι άλλοι από τους σημερινούς μανιακούς της κατανάλωσης αιχμάλωτους του «ανταγωνιστικού ατομικισμού», που δεν μπορεί να εκφραστεί διαφορετικά παρά μόνο μέσω της κατανάλωσης.

Το σύστημα παραμένει, μολονότι σοβαρές έρευνες δείχνουν ότι η αύξηση των εισοδημάτων δεν συνοδεύεται αναγκαστικά και από μεγαλύτερη ικανο-

Εγκλημα και τιμωρία: Κινέζο κρατούμενοι το «κοινού ποινικού δικαίου» σε δημόσια «επίδειξη» παραδειγματικά χαρακτήρα για την καταπολέμηση του εγκλήματος.

Αυτό που αποκρύβεται επιμελώς από τη κοινή γνώμη είναι τα στρατόπεδα εργασίας και οι πολιτικοί κρατούμενοι, στην Κίνα της ραγδαίας καπιταλιστικής ανάπτυξης, των νεόπλουτων και των νέων ανισοτήτων. Σχετικό πρόγραμμα του BBC, που η Κίνα χαρακτήρισε «καθαρό κατασκευάσμα», αναφέρεται στο θέμα, καθώς και σχετική έκθεση της οργάνωσης Uman Rights Watch / Asia που με τίτλο «The price of obscurity in China». Η σημερινή Κίνα, στις παραμονές της 5ης επετείου της καστολής της φοιτητικής εξέγερσης στην πλατεία Τιεν Αν Μεν

Το βιβλίο *A Woman Named Jackie* (Μια γυναίκα με τ' όνομα Τζάκυ) του David Heymann είναι ίσως το καλύτερο για να κατανοήσει κανείς τη γυναίκα του Τζων Κέννεντυ και του Αριστοτέλη Ωνάση, που πέθανε αξιοπρεπώς την περασμένη εβδομάδα, σε ηλικία 64 ετών. Και να καταλάβει γιατί τη λάτρευε μια ολόκληρη γενιά σ' όλο τον κόσμο και ποια τα αισθήματα Αμερικανών και Αμερικανίδων απέναντί της.

■ Από την περασμένη Δευτέρα, η εθνική μας ποδοσφαιρική ομάδα των ανδρών δορίσκεται στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου τις προσεχείς πέντε εβδομάδες πρόκειται να ζήσει από κοντά το πεπρωμένο της. Υπογραμμίστηκε ήδη η λέξη «ανδρών», κι αυτό διότι ο προπονητής - επιλογεύς **Αλέκτας Παναγιούλιας** δεν τόλμησε να πάρει μαζί του κάποια νέα παιδιά, που ασφαλώς θα βοηθούσαν στο φρεσκάρισμα ηλικίας μας σαφώς... μεγαλωμένης αποστολής...

■ Ο γνωστός ιδιόρρυθμος τεχνικός, **Νίκος Αλέφαντος**, με αρκετή τόλμη (από αυτήν που ερεθίζει το κατεστημένο αυτού του τόπου), ενεχείρησε κάποιες αλήθειες, σχολιάζοντας προκαταβολικά ομάδα και τεχνικό. Η, ομολογουμένως, κάπως άκομψη παρέμβασή του, λίγο έλειψε να «τινάξει στον αέρα» την αποστολή, αλλά όλα ηρέμησαν όταν Τύπος και πολιτεία (**Μικρούτσικος**) έσπευσαν να χαιρετήσουν την προσπάθεια που έχει γίνει μέχρι τώρα! Πράγματι, πρόκριμα σε τελική φάση Μουντιάλ μάς προέκυψε πρώτη φορά. Όσο για τον αναμενόμενο διασυρμό, προφανώς θα είναι κάτι που το έχουμε συνηθίσει...

■ Ωστόσο, ο Αλέφαντος, εντελώς ελεύθερα, τοποθέτησε την πραγματικότητα πάνω στο ζήτημα. Και με τεχνικές λεπτομέρειες, ανέλυσε τι μπορούμε να περιμένουμε ποδοσφαιρικά από το Μουντιάλ. Το πιθανότερο είναι να δικαιωθεί. Όμως, τώρα πρέπει να προσπαθήσουμε ώστε να σταματήσει να ακούγεται η φωνή του...

■ Για παράδειγμα, υπάρχουν και άλλα ενδιαφέροντα πράγματα να κάνουμε από το να ασχολούμεθα με τον προπονητή του Ολυμπιακού. Η ΕΡΤ το κατάλαβε και σε τηλεοπτική εκπομπή «μαμούθ» (παρόντος Μικρούτσικου στο στούντιο) ασχολήθηκε με το πώς θα ευλογήσει τα γένια της, παρουσιάζοντας τη δική της αποστολή για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ήταν μια αληθινά χαρισματική ιδέα με μπόλικά επιχειρήματα και ελάχιστη εικόνα. Αυτή ήταν τηλεόραση και καλά να πάθουμε όλοι μας (δηλαδή οι συνδρομητές...).

■ Σπουδαία εμφάνιση παρουσίασε η ομάδα της Μίλαν στο Ολυμπιακό Στάδιο της Αθήνας στον τελικό του Κυπέλλου Πρωταθλητριών Ευρώπης και κατέκτησε το τρόπαιο νικώντας 4-0 την Μπαρτσελόνα. Ήταν το σημαντικότερο γεγονός της χρονιάς και ας είναι καλά η ηγεσία της ΟΥΕΦΑ, τα μέλη της οποίας μας εμπιστεύτηκαν. Η Αθήνα κατάφερε ακόμη

μία φορά να αποκαταστήσει το γόητρό της ως διοργανώτρια πόλη και ο πρόεδρος της ΕΠΟ **Κ. Τριβέλλας** να αποδείξει ότι παραμένει ισχυρός στο ποδόσφαιρο. Στην πρώτη γραμμή των επισήμων, δόθηκε καρέκλα μόνο στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης...

■ Ο πρόεδρος της Μίλαν, **Σίλβιο Μπερλουσκόνι**, τελικώς δεν εμφανίστηκε στην Αθήνα, επειδή -όπως υποστηρίχθηκε- θεώρησε σοβαρότερη τη μάχη να κερδίσει ψήφο εμπιστοσύνης από την ιταλική Γερουσία, η οποία δόθηκε την ημέρα του τελικού. Παρά την απουσία του, απίστευτη σε αριθμό δύναμη της αστυνομίας (Τροχαία, Ασφάλεια, κ.λπ.) «έξωσε» το αθλητικό κέντρο της Καλογρέζας για την απρόσκοπτη λειτουργία του τελικού.

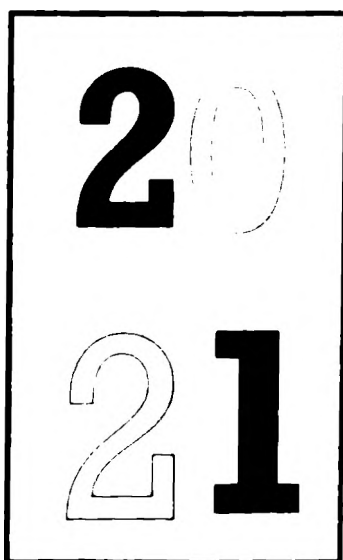
■ Στα αρνητικά του δεκαπενθήμερου πρέπει να καταχωρηθεί η ήττα - διασυρμός της εθνικής ομάδας στο Ουέμπλεϊ από την Αγγλία (0-5). Η ελληνική ομάδα έκανε χρήση των γηρασμένων ποδοσφαιριστών της (**Μητρόπουλος, Σαραβάκος**, κ.λπ.), εν αντιθέσει με τους γηπεδούχους, οι οποίοι εμπιστεύτηκαν θέσεις σε τρεις εικοσάχρονους. Προφανώς, δεν ξέ-

ρουν τι τους γίνεται οι Άγγλοι. Δικαίως αποκλείστηκαν από την τελική φάση του Μουντιάλ...

■ Μεταγραφικά, πολλά γράφονται και λιγότερα πραγματοποιούνται. Όπως είχε προβλεφθεί εγκαίρως, τα χρήματα τα τοποθετεί ένας σύλλογος (Ολυμπιακός) και οι υπόλοιποι ακολουθούν σε ελάσσονα κλίμακα. Ο **Σωκράτης Κόκκαλης** ήδη αγόρασε για λογαριασμό της ομάδας του, το νιγηριανό στράικερ **Ρασίντ Γκενί** και τον πρώτο φετινό σκόρερ **Αλέκο Αλεξανδρή**, έναντι αποζημιώσεως, η οποία ξεπερνά το μισό δισ. Τα χρήματα δεν θεωρούνται υπερβολικά, σε περίοδο που είναι σχεδόν ορατή η υποτίμηση της δραχμής... Όποιος διαθέτει, επενδύει...

■ Με την ευκαιρία οικονομικής αναφοράς σε ποδοσφαιρικά πράγματα δημοσιεύθηκε πως ο μισθός του βρετανού κόουτς της Ξάνθης, **Χάουαρντ Κένταλ**, πλησιάζει τα 3,4 εκατ. δραχμές το μήνα. Αλήθεια, πώς και πόσο φόρο θα πληρώσει ο κύριος αυτός στο ελληνικό δημόσιο; Για τον **Χρήστο Αρχοντίδη**, ο οποίος έκλεισε στην Παναχαϊκή, δεν υπάρχει θέμα. Θα πληρώσει κανονικά...

Γιώργος Αρκουλής

του Άκη Μπογιατζή

Η νέα αυτή στήλη δεν θέλει να κομίσει γλαύκα, θέλει απλώς να ανοίξει ένα παράθυρο στην γνώση και στην επιλεγμένη πληροφόρηση που περιφέρεται εκεί έξω. Όλες τις συστάσεις και υποδείξεις σας, τις περιμένουμε στη διεύθυνση ή στο τηλέφωνο του περιοδικού.

Το όζον πάνω από την Ελλάδα

Ενώ κάποτε ηυχάζαμε στη χώρα μας, πιστεύοντας, ότι η επέκταση της τρύπας του όζοντος δεν θα επηρέαζε σημαντικά τα μέσα και νότια γεωγραφικά πλάτη του βορείου ημισφαιρίου, η διάψευση ήρθε για πρώτη φορά πριν από δύο χρόνια και ακόμη πιο απειλητικά πέρσι, ενώ φέτος προστέθηκαν και οι απαραίτητες διαφωνίες.

Η μείωση της ποσότητας του όζοντος σημειώθηκε και επάνω από την Ελλάδα με ρεκόρ στην περίοδο 1992-1993. Αν και τα ποσοστά μείωσης είναι μόνο 2,5% το καλοκαίρι (αρκετά μεγαλύτερη είναι το χειμώνα, ενώ η το μέσο ετήσιο ποσοστό είναι 5-6%), η αύξηση της υπεριώδους ακτινοβολίας που προκαλείται αντίστοιχα, είναι σημαντική και κυρίως του τμήματος που δρά βιολογικά (δηλαδή του μήκους κύματος των 305 nm που προκαλούν τους καρκίνους του δέρματος και βλαπτουν τη φωτοσύνθεση των φυτών).

Κάποιες μετρήσεις μιλούν για 30% αύξηση της βιολογικά δραστηρικής ακτινοβολίας σε περίοδο 10 ετών, που όμως σε ένταση είναι πρακτικά μικρό. Προκειμένου να σχηματίσουμε μία εικόνα για τα απόλυτα μεγέθη, η ανησυχία μας μεγαλώνει, αφού το ένα μας μάτι είναι στραμμένο στις διακοπές και τον τουρισμό. Οι διαφωνίες που παρατηρείται σε επίπεδο επιστημόνων, ξεκινά από το γεγονός ότι υπάρχει μία προϋπάρχουσα φυσική διακύμανση του πάχους της στιβάδας του όζοντος ανεξάρτητη από την ύπαρξη των χλωροφθορανθράκων (CFC) στην ατμόσφαιρα. Η διαφωνία αφορά συνεπώς, τα απόλυτα μεγέθη της μείωσης και την εκτίμηση των επιπτώσεών της τις διάφορες εποχές του έτους.

Αν μας ρωτήσετε, όλοι θα συμφωνήσουμε ότι στην αναγκαιότητα προφύλαξης, αλλά δεν θα ξεχάσουμε και τη συνδυαστική οδό αιτίου-αποτελέσματος. Γιατί δεν ωφελεί να ωρυόμαστε για τα "αποτελέσματα της αλόγιστης ανάπτυξης" και ταυτόχρονα να μη δίνουμε σημασία αν το blanco που χρησιμοποιούμε περιέχει ένα ισχυρότατο CFC, ή χειρότερα, να εξακολουθούμε να χρησιμοποιούμε για πυρόσβεση το καταστρεπτικότατο Halon στον πράσινο κύλινδρο, που τυχαίνει να βρίσκεται ακόμη στο αυτοκίνητο ή την εργασία μας (ακόμη και το επίσημο ΕΜΠ κάνει νέα μαζική παραγγελία του Halon 1301 για τον πυροσβεστικό του εξοπλισμό!)

Το στρατοσφαιρικό όζον και η υπεριώδης ακτινοβολία φαίνεται ότι θα είναι τα θέματα που θα μας απασχολούν πλέον μόνιμα τα καλοκαίρια. Ακόμη και αν καταργηθούν πλήρως, οι χλωροφθοράνθρακες, μέχρι το 2000, η μείωση της στιβάδας του όζοντος θα συνεχίσει να είναι σημαντική, αφού θα υπάρχει αρκετό υπεραιωνόβιο καταστρεπτικό χλώριο στην ατμόσφαιρα, που θα ανεβαίνει αργά προς το στόχο του.

Η υπερ - λεωφόρος του Μεγάλου Αδελφού

Το μεγαλεπήβολο ψηφιακό όραμα του προεδρικού διδύμου Κλίντον - Γκορ διαφημίστηκε πολύ και έχει ήδη μπει σε τροχιά: Υπερλεωφόρος των Δεδομένων, που σημαίνει οικουμενική καλωδίωση και δικτύωση δεδομένων κειμένου, εικόνας, ήχου για όλους.

Οχι όμως και χωρίς προβλήματα. Η προεδρική δυάδα φαίνεται ότι ταυτόχρονα θέλει να έχει και ένα άγρυπνο μάτι σε κάθε bit δεδομένων που κινείται με αυτό τον τρόπο. Ετσι πιστεύει ότι θα αποθαρρυνθούν μελλοντικοί βομβιστές τύπου World Trade Center ή επίδοξοι απαγωγείς πυρηνικού υλικού. Σκέφτηκαν λοιπόν να υποχρεώσουν τις κατασκευάστριες εταιρείες, με πρωτομάστορα την AT&T, να ενσωματώσουν ένα τσιπ, ονόματι Clipper, σε κάθε υπολογιστή που θα πωλείται στο εξής, με καθήκον να «μαρτυράει» ότι γράφεται, ακούγεται και βλέπεται στον κυβερνοχώρο. Ο Μεγάλος Αδελφός εκσυγχρονίζει τη ματιά του, χρησιμοποιεί την ολική ανάκλαση των οπτικών ινών με τη σφραγίδα του προέδρου των Δημοκρατικών!

Όπως καταλαβαίνετε, σε πολλούς δεν αρέσει αυτό και επιπλέον, κατά πολλούς προσβάλλει το Χάρτη των Αμερικανικών Δικαιωμάτων για το προσωπικό αδιάβλητο. Οι χρήστες των δικτύων έχουν αυξηθεί κατακόρυφα σε Ευ-

ρώπη και Αμερική και, συνολικά, είναι πολλοί οι θιγόμενοι μέσα στις τάξεις τους. Αντίσταση, λοιπόν, με όλα τα μέσα, νομικά και ηλεκτρονικά. Στο οικουμενικό χωριό ήδη άφησαν τους πανηγυρισμούς και σκαρφίζονται τρόπους να νικήσουν το άγρυπνο μάτι. Μεταξύ άλλων και μέθοδο κρυπτογράφησης, που επιβραδύνει τα δεδομένα με ένα αδιαπέραστο στοίβα Clipper περίβλημα. CYBER RIGHTS NOW! είναι το σύμφωνο που δίνει μαχητικότερο τόνο στην αντιπαράθεση.

Διαγωνισμός καλλιτεχνικής πρωτοτυπίας για τον υπολογιστή

Αφού οι υπολογιστές έγιναν κομμάτι αναπόσπαστο και στην καλλιτεχνική δημιουργία (όρα κινηματογράφος, μοιραστική, φωτογραφία, γραφιστική), σε πολλούς ανοίγει η όρεξη, όπως και στους θύνητες του διαγωνισμού New Visions, που σκοπό έχει τη πρωτότυπη δημιουργία λογισμικού με νέο πνεύμα και ύφος για τον υπολογιστή. Συδιοργανωτές είναι οι International Research, Voyager και το περιοδικό *Wired*. Αν, λοιπόν, έχετε κάτι έτοιμο και πραγματικά καινούργιο σε λογισμικό, μπορείτε να το στείλετε ως τις 30 Ιουνίου σε ψηφιακή μορφή, για IBM, MAC, AT&T στη διεύθυνση NEW VOICES, NEW VISIONS, Voyager 57 Bro-adway Suite 406, New York, NY 10012, ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο Voyager - PHANTOM.COM.

Η Μάγια Μόργκενστερν, ρουμάνο ηθοποιός, έχει κλείσει κιόλας 14 χρόνια στο σανίδι του θεάτρου, ενώ έχει εμφανιστεί και σε αρκετές κινηματογραφικές ταινίες (πέρυσι, μάλιστα, ήταν η νικήτρια του ετήσιου κινηματογραφικού βραβείου Φελίξ).

Η «Λόλα Μπλάου», που η Μάγια Μόργκενστερν υποδύεται τον τελευταίο χρόνο στο «Εβραϊκό Θέατρο» του Βουκουρεστίου, ανήκει στους αγαπημένους της ρόλους. Όπως δηλώνει η ίδια, «αποτελεί κλειδί για την κατανόηση της ακρωτηριασμένης επικοινωνίας, όπου ο καθένας δεν νοιάζεται για τίποτε άλλο παρά μόνο για την προσωπική του επιβίωση».

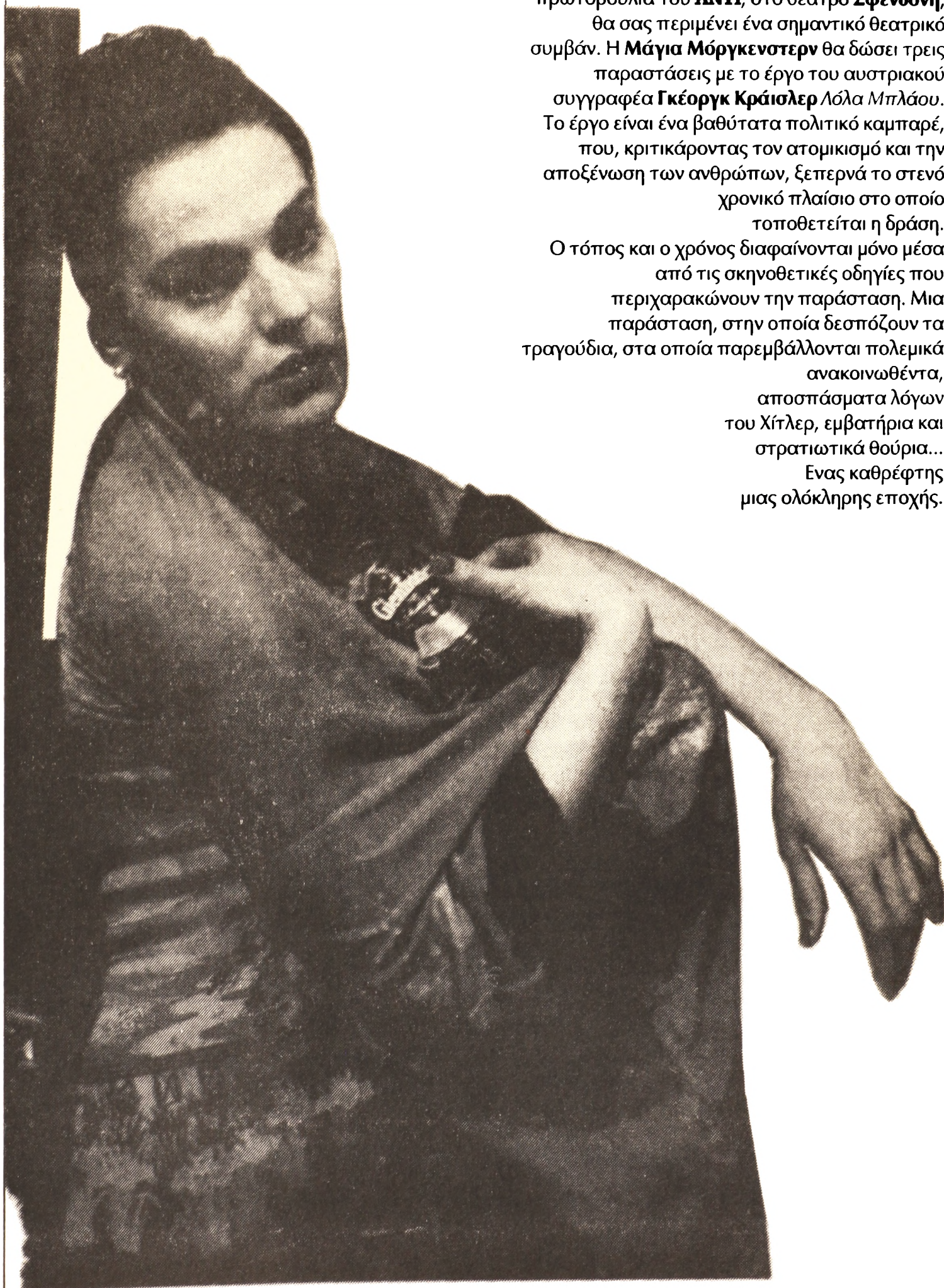
Από το φθινόπωρο του 1993, εργάζεται στη νέα ταινία του Θόδωρου Αγγελόπουλου «Το βλέμμα του Οδυσσέα», στην οποία κρατά τον πρώτο γυναικείο ρόλο.

Lola Blau

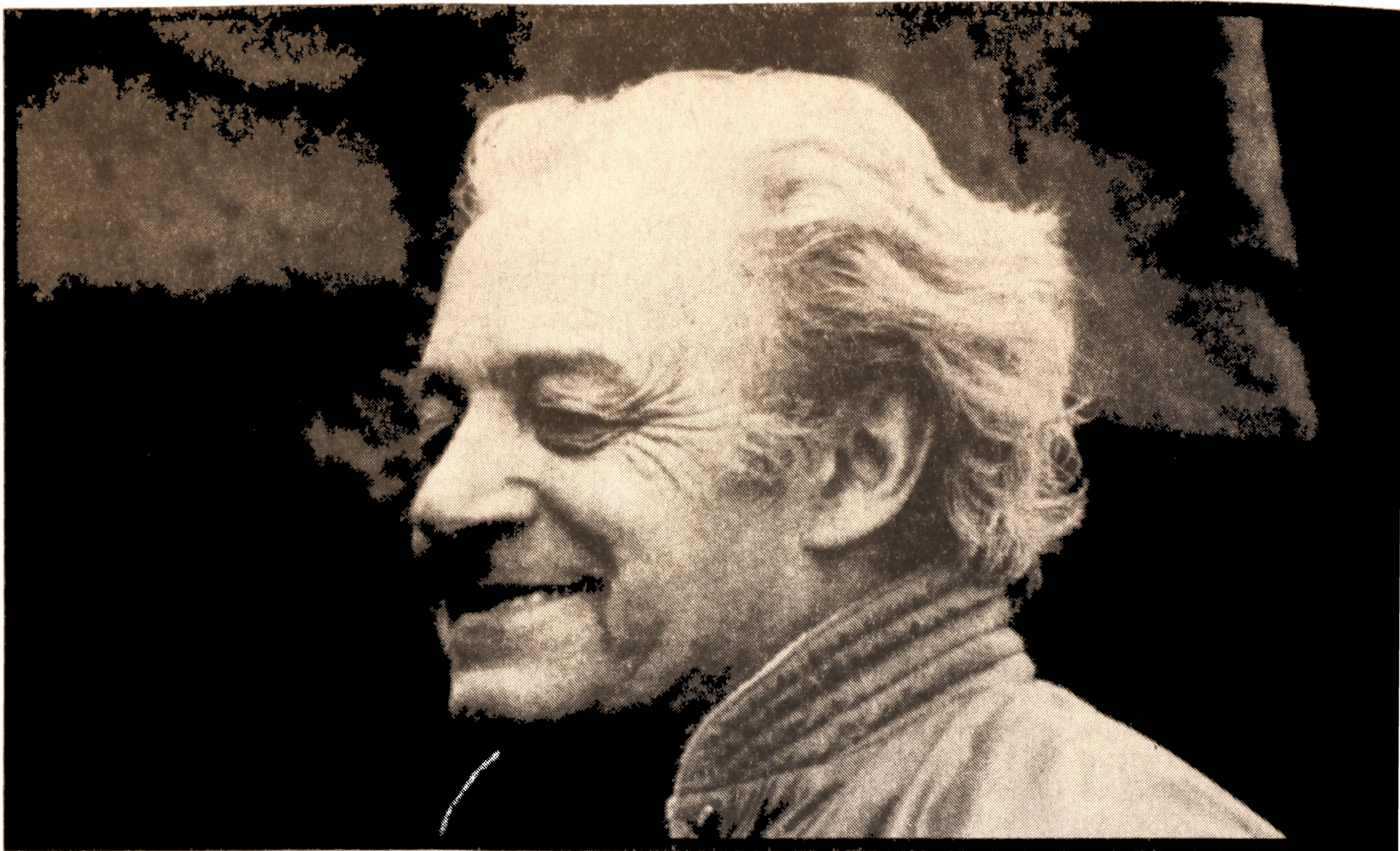
ΚΑΜΠΑΡΕ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΟ

Αύριο Σάββατο, μεθαύριο Κυριακή και την επόμενη Δευτέρα, στις 9.30 το βράδυ, με πρωτοβουλία του **ΑΝΤΙ**, στο θέατρο **Σφενδόνη**, θα σας περιμένει ένα σημαντικό θεατρικό συμβάν. Η **Μάγια Μόργκενστερν** θα δώσει τρεις παραστάσεις με το έργο του αυστριακού συγγραφέα **Γκέοργκ Κράισλερ** *Λόλα Μπλάου*. Το έργο είναι ένα βαθύτατα πολιτικό καμπαρέ, που, κριτικάροντας τον ατομικισμό και την αποξένωση των ανθρώπων, ξεπερνά το στενό χρονικό πλαίσιο στο οποίο τοποθετείται η δράση.

Ο τόπος και ο χρόνος διαφαίνονται μόνο μέσα από τις σκηνοθετικές οδηγίες που περιχαράκωνουν την παράσταση. Μια παράσταση, στην οποία δεσπόζουν τα τραγούδια, στα οποία παρεμβάλλονται πολεμικά ανακοινωθέντα, αποσπάσματα λόγων του Χίτλερ, εμβατήρια και στρατιωτικά θούρια... Ένας καθρέφτης μιας ολόκληρης εποχής.

ΜΕΜΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Μεθαύριο, Κυριακή 29 Μαΐου, στις 11.45, θα γίνει το ετήσιο μνημόσυνο του γλύπτη Μέμου Μακρή στο Α' Νεκροταφείο. Θα βρεθούν οι φίλοι του Μέμου για να τιμήσουν μία από τις πιο δυναμικές και ωραίες μορφές της σύγχρονης Ελλάδας.

Ο Μέμος Μακρής ήταν για μας εδώ στην Ελλάδα ένας γνωστός - άγνωστος. Το έργο του γνωρίζαμε μόνο από φωτογραφικές αναπαραστάσεις. Ο ίδιος — μαθαίνουμε — ήταν ένας τιμημένος και σπουδαίος καλλιτέχνης στην, τότε, Λαϊκή Δημοκρατία της Ουγγαρίας. Στερημένος, σαν τόσους άλλους αριστερούς, την ελληνική ιθαγένεια, δεν μπορούσε να επισκεφτεί τη χώρα του. Το σπίτι - ατελιέ του στη Βουδαπέστη ήταν, όμως, μια ανοιχτή και φιλόξενη γωνία για κάθε ταξιδευτή από την Ελλάδα στη μακρινή Ουγγαρία.

Στο σπίτι - ατελιέ του, ο Μέμος συντροφευόταν από τη γυναίκα του Ζιζή και από την παρέα των ελλήνων φίλων, προσφύγων της Βουδαπέστης. Καθημερινή παρέα στο σπίτι των Μακρήδων και ο αξέχαστος συγγραφέας

Τάκης (Δημήτρης) Χατζής. Οι δυο τους ήταν διόσκουροι. Αταίριαστοι σε πολλά: στο σουλούπι, στα ενδιαφέροντα, σε πολιτικές αποχρώσεις. Όμως, ήταν δύο πολύ πιστοί και καλοί φίλοι. Και τα αισθήματα της φιλίας και της αγάπης ήταν αμοιβαία.

Τα χρόνια κύλησαν. Περιπέτειες της Ελλάδας και περιπέτειες της Ουγγαρίας. Περιπέτειες της Αριστεράς. Ο Μέμος δούλεψε εντατικά και με πάθος. Στην Ουγγαρία δημιούργησε το μεγαλύτερο και σημαντικότερο μέρος του έργου του. Σήμερα, το έργο του Μέμου Μακρή έχει στο σύνολό του σχεδόν ξηλωθεί από τις πλατείες της Βουδαπέστης. Όχι μόνο τα έργα με άμεση αναφορά στην Αριστερά. Ακόμα και μια μεγάλη σύνθεσή του για τον ισπανικό εμφύλιο, μαζεύτηκε όπως όπως και ρίχτηκε μαζί με άλλα έργα σε χώρο έξω από την πόλη της Βουδαπέστης. Δεν είναι η πρώτη φορά. Την περίοδο της δικτατορίας στην Ελλάδα, ένα έργο που ο Μέμος Μακρής είχε χαρίσει στο Δήμο Δάφνης, κατατεμαχίστηκε — χάθηκε κάθε ίχνος του.

Ίσως να είναι μια ευκαιρία για την Ελλάδα να ζητήσει από την Ουγγαρία

να μεταφερθούν τα έργα του Μέμου Μακρή στη χώρα μας. Έτσι κι αλλιώς οι Ούγγροι τα περιφρονούν. Όμως ο Μέμος Μακρής έχει στήσει ένα σημαντικό γλυπτικό έργο. Γιατί ήταν ένας σοφός, ευαίσθητος και επιδέξιος τεχνίτης.

Ίσως αυτή η κίνηση να είναι μια ελάχιστη απόδοση φόρου τιμής στον καλλιτέχνη που διώχθηκε από την πατρίδα του μαζί με χιλιάδες άλλους αριστερούς. Θύμα κι αυτός ενός άγριου εμφυλίου πολέμου.

Ίσως αυτή η κίνηση — της επιστροφής του έργου του Μακρή — να είναι μια ευκαιρία για να ξαναμιλήσουμε για μια ολόκληρη γενιά. Για τη γενιά της Αντίστασης και του Εμφυλίου. Τα χρόνια εκείνα, η Ελλάδα είχε οράματα, πάλεψε, αιματοκυλίστηκε. Δίκαιο ή άδικο είναι τα χρόνια εκείνα ένα πολύ μεγάλο και πολύ σημαντικό κομμάτι της Ιστορίας μας. Και τους ανθρώπους της ιστορίας μας πρέπει να τους θυμόμαστε και να αναφερόμαστε σ' αυτούς.

Για τον Μέμο Μακρή ισχύει άλλος ένας λόγος. Ήταν ένας σημαντικός, ένας άξιος δικός μας, έλληνας καλλιτέχνης.

Χ.Γ.Π

Paolo J. Jiv

ΟΝΕΙΡΩΟΤΑΝ ΘΑΝΑΤΟ

«Βλέπω τις παζολίνιες ταινίες σαν όνειρα θανάτου», έγραφε ο Χρήστος Βακαλόπουλος. «Όπως όλα τα όνειρα κόβονται απότομα και σβήνουν στη μνήμη. Το "ακάθαρτο" στοιχείο του κινηματογράφου του Παζολίνι εδρεύει κάπου εκεί και τον απομακρύνει αποφασιστικά από τον "κινηματογράφο των ιδεών". Αλλά αυτό που τον ενδιαφέρει είναι ο ρεαλισμός κι όχι η αναλογική απόδοση του ονείρου, η ιστορία που αφηγούνται οι μεταφορές: στον ουρανό (Θεώρημα), στη γη (η σκηνοθετημένη πτώση της Σουλβάνα Μαγκάνο στο *La terra vista della luna*, που εκτελείται πραγματικά), στον ψυχικό κόσμο και τις περιπέτειές του (Οιδίποδας). Το μεγάλο όνειρο του θανάτου είναι η ολοκλήρωση της επιθυμίας του θεατή να δει κάτι να μεταφέρεται αλλού, κάτι που θα έμοιαζε με την ίδια την αφήγηση αυτής της θεμελιακής μεταφοράς, τη μυθοπλασία του περάσματος από τη μίμηση της πραγματικότητας στη ρεαλιστική απόδοση της παράξενης οικειότητας κάθε πραγματικότητας που ξεπερνάει αυτό που υποβάλλει γύρω μας η ζωή».

Δεκαεννιά χρόνια μετά, ο Πιερ Πάολο Παζολίνι συνεχίζει να είναι ένας ενοχλητικός του κινηματογράφου. Συνέλαβε την πραγματική δυναμική της ιταλικής πραγματικότητας που διαρκώς κήδευε κάθε ξεχωρι-

στό όνειρο ζωής -για να φτάσουμε, σήμερα, στην επιβεβαίωση ενός εφιάλτη, με τους απαστράπτοντες αλλά κενούς τηλεορασάνθρωπους του Μπερλουσκόνι, τους φασίστες του Φίλι και τους εξτρεμιστές της Λέγκα του Βορρά να φέρνουν στα πράγματα, ελκυστικό πλην αδόκητο, το θάνατο μιας κοινωνίας που πνίγηκε στο ίδιο της το κενό: μιας κοινωνίας που ονειρεύτηκε με σχήματα και εκχώρησε την πραγματικότητα σε φτηνιάρικες, ήδη νεκρές εικόνες.

Θυμόμαστε το τελευταίο πλάνο του Οιδίποδα: τυφλός, μπροστά

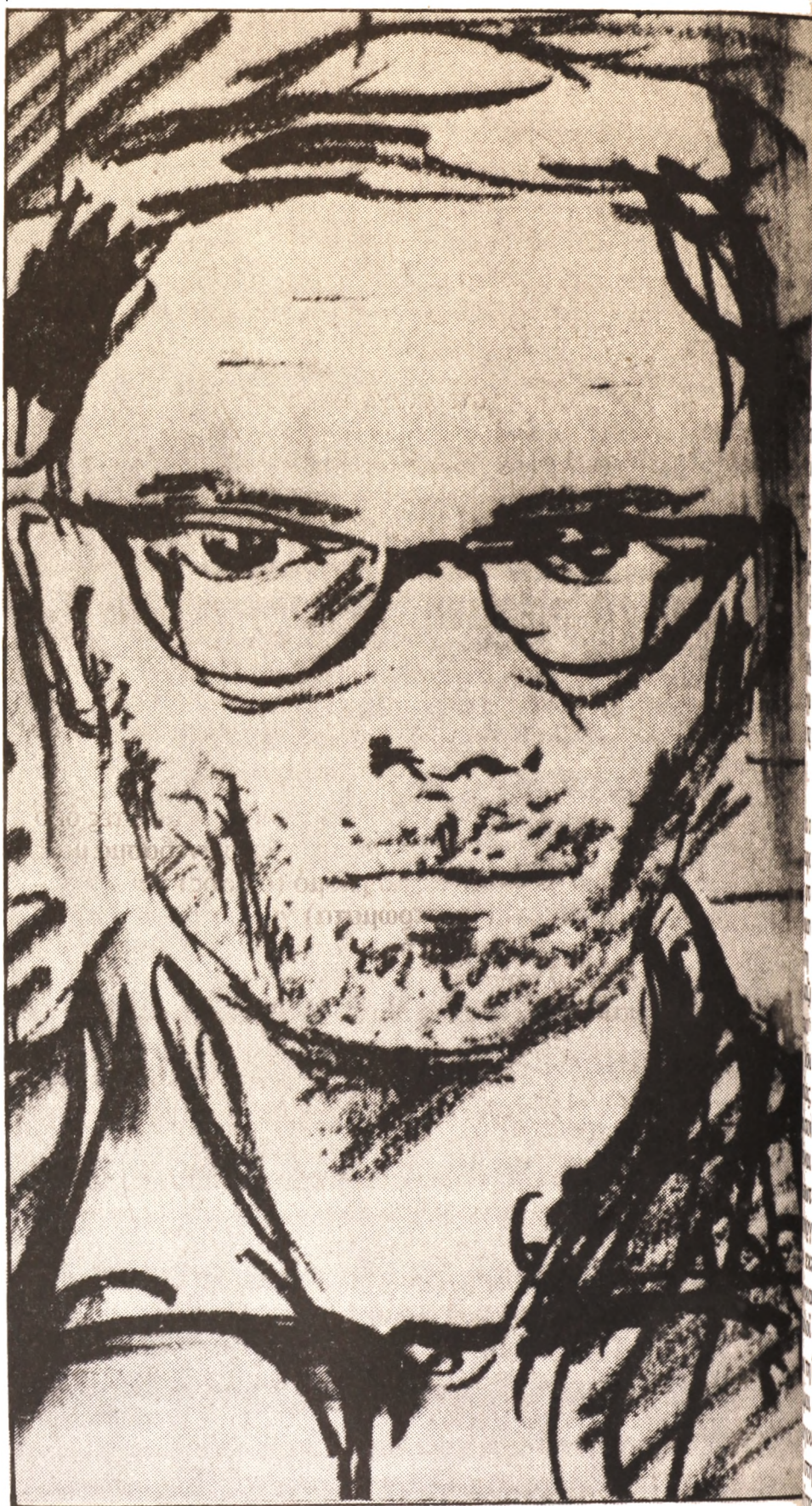
στην εκκλησία, να τραγουδά τη Διεύνη. Τραγουδούσε κουφούς; Όπως και να 'χει, μερικές σελίδες στον πιο επίκαιρο κινηματογραφιστή της Ιταλίας σήμερα δεν είναι απλό χρέος, στο πλαίσιο του πρόσφατου γιορτασμού της μνήμης του, από το Ιταλικό Ινστιτούτο.

«Υπάρχουν κι άλλες δικαιολογίες εκτός από αυτή του καταναλωτισμού»

Τα άρθρα του Πιερ Πάολο Παζολίνι έδιναν σχεδόν πάντα την ευκαιρία για ανηλεείς πολεμικές, για συζητήσεις, για κατηγορίες, τις οποίες ο ίδιος δεν αισθάνθηκε ποτέ δυσκολία να τις αντιμετωπίσει. Τον απασχολούσε κάθε τι επίκαιρο, που το ερμήνευε με το δικό του τρόπο, έχοντας δημιουργήσει στην εποχή του ένα είδος επιμορφωτικής δημοσιογραφίας. Αν δημοσιεύονται μερικά αποσπάσματα από τα συγκεκριμένα γραπτά του, δεν είναι άλλος ο λόγος από το να φανεί η δυνατότητά τους να υπάρξουν ακόμη και σήμερα. Πολλοί είχαν αποκαλέσει τον Παζολίνι προφητικό, κι αυτό αποδεικνύεται από τις αναφορές του στο φασισμό, στον κοινοβουλευτικό νεοφασισμό, που σήμερα βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων στη Ιταλία, στη μαζική κουλτούρα που διαμόρφωσε η εξέλιξη και η εξάπλωση των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Κείμενα επίκαιρα θα μπορούσε να πει κανείς, έστω κι αν γράφτηκαν σχεδόν είκοσι χρόνια πριν, κι ο συγγραφέας τους δεν βρίσκεται πια στη ζωή...

«Η ταυτότητα αυτού του προσώπου της Νέας Εξουσίας της αποδίδει ακαθόριστα, “μοντέρνα” χαρακτηριστικά που οφείλονται στην ανοχή, και σε μια ηδονιστική ιδεολογία εντελώς αυτάρκη της αποδίδει επίσης και σκληρά καταπιεστικά χαρακτηριστικά η ανοχή είναι όντως ψεύτικη, γιατί στην πραγματικότητα κανείς δεν οφείλει ποτέ να είναι τόσο κομπορμιστής και προσαρμοσμένος όσο ο καταναλωτής ως προς τον ηδονισμό, αυτός κρύβει προφανώς μια απόφαση να προσδιορίσει τα πάντα εκ των προτέρων, με τόση ωμότητα που η ιστορία ποτέ δεν έχει γνωρίσει. Αυτή, λοιπόν, η Νέα Εξουσία, που ακόμη δεν αντιπροσωπεύεται από κανέναν, οφείλεται σε μια “αλλαγή” της κυρίαρχης τάξης, και στην πραγματικότητα –αν θέλουμε να διατηρήσουμε την παλιά ορολογία– σε μια “ολοκληρωτική” μορφή φασισμού. Μα αυτή η εξουσία έχει επίσης “εξομοιώσει” την Ιταλία από άποψη κουλτούρας πρόκειται, λοιπόν, για καταπιεστική εξομοίωση, μολονότι αποκτήθηκε μέσα από την επιβολή του ηδονισμού και της joie de vivre...». (Από την Κοριέρε ντέλα σέρα, με τίτλο «Η εξουσία χωρίς πρόσωπο». 24 Ιουνίου 1974).

«Οι διάφορες ιδιαίτερες κουλτούρες (της υπαίθρου, υποπρολεταριακές, εργατικές) συνέχιζαν ανενόχλητες να ακολουθούν τα δικά τους αρχαία μοντέλα: η καταπίεση έφτανε μέχρι του σημείου να πετύχει τη συνένωσή τους στα λόγια. Σήμερα, αντιθέτως, η προσκόλληση στο μοντέλο που προτείνει το κράτος είναι ολοκληρωτική και άνευ όρων. Τα πραγματικά πρότυπα κουλτούρας έχουν απορριφθεί. Η αποξένωση ολοκληρώθηκε. Μπορεί, λοιπόν, κανείς να δεβαιώσει ότι η ανοχή της ηδονιστικής θεωρίας, την οποία θέλησε η καινούργια εξουσία, είναι η χειρότερη μορφή καταπίεσης όλης της ανθρώπινης ιστορίας. Πώς μπόρεσε να ασκηθεί μια τέτοια

καταπίεση; Μέσα από δύο επαναστάσεις στο εσωτερικό της αστικής οργάνωσης: την επανάσταση των υποδομών και την επανάσταση του συστήματος πληροφόρησης. Οι δρόμοι, τα μηχανοκίνητα μέσα κ.λπ. έχουν πλέον ενώσει την περιφέρεια με το κέντρο καταργώντας κάθε απόσταση. Μα η επανάσταση στο σύστημα πληροφόρησης υπήρξε ακόμη πιο ριζοσπαστική και αποφασιστική. Μ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΓΚΩΤΙΕ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΜΙΑΣ

«... ποιος δε θυμάται το συμπόσιο του Φαραώ και το χορό των σκλάβων, και τη θριαμβευτική επάνοδο του στρατού, στην ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΜΙΑΣ; Η φαντασία του αναγνώστη νιώθει πως μεταφέρεται στο πραγματικό ανασαίνει το πραγματικό· μεθάει με μια δεύτερη πραγματικότητα, δημιουργημένη από τη μαγεία της Μούσας».

(Γράμμα του Μπωντλαίρ στον Γκωτιέ)

Διάθεση:

1. ΠΑΤΑΡΙ, Χ. Τρικούπη 31, τηλ. 3602542.
2. ΠΡΟΟΔΟΣ, Μεσολογγίου 5, τηλ. 3621001.
3. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ - ΚΑΝΑΚΗΣ. Ζ. Πηγής 2, τηλ. 3623113.
4. ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ, Σόλωνος 81, Τηλ. 3607876.

Θεσσαλονίκη:

5. Α. ΠΟΥΛΟΥΚΤΣΗ & ΣΙΑ, Λασσάνη 9, τηλ. 285857.

ΚΑΛΕΝΤΗΣ Μαυρομιχάλη 5 - Τηλ. 3623553

σω της τηλεόρασης το κέντρο εξομοίωσε με τον εαυτό του ολόκληρη τη χώρα, που ήταν τόσο διαφοροποιημένη ιστορικά και τόσο πλούσια σε πρωτότυπη κουλτούρα. Άρχισε ένα έργο ισοπέδωσης, καταστρέφοντας κάθε αυθεντικότητα και ιδιαιτερότητα. Επέβαλε, δηλαδή, τα μοντέλα του που είναι τα μοντέλα που θέλει η νέα διομηχανοποίηση, η οποία δεν αρκείται πια σε έναν "άνθρωπο που καταναλώνει" μα απαιτεί να μην υπάρχουν άλλες δικαιολογίες εκτός απ' αυτή του καταναλωτισμού. Ένας νέο-λαϊκός ηδονισμός που λησμονεί τυφλά κάθε ουμανιστική αξία και αποξενώνεται από τις ανθρωπιστικές επιστήμες...». (Από την «Κοριέρε ντέλα σέρα» με τίτλο «Πρόκληση στους διευθυντές τηλεόρασης». Το τελευταίο μέρος του άρθρου έχει παραληφθεί. 9 Δεκεμβρίου 1973).

«...Νομίζω ότι η Ιταλία σήμερα ζει κάτι ανάλογο με ό,τι συνέβη στη Γερμανία κατά την ανατολή του ναζισμού. Και στην Ιταλία παρακολουθεί κανείς την ισοπέδωση και την εγκατάλειψη των παλαιών παραδοσιακών τοπικών αξιών, που υπήρξε το έδαφος πάνω στο οποίο αναπτύχθηκε η ναζιστική Γερμανία. Υπάρχει μια τεράστια μάζα κόσμου που δρέθηκε να αμφιταλαντεύεται σε ένα κράτος του οποίου οι αξίες φθίνουν και δεν έχει ακόμη καταργήσει τις καινούργιες που γεννιούνται από την εκδιομηχάνιση. Είναι ο λαός που γίνεται σιγά σιγά μικροαστός αλλά ακόμη δεν είναι ούτε το ένα ούτε το άλλο. Κατά τη γνώμη μου, ο πυρήνας του ναζιστικού στρατού δημιουργήθηκε ακριβώς από αυτή την ακαθόριστη μάζα - αυτό ήταν το ανθρώπινο υλικό από το οποίο ξεπήδησαν οι ναζί στη Γερμανία - και η Ιταλία διατρέχει αυτόν ακριβώς τον κίνδυνο...». («Ευροπέο 26 Δεκεμβρίου 1974).

«...Η Ιταλία δεν υπήρξε ποτέ ικανή να εκφράσει μια μεγάλη δεξιά και πιθανώς αυτό είναι το καθοριστικό γεγονός όλης της πρόσφατης ιστορίας της. Δεν πρόκειται, όμως, για αιτία αλλά για αποτέλεσμα. Η Ιταλία δεν είχε μεγάλη δεξιά γιατί δεν είχε κουλτούρα ικανή να την εκφράσει. Μπόρεσε να εκφράσει μόνο τη χοντροκομμένη, δάρδαρα και άγρια δεξιά που είναι ο φασισμός. Με αυτή την έννοια ο κοινοβουλευτικός νεοφασισμός είναι η πιστή συνέχεια του παραδοσιακού φασισμού. Αν στο μεταξύ δεν έχει διακοπεί κάθε μορφή ιστορικής συνέχειας. Η ανάπτυξη, ηθελημένη για πραγματικούς λόγους από την εξουσία, δημιουργήθηκε ιστορικά με τρόπο που άλλαξε ριζικά τους Ιταλούς μέσα σε λίγα χρόνια...».

«...Αυτό το ποιοτικό ανέδασμα, αφορά τόσο τους φασίστες όσο και τους αντιφασίστες: πρόκειται, πράγματι, για το ανέδασμα μιας κουλτούρας φτιαγμένης από αναλφαριθμητισμό (ο λαός) και κουρεμάσινο ουμανισμό (τα μεσαία στρώματα) για το πέρασμα από μια οργάνωση πνευματική αρχαϊκής μορφής, σε μια οργάνωση σύγχρονη "μαζικής κουλτούρας". Το θέμα στην πραγματικότητα είναι τεράστιο· επιμένω, είναι ένα φαινόμενο ανθρωπολογικής αλλαγής". Ίσως γιατί κυρίως άλλαξε τα αναγκαία χαρακτηριστικά της εξουσίας. Η "μαζική κουλτούρα" λόγου χάριν, δεν μπορεί να είναι κουλτούρα εκκλησιαστική, ηθική και πατριωτική· πράγματι, αυτή είναι δεμένη άμεσα με την κατανάλωση, και έχει τους ριζικούς της εσωτερικούς νόμους και ιδεολογική επάρκεια τέτοια που να δημιουργεί αυτόματα μια εξουσία η οποία δεν ξέρει πια τι να κάνει την εκκλησία, την πατρίδα, την οικογένεια και άλλες συγγενείς προκαταλήψεις...». (Από την Κοριέρε ντέλα σέρα με τίτλο «Οι Ιταλοί δεν είναι πια εκείνοι! 10 Ιουνίου 1974).

«Σε όλη μου τη ζωή δεν άσκησα ποτέ δία ούτε φυσική ούτε ηθική. Όχι γιατί είμαι φανατικός της μη δίας. Η οποία, αν είναι μια μορφή ιδεολογικού αυτοπεριορισμού, είναι κι αυτή μια δία. Δεν άσκησα ποτέ στη ζωή μου δία ούτε ηθική ούτε σωματική, απλώς γιατί εμπιστεύτηκα τη φύση μου, δηλαδή την κουλτούρα μου...». (Απόσπασμα κειμένου του Παζολίνι, που δρέθηκε στα χαρτιά του δημοσιεύτο).

Τα παραπάνω αποσπάσματα προέρχονται από τα **Κουρσάρικα γραπτά** του Πιερ Πάολο Παζολίνι, σειρά δημοσιευμένων κειμένων του στον ιταλικό Τύπο. Στην Ελλάδα κυκλοφόρησαν το 1986 από τον εκδοτικό οίκο «Εξάντας» σε μετάφραση Βάλης Κεφαλοπούλου)

Ο κανόνας του παιχνιδιού

του Ανδρέα Τύρου

Η αφίσα του
φεστιβάλ,
αφιερωμένη στον
Φελίνι. Εκείνος
—ευτυχώς— έφυγε
πριν χαθεί το
νόημα των
φεστιβάλ...

Να γιατί η απονομή των βραβείων στα μεγάλα διεθνή φεστιβάλ του κινηματογράφου θυμίζει όλο και περισσότερο τον τελικό του Εθνικού μας Πρωταθλήματος Μπάσκετ. Το παιχνίδι (οι προβολές) και οι πρωταγωνιστές του (αθλητές ή καλλιτέχνες) παρουσιάζουν δικαιολογημένες μεταπτώσεις στην απόδοσή τους, όμως όλοι δείχνουν εξαιρετική καχυποψία απέναντι στη διαιτησία (κριτικές επιτροπές). Ο Ολυμπιακός κερδίζει δύο φορές τον τίτλο, τη μία χωρίς αντίπαλο (πέρσι ο ΠΑΟ αρόνήθηκε να «παραστεί» στο γήπεδο) και τη δεύτερη, την περασμένη Τρίτη μόλις, γιατί ο ΠΑΟΚ συμβαίνει να είναι η ομάδα της Μακεδονίας και η «Λέγκα» του ελληνικού Βορρά δεν συμμετέχει στην κυβέρνηση συνασπισμού. Όσο για το 47ο Φεστιβάλ των Καννών, λίγα μόλις 24ωρα από τη λήξη του, εξακολουθεί ν' αναρωτιέται, αν η φετινή υποχώρηση εξυπηρετεί την επόμενη αντεπίθεση ή, μήπως, οι συνολικές απώλειες το καθηλώνουν, πια, σε μια πορεία συνεχούς έκπτωσης χωρίς επιστροφή;

Διάτρητη ετυμηγορία

Πραγματικά, ένα από τα μετριοτέρα φεστιβάλ των τελευταίων χρόνων δεν μπορούσε παρά να κλείσει με μίαν «διάτρητη» ετυμηγορία. Από την αρχή κιόλας, η απουσία του Χόλλυγουντ και η εντυπωσιακή (σ' αριθμό και ονόματα, έστω) εμφάνιση της γηραιάς

Τέλος των φυλετικών διακρίσεων, τέλος των πρωταθλημάτων, τέλος και των φεστιβάλ. Η ομοιογένεια προϋποθέτει την κατάργηση των αντιθέτων, σε παγκόσμια κλίμακα. Και την ίδια στιγμή, αποτελεί το συχνότερο εφιάλτη των μελλοντολόγων. Ο σχεδιασμός του αυριανού κόσμου κατάγεται από τη σκηνοθεσία του σημερινού, πράγμα που έχουν έγκαιρα αντιληφθεί οι διαφορετικές μορφές θεάματος.

ηρείρου ερμηνεύτηκε ως αποτέλεσμα της άγριας σύγκρουσης στην GATT. Αμερική εναντίον Ευρώπης, μ' επίκεντρο του νέου επεισοδίου τις Κάννες και έπαθλο το μεγαλύτερο δυνατό μερίδιο στην παγκόσμια αγορά των οπτικοακουστικών προϊόντων. Στη σκιά αυτού ακριβώς του πολέμου, όσο και στο φως των μέσων ενημέρωσης, ο υπουργός κ. Τουμπόν καλεί τους κατοίκους των Καννών να υπερασπίσουν τη γαλλική γλώσσα, απέναντι στις επιθέσεις των υπερατλαντικών εισβολέων.

Ο κ. Ζακόμπ, διευθυντής του φεστιβάλ, τιμωρεί τους Αμερικανούς για την απόφασή τους να «ξεχάσουν» το ραντεβού στις Κάννες (προτιμώντας τη Μόστρα της Βενετίας, αλλά και το διαρκώς ισχυρότερο φεστιβάλ του Βερολίνου) και επιλέγει για τα προγράμματα του (διαγωνιστικό, «Ένα κάποιο βλέμμα», ή σε συνεργασία με το «Δεκαπενθήμερο των σκηνοθετών») ταινίες που σε ποσοστό 80% στηρίζονται στη γαλλική συμπαραγωγή, υποστήριξη ή ενίσχυση κάθε λογής. Η γαλλική διείσδυση ακολουθεί τα ίχνη των «Γιατρών χωρίς σύνορα». Διασχίζει τη Μεσόγειο, απλώνεται στην Αφρική, ταξιδεύει δυτικά προς το Μεξικό (*Η βασίλισσα της νύχτας* του Αρτούρο Ριποστάιν) και τη δόρεια Αμερική, για να συναντηθεί με τον ανεξάρτητο αμερικανικό κινηματογράφο. Στο δρόμο προς την Ανατολή, περνάει από τη Ρουμανία του 1920, όπου οι μαυραγορίτες της μεθορίου προς τη Βουλγαρία αποκαλούνται «Μακεδόνες» (*Ένα αξέχαστο καλοκαίρι* του Λουσιάν Πιντίλιε) και τη Ρωσία (των Αντρέι Κοντσαλόφσκι και Νικήτα Μιχαλκώφ), πριν κατηφορίσει στο Ιράν (*Ανάμεσα στους ελαιώνες* του Αμπάς Κιαροστάμι) για να καταλήξει στην Καμπότζη (*Οι άνθρωποι του οριζώντα* του Χε Πούα). Μάλιστα, οι διάλογοι του σεναρίου στέλνονται από το Παρίσι στην Ινδοκίνα, όπου προσαρμόζονται στην τοπική διάλεκτο των ερασιτεχνών ηθοποιών.

Το γεγονός, ίσως, δεν έχει προηγούμενο και η γαλλική αντίληψη για την επαναισαγωγή εξωτισμού και κίτρινου πόνου, σιλπά φωτογραφημένου, μετατρέπει τις χολιγουντιανές εξωτικές περιπέτειες (γυρισμένες αποκλειστικά στα στούντιο του ένδοξου παρελθόντος και του Μακάο) σε σπάνια δείγματα ιμπεριαλιστικής αθωότητας. Αλλά, μην ξεχνάμε, στις γαλλικές αποικίες της Αφρικής, Άραβες και μαύροι μάθαιναν πως «Ο Θεός είναι λευκός και μιλάει γαλλικά».

Θρίαμβος των σκοπιμοτήτων

Θρίαμβος των σκοπιμοτήτων. Αποθέωση της υποταγής της ευρωπαϊκής κινηματογραφικής πολιτικής στα γαλλικά συμφέροντα. Μ' άλλα λόγια, καλλιέργεια μιας νέας ομοιογένειας, καλλιτεχνικών ανησυχιών και προδιαγραφών, ώστε ν' αντιπαρατεθεί στην αμερικανική ομοιογραφία της δίας, του φετιχισμού της δράσης και του μεγάλου θεάματος ως αυτοσκοπού. Όπως, στη συνέχεια, ο

Η Ιρέν Ζακόμπ και ο Κριστόφ Κισλόφσκι, βγήκαν οφσάιντ από τη διαίτησία των Καννών

συνασπισμός μικρών ή μεσαίων παραγωγών όλου του κόσμου ν' αποτελέσει το αντίπαλο δέος της χολιγουντιανής κυριαρχίας. Ο απατηλός ήλιος του Νικήτα Μιχαλκώφ (γεμάτος αισθήματα, υπερβολές, Τσέχωφ και φαντάσματα της σταλινικής περιόδου) και οι Ζωές του Ζανγκ Γιμού (οδύσσεια μιας οικογένειας μ' επίκεντρο τη Μορφωτική Επανάσταση) μοιράζονται το ειδικό βραβείο της κριτικής επιτροπής, ενώ το μεγάλο θύμα του παιχνιδιού είναι ο Κριστόφ Κισλόφσκι και η *Κόκκινη ταινία* του, τελευταίο τμήμα της τριλογίας για την εικόνα της σύγχρονης Ευρώπης, μ' αφορμή τα χρώματα και τις αξίες της Γαλλικής Επανάστασης (και των κληρονόμων της).

Κλιντ Ήσγουντ και Κατρίν Ντενέβ (πρόεδρος και αντιπρόεδρος της επιτροπής, διαιτητικό δίδυμο) κατασκευάζουν την «έκπληξη»: ο Χρυσός Φοίνικας απονέμεται

στον Κουεντίν Ταραντίνο για τα ναρκωτικά, το αίμα, την υπερβολή, την επιδειξιμανία και το άθροισμά τους: *Φτηνιάρικο μυθιστόρημα*.

Το φεστιβάλ κρύβεται πίσω από την τήρηση των κανονισμών. Προωθεί την πολιτική (βραβεία στη *Βασίλισσα Μαργκό* του Πατρύς Σερώ, καύχημα της φετινής γαλλικής παραγωγής) των εσωτερικών ισορροπιών, κλείνει όμως το μάτι και προς τον αμερικανικό σινεμά και το ρεύμα που το ακολουθεί. Δισταγμοί, διπλωματία, ένα σφύριγμα μπροστά, δύο πίσω. Το κυνήγι των τίτλων, δίχως όρια, σκοτώνει την αξιοπιστία αλλά και την ίδια την απόλαυση.

Οι Κάννες τίμησαν φέτος τα 100 χρόνια από τη γέννηση του Ζαν Ρενουάρ, ξεχνώντας τον τίτλο της πιο σημαντικής δημιουργίας του.

ΤΕΧΝΗ ΚΡΥΠΤΕΣΘΑΙ ΦΙΛΕΙ

**Ο Γιώργος Λάππας
εκθέτει στην γκαλερί
Μπερνιέ. Θέμα του, το
ανθρώπινο σώμα.
Οντότητα που το
βλέμμα του καλλιτέχνη
ερωτά, διαπερνά,
διαμελίζει,
συναρμολογεί, εκεί, στο
ψηλότερο σκαλί της
Αθήνας.**

ΓΛΥΠΤΗΣ, ο Γιώργος Λάππας θέτει σ' ενέργεια μυώνες του πνεύματος για να στήσει ορθό εμπρός μας το σώμα που ενδίδει στο βάρος, στο ημίφως εκείνο της σκέψης, της αίσθησης, που παραδίδει τα μέλη σε μια περίσκεπτη, μελαγχολική νωθρότητα.

Το έχουμε συναντήσει αυτό το σώμα στα σκαλοπάτια της «Σχολής των Αθηνών» του Ραφαήλου, στα επιτάφια γλυπτά του Μιχαήλ Άγγελου, στον σύγχρονο Μπείκον, παραδομένο, αιχμάλωτο του πνεύματος, άπτερο.

Ο Λάππας ορθώνει αυτό το σώμα σε μιαν αδύνατη στάση, δηλώνει μια αδύνατη ισορροπία. Η σκέψη, αυτή η φυσαλίδα οξυγόνου, δεν εμψυχώνει, ψύχει τα μέλη· κι ο θεός του χορού, που έλεγε ο ποιητής, μοιάζει θαμμένος για πάντα στα παλιά βαριά βιβλία. Καμιά αθωότητα δεν φαίνεται επιτρεπτή, ούτε μια ύστατη, κερδισμένη, που να δίδει στον κόσμο ένα σώμα συμπαγές, μια τυφλή σίγουρη αρμονία που να χαροποιεί την κίνηση, τον ρυθμό, την αφή του.

Μόνη ανάταση, το κόκκινο· ένα κόκκινο της κεφαλής, της σκέψης, θρασύ, κραυγαλέο, σε μιαν αφύσικη σχέση με το βαρύ, σιδερένιο κορμό που προβάλλει συντριμμένος, επώδυνα ανασυγκολλημένος (Ξαπλωτή, όρθια φιγούρα). Επ' αυτού, η

κεφαλή ξένη, μετέωρη, σε μια ανέφικτη μεταφυσική άρθρωση, σχεδόν γελοία. Ακόμη, κόκκινα πέλματα και παλάμες, αναφορά στη δράση, στην επιδεξιότητα, στην κίνηση, μοιάζουν διαψευσμένα. Μοιάζει το σώμα τούτο σαν σπάραγμα αρχαίας πλάκας μιας ιώνιας φιλοσοφίας, όπου η όποια κίνηση μετεωρίζεται αδύνατη μέσα στη γενική ακινησία.

Αισθάνεσαι σ' αυτό το έργο μια διάθεση συστροφής, αναδίπλωσης. Οσμίζεσαι μια βαριά οξείδωση του ανθρώπινου οστράκου που τείνει να κλείσει. Ό,τι αιμοδοτείται αποσπάται, αναπτύσσει κεντρόφυγο τάση σε μια κεντρομόλο σύνθεση.

Όπου το σώμα φαίνεται να επιχειρεί μια δράση (Προμήθειες για τη φιγούρα του Magritte), η εξάρθρωση, ο διαμελισμός του πολλαπλασιάζεται. Αν ο κορμός - κλωβός του Magritte άνοιξε, είναι για να σκορπίσει μέλη σε μια ασύνδετη συνάρθρωση. Πομπώδη, κόκκινα παπούτσια ή χέρια που αναφωνούν ένα αμετάδοτο επιφώνημα, αδιάχυτο, μιας κατακόρυφης εκτίναξης, που επιστρέφει στο ίδιο σημείο. Πήχεις και κνήμες δίχως απολήξεις, ένας πλατύς θώρακας κούφιος που γεννά μέλη μέσα στην ατελέσφορη προσπάθεια ολοκλήρωσης, τελείωσής του σε σώμα. Ψηλαφείς εδώ τον

Εργο του γλύπτη Γιώργου Λάππα.

ακατάστατο σφυγμό μιας συνείδησης που επιθυμεί το όλον, γνωρίζοντας μόνο το θραύσμα που τρυπά τα δάχτυλα.

Ωστόσο, κάτι ενοχλεί σε τούτο το βλέμμα - νήμα που συμπλέκει αυτή τη θραυσματική συνοχή. Υπάρχει μια υπερβολική λείανση στην επεξεργασία, στην κατασκευή του σημαίνοντος που αποπτωχεύει το υλι-

κό, του στερεί τις αποχρώσεις της γλώσσας που, ασύλληπτε ομιλούν εμπλουτίζοντας. Αν δεικνύεται μια ψυχρή σιλιπνία φόρμας που ακτινοβολεί αποκλείοντας τον απόηχο εκείνο της ύλης που δεν διαπύρασε, μόλις χνώτισε το πνεύμα του καλλιτέχνη - ζωτικής απόηχος για τη σύλληψη όντος τόσο ρευστού, τόσο ασύλληπτου, αδιαπέραστου, όπως το σώμα.

Στην επιδίωξη της πλήρους δαύγειας, η τέχνη ολισθαίνει στην κατηγορηματικότητα ηθικής. Είναι μια ηθική π ακινησίας που μας απογοητεύει στην αξιόλογη δουλειά του Γιώργου Λάππα.

Ο «Μπαλζάκ» του Ροντέν· ας μου επιτραπεί ο συνεισμός - πόσο αποκαλυπτικός γίνεται, καλυμμένος με το μανδύα του από την κορυφή ως το νύχια.

Αντώνης Ξηρουχάκη

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΜΑ ΜΕ ΑΓΑΠΗ

Στη Δράμα, στο πλαίσιο της Β' Επιστημονικής Συνάντησης που οι εργασίες της διεξάγονται εκεί αυτές τις μέρες, λειτουργεί μια ενδιαφέρουσα έκθεση: ο γλύπτης Ισαάκ Μαυρίδης, ως τις 31 Μαΐου, παρουσιάζει μια σειρά κεραμικών ειδωλίων στην αίθουσα της Δημοτικής Πινακοθήκης της πόλης.

Μορφές μικρού σχήματος, με γεωμετρική κατατομή, που γίνεται προσπάθεια να εκφράσουν έναν σύγχρονο προβληματισμό για το δυτικό άνθρωπο. Έναν προβληματισμό που εκφράζεται με έναν βίαιο ακρωτηριασμό των έργων, αλλά και με το πλαίσιο στήριξής τους, από συρμάτινο πλέγμα.

Ο καλλιτέχνης, νέος σχετικά στο χώρο, έχει εκπροσωπήσει τη χώρα μας σε πολλές διεθνείς εκθέσεις.

ΤΑΞΙΔΙΑ

Η καλλιτέχνις επιχειρεί μια δική της χαρτογράφηση του κόσμου, παρασύρει το θεατή του έργου της σε υπαρκτές και φανταστικές κατευθύνσεις, σε επιθυμητές κι αγαπημένες πόλεις, σε ουτοπικά ταξίδια και τον παρασύρει στις προσωπικές της διεξόδους.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ διαδρομές, πραγματικές ή φανταστικές, καταγράφονται στους πίνακες της Χρύσας Ρωμανού που παλαισιάζονται αυτό τον καιρό στην αίθουσα τέχνης «Κρεωνίτης». Μεγάλοι χάρτες πόλεων που η ίδια γνώρισε κι αγάπησε, όπως το Παρίσι, το Λονδίνο, το Βέλγιο, η Νέα Υόρκη, η Νορμανδία και η Τοσκάνη, κι άλλες που δεν γνώρισε αλλά ονειρεύεται, το Καράκας για παράδειγμα, απλώνονται ο ένας πίσω απ' τον άλλο πάνω σε μεγάλα πλεξιγκλάς, δίνοντας έτσι το μέγεθος του νέου δόκιμου εικαστικού πειράματος της καλλιτέχνιδας, που, αν και δεκατρία χρόνια δεν είχε δείξει καινούργια δουλειά της, ωστόσο, τώρα, αποδεικνύει ότι πορεύεται άφοβα στους δρόμους της σύγχρονης τέχνης. Έτσι, δεν πρέπει να θεωρηθεί τυχαία η επιλογή της να εκπροσωπήσει η χώρα μας στην Μπιενάλε του Σάο Πάολο τον Οκτώβριο του 1994.

Μετά τα «Μικρά Μεκανό», τους «Μύθους» και τους «Λαβυρίνθους», η Χρύσα Ρωμανού έρχεται τώρα να προσθέσει στην προσωπική της μυθολογία τους «Χάρτες», πάνω στους οποίους άρχισε να πει-

ραματίζεται γύρω στα 1965, και φαίνεται να ολοκληρώνει μ' αυτή της την έκθεση.

Σ' αυτή τη δουλειά της, με την παραθετική μέθοδο πολεοδομικών και γεωφυσικών χαρτών, ειδυλλιακών ορεινών και θαλασσινών τοπίων, κάνει μια προσωπική χαρτογράφηση του κόσμου. Μια χαρτογράφηση που συχνά κάνει το θεατή να ξαφνιάζεται, αφού ο Σηκουάνας και ο Τίβερης μπορούν να εκβάλλουν... στη Βενετία, ο Τάμεσις να διασχίζει το... Βέλγιο. Η καλλιτέχνις μας οδηγεί σε πραγματικές ή φανταστικές κατευθύνσεις, σ' επιθυμητές και αγαπημένες της πόλεις, σε ουτοπικά ταξίδια, ό,τι προφανώς θα 'θελε η ίδια να κάνει ως πολίτης του κόσμου.

Οι χάρτες της γίνονται αγωγοί ελευθερίας, δίνουν διεξόδους κι ανοίγουν ορίζοντες, υποβάλλουν το θεατή στη δική της κινητικότητα, στη δική της αίσθηση περιπλάνησης, τον παροτρύνουν να βιώσει τη δική της δημιουργική διαδικασία.

Κι ανάμεσα στους δρόμους, τις πλατείες ή τα ποτάμια των πόλεων, εκείνη παραθέτει ρεαλιστικά σπαράγματα πραγματικότητας, θραύσματα μνήμης θα μπορούσε να πει κανείς, επιλέγει να μιλήσει με τα δικά της σύμβολα, υπενθυμίζοντας έτσι είτε μια προσωπική της στιγμή είτε μια συλλογική. Μ' αυτή την αποσπασματική τεχνική επιτείνει την εμπειρία ενός κατακερματισμένου κόσμου, μιας συλλογικής νοσταλγίας, μιας απέραντης ολότητας χωρίς αρχή και τέλος.

Μέσα από τους πίνακές της η Χρύσα Ρωμανού, όπως οι παλιοί χαρτογράφοι του 16ου αιώνα, μοιάζει να προσπαθεί να συλλάβει τα κομμάτια ενός χαμένου όλου που επεκτείνεται πέρα από τις ατέρμονες γραμμές των δρόμων, των συνόρων, των κορυφογραμμών. Αφήνει τη φαντασία της να περιπλανηθεί σε τόπους και χώρες, παρα-

Η ζωγράφος Χρύσα Ρωμανού.

σύρει το θεατή σε φανταστικά ταξίδια, χρησιμοποιώντας μια τεχνική εντελώς αφαιρετική, η οποία όμως δεν υποτάσσεται στο φορμαλισμό. Αντίθετα, μεταμορφώνεται σε ένα προσωπικό εικαστικό ιδίωμα που της δίνει τη δυνατότητα να αφηγηθεί δικές της ιστορίες και διαδρομές, να σχολιάσει όσα την απασχολούν και την προβληματίζουν. Μ' αυτή την έκθεσή της δηλώνει ακόμη την κοσμοπολίτικη ταυτότητά της· δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι η Αθήνα απουσιάζει από τους χάρτες της. Μια Αθήνα που μάλλον την πληγώνει, αφού την υποχρεώνει να απομονώνεται στο εργαστήρι της στο Μαρούσι, καταγράφοντας στο πλεξιγκλάς δικές της, αγαπημένες διαδρομές, αυτές που κάποτε έκανε κι αναπολεί ή εκείνες που ουτοπικά ονειρεύεται.

Οι «Χάρτες» της Χρύσας Ρωμανού είναι μια έκθεση που θα παραμείνει στη μνήμη, όχι μόνο σαν ένα εικαστικό γεγονός. Εξαιτίας της γεννήθηκε ένα δίγλωσσο βιβλίο που θα κυ-

κλοφορήσει στις 31 Μαΐου από τις Εκδόσεις «Εξάντας», το οποίο θα περιλαμβάνει ολόκληρη σχεδόν τη δουλειά της που χρονολογείται περίπου σαράντα χρόνια πίσω. Μέσα από τις σελίδες αυτού του βιβλίου, τις φωτογραφίες των έργων αλλά και τις ημερομηνίες που έγιναν, στην πλειοψηφία τους εκτός Ελλάδας και εκτέθηκαν εκεί, τεκμηριώνεται η πορεία της Χρύσας Ρωμανού στα σύγχρονα ρεύματα, με τα οποία συναντήθηκε κι ακολούθησε πολύ πρόωρα. Ένα βιβλίο που καταγράφει την εικαστική της συνέπεια, τη θέση της στην πρωτοπορία. Ο κεντρικός κορμός του έχει γραφτεί από την ιστορικό τέχνης και επιμελήτρια της Εθνικής Πινακοθήκης, Άννα Καφέτση, περιλαμβάνει επίσης ένα μικρό βιογραφικό, γραμμένο σαν μυθιστόρημα από τον Ανταίο Χρυσοστομίδη και ένα post - scriptum της Ελένης Βαροπούλου.

Πέγκυ Κουνενάκη

ΕΟΦΛΗΣΑΝ ΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ;

Όσοι ασχολούνται έμπρακτα με το είδος, το ξέρουν ήδη: οι αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί στην Ελλάδα δείχνουν πως πάνε να πετάξουν τα πέταλα. Ελάχιστα πια πρακτικοί, συχνά ατελέσφοροι και διαβλητοί, ακριβοί και χρονοβόροι — τους έχουν τόσο φορτώσει... Και όμως, ορισμένοι επιμένουν!

Η ΗΜΕΡΙΔΑ για αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς στις 9 Μαΐου, που φιλοξένησε ο Δήμος Αθηναίων, οργανωτής μιας εκδήλωσης με σύμπραξη των ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΠΠΟ, ΤΕΕ, ΣΑ-ΔΑΣ-ΠΕΑ και ΕΜΠ, είχε σκοπό να παρουσιάσει σε δημόσια κρίση την πρόταση αναθεώρησης του σχετικού ελληνικού νόμου, επεξεργασμένη από την αντίστοιχη επιτροπή.

Η εκδήλωση περιλάμβανε εισηγήσεις για την αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης, τις διεθνείς και ελληνικές εμπειρίες διαχρονικά και, τέλος, την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου. Το ακροατήριο ήταν πυκνό, η κριτική που γινόταν δεν μασούσε τα λόγια της και η συζήτηση έθιγε συχνά πολύ σημαντικά ζητήματα. Θα έλεγε κανείς πως η ημερίδα πέτυχε το στόχο της, που ήταν να δημοσιοποιήσει την προσπάθεια βελτίωσης του θεσμού των διαγωνισμών.

Από την άλλη μεριά, η εικόνα που προβλήθηκε για το τι συμβαίνει τώρα με τους διαγωνισμούς ήταν, το λιγότερο, απογοητευτική. Όχι μόνο έχουν διατηρηθεί αναλλοίωτα τα κύρια κουσούρια των διαγωνισμών (προβληματική διαδικασία κρίσης, απουσία βράβευσης και ανάθεσης έργου στα βραβεία, έλλειψη επίβλεψης έργων από τους δημιουργούς τους) αλλά, συμπληρωματικά, έχει τελευταία ελαττωθεί ση-

μαντικά ο αριθμός των διαγωνισμών που προκηρύσσονται κάθε χρόνο. Ταυτόχρονα, έχει υποβιαστεί ο ρόλος των αρχιτεκτόνων ακόμα περισσότερο με τον ταπεινωτικό (για τους αρχιτέκτονες) θεσμό των μελετοκατασκευών («πακέτων»), που σήμερα εφαρμόζουν με μεγάλο ενθουσιασμό οι δημόσιες υπηρεσίες και (διόλου περιέργο) σε σύμπνοια με τις κατασκευαστικές εταιρείες. Οι υπηρεσίες χρησιμοποιούν για δικαιολογία το «παραθυράκι» του κατεπείγοντος έργου (δηλαδή, ότι τα έργα είναι βιαστικά και δεν μπορούν να περιμένουν τα αποτελέσματα ενός αρχιτεκτονικού διαγωνισμού). Οι εργολάβοι τρίβουν τα χέρια τους, γιατί (όπως όλοι ξέρουν) το παιχνίδι πια παίζεται στο δικό τους γήπεδο: τα «κριτήρια» επιλογής του καλύτερου είναι ξεκάθαρα οικονομικά (στη λέξη, παρακαλούμε να διαβάσετε όσα υπέργεια και υπόγεια περνούν από το μυαλό σας).

Και σε όλη αυτή την ιστορία, τι ρόλο παίζουν οι αρχιτέκτονες; Με τη μεγαλύτερη δυνατή επιείκεια, ας το πούμε: του σχεδιαστή που μουντζουρώνει τα χαρτιά, για να βγει ο προϋπολογισμός. Εκεί σταματά ο ρόλος του. Όπως μάλιστα ειπώθηκε από τον Δ. Διαμαντόπουλο, θύμα των «πακέτων» δεν είναι μόνο η χαμένη αξιοπρέπεια των αρχιτεκτόνων αλλά και η αρχιτεκτονική η ίδια. Οι επιτροπές κρίσης στα «πακέτα» προτιμούν λύσεις απλές και τρέχουσες, χωρίς τον κίνδυνο απρόβλεπτων κατασκευαστικών ή άλλων προβλημάτων. Άρα, παύει να ζητιέται εκείνο το «κάτι άλλο» που χαρακτηρίζει τους διαγωνισμούς — τουλάχιστον διαφορετικά. Καμία απαίτηση για το πέταγμα της φαντασίας, για την καινούργια, φρέσκια ιδέα. Αντίστροφα, επιδοτούνται το «πρακτικό πνεύμα», ο «οικονομικός ρεαλισμός» της πεπατημένης.

Η κοινοτοπία «με το μέτρο».

Αυτή είναι η μια θλιβερή πλευρά του ζητήματος. Ίσως η πιο φαναχτερή. Αν, όμως, καταργούσε κάποιος φωστήρας αύριο το πρωί τα «πακέτα», πάλι θα είχαμε προβλήματα. Τα αναφέραμε πιο πάνω περιληπτικά και δεν χρειάζεται να τα επαναλάβουμε. Γενικεύοντας κάπως, είναι πρωτοφανής η καταστρατήγηση του θεσμού που γίνεται στην πράξη, ιδίως από εκείνους που θεωρούνται θεματοφύλακες: τις δημόσιες υπηρεσίες, την τοπική αυτοδιοίκηση, τα ιδρύματα. Θα μου πείτε, βρισκόμαστε στην πρωταθλήτρια χώρα της ανομίας: τι περιμένεις; Οι διαγωνισμοί σε πολλές περιπτώσεις στο παρελθόν προκαλούσαν αντιδράσεις και δημιουργούσαν υποψίες για το αποτέλεσμα. Εκείνο που γινόταν στην πράξη δεν είχε και πολύ να κάνει με τη δεοντολογία.

Το να συγκινηθούν τα «ψηλά κλιμάκια», μάλλον απίθανο μοιάζει (ποιος έχει να κερδίσει ψήφους από κάτι τέτοιο;). Υπάρχει, άλλωστε, το κακό προηγούμενο: κάποιος από το ακροατήριο θύμισε ότι στο άμεσο παρελθόν υπήρξαν και άλλες επιτροπές που επεξεργάστηκαν ανάλογες αναθεωρήσεις του νόμου χωρίς πρακτικό αποτέλεσμα. Πόσες πιθανότητες έχει να προχωρήσει μια τέτοια υπόθεση, σε εποχή όχι απλώς ισχνών αγελάδων αλλά χρεωκοπίας του δημόσιου τομέα; Όταν, δηλαδή, η αυτοχρηματοδότηση είναι η μόνη δικλείδα για την εκτέλεση οποιουδήποτε έργου, «μεγάλου» ή «μικρού»;

Υπάρχει βέβαια και μια άλλη άποψη, που για ευνόητους λόγους δεν ακούστηκε: πόσο μαζική είναι άραγε ανάμεσα στους αρχιτέκτονες η απαίτηση για τη διεξαγωγή των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών; Αν για τους νέους (και άνεργους) είναι ο μοναδικός τρόπος ανάδειξης — παρ' όλες τις καταγ-

γελίες και επιφυλάξεις του Κόκκορη — για τους υπόλοιπους τι ρόλο παίζουν; Πόσοι από τους κάπως, μέχρι πολύ καθιερωμένους, δέχονται να δοκιμάσουν την τύχη τους (χάσουν τον ύπνο τους και λεφτά τους) με έναν διαγωνισμό; Πόσοι άραγε ήταν εκείνοι οι αρχιτέκτονες που αρνήθηκαν μια πλάγια ανάθεση εκτός διαγωνισμού, έχοντας αποδεχτεί σιωπηρά τους χειρισμούς κάποιου φιλικού εργοδότη του Δημοσίου; Σε αυτά όλα, είναι φανερό πως δεν μπορεί ποτέ να υπάρξει αξιππιστη στατιστική. Δεν θα είχα και νόημα, όπως υπέδειξε αντιδήμαρχος, Α. Τριποδάκης, όταν ο Μ. Δωρής ζήτησε ετοιμαστεί μια μαύρη βίβλος για τους διαγωνισμούς.

Τότε, τι πάμε να κάνουμε; Ανασπήσουμε κάτι πεθαμένο; Ή, χάρις σε μια τυπικά ελληνική διαστροφή, το έχουμε ανάγκη για να μπορούμε να το τραβήνουμε και να το καταγούμε όποτε θέλουμε; Ή, τελικά, οι αρχιτέκτονες θέλουν να διατηρήσουν τη φήμη τους, τα αθεράπευτα δονκιχωτικά υπερασπιστών του «καλού» στην πόλη;

Ό,τι και να σκεφτεί κανείς, η πραγματικότητα προσφέρει λίγους όρους αθλιότητες αναπάντεχα ευτυχώς ευκαιρίες. Όπως και στο σύνολο της αρχιτεκτονικής «παραγωγής» είναι ελάχιστα εκείνα τα δεδομένα που αξίζει να προσέχει κανείς, έτσι και στους διαγωνισμούς είναι ελάχιστοι εκείνοι που οδηγούν σε χτισμένο έργο αξίας. Όσες δυσκολίες και υπάρχουν, τελικά οι διαγωνισμοί είναι αναντικατάστατος μηχανισμός για την προώθηση της καλής αρχιτεκτονικής όπου και όταν αυτή εμφανίζεται (που δεν είναι πάντα). Είναι λοιπόν για πέταμα οι διαγωνισμοί;

Δημήτρης Φιλίππιδης

Των

αφανών...

Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου,
μυθιστόρημα.

Εκδόσεις Κέδρος,
Αθήνα 1993.

Η περιπέτεια του ανθρώπινου γένους, πληγή ανοιχτή από έναν πόλεμο που δεν τελείωσε ποτέ, αναφέρεται στην Ιστορία — και θ' αναφέρεται πάντοτε — συνοπικά με κάποιους αριθμούς, με κάποιες ημερομηνίες, αφήνοντας στην τέχνη του λόγου το χρέος να σκύψει πάνω από την ατομική οδύνη, το προνόμιο του σπαραγμού και του θρήνου για το ανώνυμο πλήθος, την υποχρέωση υπόμνησης. Αυτής της ανάγκης καρπός, το πικρό βιβλίο του Σωτήρη Δημητρίου (Θεσπρωτία, 1955).

Ο ηπειρώτης συγγραφέας, που παρουσιάστηκε στα γράμματα το 1985 με ποίηση και συνέχισε τη διαδρομή του με δύο συλλογές διηγημάτων, τοποθετεί το μύθο του πρώτου του μυθιστορήματος στα ορεινά χωριά της ιδιαίτερης πατρίδας του, την περίοδο που τελείωνε η Κατοχή και άρχιζε ο εμφύλιος. Αγρότες και κτηνοτρόφοι, απογυμνωμένοι από το βίός τους, αντιμετωπίζουν πρόβλημα επιβίωσης. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, μία ομάδα γυναικών αποφασίζει να περάσει πεζή τη Μουρκανά και να φτάσει στο Αργυρόκαστρο, για να ανταλλάξει κούχα και χάλκινα σκεύη με ρόφιμα. Η πορεία μετάβασης και επιστροφής του τραγικού γυναικείου χορού και οι επιπτώσεις του εγχειρήματος συσπικνώνουν ένα από τα πολλά φιλικά κεφάλαια της νεότερης ιστορίας μας.

Ο μύθος ξετυλίγεται με τρεις αφηγήσεις, που χωρίζουν φυσικά το βιβλίο σε τρεις ενότητες. Η πρώτη αφηγήτρια — μία από

Η ταινία
«Απ' το χιόνι» του
Σωτ. Γκορίτσα
βασίζεται
στο βιβλίο
του Σ.
Δημητρίου.

τις δύο αδελφές που ανήκουν στην ομάδα των γυναικών — περιγράφει τα συμβάντα της πορείας προς το Αργυρόκαστρο· η δεύτερη αδελφή που εγκλωβίστηκε στην Αλβανία διηγείται τη ζωή της μέσα στην καινούργια οικογένεια που δημιούργησε κάτω από το καθεστώς του Εμβέρ Χότζα· τρίτος αφηγητής, ο εγγονός της, που φτάνει το '90 στην Αθήνα, αναζητώντας ψήγματα ανθρωπιάς μέσα στο γενικό κλίμα δυσφορίας για τους ξεριζωμένους.

Στα σημερινά γράμματα σπάνια θα συναντήσει κανείς κείμενα σε αμιγή τοπική διάλεκτο. Εκτός από το βιβλίο του Σωτήρη Δημητρίου, από τα ελάχιστα παραδείγματα «Ο Τρόχαλος» του ποιητή και μελετητή της κρητικής διαλέκτου Μιχάλη Κανυκαλά. Το γεγονός ότι η τέχνη της πεζογραφίας έχει παραπέμψει το αφηγηματικό από είδος σε άλλους χώρους· ο φόβος για την έλλειψη απήχησης, ή, έστω, επικοινωνίας κι ακόμα η δυσκολία μεταφοράς του προφορικού στο γραπτό λόγο κάνουν διστακτικό τον συγγραφέα για μια τέτοια επιλογή.

Ο Σωτήρης Δημητρίου με το μυθιστόρημα «Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου» κατορθώνει όχι μόνο να καταργήσει όλους αυτούς τους ενδοιασμούς αλλά και να δώσει ένα από τα καλύτερα πεζογραφήματα της χρονιάς που πέρασε. Ξεκινώντας

από τον τίτλο που, όπως μαθαίνουμε στην τελευταία σελίδα, αποτελεί ιδιωματική ευχή της Ηπείρου, συνθέτει ολόκληρο το μυθιστόρημά του — και όχι μόνο τους διαλόγους — στην κάπως δύσκολη για τον αναγνώστη της πόλης ηπειρωτική διάλεκτο. Και το επίτευγμα στηρίζεται ακριβώς σ' αυτό το σημείο: Παρά το γεγονός ότι οι «άγνωστες λέξεις» είναι πολλές, σε κανένα σημείο δεν αναστέλλεται η ροή της ανάγνωσης και η συγκίνηση. Είναι τέτοια η θερμή, η σοβαρότητα και η λιτότητα του λόγου, ώστε αμέσως ή σχεδόν αμέσως γίνεται οικείος και ο αναγνώστης συμπαράσπρεται σε μια μέθεξη, ίδια μ' εκείνη που του επιβάλλουν τα θρηνητικά τραγούδια αυτού του τόπου. Μάταια θ' αναζητήσει κανείς ένα μέρος του κειμένου, που θα μπορούσε να παραλειφθεί. Ο συγγραφέας μέσα σε 117 σελίδες πέτυχε να διαγράψει με τέτοια πυκνότητα την τροχιά του μύθου του, ώστε να μην αφήνει την παραμικρή αίσθηση του περιττού.

Δεν μπορεί να υποθέσει κανείς ποιο θα είναι το επόμενο βήμα του πεζογράφου και με ποιο τρόπο θα το επιχειρήσει. Το βέβαιο είναι ότι το τελευταίο του βιβλίο δίνει μια σημαντική υπόσχεση.

Τάκης Μενδράκος

Αθώρητο σχεδόν στο
παρανάλωμα της σκόνης / με
τα μπλε παράθυρα / και το
παχύ αλμυρό στρώμα του
σοβά / προϊστορικό μουσείο /
με απολιθώματα φύλλων /
κάτω από του ήλιου την
περίοπτη / τυφλότητα / το
σπίτι / αιμορραγεί προιονίδι
χαρτικό / και τριγμούς / και
έπειτα από τόση ευφράδεια
επισκέψεων / απομένουν οι
σιωπές των παραθύρων του /
σαν τα πιο πειστικά
επιχειρήματα / κατεδάφισης
/ των πατρογονικών μου
ονείρων. : Νικόλας
Σεβαστάκης, Λάφυρο
αγαπημένων ημερών (εκδ.
Νεφέλη, 1993).

Βιβλία όπως η ερμηνευτική
ανάγνωση που μας
προσφέρει με την πρόσφατη
μελέτη του ο Μιχάλης
Χρυσανθόπουλος, Γεώργιος
Βιζυηνός. Μεταξύ
φαντασίας και μνήμης (εκδ.
βιβλιοπωλείου της «Εστίας»,
1994) ξίναι πολύτιμα όχι
μόνο για τον προσεκτικό
τρόπο με τον οποίο
προσεγγίζουν το θέμα τους,
αλλά κυρίως για τον
ευαίσθητο χειρισμό
ευπαθών και πολύπαθων
ζητημάτων, όπως είναι η
χρήση του φροϊδισμού και
άλλων συναφών
ερευνητικών μεθόδων στην
προσέγγιση της λογοτεχνίας.

Για τον Ντίνο
Χριστιανόπουλο - αυτή τη
φορά για την πεζογραφική
του δραστηριότητα -
διαβάζουμε το συνοπτικό
μελέτημα του Τάσου
Καλούτσα Αλήθεια και
βίωμα στα διηγήματα της
«Κάτω βόλτα» του Ντίνου
Χριστιανόπουλου (εκδ. τα
τραμάκια, Θεσσαλονίκη
1994). Το ιδιαίτερο
ενδιαφέρον που

παρουσιάζει αυτή η μικρή μελέτη είναι ότι ο συγγραφέας της επέλεξε προγραμματικά το δλισθηρό έδαφος της ανίχνευσης του βιωματικού/αυτοβιογραφικού υλικού των διηγημάτων. Το ότι κατάφερε να το πραγματοποιήσει με λίγους μόνο τραυματισμούς είναι ήδη σημαντικό.

Δημοσθένης Βουτυράς! Και νά που το αναμενόμενο εγχείρημα της συγκέντρωσης και έκδοσης των *Απάντων* του ξεκίνησε και έχουμε ήδη στα χέρια μας τον πρώτο τόμο (εισαγωγή-επιμέλεια: **Βάσιος Τσοκόπουλος**, εκδ. Δελφίνι, 1994). 34 χρόνια μετά την τελευταία έκδοση μιας μικρής επιλογής από το έργο του και 36 χρόνια από το θάνατό του, ο «απωθημένος» Βουτυράς ξαναπαρουσιάζεται και αυτή τη φορά, ελπίζουμε, πως θα υπάρξουν συστηματικότερες ενασχολήσεις με το έργο του. Στον πρώτο τόμο βρίσκουμε τις πρώτες συλλογές διηγημάτων του: «Λαγκάς» («Ο Λαγκάς», «Παραρλάμα», «Ο γερο-Μούγας», «Το ερημόσπιτο», «Το μίσος του Καμένα», «Και ησυχάσα...», «Ό,τι φάει και ό,τι πειν»), «Ο χαμπούρης» και ο «Παπάς ειδωλολάτρης» («Ο πεθαμένος φίλος», «Ο συμβουλευτής», «Με τα χελιδόνια», «Ο κυρ Βολβής», «Παπάς ειδωλολάτρης», «Το παιδί της βουβής», «Ο φταίστης»), καθώς και τα πρώτα του διηγήματα αναδημοσιευμένα από Το

Εναντίον του θετικισμού του Λόγου

Jurgen Habermas,
Ο Φιλοσοφικός Λόγος και η Νεωτερότητα.
Μετάφραση: Λ. Αναγνώστου,
Α. Καραστάθη.
Εκδόσεις Αλεξάνδρεια,
Αθήνα.

Το πρόβλημα της θεμελίωσης της νεωτερικότητας συνειδητοποιείται κατ' αρχάς στη σφαίρα της αισθητικής κριτικής. Αυτό φαίνεται, αν παρακολουθήσει κανείς την ιστορία της έννοιας «μοντέρνο». Η διαδικασία απαλλαγής από το πρότυπο της αρχαίας τέχνης εγκαινιάστηκε στις αρχές του 18ου αιώνα με την περίφημη έριδα των αρχαίων και των νεωτέρων. Η παράταξη των νεωτέρων στασίασε εναντίον της αυτοκατανόησης της γαλλικής κλασικής εποχής, εξομοιώνοντας την αριστοτελική έννοια της τελειότητας με την έννοια της προόδου, όπως αυτή είχε υποβληθεί ως ιδέα από τις νεότερες φυσικές επιστήμες. Μολονότι το ουσιαστικό «modernitas» (μαζί με το αντιθετικό ζεύγος επιθέτων *antiqui - moderni*) χρησιμοποιήθηκε από την όψιμη κυρίως αρχαιότητα και μετέπειτα υπό χρονολογική έννοια, στις ευρωπαϊκές γλώσσες των νεότερων χρόνων το επίθετο μοντέρνο ουσιαστικοποιήθηκε πολύ αργά, περίπου στα μέσα του 19ου αι. και μάλιστα στη σφαίρα των καλών τεχνών. Αυτό εξηγεί γιατί οι εκφράσεις «μοντέρνο» και «νεωτερικότητα», «modernite», διατηρούν ακόμη και σήμερα στη σημασία τους έναν πυρήνα αισθητικό που διαμορφώθηκε από την αυτοκατανόηση της πρωτοποριακής τέχνης.

Μέσα στην αριστοτελική παράδοση, η παλιά ευρωπαϊκή έννοια της πολιτικής, ως σφαίρα που περιλαμβάνει κράτος και κοινωνία, συνέχισε να υπάρχει χωρίς διακοπή έως και τον δέ-

κατο αιώνα. Η κλασική διδασκαλία περί πολιτικής διασπάται, από τα τέλη του 18ου αιώνα, σε μία θεωρία της κοινωνίας, θεμελιωμένη στην πολιτική οικονομία αφ' ενός και σε μια εμπνευσμένη από το νεώτερο φυσικό δίκαιο θεωρία του κράτους αφ' ετέρου.

Ο Hegel βρίσκεται καταμεσείς αυτής της επιστημονικής εξέλιξης. Είναι ο πρώτος που οικοδόμησε ένα σύστημα εννοιών, το οποίο αρμόζει στη σύγχρονη κοινωνία, καθώς δείχνει και η ορολογία του, όπου η πολιτική σφαίρα του κράτους διαχωρίζεται από την «αστική κοινωνία». Επεξέτεινε τρόπον τινά στην κοινωνική θεωρία την αντιπαράθεση αρχαιότητας και νεωτερικότητας που είχε συμβεί στην ιστορία της τέχνης. Κατά τον Hegel, οι νεότεροι χρόνοι γενικά χαρακτηρίζονται από μία δομή της αυτοαναφοράς την οποία ονομάζει υποκειμενικότητα. Όταν ο Hegel χαρακτηρίζει τη φυσιογνωμία της νέας εποχής ή του σύγχρονου κόσμου, επεξηγεί την «υποκειμενικότητα» με την «ελευθερία» και τον «στοχασμό».

Ούτε ο Hegel ούτε οι άμεσοι μαθητές του της δεξιάς ή της αριστερής παράταξης θέλησαν ποτέ να αμφισβητήσουν τα επιτεύγματα της νεωτερικότητας. Η εποχή της νεωτερικότητας βρίσκεται πρώτα απ' όλα στον αστερισμό της υποκειμενικής ελευθερίας. Η αμφισβήτηση ήρθε με την είσοδο στη μετανεωτερικότητα, όπου ο Nietzsche αποτελεί τον κεντρικό άξονα.

Στο λόγο της νεωτερικότητας, οι κατηγοριοί εγείρουν μια κατηγορία που, από τον Hegel και τον Marx μέχρι τον Nietzsche και τον Heidegger, από τον Bataille και τον Lackan μέχρι τον Foucault και τον Derrida, κατ' ουσίαν δεν έχει αλλάξει. Η κατηγορία καταφέρεται ενα-

ντίον του Λόγου, στηρίζεται στην αρχή της υποκειμενικότητας και επισημαίνει ότι αν αυτό ο Λόγος καταγγέλλει και υπονομεύει όλες τις εμφανείς μορφές καταπίεσης και εκμετάλλευσης, εξευτελισμού και αλλοτρίωσης, είναι για να τις αντικαταστήσει με την πιο απρόσβλητη κυριαρχία της ίδιας της ορθολογικότητας. Επειδή το καθεστώς αυτό μιας υποκειμενικότητας που διογκώνεται σε ψευδές απόλυτο μετατρέπει τα μέσα της συνειδητοποίησης και της χειραφέτησης σε ισάριθμα εργαλεία της αντικειμενοποίησης και του ελέγχου, απολαμβάνοντας τις μορφές της καλά συγκυμμένης κυριαρχίας, μια παράξενη ασυλία. Η αδιαφάνεια του ατσάλινου περιβλήματος ενός θετικού πια λόγου χάνει και αποκτά τη στίλβουσα λάμψη ενός γυάλινου πύργου. Όλα τα μέρη ομοφωνούν: αυτή η γυάλινη πρόσοψη πρέπει να θρυμματιστεί. Διαφέρουν βέβαια προς τις στρατηγικές που επιτίθενται για να υπερβούν το θετικό σμό του λόγου.

Και ο Habermas καταλήγει: «Πάντως, δεν μπορούμε απλώς να αποκρούσουμε την υποστήριξη ότι η μεταμοντέρνα σκέψη πλώς σφετερίζεται μια υπερβολική θέση, ενώ στην πραγματικότητα παραμένει εξαρτημένη από τους όρους της αυτοκατανόησης της νεωτερικότητας τους οποίους ο Hegel επέβαλε. Δεν μπορούμε εξ' υπαρχής αποκλείσουμε ότι ο νεοσυνερισμός και ο αισθητικός πνευσμός αναρχισμός στο όνομα του αποχωρισμού από τη νεωτερικότητα δεν θα εξεγεθθούν πάλι εναντίον της. Ίσως, τελικά, υπό το όνομα του μεταδιαφωτισμού συγκαλύπτουν απλώς την συνεχνοχή τους με μια σεβάσιμη παράδοση του αντιδιαφωτισμού».

Έρη Κασί

Τα σημάδια των αισθήσεων

Μαργερίτα Πολιτοπούλου,
Ο ήχος της σαύρας.
Αφήγημα.
Εκδ.: Καστανιώτης,
Αθήνα 1992.

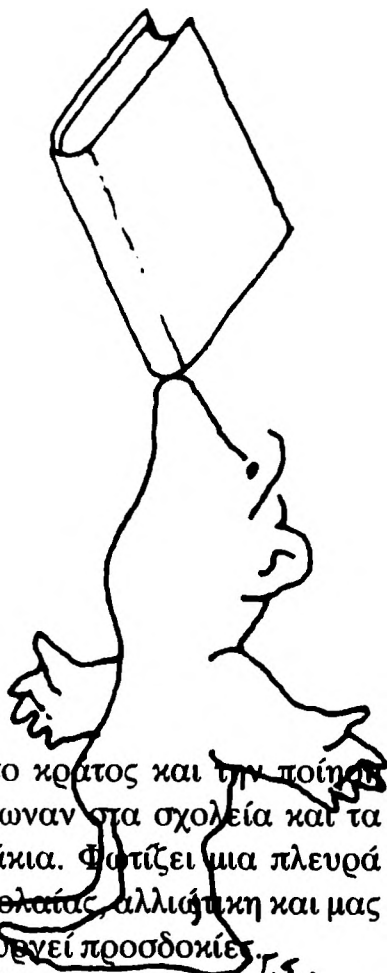
Μικρές περιόδοι και ελλειπτικές προτάσεις, ένας διαρκής μετατιθέμενος λόγος που σκόπιμα συγχέει την αφηγηματική φωνή με εκείνη των προσώπων και σύντομες εγκιβωτισμένες ιστορίες χωρίς τα αναγκαία διακριτικά της στίξης συνιστούν τη μορφή αυτού του ολιγοσελίδου αφηγήματος της Μ. Πολιτοπούλου, που διαρθρώνεται γύρω από τρία μόνο πρόσωπα / προσώπεια: του άντρα, της γυναίκας και του καταλύτη / μάγισσας. Το νεαρό ζευγάρι που αναζητεί κάποιο κτήμα χάνεται στο δάσος, ένα δάσος ελληνικό, οικείο και χωρίς εκπλήξεις ή κινδύνους. Η περιπλάνηση θα οδηγήσει στο σπίτι της μοναχικής γυναίκας και οι απλές κινήσεις θα πά-

ρουν διαστάσεις νέες, μια και η κατά μόνας επαφή του ζευγαριού με την άγνωστη γυναίκα θα προκαλέσει θραύσματα λόγου μαζί της, που θα ανατρέψουν τις μέχρι στιγμής συνήθειες. Ο λόγος κινείται αυτόνομα κι όχι διαλογικά, πλάθοντας εικόνες από αναμνήσεις με χρώματα και ήχους και μυρωδιές. Τα πρόσωπα επικοινωνούν μέσα από τη μνήμη των αισθήσεων και μέσα από τις αισθήσεις προσλαμβάνουν τον περιβάλλοντα χώρο. Στο χώρο της μάγισσας, η βεβαιότητα την οποία παρέχει η πραγματικότητα αναστέλλεται, η αλήθεια ανατρέπεται, η επαφή με το ξένο αναδεικνύει την άλλη όψη των προσώπων, των επιθυμιών τους. Η αυλή της μάγισσας, σε σχήμα Π, σηματοδοτεί το πέραςμα, το διαβατήριο πρόσχημα για την αναζήτηση του «άλλου», του αλλότριου μέσα στο ίδιο. «Τον άντρα τον τράβηξε η θέα» ενώ «η γυναίκα κάθισε να κουβεντιάσει». Όρα-

ση και λόγος, τα δύο στοιχεία που συναποτελούν την αριστοτελική «λέξη», διασπώνται στα δύο μέλη του ζευγαριού, αποσυνθέτοντας την ενιαία σύλληψη του πραγματικού που ως τότε κατείχαν. Μέσα από αυτή την αποσύνθεση απορρέει η συνειδητοποίηση του διπλού εαυτού για τη γυναίκα ή ο φόβος των ανεκπλήρωτων επιθυμιών για τον άντρα.

«Ο ήχος της σαύρας» τέμνει με τον δικό του, αμφίσημο και αλληγορικό τρόπο, τη σχέση άντρα - γυναίκας με τόνους χαμηλούς, χωρίς εξάρσεις, ενώ ταυτόχρονα θέτει την κίνηση της γλώσσας κάτω από την παντοδυναμία των κυρίαρχων αισθήσεων ως σημεία αναδίπλωσης και λυτρωτικής αυτοαναγνώρισης. Αν δεν φοβόμουν την κατάχρηση της λέξης, θα το έλεγα κείμενο ποιητικό με τη διπλή σημασία του όρου.

Δημήτρης Τσατσούλης

σμό, το κράτος και την ποιότητα φούντωναν στα σχολεία και τα μαπαράκια. Φατίζει μια πλευρά της νεολαίας, αλλιώτικη και μας δημιουργεί προσδοκίες.

Επειδή ακριβώς μας θυμίζει τα περασμένα, αλλά έχει μέλλον.

Τ.Δ.

περιοδικόν μας του Πειραιά, 1900-1901 («Το κακούργημα του ιερέως», «Η ευχή της μάνας», «Ο επαίτης», «Η ανάστασις της αγάπης», «Η αγάπη της νεράιδας», «Το τραγούδι του κρεμασμένου»).

Επιστημονική Συνάντηση στη μνήμη του Κ.Θ. Δημαρά: έκδοση του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (1994). Ένας πολύ ωραίος και πλούσιος σε συμβολές τόμος, όπου περιλαμβάνονται τα πρακτικά της τιμητικής εκδήλωσης στη μνήμη του Κ.Θ. Δημαρά, που οργανώθηκε στις 17.2.1993, καθώς και τα κείμενα των εισηγήσεων της διήμερης επιστημονικής συνάντησης που ακολούθησε.

Ζήτησα τα βαθιά γηρατιά, τη γνώση. Μια μακριά ζωή, έστω γεμάτη βάσανα, φτάνει να τά έχω τετρακόσα. Μα τώρα πρέπει να ξεχάσω πως έχω μναλό. Τώρα είναι να χάνεις το νου σου. Δε γύρισα πίσω για να καλλιεργώ τριαντάφυλλα. Δε γύρισα πίσω για να βράζω στο ζουμί μου παριστάνοντας τον αντικειμενικό. Όταν αρχίζει το αίμα σου να νερουλιάζει, σταμάτα να συλλογίζεσαι το δίκιο του εχθρού σου! Μα ποιος είναι ο εχθρός μου τώρα που οι Μνηστήρες βγήκαν από τη μέση; Αν μ' άρεσε το σκάκι δε θα τότε γύρευα, θα τον είχα απέναντί μου. Διονύσης Μενίδης, Το τόξο και η λύρα (εκδ. Δελφίνι, 1994).

ο Χαρτοκόπτης

Ιδιότροποι αυτοί οι μαθητές

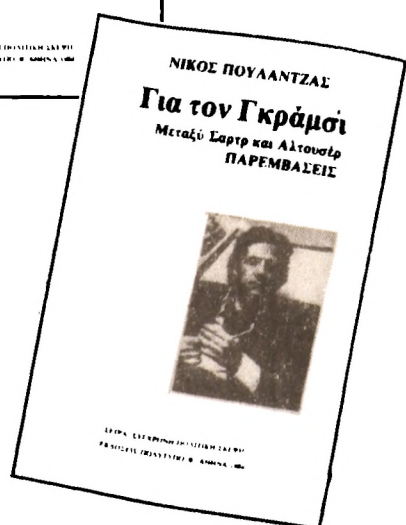
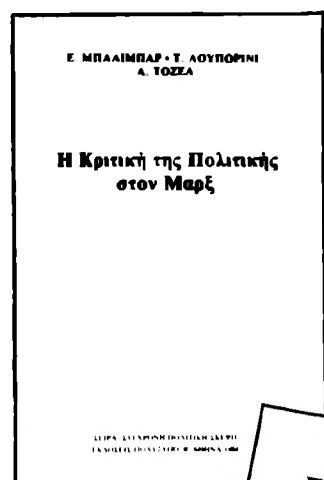
Ιδιότροπον, το των εν τω κλασικώ λυκείω παιδευομένων έων (παρα) λογίζεσθαι

Ο Ιδιότροπον είναι ένας τρόπος που οι μαθητές του κλασικού λυκείου των Αναβρύτων τέλεξαν για να διοχετεύσουν την νεανική τους ορμή, την αμφιβήτηση και τη δημιουργικότητά τους. Μια προσπάθεια κάπως διαφορετική από τις εφημερίδες των σχολείων, λόγω τωνμάτων της, αλλά και της ωριμότητας με την οποία τα προσεγγίζουν οι μαθητές. Οι συνεργάτες της έκδοσης μιλάνε με άνεση για το ροκ, για τον κινηματογράφο, για το θέατρο, αλλά και για τον εθνικισμό, το σοσιαλισμό ή το μαθητικό συνδικαλισμό, ενώ την ίδια στιγμή δεν διστάζουν να εκθέσουν τη δική

τους οπτική της πραγματικότητας με στίχους και με κείμενα.

Θα ήταν άδικο, σε μια τέτοια προσπάθεια, να σταθούμε στη σχηματικότητα των αντιλήψεών τους, στην απολυτότητα των απόψεών τους, χαρακτηριστικά, τρόπον τινά, αναμενόμενα. Όπως επίσης θα ήταν υπερβολικό να τους καταλογίσουμε την προσκόλληση στις πηγές τους, εξίσου δικαιολογημένη. Όσα θα ενοχλούσαν στις στήλες ενός επαγγελματία δημοσιογράφου, στα κείμενα των παιδιών γίνονται γοητευτικά, λόγω του ενθουσιασμού τους — που αποκλείει τις σκοπιμότητες. Το Ιδιότροπον έχει κάποια χαρακτηριστικά άλλων εποχών: θυμίζει δεκαετία του '80 τουλάχιστον, αν όχι του '70, όταν οι συζητήσεις για το ροκ, τον υπαρξισ-

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

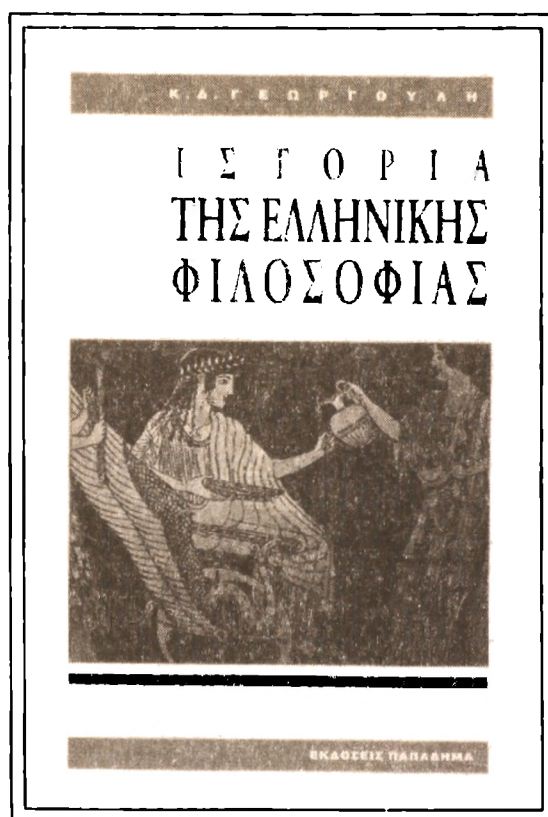

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ
ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ •
ΤΗΛ: 3645133 • FAX: 3607878

ΚΛΑΣΙΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

“ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ”

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ

Νέα Έκδοση 1994
Συμπληρωμένη με
βιβλιογραφική ενημέρωση του
καθηγητή Βασ. Α. Κύρκου
929 Σελίδες

Ε κ δ ό σ ε ι ς
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Ιπποκράτους 8 Αθήνα, 106 79,
Τηλ.: 36.27.318 - 36.42.692,
Fax: 36.10.271

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ - ΓΙΩΡΓΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ -
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για το Νίκο Καββαδία.
Συναγωγή άρθρων για τον ποιητή Νίκο
Καββαδία.

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη.
Συστηματική καταγραφή των αρχαιοελλη-
νικών πηγών του Οδυσσέα Ελύτη.

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σε-
φέρη.

Προσπάθεια αποκρυπτογράφησης της ε-
ρωτικής ποιητικής του Γ. Σεφέρη, μέσα α-
πό την προσέγγιση του ποιήματος «Α-
ριάδνη».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του
Α. Εμπειρίκου.

Ανάγνωση φιλολογική και κριτική του ποι-
ήματος και διερεύνηση των μορφών αφη-
γησης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευμα-
τική ζωή.

Συναγωγή κειμένων για τα Αριστοτέλεια
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ
Ο γλωσσικός αφελληνισμός.
Πέραν του μισοξενισμού και της υποτε-
λειας.

Εξέταση του θέματος της συστηματικής
χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες παραμέ-
νουν έξω από τη μορφολογία της ελληνι-
κής γλώσσας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδία
μάντη

Υφολογική προσέγγιση του διηγήματος
«Ο έρωτας στα χιόνια».

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ούτως ή άλλως: Αναγνωστάκης, Εγγονέ-
πουλος, Καχτίσης, Χατζής.

Τέσσερις μεταπολεμικοί συγγραφείς, δυο
ποιητές και δυο πεζογράφοι επιλεγμένοι
παραδειγματικά αλλά και παρουσιασμέ-
νοι με υποδειγματικά διαφοροποιημένες
μεθοδεύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ
ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ •
ΤΗΛ: 3645133 • FAX: 3607878

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΑΠΑΝΤΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ο Α' ΤΟΜΟΣ

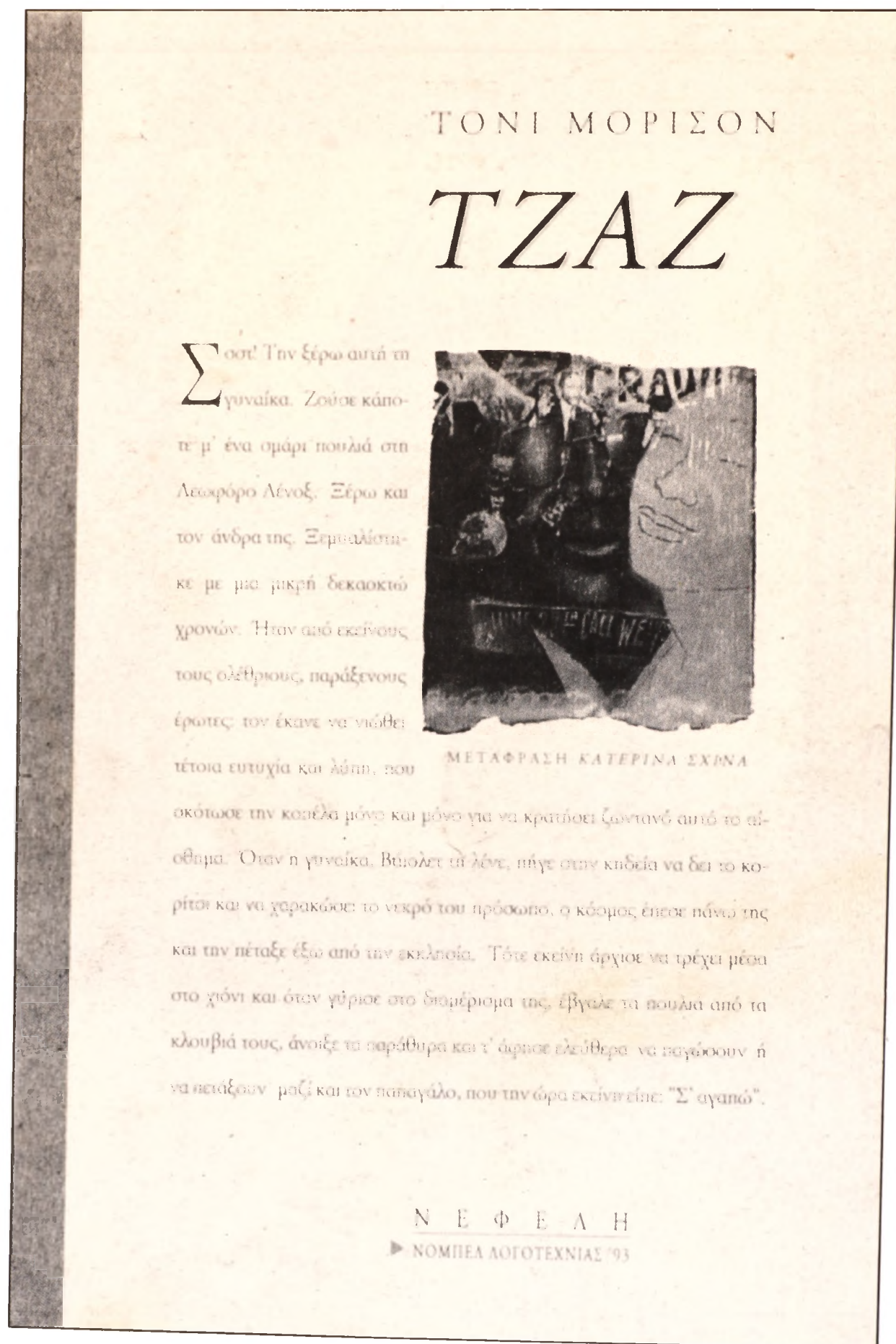
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 23-25, ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 36 30 955, Fax : 64 50 764

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

1979-1994 Δεκαπέντε Χρόνια Νεφέλη

Μόλις κυκλοφόρησε

ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...προωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744